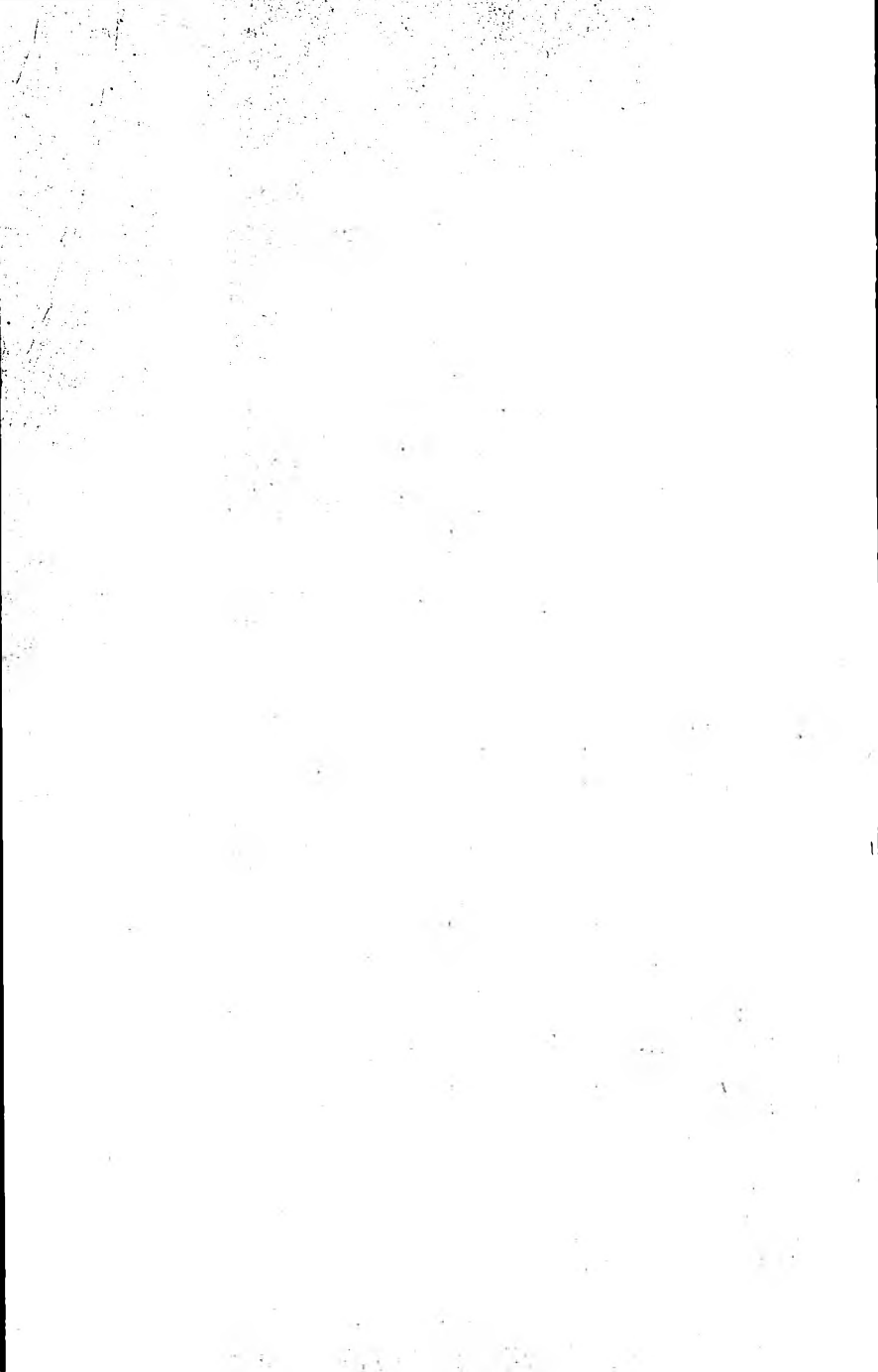

ÎNCÎL

(Mizgînî)

LIV. KL. 2331
04/04/2017
230 BIB INC

ÎNCÎL (Mizgînî)

KİTABI MUKADDES ŞİRKETİ
Rıza Paşa Yokuşu 50/13
Eminönü - İstanbul
Tel.: (0212) 512 44 45

KİTABI MUKADDES ŞİRKETİ

Kürtçe
Kurdish (Kurmanji dialect)
Kurdisch (Kurmandschi Dialekt)

5 M

ISBN 975-462-038-5

Baskı:

Arbas Matbaacılık Ltd. Şti.

Tel: (0212) 512 22 44 - 511 65 98

Fax: (0212) 526 37 96

Mart 1998

Pêşgotin

Xwedê, Xudanê erd û ezmanan bi gelek cûreyan bi mirovan re peyivî. Wî bi destê Mûsa pêxember Şerîet, yanî Tewrat da mirovan. Piştî Zebûr û Nivîsînên Pêxemberan jî ji aliye mirovên rast û xwedênas ve hatin nivîsin. Û berî du hezar salan Îsa Mesîh hat vê dinyayê, da ku mirov baweriya xwe bi wî binin û xilas bibin. Şagirt û şandiyên wî — Metta, Marqos, Lûqa û Yûhenna — di Încîlê de li ser jiyan, kar û hînkirina wî şahidiyê didin. Her yekî ji wan ji xwendevanên xwe re bi awayekî taybetî Mizgîniya Xwedê ya ku Îsa Mesîh daye wan, nivîsî.

Ev kitêb li gor zimanê Yewnaniya kevin a esilî hatiye wergerandin û bi gelek wergerên din re hatiye rûbirûkirin. Bi zimanê Yewnaniya kevin mana peyva Încîlê 'Mizgînî' ye. Ev Mizgîniya Xwedê (yanî Încîl) cara pêşî di sala 1872an de bi Kurdî (Kurmancî) hat çapkirin. Ew werger bi herfên Ermenî bû.

Ev wergera ku niha di destê we de ye, çar beşên Mizgîniya Xwedê ne. Tevahiya Mizgîniya Xwedê ji 27 beşan pêk tê. Beşên din jî niha li zimanê Kurdî, li Kurdiya hemdem tîn wergerandin. Heta niha Mizgîniya Xwedê bi nêzikî 2000 zimanî hatiye wergerandin û çapkirin. Gelek ji wan gelên ku bi van zimanan dipeyivin, hejmara wan ji ya gelê Kurd pir hindiktir e.

Ji bo rast xwendina Încîlê, divê xwendevan
mana çend peyvên girîng baş fêm bikin:

Xudan:

Di Încîlê de peyva Xudan bi mana 'xwedî' (xweyî) tê bi kar anîn. Di dema Îsa Mesîh de 'Xudan' sifatek bû, hem ji bo Xwedê û hem ji bo Îsa Mesîh dihat bikaranîn.

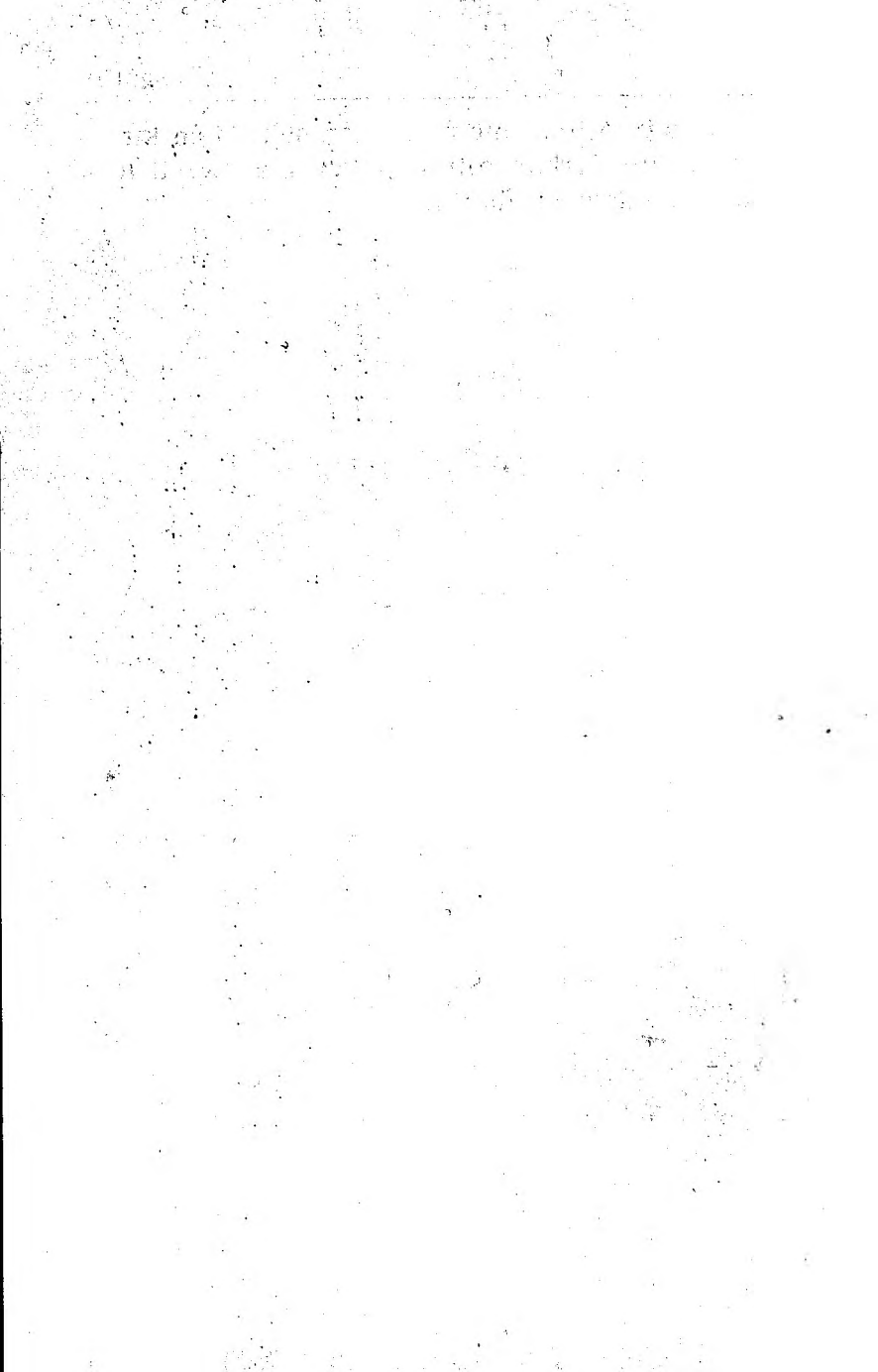
Bav:

Di Încîlê de 'Bav' navekî Xwedê ye. Xwedê serkaniya her tiştî ye. Her tişt ji Xwedê ye û wî her tişt afirandiye (xuliqandiye). Çawa ku bê bav zarok çênabin, bê Xwedê jî tu tişt çênebûye. Lê belê Xwedê mirov di şiklê (sûretê) xwe de afirand, wî aqil û hiş û bîr û ruh da mirov. Jî ber vê yekê ew bi mana ruhanî (sembolî) bavê hemû mirovan e, lê belê ew qet bi mana fizîkî (cismanî) nayê fikirîn. Û wek ku bav ji zarokên xwe hez dike, Xwedê jî wusa ji mirovan hez dike û bêguman Hezkirina Xwedê qat qat di ser ya mirovan re ye. Xwedê bavê mirov ê ruhanî û ezmanî ye.

Kurê Xwedê:

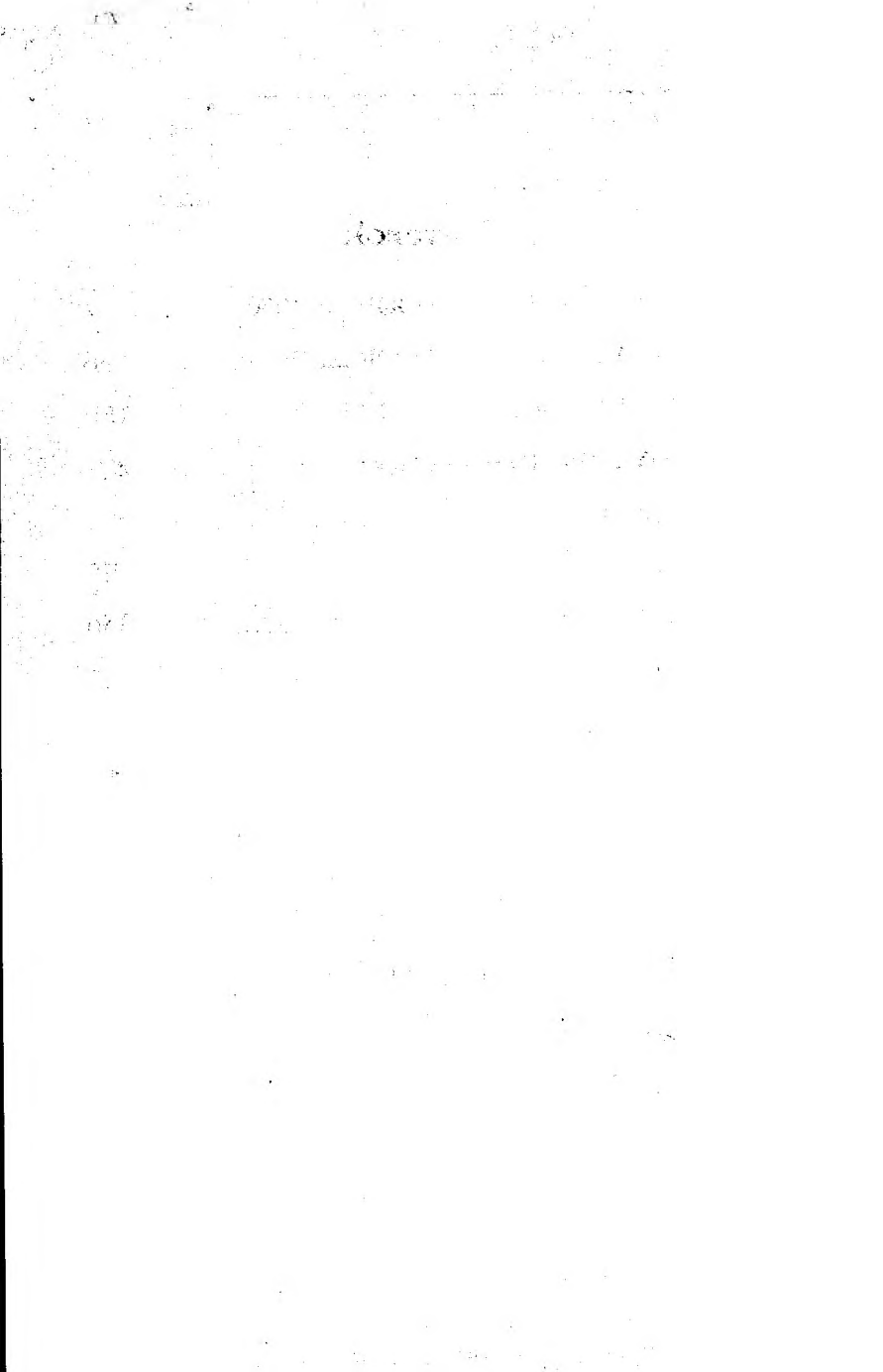
Di nav bav û kalên Kurdan de tê gotin ku Îsa Mesîh 'Nûranî' ye, 'Nûra Xwedê' ye, yanî ew Ronahiya ku ji Xwedê tê. Di Încîlê de hatiye nivîsîn ku Îsa Mesîh ronahiya rastîn e, yê ku hemû mirovan ronahî dike, ew e. Herwekî ku hatiye nivîsîn, Îsa Mesîh bi xwe Peyva Xwedê ye û ji wî re 'Kurê Xwedê' tê gotin, çimkî Kur ji Bav Xwedê tê. Kurê Xwedê bi mana ruhanî ye, ew qet bi mana fizîkî (cismanî) nayê fikirîn.

Ji bo peyvên girîng û nîşanên stêr (*) ên ku di kitêbê de derbas dibin, ji kerema xwe li ferhengoka dawî binihêrin.

Naverok

MIZGÎNIYA ÎSA MESÎH LI GOR METTA	1
MIZGÎNIYA ÎSA MESÎH LI GOR MARQOS	96
MIZGÎNIYA ÎSA MESÎH LI GOR LÛQA	155
MIZGÎNIYA ÎSA MESÎH LI GOR YÛHENNA	257
FERHENGOK	331
XERÎTE	355
ALFABA KURDÎ	356
LÊPIRSÎN	357

Mizgînî Metta

Pêşgotin

Ev beşê Încîlê (Mizgîniyê) bi destê Metta hatiye nivîsîn. Îsa di dema xizmeta xwe ya li ser rûyê erdê bangî diwanzdeh şagirtan* kir. Gava ku Metta navên diwanzdeh şagirtan dide, ew dide zanîn ku ew "Mettayê bacgir" e.

Metta Cihû bû û li ser navê Romayîyan bac dîclvand. Herweha ew bi navê "Lêwiyê kurê Halfawo" jî tê bîranîn (Marqos 2:14). Çaxê Îsa gazî Metta kir, wî dev jî karê xwe berda û li pey Îsa çû (Lûqa 5:27.28). Metta jî beşekî xelkê yê wusa dihat ku kesî jî wan hez nedikir. Lê belê wî guhê xwe da banga Îsa û rîya wî bijart. Wî ziyafeteke mezin çêkir û Îsa jî vexwend.

Tê gotin ku ev nivîs di nivê sedsala pêşî de li Entak-yayê hatiye nivîsîn û jî mirovên ku dixwestin Îsa nas bikin re bûye çavkanî.

Îsayê ku Metta wî bi mirovan dide naskirin Mesihê Xwedê ye û padişahê ku li gor sozê Xwedê wê bihata, ew e (2:2; 21:5; 25:34; 27:11, 37, 42). Di Peymana Kevin de gelek caran bi devê pêxemberan tê gotin ku wê Mesih jî malbavka Dawid Padişah rabe. Di Încîla Metta de heşt caran jî bo Îsa 'Kurê Dawid' tê gotin. Îşaya pêxember* salixê bûyîn û jiyana wî dide (1:23; 12:18; 21:5). Yê ku nexweşiyên mirovan qenc dike û barê wan hildigire jî ew e (8:17).

Îsa fêmdariyeke nîpûnû da qanûna ruhanî (Şerîeta Mûsa) ya ku Xwedê di Peymana Kevin de diyar kiribû (5:21-24, 27-30, 33-37). Wê hurmeta kûr a ku Îsa ne jî herfên Şerîetê re, lê jî ruhê Şerîetê re nîşan dida,

dîndarên wê demê (Fêrisî, Sadûqî û Şerîetzan) hêrs kir. Hingê wan jîholêrakîrîna Îsa jî xwe re kirin armanca sereke. Di dawiyê de ew gihîştin wê armanca xwe û Îsa dan xaçkirin. Vê helwesta wan dîndarên ku jî naveroka Şerîetê dûr ketibûn, kir ku Padişahiya* Xwedê jî wan bê standin û jî wan kesên ku berên qenc didin re bê dayîn (21:43).

Bûyerên ku Mettayê nivîskar dibêje jî aliyê pêxemberên Peymana Kevin ve jî bi eşkereyî tînin diyarkirin. Loma jî gelek caran Metta dibêje "peyva pêxemberîtiyê hat cih" û bi vî awayî peyvên pêxemberên Peymana Kevin bibîr tîne û diyar dike ku ev çawa tîne cih. Peyvên pêxemberîtiyê wek mekûka bûyerên kitêbê ne.

Di vê nivîsê de "Padişahiya Ezmanan" an "Padişahiya Xwedê" dabaşeke girîng e û ev gotin sî caran derbas dibe. Di gel vê yekê Metta li ser bîst nîşanên ku Îsa Mesîh raber dike (kerametên ku nîşan dide) radiweste.

Pênc peyvînên Îsa yê dirêj jî di vê nivîsînê de cih distînin. Ev bi van sernivîsan tînin dayîn:

1. Bîngeha jiyana dilgeşiyê: 5:1 – 7:27
2. Berî şandina ser kar, peyvîna Îsa ya bi şagirtan re: 10:1–42
3. Meselên li ser Padişahiya Xwedê: 13:1–52
4. Mirovên saxlem û têkiliyên civakî: 17:1–35
5. Şermezarkirina durûtiyê û peyvîna li ser hatina wî ya cara dawî: 23:1 – 25:36

Mizgînî Metta

Malbavka Îsa Mesîh

1 Kitêba malbavka Îsa* Mesîhê* kurê Dawîd* ê
kurê Bîrahîm ev e:

²Bîrahîm bavê Îshaq bû,
Îshaq bavê Aqûb bû,
Aqûb bavê Cihûda* û birayên wî bû,

³Cihûda bavê Perez û Zerah bû,

ku diya wan Tamara bû,

Perez bavê Hesrûn bû,

Hesrûn bavê Ram bû,

⁴Ram bavê Amînadav bû,

Amînadav bavê Nehşon bû,

Nehşon bavê Salmon bû,

⁵Salmon bavê Bowaz bû,

ku diya wî Rexab bû,

Bowaz bavê Ovêd bû,

ku diya wî Rût bû,

Ovêd bavê Yêşa bû

⁶û Yêşa jî bavê Dawîd* padîşah bû.

Dawîd bavê Silêman bû,

ku berê diya wî jîna Ûrya bû,

⁷Silêman bavê Rêhoboam bû,

Rêhoboam bavê Ebiya bû,

Ebiya bavê Asa bû,

⁸Asa bavê Yehoşafat bû,

Yehoşafat bavê Yoram bû,

Yoram bavê Ûzya bû,

⁹ Ûzya bavê Yotam bû,

Yotam bavê Ahaz bû,

Ahaz bavê Hizqiya bû,

¹⁰ Hizqiya bavê Minaşe bû,

Minaşe bavê Amon bû,

Amon bavê Yoşya bû

¹¹ û Yoşya jî bavê Yexonya û birayên wî bû,

ku di dema sergombûna* Babîlê de
çêbûn.

¹² Yexonya bavê Şaltiyêl bû,

ku piştî sergombûna Babîlê çêbû,

Şaltiyêl bavê Zerûbabel bû,

¹³ Zerûbabel bavê Abiyûd bû,

Abiyûd bavê Êlyaqîm bû,

Êlyaqîm bavê Azûr bû,

¹⁴ Azûr bavê Sadoq bû,

Sadoq bavê Axîn bû,

Axîn bavê Êlyûd bû,

¹⁵ Êlyûd bavê Êlazar bû,

Êlazar bavê Metan bû,

Metan bavê Aqûb bû

¹⁶ û Aqûb jî bavê Ûsivê mêrê Meryemê bû.

Ji Meryemê jî Îsa*,

yê ku jê re Mesîh* tê gotin çêbû.

¹⁷ Bi vî awayî ji Birahîm heta Dawîd çardeh nîfş,
ji Dawîd heta sergombûna* Babîlê çardeh nîfşên
din û ji sergombûnê heta Mesîh jî çardeh nîfş
derbas bûn.

Bûyîna Îsa Mesîh

¹⁸Bûyîna* Îsa* Mesîh* jî bi vî awayî çêbû: Diya wî Meryem dergistiya Ûsiv bû, lê berî ku ew bizewlîn û bigihîjin hev, xuya bû ku ew bi Ruhê* Pîroz bîzaro ye. ¹⁹Dergistiyê* wê Ûsiv mirovekî* rast bû û jî ber ku nedixwest Meryemê li pêş xelkê bide şermê, wî niyet kir ku wê bi dizî berde. ²⁰Ew hê li ser vê yekê difikirî, milyaketekî Xudan* di xewnê de lê xuya bû û got: "Ey Ûsivê kurê Dawîd*! Netirse ku tu Meryemê ji xwe re bi jinîti bînî. Çimkî yê ku di malzaroka wê de çêbûye ji Ruhê* Pîroz e. ²¹Ewê kurekî bine û tê navê wî Îsa* deynî, çimkî ewê gelê xwe ji gunehên wan rizgar* bike." ²²Ev hemû çêbûn, da ku gotina Xudan* a ku bi devê pêxember* gotiye bê cih:

²³"Va ye, wê keçik* bîzaro bibe
û ewê kurekî bine.

Û wê navê wî Îmanûel deynin,"
ku tê wergerandin: "Xwedê bi me re ye."

²⁴Gava ku Ûsiv ji xewê hişyar bû, emirê milyaketê Xudan anî cih û Meryem ji xwe re bi jinîti anî. ²⁵Lê ew neçû ba wê, heta ku wê kurê xwe anî. Û wî navê zarok Îsa danî.

Stêrnasên ji Rojhilat

2 Îcar di dema Hêrodês* padişah de, çaxê Îsa* li Beytlehma Cihûstanê* çêbû, ji Rojhilat stêrnas hatin Orşelîmê* ²û pirsîn: "Ka padişahê Cihûyan ê ku çêbûye li ku derê ye? Me li Rojhilat stêra wî dît û em hatin ku bîperizin* wî." ³Gava ku

Hêrodês padişah ev yek bihîst, ew û hemû Orşelîm jî pê re bizdiya. ⁴Wî hemû serekên kahînan* û Şerîetzan* li hevdû civandin û jî wan pirsî, ka wê Mesîh* li ku derê çêbibe. ⁵Wan jê re got: "Li Beytlehma Cihûstanê, çimkî bi destê pêxember* weha hatiye nivîsîn:

⁶Û tu, ey Beytlehma li welatê Cihûstanê!

Tu di nav serdarên Cihûstanê de

bi tu awayî ne ya herî kêrî.

Çimkî wê ew serdarê ku şivantiya gelê min ê Îsraêl bike jî te rabel!"

⁷Li ser vê yekê Hêrodês bi dizî gazî stêrnasan kir û jî wan qenc hîn bû ku stêr kengê xuya bûye.

⁸Di pey de wî ew şandin Beytlehmê û jî wan re got: "Herin û qenc li zarok bigerin. Gava ku we ew dît, haya min pê bixin, da ku ez jî bêm û biperizim* wî."

⁹Pişî bihîstina gotina padişah ew ketin riya xwe. Ew stêra ku li Rojhilat dîtibûn li pêşîya wan çû, heta li ser cihê ku zarok lê bû rawesta.

¹⁰Gava ku wan jî stêr dît, bi şahîyeke mezin dilgeş bûn.

¹¹Ew ketin malê û zarok bi diya wî Meryemê re dîtin, çûn ser çokan û perizîn wî.

Sindoqa xwe ya xezînê vekirin û diyariyên ji zêr, bixûr* û nardê* pêşkêşî* wî kirin.

¹²Pişî ku di xewna xwe de hatin tembîhkirin, da ku venegerin ba Hêrodês, ew di riyeke din re çûn welatê xwe.

Bi Misirê ve revîn

¹³Pişî çûyîna stêrnasan, milyaketekî Xudan* di xewnê de li Ûsiv xuya bû û got: "Rabe, rahêje

zarok û diya wî û bireve Misirê. Li wê derê bimîne heta ku ez ji te re bêjim. Çimkî Hêrodês wê li zarok bigere, da ku wî bikuje." ¹⁴Hingê Ûsiv rabû, rahişt zarok û diya wî û bi şev çû Misirê ¹⁵û heta mirina Hêrodês li wê derê ma. Û bi vî awayî ew peyva* Xudan, ya ku bi devê pêxember gotibû hat cih: "Min ji Misirê gazî kurê xwe kir."

Kuştina zarokan

¹⁶Gava Hêrodês fêm kir ku ji aliyê stêrnasan ve hatiye xapandin, gelek hêrs bû. Li ser vê yekê, tam li gor wî çaxê ku ji stêrnasan hîn bûbû, li Beytlehm û li hemû der û dora wê fermana kuştina hemû zarokên kurîn ên du salî û ji diduyan biçûktir derxist. ¹⁷Û bi vî awayî ew peyva* ku bi devê Yêremya pêxember* hatibû gotin hat cih:

¹⁸"Ji Ramayê dengê hat bihîstin,

Şin û girîn û li xwe xistin!

Rahêl* ji bo zarokên xwe digiri

Û ew naxwaze bê aşkirin.

Çimkî êdî ew nînin."

Vegerîna ji Misirê

¹⁹Piştî ku Hêrodês mir, milyaketekî Xudan li Misirê di xewnê de li Ûsiv xuya bû ²⁰û got: "Rabe, rahêje zarok û diya wî û vegere welatê Îsraêlê, çimkî ew ên ku li kuştina zarok digeriyan mirin."
²¹Îcar Ûsiv rabû, zarok û diya wî hildan û vegeriyan welatê Îsraêlê. ²²Lê gava wî bihîst ku

Arxêlayo* di cihê bavê xwe Hêrodês de li herêma Cihûstanê* bûye padîşah, ew tirsîya ku here wê derê. Piştî ku di xewnê de hat tembîhkirin, bi aliyê Celîlê* ve çû. ²³Li wir, li bajarê ku jê re dibêjin Nisret bi cih bû. Bi vî awayî ew peyva ku bi devê pêxember hatibû gotin hat cih: "Wê ji wî re 'yê Nisretî' bê gotin."

Banga Yûhennayê imadkar

3 Di wan rojan de Yûhennayê* imadkar* li çola Cihûstanê* derket meydanê û weha dest bi hîn-kirinê kir: ²"Ji gunehên xwe vegerin, çimkî Padîşahiya* Ezmanan nêzîk e!" ³Yûhenna ew e ku Îşaya pêxember* weha li ser wî gotiye:

"Dengek li çolê gazî dike:

'Riya Xudan* amade bikin,

Şiveriyên wî sererast bikin!'"

⁴Cilên Yûhenna ji pirça devê bûn û qayîşeke çermîn li piştê wî girêdayî bû. Xwarina wî kulî û hingivê çolê bû. ⁵Hingê ji Orşelîmê*, ji hemû Cihûstanê û ji tevahiya herêma Çemê Urdunê dihatin ba Yûhenna, ⁶gunehên xwe eşkere dikirin û di Çemê Urdunê de bi destê wî imad* dibûn.

⁷Lê gava Yûhenna dît ku ji Fêrisî* û Sadûqîyan* gelek tîn ku imad bibin, wî ji wan re got: "Hey têtjikên koremaran! Kê şîret li we kir ku hûn ji ber xezeba ku tê birevin? ⁸Fêkiyê ku li tobe-kirinê tê, bidin. ⁹Di dilê xwe de nebêjin: 'Em ji dûndana* Birahîm in.' Çimkî ez ji we re dibêjim ku Xwedê dikare ji van kevîran jî zarokan ji Birahîm re rake! ¹⁰Ji xwe bivr li ser rayên daran

e! Her dara ku berê qenc nede wê bê birîn û bê avêtin nav êgir. ¹¹Erê ez we ji bo jigunehvegerîne bi avê imad* dikim, lê yê ku piştî min tê ji min bihêztir* e. Ez ne hêja me ku çaroxa wî hilgirim. Ewê we bi Ruhê* Pîroz û bi êgir imad bike. ¹²Melhêba wî di destê wî de ye. Ewê bêndera xwe qenc paqij bike, genimê xwe di embarê de bicivîne, lê kayê bi agirê ku natemire bişewitîne."

Imadbûna Îsa

¹³Hingê Îsa ji Celîlê hat Çemê Urdunê ba Yûhenna, da ku bi destê wî imad* bibe. ¹⁴Lê Yûhenna xwest ku ji wî re bibe asteng û got: "Ji dêla ku divê ez bi destê te bêm imadkirin, ma tu têyî ba min?" ¹⁵Îsa bersiv da û got: "Niha bihêle, çimkî divê ku em hemû rastiyan bi vî awayî bînin cih." Li ser vê yekê Yûhenna razî bû. ¹⁶Piştî ku Îsa imad bû û ji avê derket, ji nişkê ve ezman qelişî û wî dît ku Ruhê* Xwedê wek kevokekê hat xwarê û li ser wî danî. ¹⁷Û dengekî ji ezmanan weha got: "Ev e Kurê min ê delal, ez ji wî razî me."

Ceribandina Îsa Mesîh

4 Hingê Ruh* berê Îsa bi çolê ve kir, da ku ji aliyê Îblîs ve bê ceribandin. ²Piştî ku Îsa çil roj û çil şevî rojî girt, birçî bû ³û yê ku diceribîne hat ba wî û jê re got: "Heke tu Kurê* Xwedê yî, ji van keviran re bêje bila bibin nan." ⁴Îsa ji lê vegerand û got: "Hatiye nivîsîn ku: 'Mirov* tenê bi nên najî, lê bi her peyva ku ji devê Xwedê derdikeve dijî.'"

⁵Piştire Îblîs ew bir Bajarê* Pîroz, ew derxist ser birca Perestgehê* û jê re got: ⁶"Heke tu Kurê* Xwedê yî, xwe ji vir biavêje xwarê. Çimkî hatiye nivîsîn: 'Ewê ji bo te emir bide milyaketên xwe' û 'ewê te li ser destên xwe hilgîrin, da ku lingê te li kevirekî nekeve.'" ⁷Îsa bersîva wî da û got: "Dîsa hatiye nivîsîn ku: 'Xudan* Xwedayê xwe neceribîne.'"

⁸Îcar Îblîs ew derxist serê çiyayekî gelekî bilind û hemû padişahiyan dinyayê û rûmet* û bedewiya wan nîşanî wî da ⁹û jê re got: "Heke tu li ber min herî ser çokan û biperizî* min, ezê van hemûyan bidim te." ¹⁰Hingê Îsa jê re got: "Ji min dûr here Îblîs! Çimkî hatiye nivîsîn: 'Biperize* Xudan Xwedayê xwe û bi tenê ji wî re xizmetê bike.'"

¹¹Piştî vê yekê Îblîs dev ji wî berda. Milyaket hatin û ji wî re xizmet kirin.

Îsa dest bi belavkirina Mizgîniyê dike

¹²Gava Îsa bihîst ku Yûhenna* hatiye girtin, xwe da aliyê Celîlê*. ¹³Ew ji Nisretê derket û li Kefernahûma li qeraxê golê ya li herêma Zebûlon û Nefteliyê bi cih bû. ¹⁴Bi vî awayî ew peyva ku bi devê Îşaya pêxember* hatibû gotin hat cih:

¹⁵"Welatê Zebûlonê û welatê Nefteliyê
Ber bi behrê ve, ji Urdunê wê ve,
Celîla miletan!

¹⁶Ew gelê ku di tariyê de rûdine,
Ronahiyeke mezin dît.

Û li ser wanên ku li welatê di bin sıya
mirinê de rûdînin ronahî derket."

¹⁷Ji wê demê û pê ve Îsa dest bi hînkirinê kir û got: "Ji gunehên xwe vegerin, çimkî Padişahiya* Ezmanan nêzîk bûye."

Îsa gazî çar masîgiran dike

¹⁸Gava ku Îsa li ber Gola Celîlê digeriya, wî du bira dîtîn, Şimûnê* ku jê re Petrûs* tê gotin û birayê wî Endrawîs. Wan torên xwe diavêtin golê, çimkî ew masîgir bûn. ¹⁹Îsa ji wan re got: "Li pey min werin! Ezê we bikim nêçîrvanên mirovan*."

²⁰Wan jî di cih de torên xwe hiştin û li pey wî çûn.

²¹Îsa ji wê derê pêşve çû, wî du birayên din jî dîtîn, Aqûbê Zebedî û birayê wî Yûhenna*. Wan bi bavê xwe Zebedî re di qeyikê de torên xwe vedîçinîn. Îsa gazî wan jî kir. ²²Wan jî di cih de qeyik û bavê xwe hiştin û ew li pey wî çûn.

Îsa hîn dike û nexweşan qenc dike

²³Îsa li seranserê herêma Celîlê digeriya, di kinîştên wan de hîn dîkir, Mizgîniya Padişahiye* dida û hemû êş û nexweşiyên di nav xelkê de qenc dîkîrin. ²⁴Nav û dengê wî li seranserê Sûryayê belav bû û xelkê hemû nexweşên ku nexweşî û êşên cûr bi cûr dikişandin; cinoyî*, atî* û felcî anîn ba wî û wî hemû qenc kirin. ²⁵Ji Celîlê*, ji Dêkapolîsê*, ji Orşelîmê*, ji Cihûstanê* û ji aliyê din ê Çemê Urdunê elaletên* mezin li pey wî çûn.

HÎNKIRINA LI ÇIYÊ

5 Îsa elalet* dîtîn û hilkişiya çiyê. Çaxê rûnişt, şagirtên* wî hatin ba wî.

Dilgeşiya rastîn

²Wî dest bi hînkirina wan kîr û got:

³"Xwezî bi wan ên ku bi ruh belengaz in,
Çimkî Padişahiya* Ezmanan ya wan e.

⁴Xwezî bi wan ên ku şîndar in,
Çimkî ewê bên aşkirin.

⁵Xwezî bi wan ên ku nefsbîçûk in,
Çimkî ewê erdê par bistînin.

⁶Xwezî bi wan ên ku tî û birçiyên rastiyê ne,
Çimkî ewê bên têrkirin.

⁷Xwezî bi wan ên ku dilbirehm in,
Çimkî wê dilrehmî li wan bê kîrin.

⁸Xwezî bi wan ên ku dilpak in,
Çimkî ewê Xwedê bibînin.

⁹Xwezî bi wan ên ku aştiker in,
Çimkî wê ji wan re zarokên Xwedê bê
gotin.

¹⁰Xwezî bi wan ên ku di ber rastiyê de
cefayê dikişînin,

Çimkî Padişahiya* Ezmanan ya wan e.

¹¹Xwezî bi we, gava ku di ber navê min de we pîs
dikin, zilimê li we dikin û bi bêbextî her cûreyê
gotinên xerab-ji bo we dibêjin. ¹²Şa bibin û dilgeş
bin! Çimkî xelata we li ezmanan mezin e. Ji ber
ku wan bi vî awayî zilim li wan pêxemberên*
beriya we jî kîrin.

Xwê û ronahî

¹³“Hûn xwêya dinyayê ne, lê heke xwê tama xwe winda bike, careke din bi çi dikare bê şorkirin? Êdî bi kêrî tiştêkî nayê, ji bilî ku bê avêtin derve û di bin lingên mirovan de bê perçiqandin.

¹⁴“Hûn ronahiya dinyayê ne. Bajarê ku li ser çiyê ye nikare bê veşartin. ¹⁵Ne jî kes çirayê pêdixe û dike bin melkebê, lê belê datîne ser pêçirayê* ku ronahiyê bide her kesên hindur. ¹⁶Bi vî awayî bila ronahiya we jî li ber mirovan wusa şewq bide, da ku karên we yên qenc bibînin û pesnê Bavê* we yê li ezmanan bidin.

Şerîet û pêxember

¹⁷“Nefikirin ku ez hatime Şerîetê* û pêxemberan* jî holê rakim. Ez nehatime ku ji holê rakim, lê ez hatime ku temam bikim. ¹⁸Bi rastî ez jî we re dibêjim, jî beriya ku erd û ezman ranebin, herfek an noqteyeke biçûk ji Şerîetê winda nabe, heta ku her tişt bê cih. ¹⁹Ji ber vê yekê her kesê ku ji van emiran ê herî biçûk bişkêne û bi wî awayî hînî mirovan bike, wê di Padîşahiya Ezmanan de ji wî re yê herî biçûk bê gotin. Lê her kesê ku van emiran bîne cih û hîn bike, wê di Padîşahiya Ezmanan de ji wî re mezin bê gotin. ²⁰De îcar ez jî we re dibêjim, heke راستiya we ne di ser a Şerîetzan* û Fêrisiyan* re be, hûn tu caran nakevin Padîşahiya Ezmanan.

Hêrs û mêrkujî

²¹"We bihîstîye ku ji pêşîyan re hatiye gotin: 'Nekuje! Her kesê ku bikuje, wê hukumbûnê heq bike!' ²²Lê belê ez ji we re dibêjim, her kesê ku li birayê xwe hêrs bibe, ewê hukumbûnê heq bike. Û her kesê ku ji birayê xwe re bêje: 'Bêmejî!' wê li ber Dîwana Bilind jê bê pîrsîn. Û her kesê ku bêje: 'Ehmeq!' ewê agirê dogehê* heq bike. ²³Ji ber vê yekê, gava ku tu li ser gorîgehê* diyariya xwe pêşkêş* dikî, heke hat bîra te ku dilê birayê te ji te maye, ²⁴diyariya xwe li wir, li ber gorîgehê bihêle. Pêşî here bi birayê xwe re li hev were û piştî vegere, diyariya xwe pêşkêş bike. ²⁵Hê gava ku tu di rîya dadgehê de yî, zû bi dozdarê* xwe re li hev were. An na, ewê te bide destê dadger û dadger jî te bide destê qerdiyan û tê bikevî zîndanê. ²⁶Bi rastî ez ji te re dibêjim, heta ku tu qurîşê* dawî nedî, tu ji wê derê dernakevî.

Zîna

²⁷"We bihîstîye ku hatiye gotin: 'Zînayê neke!' ²⁸Lê belê ez ji we re dibêjim, her kesê ku bi dil-xwazî li jinekê binihêre, ji xwe wî di dilê xwe de bi wê re zîna kiriye. ²⁹Heke çavê te yê rastê dibe sedemê jirêderketina te, wî derxe û ji xwe biavêje! Ji bo te çêtir e ku tu endamekî ji bedena xwe winda bikî, lê hemû bedena te nekeve dogehê*. ³⁰Û heke destê te yê rastê dibe sedemê jirêderketina te, wî jêke û ji xwe biavêje! Ji bo te çêtir e ku tu endamekî ji bedena xwe winda bikî, lê

hemû bedena te neçe dojehê.

Jinberdan

³¹“Dîsa hatiye gotin: ‘Her kesê ku jina xwe berde, bila kaxeza jinberdanê bide wê.’ ³²Lê belê ez ji we re dibêjim, her kesê ku zîna ne tê de, ji ber sedemekî din jina xwe berde, dibe sedemê zînakirîna wê. Û her kesê ku bi jineke berdayî re blzewice zînayê dike.

Sondxwarin

³³“Û dîsa we bihîstiye ku ji pêşiyar re hatiye gotin: ‘Bi derewan sond nexwe û sonda xwe li ber Xudan bîne cih.’ ³⁴Lê belê ez ji we re dibêjim, Tu car sond nexwin! Ne bi ezmanan, çimkî ew textê* Xwedê ye, ³⁵ne jî bi erdê, çimkî binlingê wî ye, ne jî bi Orşelîmê, çimkî ew bajarê Padîşahê Mezin e ³⁶û ne jî bi serê xwe sond bixwe, çimkî tu nikarî mûyekî sipî an reş bikî. ³⁷Bila ‘Erê’ya we ‘Erê’ be û ‘Na’ya we ‘Na’ be. Ji vê zêdetir ji yê Xerab e.

Heyfhilanîn

³⁸“We bihîstiye ku hatiye gotin: ‘Çav di ber çav de, diran di ber diran de.’ ³⁹Lê belê ez ji we re dibêjim, li ber ê xerab ranebin. Heke yek sîleyekê li lama te ya rastê bixe, lama xwe ya din jî bide ber. ⁴⁰Û heke yek dixwaze te bide dadgehê û kirasê te ji te bistîne, ebayê xwe jî bidê. ⁴¹Heke yek

dixwaze bi zorê te kîlometrekê rêve bibe, bi wî re du kîlometran here. ⁴²Bide wî yê ku ji te dixwaze, rûyê xwe ji yê ku ji te deyn dixwaze, nezivirîne.

Ji dijminên xwe hez bikin

⁴³"We bihîstiye ku hatiye gotin: 'Ji cîranê xwe hez* bike, ji neyarê xwe nefret bike!' ⁴⁴Lê belê ez ji we re dibêjim, ji neyarên xwe hez* bikin û ji bo yên ku li we zilimê dîkin dua bikin, ⁴⁵da ku hûn bibin zarokên Bavê* xwe yê li ezmanan. Çimkî ew tava xwe hem li ser xeraban û hem jî li ser qencan dertîne û barana xwe bi ser rast û nerastan de dibarîne. ⁴⁶Heke hûn ji hezkerên xwe hez bikin, ma wê xelata we çi be? Ma bacgir* jî weha nakin? ⁴⁷Û heke hûn bi tenê silavê bidin birayên xwe, ma hûn ji yên din zêdetir çi dîkin? Ma pûtperest* jî weha nakin? ⁴⁸Bêkêmahî bin, çawa ku Bavê* we yê li ezmanan bêkêmahî ye.

Xêrxwazî

6 "Hay ji xwe hebin, karên xwe yên qenc li ber çavên mirovan nekin, ji bo ku ji aliyê wan ve bên dîtîn. An na, wê ji Bavê* we yê li ezmanan ji bo we xelat nebe. ²Ji ber vê yekê, çaxê ku tu xêrê dikî, li pêşiya xwe li boriyê nexwe, wek ku durû li kuçê û di kîniştan* de dîkin, da ku pesnê wan bê dayîn. Bi rastî ez ji we re dibêjim, wan xelata xwe standiye. ³Îcar gava ku tu xêrê dikî, bila destê te yê çepê nîzanibe ku destê te yê rastê çi dike, ⁴da ku xêra te bi dizî be. Bavê* te yê ku çi

bi dizî tê kirin jî dibîne, wê te xelat bike.

Duakirin

⁵"Gava ku hûn dua dikin, wek durûyan nebin, çimkî ew hez* dikin ku li serê kuçeyan û di kinîştan* de dua bikin, da ku ji aliyê mirovan ve bên dîtîn. Bi rastî ez ji we re dibêjim, wan xelata xwe standiye. ⁶Lê gava ku tu dua dikî, bikeve hindurê odeya xwe, deriyê xwe bigire û jî Bavê* xwe yê ku nayê dîtîn re dua bike û Bavê te yê ku çî bi dizî tê kirin dibîne, wê te xelat bike.

⁷"Gava ku hûn dua dikin, wek pûtperestan* gotinên pûç pircar nekin, ji ber ku ew dibêjin qey bi pircarkirina peyvan wê bên bihîstin. ⁸Îcar hûn nebin wek wan, çimkî Bavê* we hê berî ku hûn ji wî bixwazin bi hewcedariya we dizane.

⁹"Hûn bi vî awayî dua bikin:

'Bavê me yê li ezmanan,

Bila navê te pîroz* be.

¹⁰Bila padîşahiya te bê.

Daxwaza te wek li ezmanan,

Li ser rûyê erdê jî bi cih bê.

¹¹Nanê me yê rojane roj bi roj bide me.

¹²Û li deynên me bibihûre*,

Wek ku em li deyndarên xwe bihûrtine.

¹³Û me nebe ceribandinê,

Lê me ji yê xerab xilas bike.

Çimkî padîşahî, pêkarîn û rûmet*

her û her ên te ne! Amîn.'

¹⁴Heke hûn li sûcên mirovan bibihûrin*, wê Bavê we yê li ezmanan jî li sûcên we bibihûre. ¹⁵Lê heke

hûn li sûcên mirovan nebihûrin, Bavê we jî li sûcên we nabihûre.

Rojîgirtin

¹⁶“Û gava ku hûn rojiyê digirin, wek durûyan mirûzê xwe nekin; ji ber ku ew rûyê xwe tîrş dikin, da ku mirov bibînin ku ew bi rojî ne. Bi rastî ez ji we re dibêjim, wan xelata xwe standiye. ¹⁷Lê gava ku tu rojiyê digirî, rûn* li porê xwe bide û serçavê xwe bişo, ¹⁸da ku mirov nebînin ku tu bi rojî yî, lê Bavê te yê ku nayê dîtîn bibîne. Û Bavê te yê ku çî bi dizî tê kirin dibîne, wê te xelat bike.

Xezîna li ezmanan

¹⁹“Li ser rûyê erdê ji bo xwe xezîneyan necivînin, ku li wir zeng û bizûzk wan xera dikin, dixwin û diz dikevinê û didizin. ²⁰Lê ji bo xwe xezîneyan li ezmanan çêbikin, ku li wir ne zeng û bizûzk dikarin wê xera bikin, bixwin û ne jî diz dikarin bikevinê û bidizin. ²¹Çimkî xezîneya we li ku derê be, dilê we jî wê li wê derê be.

Çiraya bedenê

²²“Çiraya bedenê çav e. Heke çavê te qenc be, wê tevahiya bedena te bibe ronahî. ²³Lê heke çavê te xerab be, wê tevahiya bedena te di tariyê de be. Îcar heke ronahiya di dilê te de tarî be, ew çî tariyeke mezin e!

Xulamtiya ji du axayan re

²⁴“Tu kes nikare xulamtiyê ji du axayan re bike; çimkî an wê ji yekî nefret bike û ji yê din hez” bike, an jî wê dilsozê yekî be û yê din biçûk bibîne. Hûn nikarin xulamtiyê hem ji Xwedê re û hem jî ji dewlemendiyê re bikin.

Xeman nexwin

²⁵“Ji ber vê yekê ez ji we re dibêjim, ji bo jiyana” xwe xeman nexwin, ka hûnê çi bixwin, an çi vexwin û ne jî ji bo bedena xwe, ka hûnê çi li xwe bikin. Ma jiyana ne di ser xwarinê re û beden jî ne di ser lixwekirinê re ye? ²⁶Li teyrên ezmanan binihêrin! Ew ne diçînin, ne didirûn û ne jî di embaran de dicivînin. Dîsa jî Bavê we yê li ezmanan wan têr dike. Ma hûn ne di ser wan re ne? ²⁷Îcar kî ji we bi xemxwarinê dikare gazeke li ser bejina xwe zêde bike?

²⁸“Û hûn çima ji bo cilan xeman dixwin? Li sosinên çolê binihêrin ku çawa mezin dibin, ew ne dixebitin û ne jî dirêsin. ²⁹Lê ez ji we re dibêjim ku Silêman jî bi hemû mezinahiya xwe wek yeke jî wan cil li xwe nekirin. ³⁰Heke Xwedê giyayê çolê yê ku îro heye û sibê di tendûrê de tê şewitandin, bi vî awayî bi cil dike, ma ewê we ji wî bêtir bi cil neke, hey kêmananno? ³¹Ji ber vê yekê xeman nexwin û nebêjin: ‘Emê çi bixwin?’ an ‘Emê çi vexwin?’ an jî ‘Emê çi li xwe bikin?’ ³²Pûtperest” li van tiştan digerin. Bavê we yê li ezmanan dizane ku hewcedariya we bi van

hemûyan heye. ³³Lê hûn berî her tiştî li Padî-
şahiya* wî û li rastiya wî bigerin û ev tiştên ha jî
wê ji we re bên dayîn. ³⁴Ji ber vê yekê ji bo sibê
xeman nexwin, çimkî sibe wê ji bo xwe xeman
bixwe. Derdê rojê têra rojê dike.

Hukumkirina li kesên din

7 “Hukum nekin, da ku hûn jî neyên hukum-
kirin. ²Çimkî hûn bi çi awayî yên din hukum
bikin, hûnê jî bi wî awayî bên hukumkirin. Hûn
bi kîjan pîvanê bipîvin, wê bi wê pîvanê ji we re jî
bê pîvandin. ³Tu çima qirşikê di çavê birayê xwe
de dibînî, lê bala xwe nadi girşê di çavê xwe de?
⁴An çawa tu ji birayê xwe re dibêji: ‘Bihêle ku ez
qirşikê di çavê te de derxim’ hê ku girş di çavê te
de ye? ⁵Hey durûyo, pêşî girşê di çavê xwe de
derxe, hingê tê zelaltir bibînî ku tu qirşikê di
çavê birayê xwe de derxî.

⁶“Tiştê pîroz* nedin kûçikan û ne jî durên xwe
biavêjin ber berazan. An na, ewê wan di bin
lingên xwe de biperçiqînin û bizivirin we perçe
perçe bikin!

Ji Xwedê bixwazin

⁷“Bixwazin, wê ji we re bê dayîn; lê bigerin,
hûnê bibînin; li derî bixin, ewê ji we re vebe.
⁸Çimkî her kesê ku bixwaze, wê bistîne, her kesê
ku lê bigere, wê bibîne û her kesê ku li derî bixe,
wê li ber vebe. ⁹Kî jî we, gava ku kurê wî nên
bixwaze, wê kevir bidê? ¹⁰An gava ku masî

bixwaze, wê mar bidê? ¹¹De îcar bi ser ku hûn xerab in jî, hûn dizanin diyariyên qenc bidin zarokên xwe, Bavê we yê li ezmanan wê çiqas zêdetir tiştên qenc bide wan ên ku ji wî dixwazin!

¹²"Her çi ku hûn dixwazin ên din ji we re bikin, hûn jî wusa ji wan re bikin, çimkî mana Şerîetê* û pêxemberan* ev e.

Deriyê teng

¹³"Di deriyê teng re derbas bibin. Çimkî deriyê ku dibe helakê fereh e, rîya ku diçe wê rihet e û yên ku pê ve diçin gelek in. ¹⁴Lê deriyê ku dibe jiyanê* teng e, rê jî dijwar e û yên ku wê dibînin hindik in.

Dar û berê wê

¹⁵"Hay ji pêxemberên* derewîn hebin. Ew di postê miyan de tîn ba we, lê di hindur de ew gurên har in. ¹⁶Hûnê wan ji berê wan nas bikin. Ma kes tirî ji stiriyan û hêjîran ji diriyan diçine? ¹⁷Bi vî awayî her dara çê berê qenc, lê her dara rizî jî berê xerab dide. ¹⁸Dara çê nikare berê xerab bide, ne jî dara rizî dikare berê qenc bide. ¹⁹Her dara ku berê qenc nede tê birîn û avêtin nav êgir. ²⁰Îcar hûnê wan ji berê wan nas bikin.

Daxwaza Bavê li ezmanan

²¹"Ne ku her kesên ji min re dibêjin 'Ya Xudan*', ya Xudan' wê bikevin Padîşahiya* Ezmanan! Bi

tenê yên ku daxwaza Bavê min ê li ezmanan dikin wê bikevinê. ²²Wê rojê wê gelek kes ji min re bêjin: 'Ya Xudan, ya Xudan! Ma bi navê te me pêxemberitî nekir? Bi navê te me cin derne-xistin? Ma bi navê te me gelek karên bihêz* nekirin?' ²³Hingê ezê bi eşkereyî ji wan re bêjim: 'Min hûn qet nas nekirin! Ji min dûr bikevin, gunehkarno!'

Xaniyê yê aqilmend û yê kêmaqil

²⁴"Îcar her kesê ku van peyvên min dibihîze û tîne cih, mîna wî mirovê aqilmend e ku xaniyê xwe li ser latê ava kiriye. ²⁵Baran dibare, bahoze radibe, lehî tîn û li wî xaniyî dixin, lê ew hil-naweşe, çimkî li ser latê hatiye avakirin. ²⁶Û her kesê ku van peyvên min dibihîze û nayne cih, mîna wî mirovê kêmaqil e ku xaniyê xwe li ser seylakê* ava kiriye. ²⁷Baran dibare, bahoze radibe, lehî tîn û li wî xaniyî dixin û xanî hildiweşe. Û bi hilweşîneke mezin dikeve."

²⁸Gava ku Îsa ev gotinên xwe temam kirin, xelk li ser hînkirina wî gelek şaş ma. ²⁹Çimkî wî bi desthilatî* hînî wan dikir, ne wek Şerîetzanên* wan.

Îsa kotiyekî paqij û qenc dike

8 Çaxê ku Îsa ji çiyê hate xwarê, elaletên* mezin li pey wî çûn. ²Îcar kotiyek* hat ba wî, li ber wî deverû çû erdê û got: "Ya Xudan, heke tu bixwazî, tu dikarî min paqij bikî!" ³Îsa jî destê xwe dirêj

kir, li wî da û got: "Ez dixwazim, paqij bibe!" Di cih de kotîbûna wî paqij bû. ⁴Hingê Îsa jê re got: "Nebe ku tu ji kesî re bêjî! Lê here û ji bo ku ji wan re bibe şahidî xwe nîşanî kahîn* bide û diyariya ku Mûsa emir kiriye pêşkêş* bike."

Baweriya sersed

⁵Gava ku Îsa ket Kefernahûmê, sersedek* hat ba wî û bi lava jê re got: ⁶"Ya Xudan, xulamê min felcbûyî, bi êşeke giran li malê di nav nivînan de ye." ⁷Îsa ji wî re got: "Ezê bêm û wî qenc bikim." ⁸Sersed lê vegerand û got: "Ya Xudan, ez ne hêja me ku tu bêyî mala min, lê bi tenê peyvekê* bêje û xulamê min wê qenc bibe. ⁹Ji ber ku ez jî di bin emir de me û di bin emirê min de leşker hene. Ez ji yekî re dibêjim 'Here,' ew diçe; ji yekî din re dibêjim 'Were,' ew tê. Ez ji xulamê xwe re dibêjim 'Vê bike,' ew dike."

¹⁰Çaxê ku Îsa ev yek bihist, şaş ma û ji yên ku li pey wî dihatin re got: "Bi rastî, ez ji we re dibêjim, di Îsraêlê de jî min baweriyeke weha di dilê kesekî de nedît. ¹¹Va ye, ez ji we re dibêjim ku ji Rojhilat û ji Rojava wê gelek werin û di Padîşahiya Ezmanan de bi Bîrahîm, Îshaq û Aqûb re li ser sîfrê rûnîn. ¹²Lê zarokên Padîşahiye wê bên avêtin nav tariya derve û wê li wê derê bibe girîn û qirçîna diranan." ¹³Îcar Îsa li sersed zivirî û jê re got: "Here, bila wek ku te bawer kir, ji te re bibe." Û wê gavê xulam qenc bû.

Îsa gelek nexweşan qenc dike

¹⁴Gava ku Îsa hate mala Petrûs*, wî dît ku xesûya wî bi tayêketî di nav nivînan de ye. ¹⁵Îsa destê xwe danî ser destê wê, tayê ew berda, jinik rabû û ji wî re xizmet kir.

¹⁶Gava ku bû êvar, gelek mirovên cînoyî* anîn ba wî. Wî bi gotinekê ruhên xerab derxistin û hemû nexweş qenc kirin. ¹⁷Û bi vî awayî ev gotina Îşaya pêxember* hat cih:

"Wî eşên me kişandin

Û nexweşiyên me hildan ser xwe."

Şertên çûyîna li pey Îsa

¹⁸Çaxê ku Îsa elalet li dora xwe dît, wî li wan emir kir ku derbasî aliyê din ê golê bibin.

¹⁹Hingê Şerîetzanek nêzîkî wî bû û jê re got: "Mamoste*, tu herî ku derê ezê li pey te bêm."

²⁰Îsa lê vegerand û got: "Qulên roviyan hene, hêlinên teyrên ezmên jî hene, lê cihek tune ku Kurê* Mirov serê xwe lê deyne." ²¹Ji şagirtên wî yekî jê re got: "Ya Xudan! Destûr bide min ku ez pêşî herim bavê xwe veşêrim." ²²Lê Îsa jî wî re got: "Tu li pey min were! Bihêle, bila mirî miriyên xwe veşêrin!"

Îsa bagerê radiwestîne

²³Gava ew ket hindurê qeyikê, şagirtên wî jî li pey wî siwar bûn. ²⁴Ji nişkê ve di golê de bagereke mezin rabû, wusa ku pêlên avê bi ser qeyikê

diketin. Heçî Îsa bû, radiza. ²⁵Şagirt nêzikî wî bûn, ew hişyar kirin û gotin: "Ya Xudan! Me rizgar* bike! Em helak dibin!" ²⁶Îsa li wan vegerand: "Hey kêmişimanno, hûn çima ditirsin?" Hingê ew rabû, li bayê û li golê hilat û bêpejiniyeke mezin çêbû. ²⁷Hemû şaş man û gotin: "Ma ev mirovekî çawa ye? Ba û gol ji bi ya wî dikin!"

Îsa yekî cinoyî qenc dike

²⁸Gava ku Îsa derbasî aliyê din bû û gihîşt herêma Gerdarîniyan, du mirovên cinoyî* ji nav goristanê derketin û hatin pêşiya wî. Ew ewqas har bûn ku kes nikaribû di wê riyê re derbas bibûya. ²⁹Îcar wan bi qîrîn gotin: "Ya Kurê* Xwedê, ma te çi ji me ye? Ma ji berî ku dem bê tu hatî vir ku bi me ezabê bidî kişandin?" ³⁰Ji wan wêvetir garanê mezin a berazan diçêriya. ³¹Cinan ji wî lava kirin û gotin: "Heke tu me derxî, me bişîne nav garana berazan." ³²Wî ji wan re got: "Herin!" Hingê ew derketin û çûn nav berazan. Hemû garanê xwe di kendêl de avêt golê û di avê de xeniqî. ³³Gavanên berazan revîyan, çûn bajêr, her tiştên bûyî û ya ku hatibû serê yên cinoyî gotin. ³⁴Hingê hemû xelkê bajêr hat pêşiya Îsa û gava ku ew dîtin, jê lava kirin ku ji herêma wan here.

Îsa li gunehan dibihûre

9 Îsa kete qeyîkekê, derbasî aliyê din bû û hate bajarê xwe. ²Çend mirovan felciyekî ku di

nav nivînan de bû anî ba wî. Gava ku Îsa baweriya wan dît, wî ji yê felcî re got: "Bi zirav be lawo, li gunehên te hat bihûrtin."

³Hingê ji Şerîetzanan hinekan di dilê xwe de got: "Ev mirov çêran* dîkel!" ⁴Lê Îsa bi fikirên wan dizanibû û got: "Hûn çima di dilê xwe de tiştên xerab difikirin? ⁵Ma kîjan hêsanîtir e? Gotina 'Li gunehên te hat bihûrtin,' an gotina ku 'Rabe û rêve here'? ⁶Lê ji bo ku hûn bizanin ku desthilatiya* Kurê* Mirov heye ku li ser rûyê erdê li gunehan bibihûre..." Hingê ji yê felcî re got: "Rabe, nivînên xwe hilîne û here mala xwe." ⁷Û zîlam* jî rabû û çû mala xwe. ⁸Gava ku elaletê ev yek dît, tirsîya û ji Xwedayê ku desthilatiya* weha daye mirovan re şikir kir.

Îsa gazî Metta dîke

⁹Gava Îsa ji wê derê çû, wî mirovek bi navê Metta li cihê bacxanê rûniştî dît. Îsa ji wî re got: "Li pey min were." Metta jî rabû û li pey wî çû.

¹⁰Gava ku Îsa li mala Metta li ser xwarinê bû, gelek bacgir* û gunehkar hatin, bi wî û şagirtên wî re li ser sifrê rûniştin. ¹¹Wextê ku Fêrisîyan* ev yek dît, wan ji şagirtên wî pirsî: "Çima Mamosteyê* we bi bacgir û gunehkaran re xwarinê dixwe?" ¹²Gava Îsa ev bihîst, got: "Ne yên saxlem, lê yên nexweş hewcedarê hekîm in. ¹³Îcar hûn herin û mana peyva: 'Ez rehmê dixwazim, ne qurbanê' hîn bibin. Ji ber ku ez nehatime gazî yên rast bikim, lê ez hatime ku gazî yên gunehkar bikim."

Pirsa li ser rojîgirtinê

¹⁴Hingê şagirtên Yûhenna* hatin ba Îsa û ji wî pirsîn: "Çima em û Fêrisî rojiyê digirin, lê şagirtên te rojiyê nagirin?" ¹⁵Wî ji wan re got: "Heta zava bi wan re be, ma dibe ku vexwendiyên dawetê şînê bigirin? Lê rojên ku zava ji wan bê standin wê bên û hingê ewê rojiyê bigirin.

¹⁶"Tu kes bi perçe qumaşê nû cilê kevin pîne nake, çimkî ew pinê ku hatiye lêxistin ji cil dikeve û cihê qetiyayî hê xerabtir dibe. ¹⁷Ne jî kes şeraba nû dixê meşkên kevin. Gava ku bixinê meşk diteqin, şerab dirije û meşk wêran dibin. Na, şeraba nû dixin meşkên nû û bi vî awayî herdu jî tên parastin.

Vejandina keçikê û qencbûna jinikê

¹⁸Gava ku Îsa ev digotin, serekek hat, li ber wî çû ser çokan û got: "Ha niha keça min mir. Lê tu werî û destê xwe deynî ser wê, ewê bijî." ¹⁹Îsa rabû û tevî şagirtên xwe li pay wî çû.

²⁰Di wê navê de jinikek ku ji diwanzdeh salan ve bû xwîn jê diçû ji paş Îsa ve hat û destê xwe li dawa cilê wî da. ²¹Jinikê di dilê xwe de digot: "Bi tenê ez destê xwe li cilê wî bidim, ezê qenc bibim." ²²Îsa zivirî, ew dît û jê re got: "Bi zirav be keça min, baweriya te tu qenc kirî." Û jinik di cih de sax bû.

²³Gava Îsa kete mala serekê kinîştê*, bilûrvan û elaleta ku dikirin laleşê* dîtin, ²⁴wî got: "Xwe bidin aliyekî. Keçik nemiriye, lê ew di xew de

ye." Îcar ew pê kenîyan. ²⁵Piştî ku elalet hat derxistin derve, ew kete hindur, wî bi destê keçikê girt û keçik rabû. ²⁶Ev xeber li hemû herêmê belav bû.

Îsa du mirovên kor qenc dike

²⁷Gava Îsa ji wir derbas dibû, du mirovên kor li pey wî hatin û bi qîrîn gotin: "Li me were rehmê, ey Kurê Dawid!" ²⁸Wextê Îsa gihîşt malê, mirovên kor hatin ba wî. Hingê Îsa ji wan pirsî: "Hûn bawer dikin ku ez dikarim vê bikim?" Koran lê vegerand û gotin: "Erê, ya Xudan." ²⁹Hingê Îsa destê xwe danî ser çavên wan û got: "Bila li gor bawerîya we ji we re bibe." ³⁰Û çavên wan vebûn. Wî bi hişkî emir li wan kir û got: "Hay jê hebin, bila kes bi vê nizanibe." ³¹Lê ew derketin, wan navê wî li hemû herêmê belav kir.

Îsa mirovekî lal qenc dike

³²Gava ku ew derketin, mirovekî lal û cinoyî anîn ba Îsa. ³³Çaxê ku cinê wî hat derxistin, zîlamê ku lal bû peyivî. Elalet heyirî ma û got: "Li Îsraêlê tiştekî weha qet nehatiye dîtin." ³⁴Lê Fêrisîyan got: "Ew bi destê mîrê cinan, cinan derdixe."

Dilşewatiya Îsa

³⁵Îsa li hemû bajar û gundan digeriya, di kinîştên* wan de hîn dikir, Mizgîniya* Padîşahiye

belav dikir û hemû êş û nexweşî qenc dikirin.
³⁶Gava wî elalet dîtîn, dilê wî bi wan şewitî. Çimkî ew mîna miyên bê şivan ên şaşbûyî û belavbûyî bûn. ³⁷Hingê wî jî şagirtên xwe re got: "Berê ku bê dirûn pir e, lê pale hindik in." ³⁸Ji ber vê yekê lavan jî Xudanê dirûnê bikin, da ku jî bo dirûna xwe paleyên bişîne."

Diwanzdeh şandî

10 Îsa her diwanzdeh şagirtên xwe gazî ba xwe kirin û desthilatî* da wan ku ruhên nepak derxin, her cûreyê êş û nexweşîyan qenc bikin. ²Navên her diwanzdeh şandiyan* ev in: Yê pêşî, Şimûn*, ku jê re Petrûs* digotin û birayê wî Endrawîs, Aqûbê kurê Zebedî û birayê wî Yûhenna. ³Fîlîpo û Bertolomeyo, Tûma û Mettayê bacgir*, Aqûbê kurê Halfawo û Tedayo. ⁴Şimûnê Welatparêz û Cihûdayê* Îsxeryotî yê ku Îsa da dest.

Şandina diwanzdeh şandiyan

⁵Îsa ew her diwanzdeh şandin û li wan emir kir û got: "Neçin nav milletên ne Cihû û nekevin tu bajarê Sameriyan*. ⁶Lê hê bêtir herin ba miyên windabûyî yên mala Îsraêl. ⁷Gava ku hûn çûn, Mîzgîniyê* bîdin û bêjin: 'Padîşahiya* Ezmanan nêzik e!' ⁸Nexweşan qenc bikin, miriyan rakin, kotiyên paqij bikin û cinan derxin. We belaş stand, belaş bîdin. ⁹Di kemberên xwe de ne zêr, ne zîv û ne jî sifir hildin. ¹⁰Ji bo rêwîtiyê bi xwe

re ne tûrik, ne du kiras, ne du cot çarox û ne jî dar bibin. Çimkî karker xwarina xwe heq dike.

¹¹“Kîjan bajar û gundê ku hûn biçînê, li wîr li kesên hêja bigerin û li malên wan bimînin heta ku hûn diçin. ¹²Gava ku hûn ketin malekê, silavê lê bikin. ¹³Heke ew mal hêja be, bila aştîya* we li ser wê be; heke ne hêja be, bila aştîya* we li we vegere. ¹⁴Her kesê ku hûn qebûl nekîrin û guh neda peyva we, gava hûn jî wê malê an jî wî bajarî çûn, toza lingên xwe biweşînin. ¹⁵Bî rastî ez jî we re dibêjim, di roja hukûm de, rewşa diyarê Sodom* û Gomorayê wê jî ya wî bajarî çêtir be.

Tengahiyên mezin

¹⁶“Va ye ez we wek miyan dişînim nav guran. Jî ber vê yekê wek maran bi aqil û wek kevokan dilpak bin. ¹⁷Li hember mirovan hay jî xwe hebin. Çimkî ewê we bidin destê civînên gîregîran û di kînîştên* xwe de bidin ber qamçîyan. ¹⁸Jî rûyê min ewê we bibin ber walî û padîşahan ku hûn jî wan û jî mîletan re şahidiyê bikin. ¹⁹Lê gava ku wan hûn dan dest, xeman nexwin ku hûnê çi bêjin û çawa bêjin. Di wê demê de wê jî we re bê dayîn ku hûn çi bêjin. ²⁰Çimkî yê dipeyive* ne hûn in, lê Ruhê Bavê we yê ku bi we re ye, dipeyive.

²¹“Bira wê birayê xwe, bav wê zarokên xwe teslîmî mirinê bike; zarok wê li hember dê û bavê xwe rabin û wan bidin kuştin. ²²Her kes wê di ber navê min de jî we nefret bike. Lê yê ku

heta dawiyê li ber xwe bide, ewê rizgar* bibe.

²³"Gava ku li bajarekî cefayê bidin we, hûn birevin bajarekî din. Bi rastî ez ji we re dibêjim, beriya hatina Kurê* Mirov, hûnê pê re negihîjin ku li hemû bajarên Îsraêlê bigerin.

²⁴"Şagirt ne di ser mamosteyê* xwe re ye, ne jî xulam di ser axayê xwe re ye. ²⁵Ji bo şagirt keys heye ku bibe wek mamosteyê xwe, jî bo xulam jî ku bibe wek axayê xwe. Heke jî malxwê malê re Belzebûl* gotibin, îcar ewê ji maliyan re çi û çi nebêjin!

Divê hûn ji kê bitirsin

²⁶"Îcar ji wan netirsin. Çimkî tu tiştê sernixamtî tune ku neyê vekirin, ne jî tiştêkî veşartî heye ku neyê zanîn. ²⁷Ez çi di tariyê de ji we re dibêjim, hûn di ronahiyê de bêjin; çi di guhê we de tê gotin, hûn li ser banî gazî bikin. ²⁸Ji wan ên ku bedenê dikujin, lê nikarin can bikujin netirsin. Hê bêtir ji wî bitirsin, yê ku dikare hem can û hem bedenê di dogehê* de wêran bike. ²⁹Ma du çivîk bi çerxiyekî nayên firotin? Dîsa jî bê destûra Bavê we yek ji wan nakeve erdê. ³⁰Heçî hûn in, mûyên serê we jî hemû hijmartî ne. ³¹Ji ber vê yekê netirsin, hûn ji gelek çivîkan hêjatir in.

Eşkerekirin û înkarkirin

³²"Îcar kî ku li ber mirovan min êşkere bike, ez jî, ezê wî li ber Bavê xwe yê li ezmanan êşkere bikim. ³³Lê her kesê ku min li ber mirovan înkare

bike, ez jî, ezê wî li ber Bavê xwe yê li ezmanan înkâr bikim.

Îsa dibe sedemê cudabûnê

³⁴“Nefikirin ku ez hatime aştiyê* bînim ser rûyê erdê. Ez nehatime ku aştiyê bînim, lê ez hatime ku şûr bînim. ³⁵Çimkî ez hatime ku cihêtiyê bixim navbera bav û kur, dê û keçê, bûkê û xesûyê. ³⁶Wê dijminê mirov malîyên mala wî bi xwe bin.

³⁷“Her kesê ku dê an bavê xwe ji min bêtir hez dike, ne hêjayî min e. Her kesê ku kur an keça xwe ji min bêtir hez dike jî, ne hêjayî min e. ³⁸Û yê ku xaça xwe hilneyne û li pey min neyê ne hêjayî min e. ³⁹Her kesê ku canê xwe bibîne ewê wî winda bike, lê her kesê ku canê xwe di ber min de winda bike wê wî bibîne.

⁴⁰“Yê ku we qebûl dike min qebûl dike û yê ku min qebûl dike, ew ê ku ez şandime qebûl dike.

⁴¹Her kesê ku pêxemberekî ji ber ku pêxember e qebûl dike, ewê xelata ku ji bo pêxember e bistîne. Û her kesê ku mirovê rast ji ber ku rast e qebûl bike, ewê xelata yê rast bistîne. ⁴²Û her kesê ku tasek ava sar bide ji van biçûkan yekî, ji ber ku ew şagirtê min e, bi rastî ez ji we re dibêjim, ew tu car xelata xwe winda nake.”

Îsa û Yûhennayê imadkar

11 Piştî ku Îsa şîret li her diwanzdeh şagirtên xwe kir, ew ji wir çû bajarên wan, da ku hîn bike û Mizgîniyê bide.

²Gava Yûhenna* di girtîgehê de bihîst ku Mesîh çî dike, wî şagirtên xwe şandin ba wî ³ku ji wî bipirsîn: "Ma ewê ku wê bihata tu yî, an divê em li benda yekî din bimînin?" ⁴Îsa weha li wan vegerand: "Herin tiştên ku we bihîstine û ditine ji Yûhenna re bêjin: ⁵Kor dibînin, şil û şeht rêve diçin, kotî paqij dibin, ker dibihîzin, mirî radibin û Mizgînî digihîje belengazan. ⁶Xwezî bi wî kesî ku li ser min nekeve şikê."

⁷Gava ku şagirtên Yûhenna diçûn, Îsa dest pê kir û ji elaletê re li ser Yûhenna peyivî: "Hûn çûn çolê ku çî bibînin? Ma çîtikeke ku li ber bayê diheje? ⁸Heke na, hûn çûn ku çî bibînin? Ma mirovekî ku cilên nermîn li xwe kirine? Va ye ew ên ku cilên nermîn li xwe dikin di qesrên padîşahan de ne. ⁹Naxwe hûn derketin ku çî bibînin? Ma pêxemberekî? Erê, ez ji we re dibêjim ku ji pêxemberekî jî meztir e. ¹⁰Ev ew e yê ku weha li ser wî hatiye nivîsîn:

'Va ye, ez qasidê xwe li pêşiya te dişînim,

Ewê beriya te riya te amade bike.'

¹¹Bi rastî ez ji we re dibêjim: Di nav ên ku ji jinan bûne de, yekî ji Yûhennayê imadkar meztir derneketiye. Lê di Padîşahiya Ezmanan de yê herî biçûk ji wî meztir e. ¹²Ji roja Yûhennayê imadkar* û heta niha, Padîşahiya Ezmanan bi zorê li ber xwe dide û yên zordar wê bi dest dixin. ¹³Çimkî hemû pêxemberan û Şerîetê heta dema Yûhenna pêxemberîtî kîrin. ¹⁴Û heke hûn bixwazin bipejirînin, Êlyasê ku diviya bihata ew e. ¹⁵Yê ku guhên wî hene bila bibihîze.

¹⁶"Îcar ez vî nîfşî bişibînim çî? Ew mîna wan

zarokan in ku li meydana rûniştine û gazî hevdû dikin ¹⁷û dibêjin: 'Me ji bo we li bilûrê xist, lê hûn nereqisîn; me lorand, we şîn negirt.' ¹⁸Çimkî Yûhenna hat, ne dixwar û ne jî şerab vedixwar, lê ew dibêjin: 'Cinên wî hene.' ¹⁹Kurê* Mirov hat, dixwe û vedixwe, îcar dibêjin: 'Va ye xwere û serxweş, hevalê bacgir û gunehkaran. Lê şehrezayî bi kirinên xwe rast kifş dibe.'

Bajarên bêbawerî

²⁰Hingê Îsa dest pê kir li wan bajaran hilat*, ku di wan de gelek keramet nîşan dabûn. Çimkî ew ji gunehên xwe venegeriyabûn. ²¹"Wey li te Xorazînê! Wey li te Beytsaydayê! Heke ew kerametên ku li nav we hatin kirin, li Sûr* û Saydayê bihatana kirin, ewê ji zû ve di nav xîrarî* û xweliyê de ji gunehên xwe vegeriya. ²²Lê ez ji we re dibêjim, di roja hukûm de wê rewşa Sûr û Saydayê ji ya we çêtir be. ²³Û tu hey Kefernahûm! Ma tê heta bi ezmanan bêyî bilindkirin? Na, tê heta bi diyarê* miriyan herî xwarê. Heke ew kerametên ku li nav te hatin kirin, li Sodomê* bihatana kirin, ewê heta îro li cihê xwe bima. ²⁴Lê ez ji we re dibêjim ku wê di roja hukûm de rewşa Sodomê ji ya we çêtir be."

Îsa ji Bavê xwe re şikir dike

²⁵Hingê Îsa got: "Ez ji te re şikir dikim, ey Bavo*, Xudanê erd û ezmên! Çimkî te ev tiştên ha ji şehreza û aqilmendan veşartî û ji zarokên

biçûk re diyar kirin. ²⁶Erê Bavo, çimkî li ba te ya bi dil ev bû.

²⁷"Her tişt ji aliyê Bavê min ve ji min re hat dayîn. Ji bilî Bav tu kes bi Kur nizane û ji bilî Kur û yên ku Kur dixwaze Bav bi wan bide nas-kirin tu kes jî bi Bav nizane.

²⁸"Werin ba min, ey hemû yên westayî û bar-giran, ezê rihetiyê bidim we. ²⁹Nirê min deynin ser stûyê xwe û ji min hîn bibin. Çimkî ez dilovan û ji dil nefsbîçûk im, hûnê rihetiyê ji bo canê xwe bibînin. ³⁰Çimkî nîrê min hêsanî û barê min sivik e."

Pirsa roja Şemiyê

12 Hingê Îsa rojêke* Şemiyê di nav dexilan re derbas dibû. Şagirtên wî birçî bûbûn û dest pê kirin, simbil çînin û xwarin. ²Gava ku Fêrisiyan ev yek dît, wan ji wî re got: "Binihêre! Şagirtên te tiştê ku roja Şemiyê nabe dîkin." ³Îsa li wan vegerand û got: "Ma we nexwendîye gava ku Dawid û yên pê re birçî bûn, çi kirin? ⁴Ew ket Mala* Xwedê, wî û yên bi wî re nanê* pêşberiyê xwarin, ku ji bo wî û yên bi wî re çenedibû, lê bi tenê ji bo kahînan* bû. ⁵Ma we di Şerîetê* de nexwendîye ku kahîn di rojên* Şemîyan de, di Perestgehê* de roja Şemiyê xera dîkin û dîsa jî bêsûc in? ⁶Lê ez ji we re dibêjim yekî ji Perestgehê* meztir li vir e. ⁷Heke we bi mana vê gotina ku ji nivîsînên pîroz tê, 'Ez rehmê dixwazim, ne goriyê' bizaniya, weyê yên bêsûc hukum nekirana. ⁸Çimkî Kurê* Mirov Xudanê

roja Şemiyê ye."

Qenckirina mirovekî desthişkbûyî

⁹Îsa ji wê derê rabû, çû kinîştî wan. ¹⁰Mirovekî ku destê wî hişk bû li wir bû. Ji bo ku Îsa sûcdar bikin, wan jê pirsî: "Ma dibe ku mirov roja Şemiyê yekî qenc bike?" ¹¹Îsa weha ji wan re got: "Ma kî ji we ku miyeke wî hebe û roja Şemiyê bikeve çalê, ew wê negire û dernexe?" ¹²Îcar mirov ji miyê çiqas hêjatir e! Ji ber vê yekê roja Şemiyê qencîkirin dibe." ¹³Piştî Îsa ji zîlam* re got: "Destê xwe dirêj bike." Wî jî dirêj kir û wek destê din sipîsax bû. ¹⁴Fêrîsî derketin derve û bi hev şewirîn ku ewê çawa Îsa bidin kuştin.

Xulamê Xwedê yê bijare

¹⁵Ji ber ku Îsa bi vê yekê dizanibû ji wir xwe da aliyekî. Gelek li pey wî çûn û wî hemû nexweşên wan qenc kirin. ¹⁶Wî li wan emir kir ku nebêjin ew kî ye. ¹⁷Da ku ev gotina Îşaya pêxember bê cih:

¹⁸"Va ye xulamê min ê ku min bijartîye,

Yê ku ez jê hez dikim û bi dilê min e.

Ezê Ruhê xwe deynim ser wî

Û ewê edaletê ji mîletan re diyar bike.

¹⁹Ew pev naçe û naqîre

Û ne jî kes dengê wî li kuçan dibihîze.

²⁰Çîtikê perçiqandî naşkêne,

Û fitîla pêxistî natemerîne.

Heta ku edaletê bigihîne serketinê

²¹Wê mîlet hêvîya xwe bi navê wî ve girêdin."

Îsa cinan derdixe

²²Hingê wan yekî cinoyiyê kor û lal anî ba Îsa û wî ew qenc kir, êdî hem peyivî û hem jî dît. ²³Her kes ecêbmayî ma û gotin: "Gelo Kurê* Dawid ev e?" ²⁴Lê gava ku Fêrisiyan ev bihîst, wan got: "Ev mirov bi destê mîrê cinan Belzebûl*, cinan derdixe." ²⁵Îsa bi fikirên wan dizanibû û ji wan re got: "Her padişahiya ku di nav wê de dubendî hebe wê hilweşe û her bajar an mala ku di nav wê de dubendî hebe, li ser lingan namîne. ²⁶Heke Îblîs* Îblîs derxe, di nav wî de dubendî heye. Êdî padişahiya wî çawa li ser lingan dimîne? ²⁷Heke ez bi Belzebûl cinan derdixim, kurên we bi kê cinan derdixin? Ji ber vê yekê ewê bibin hakimên we. ²⁸Îcar heke ez bi Ruhê Xwedê cinan derdixim, hingê Padişahiya Xwedê hatiye ser we. ²⁹Naxwe çawa yek dikare bikeve mala mêrxasekî û tiştên wî talan bike? Heke pêşî wî girêde, hingê dikare mala wî talan bike.

³⁰"Yê ku ne bi min re ye li hember min e û yê ku bi min re berhev nake belav dike. ³¹Ji bo vê yekê ez ji we re dibêjim, wê her çêr* û guneh li mirovan bê bihûrtin, lê li wê çêrkirina ku li Ruhê* Pîroz tê kirin nayê bihûrtin. ³²Her kesê ku li dijî Kurê Mirov gotinekê bêje wê li wî bê bihûrtin, lê her kesê ku li dijî Ruhê Pîroz gotinekê bêje ne li vê dinyayê û ne jî li dinya ku bê, li wî nayê bihûrtin.

³³"An darê qenc bikin, wê berê wê qenc be, an jî darê xerab bikin, wê berê wê xerab be. Çimkî dar ji berê xwe tê naskirin. ³⁴Hey nîfşê koremaran!

Hûn bi xwe xerab in, çawa hûnê bikaribin tiştên qenc bêjin? Çimkî dev ji yê ku ji dil difûre dibêje. ³⁵Mirovê qenc tiştên qenc ji xezîna dilê xwe ya qenc dertîne, lê mirovê xerab ji xezîna dilê xwe ya xerab tiştên xerab dertîne. ³⁶Lê ez ji we re dibêjim, wê mirov ji bo her peyva pûç a ku bêje, di roja hukûm de hesab bide. ³⁷Çimkî tê bi peyvên* xwe bêsûc bibî û bi peyvên xwe sûcdar bêyî derxistin."

Nîşana Ênis

³⁸Hingê ji Fêrisî û Şerîetzanan hinekan ji wî re got: "Mamoste, em dixwazin ku nîşanekê ji te bibînin." ³⁹Lê Îsa bersîva wan da û got: "Nîfşê xerab û zînakar li nîşanekê digere, lê ji nîşana Ênis pêxember pê ve nîşaneke din jê re nayê dayîn. ⁴⁰Çawa ku Ênis sê roj û sê şevan di zîkê masiyê mezin de ma, wusa jî wê Kurê Mirov sê roj û sê şevan di dilê erdê de bimîne. ⁴¹Roja hukûm wê xelkê Nînewê bi vî nîfşî re rabe û wî sûcdar bike. Çimkî ew bi gotina Ênis ji gunehên xwe veqetî û va ye yekî ji Ênis meztir li vir e. ⁴²Şahbanûya Başûr wê di roja hukûm de bi vî nîfşî re rabe û wî sûcdar bike. Çimkî ew, ji bo ku guhdariya şehrezayîya Silêman bike, ji wî kujê dinê rabû hat. Ê va ye yekî ji Silêman meztir li vir e.

⁴³"Gava ku ruhê nepak ji mirov derdikeve, ji bo ku bîhna xwe veke, ew li cihên zuwa digere, lê nabîne. ⁴⁴Hingê ew dibêje: 'Ezê vegerim mala xwe ya ku ez jê derketim.' Îcar gava ku ew vedigere, ew malê vala, malîştî û xemilandî dibîne. ⁴⁵Hingê

ew diçe heft cinên ji xwe hê xerabtir tîne ba xwe û dikevin wê derê û rûdinin. Êdî rewşa dawî ya wî mirovî ji ya pêşî xerabtir dibe. Wê weha bê ser vî nîşê xerab jî."

Dê û birayên Îsa

⁴⁶Hê gava ku Îsa ji elaletê re dipeyivî, dê û birayên wî li derve rawestan, xwestin ku bi wî re bipeyivin. ⁴⁷Yekî jê re got: "Va ye, diya te û birayên te li derve radiwestin û dixwazin ku bi te re bipeyivin." ⁴⁸Îsa li wî vegerand û got: "Diya min kî ye û birayên min kî ne?" ⁴⁹Bi destê xwe şagirtên xwe nîşan da û got: "Va ne, diya min û birayên min. ⁵⁰Çimkî her kesê ku bi daxwaza Bavê min ê li ezmanan bike, birayê min, xwişka min û diya min ew e."

Mesela erdê qenc û neqenc

13 Wê rojê Îsa ji malê derket û li perê golê rûnişt. ²Elaleteke wusa mezin li dora wî civiya ku ew li qeyikekê siwar bû û rûnişt. Hingê teva-hiya elaletê li qerax rawesta. ³Îcar Îsa bi meselan ji wan re gelek tişt peyivî û got: "Cotkar derket ku tovê xwe biçîne. ⁴Gava ku wî tovê xwe direşand, hinek jê ket teniştê rê, teyr hatin û ew xwarin. ⁵Hinek jê ket ser erdê kevirî û ji ber ku li wê derê zêde ax tunebû, ew zû şîn bû. ⁶Lê gava ku roj derket ew kizirî û ji ber ku rayên wî tunebûn, hişk bû. ⁷Hinekî din ket nav stîriyan, stîrî mezin bûn û ew fetîsandin. ⁸Îcar hinek ket

ser erdekî qenc, hinekan sed, hinekan şêst û hinekan jî sî qat ber dan. ⁹Yê ku guhên wî hene bila bibihîze."

Armanca meselan

¹⁰Îcar şagirt hatin ba Îsa û jê pirsîn: "Tu çima bi wan re bi meselan dipeyivî?" ¹¹Wî li wan vegerand û got: "Zanîna sirên* Padişahiya Ezmanan ji we re hatiye dayîn, lê ji wan re nehatiye dayîn. ¹²Bi kê re hebe wê bêtir ji wî re bê dayîn û lê zêde bibe. Bi kê re tunebe, tiştê ku pê re heye jî wê jê bê standin. ¹³Ji ber vê yekê ez ji wan re bi meselan dibêjim:

'Ew dibînin, lê nabînin,

Ew dibihîzin, lê nabihîzin û fêm nakin.'

¹⁴Li ser wan, ev pêxemberîtiya Îşaya pêxember tê cih ku dibêje:

'Hûn çiqas bibihîzin jî,

hûn tu car fêm nakin,

Hûn çiqas bibînin jî,

hûn tu car tènagihîjin.

¹⁵Çimkî dilê vî gelî hişk bûye,

Guhên wan giran bûne

Û wan çavên xwe girtine.

Nebe ku ew bi çavên xwe bibînin

Û bi guhên xwe bibihîzin

Û bi dilê xwe fêm bikin

Û cardin jî vegerin ku ez wan qenc bikim.'

¹⁶Lê xwezî bi çavên we, çimkî ew dibînin; xwezî bi guhên we, çimkî ew dibihîzin. ¹⁷Bi rastî ez ji we re dibêjim, gelek pêxember û mirovên rast,

dixwestin ku van tiştên hûn dibînin bibînin, lê nedîtin. Dixwestin ku van tiştên hûn dibihîzin bibihîzin, lê nebihîstin.

Şirovekirina mesela erdê qenc û neqenc

¹⁸“De îcar guhdariya mesela yê cotkar bikin:
¹⁹Her kesê ku gotina li ser Padişahiyê dibihîze û fêm nake, yê Xerab tê û tiştê ku di dilê wî de hatiye çandin direvîne. Tovê ku li teniştê rê hatiye çandin ev e. ²⁰Ewê ku li ser erdê kevirî hatiye çandin jî, ew e ku peyvê dibihîze û di cih de wê bi şahî qebûl dike. ²¹Lê ji ber ku rayê wî tune, tenê demeke kurt dimîne. Gava ku ji bo peyvê cefa û tengahiyê dibîne, ew zû ji rê derdikeve. ²²Ewê ku di nav stiriyan de hatiye çandin jî, ew e ku peyvê dibihîze, lê xemên vê dinyayê û xapandina dewlemendiyê peyvê difetisînin û peyv bêber dimîne. ²³Lê ewê ku li erdê qenc hatiye çandin, ew e ku peyvê dibihîze û wê fêm dike. Ew jî ber dide. Hinek jê sed, hinek jê şêst, hinek jî sî qat ber dide.

Mesela genim û zîwanê

²⁴Îsa meseleyeke din ji wan re got: “Padişahiya Ezmanan dimîne vê yekê: Zilamekî tovê qenc li erdê xwe çand. ²⁵Lê gava ku her kes di xew de bû, dijminê wî hat, di nav genim de zîwan çand û çû. ²⁶Çaxê ku genim gihîşt û ber da, hingê zîwan jî xuya bû. ²⁷Xulamên malxwê malê hatin û gotin: ‘Ezbenî, ma te tovê qenc di zeviya’ xwe de

neçand? Îcar ev zîwan ji ku derê çêbû?' ²⁸ Zilam ji wan re got: 'Dijminekî ev yek kiriye.' Hingê xulamman jî jê pirsî: 'Heke wusa ye, ma tu dixwazî ku em herin û wan aşêf bikin?' ²⁹ Wî got: 'Na, çimkî gava ku hûn aşêfa zîwanê bikin, dibe ku hûn genim jî pê re hilkin. ³⁰ Jêgerin, bila herdu bi hev re mezin bibin, heta wextê dirûtinê. Wî çaxî ezê ji paleyan re bêjim: Pêşî zîwanê berhev bikin û ji bo şewitandinê bikin gurz, piştî genim berhev bikin û bînin bixin embara min.' "

Liba xerdelê û hevîrtirşk

³¹ Îsa meseleyeke din ji wan re got: "Padişahiya Ezmanan dimîne vê yekê: Zilamekî rahişt liba xerdelê û ew di zeviya* xwe de çand. ³² Ew liba ku ji hemû tovan biçûktir e, dîsa jî gava ku ew mezin dibe, ji pincaran meztir e û dibe dar. Wusa ku teyrên ezmanan tîn û li ser çiqilên wê bi cih dibin."

³³ Wî meseleyeke din jî ji wan re got: "Padişahiya Ezmanan dimîne hevîrtirşkê ku jinikekê ew hilda û xist nav sê çap ard, heta hemû tîrş bû."

³⁴ Îsa ev hemû tiştên ha bi meseleyan ji elaletê re gotin. Bê mesele wî tu tişt jî wan re nedîgot,

³⁵ da ew gotina ku pêxember gotibû were cih:

"Ezê bi meselan devê xwe vekim

Û ezê tiştên ku ji afirandina dinê vir ve
veşartî mane eşkere bikim."

Şirovekirina mesela zîwanê

³⁶Hingê Îsa elalet hişt û çû mal. Şagirtên wî hatin balê û jê re gotin: "Mana mesela zîwana zeviyê ji me re bêje." ³⁷Wî bersîva wan da û got: "Yê ku tovê qenc diçîne Kurê Mirov e. ³⁸Zevî dinya ye û tovê qenc jî zarokên Padişahiye ne. Zîwan zarokên ê Xerab in ³⁹û dijmînê ku ew çandiye jî Îblîs* e. Dirûn dawîya dinê ye û pale jî milyaket in. ⁴⁰Îcar wek ku zîwan tê berhevkerin û di nav êgîr de tê şewitandin, di dawîya dinê de jî wê wusa bibe. ⁴¹Wê Kurê Mirov milyaketên xwe bişîne. Ewê her tiştên ku bûne sedemê jirêderketinê û yên ku xerabiyê dikin ji Padişahiya wî bicivînin. ⁴²Ewê wan biavêjin nav firna dadayî û li wir wê bibe girîn û qirçîna diranan. ⁴³Hingê yên rast wê di Padişahiya Bavê xwe de wek rojê şewq bidin. Yê ku guhên wî hene bila bibihîze.

Xezîna veşartî û durê giranbiha

⁴⁴"Padişahiya Ezmanan dimîne vê yekê: Di nav zeviyekê de xezîneke veşartî hebû. Zilamekî ew dît, dîsa ew veşart, piştîre bi şahî çû, hemû hebûna* xwe firot û ew zevî kirî.

⁴⁵"Dîsa Padişahiya Ezmanan dimîne vê yekê: Bazirganek li durên spehî digeriya. ⁴⁶Gava ku wî durekî gelek giranbiha dît, çû hemû hebûna xwe firot û ew kirî.

Mesela torê

⁴⁷“Dîsa Padîşahiya Ezmanan dimîne vê yekê: Tora ku her cûreyê masîyan dicivîne, tê avêtin nav deryayê. ⁴⁸Gava ku ew tije dibe, masîgir wê dikişînin qerêx. Hingê ew rûdinin, yên baş dikin selikan û yên nebaş jî diavêjin. ⁴⁹Di dawîya dinyayê de wê weha bibe. Wê milyaket bîn û xeraban ji nav ristan bigirin ⁵⁰û wan biavêjin firna dadayî. Li wir wê bibe girîn û qirçîna diranan.”

⁵¹Îsa ji wan pirsî: “Ma we ev tiştên ha hemû fêm kirin?” Wan got: “Erê.” ⁵²Hingê wî ji wan re got: “Ji ber vê yekê her Şerîetzanê ku li ser Padîşahiya Ezmanan hatiye perwerdekirin, mîna malxwê malê ye ku ji xezîna xwe tiştên nû û kevin derdixe.”

Îsa li Nîsretê tê redkirin

⁵³Pîştî ku Îsa ev mesele gotin ji wê derê veqetiya. ⁵⁴Ew hat bajarê xwe, wî xelk di kaniştên wan de hîn kir û ew şaş man. Hingê wan got: “Vî mirovî ev şehrezayî û keramet ji ku derê anîn? ⁵⁵Ma ev ne kurê xerat e? Ma navê diya wî ne Meryem e? Ma Aqûb, Êsiv, Şîmûn û Cihûda ne birayên wî ne? ⁵⁶Ma hemû xwişkên wî ne di nav me de ne? Îcar vî mirovî ev hemû tişt ji ku derê anîn?”

⁵⁷Û bi vî awayî ew ji wî xeyldîn. Lê Îsa ji wan re got: “Pêxemberek ji bajarê xwe û ji mala xwe pê ve li tu cihê din ne bêrûmet e.” ⁵⁸Û ji ber bêbaweriya

wan wî li wê derê gelek keramet nekirin.

Kuştina Yûhennayê imadkar

14 Wê gavê Hêrodêsê* serdar nav û dengê Îsa bihîst ²û ji xulamên xwe re got: "Ev Yûhennayê* imadkar e, ji nav miriyan rabûye. Ji ber vê yekê ew kerametên weha xurt bi destê wî tên kirin." ³Çimkî Hêrodês ji ber Hêrodiya jîna birayê xwe Filîpo Yûhenna girtibû û ew avêtibû zîndanê. ⁴Ji ber ku Yûhenna ji wî re gotibû: "Nabe ku tu jinbira xwe bînî." ⁵Hêrodês dixwest ku Yûhenna bikuje, lê ji xelkê ditirsiya. Çimkî wan ew pêxember dihesibandin.

⁶Di rojbûyîna Hêrodês de keça Hêrodiyayê li pêş vexwendîyan reqisî. Ev yek li Hêrodês gelek xweş hat ⁷û wî soz da û sond xwar ku keçik her çi jê bixwaze ewê bide wê. ⁸Keçika ku ji aliyê diya xwe ve hatibû navtêdan, ji Hêrodês re got: "Serê Yûhennayê imadkar, li vir li ser sêniyekê bide min." ⁹Û padişah xemgirtî bû, lê ji ber sonda xwe û ji ber ên ku bi wî re li ser sîfrê rûniştibûn, wî emir da ku daxwaza wê bê cih. ¹⁰Wî şand û di zîndanê de serê Yûhennayê imadkar da birîn. ¹¹Serê wî li ser sêniyekê anîn û dan keçikê. Wê jî ew ji diya xwe re bir. ¹²Hingê şagirtên Yûhenna hatin, laşê wî birin û ew veşartin. Piştî çûn û jî Îsa re gotin.

Îsa pênc hezar kesan têr dike

¹³Gava Îsa ev yek bihîst, ji wê derê bi serê xwe

ket qeyikekê û xwe da cihekî bêpejin. Lê gava elaletê ev yek bihîst, bi peyatî ji bajaran li pey wî çûn. ¹⁴Çaxê Îsa derket bejê, wî elaleteke mezin dît û dilê wî bi wan şewitî û nexweşên wan qenc kirin.

¹⁵Dema ku bû êvar, şagirtên wî hatin ba wî û jê re gotin: "Ev der cihekî bêpejin e û wext jî êdî dereng e. Destûra elaletê bide, da ku herin gundan û ji xwe re xwarinê bikin." ¹⁶Lê Îsa ji wan re got: "Ne hewce ye ku ew herin. Hûn xwarinê bidin wan!" ¹⁷Şagirtan bersîv da û gotin: "Li vir bi tenê pênc nan û du masiyên me hene." ¹⁸Wî got: "Wan bînin vir ba min." ¹⁹Û wî emir da hemû elaletê ku li ser mêrgê rûnin. Hingê wî her pênc nan û herdu masî hildan, li ezmanan nihêrt, şikir kir û nan şkandin. Wî ew dan şagirtên xwe û şagirtan jî ew li xelkê belav kirin. ²⁰Hemûyan xwar û têr bûn. Wan diwanzdeh selik pariyên ku zêde mabûn dan hev. ²¹Hejmara yên ku xwarin, ji bilî jin û zarokan, li dora pênc hezar mêran bû.

Îsa li ser avê rêve diçe

²²Gava ku Îsa elalet verêdikir, wî zû şagirtên xwe li qeyikê siwar kirin û ew ji beriya xwe şandin aliyê din ê golê. ²³Piştî ku wî elalet verêkir, hingê bi serê xwe hilkişiya çiyê, da ku dua bike. Dema ku bû êvar, ew li wir bi tenê bû. ²⁴Di wê navê de qeyik bi qasî avêtina gelek tîran* jî bejê dûr bû û ketibû ber pêlan, çimkî ba ji hember wan ve dihat.

²⁵Nêzîkî berbanga sibehê Îsa li ser golê rêve çû û nêzîkî şagirtan bû. ²⁶Çaxê wan dît ku ew li ser golê rêve diçe, bizdiyan û ji tirsan kirin qîrîn û gotin: "Ev xeyalet e!" ²⁷Lê Îsa di cih de bi wan re peyvî û got: "Bi zirav bin! Ez im. Netirsîn!" ²⁸Petrûs lê vegerand û got: "Ya Xudan, heke tu yî, emir bide ku ez li ser avê bêm ba te." ²⁹Wî got: "Were!" Hingê Petrûs jî ji qeyikê peya bû, li ser avê rêve çû û ber bi Îsa ve hat. ³⁰Lê çaxê dît ku bager xurt bû, tirsîya û xewirî nav avê, qîriya û got: "Ya Xudan, min rizgar bike!" ³¹Îsa di wê gavê de destê xwe dirêj kir, ew girt û jê re got: "Hey kênimano! Tu çima dudilî bûyî?" ³²Dema ku ew hilkişîyan qeyikê ba rawesta. ³³Hingê yên ku di qeyikê de bûn, perizîn* wî û gotin: "Bi rastî tu Kurê* Xwedê yî."

Îsa li Cênîsartê nexweşan qenc dike

³⁴Gava ew derbasî aliyê din bûn, ketin bejê û hatin bajarê Cênîsartê. ³⁵Çaxê mirovên wî cihî Îsa nas kirin, wan xeber şand hawîrdorê, xelkê hemû nexweşên xwe anîn ba wî ³⁶û ji bo ku destê xwe li dawa cilên wî bidin lava dîkirin. Hemû yên ku destê xwe lê didan qenc bûn.

Adetên bav û kalan

15 Hingê ji Orşelîmê hinek Fêrisî û Şerîetzan hatin ba Îsa û jê pirsîn: ²"Ma çima şagirtên te adetên bav û kalan dişkênin? Beriya xwarinê ew destên xwe naşon!" ³Îsa li wan vegerand û got:

"Îcar hûn jî çima ji bo xatirê adetên xwe emirên Xwedê dişkênin? ⁴Çimkî Xwedê gotiye: 'Qedirê dê û bavê xwe bigire. Yê ku tiştê xerab ji dê û bavê xwe re bêje, divê bê kuştin.' ⁵Lê belê hûn dibêjin ku mirovek ji dê an jî ji bavê xwe re bêje: 'Ew alîkariya ku wê ji min bigihîsta te ji Xwedê re hatiye dayîn,' ⁶êdî ew ne mecbûr e ku qedirê bavê xwe bigire. Bi vî awayî we ji bo xatirê adetên xwe peyva Xwedê rakir. ⁷Hey durûno! Îşaya li ser we qenc pêxemberîti kiriye:

⁸'Ev gel bi dev rûmetê dide min

Lê dilê wan ji min dûr e.

⁹Bi pûçîti dipêrîzin min

Çimkî hînkirina wan emirên mirovî ne.'"

Tiştên ku mirov diherimîn

¹⁰Îsa elalet gazî ba xwe kir û ji wan re got: "Guh bidinê û fêmkirin. ¹¹Tiştê ku di dev re diçe hindurê mirov wî naheirimîn, lê tiştê ji dev dertê mirov diherimîn." ¹²Hingê şagirt nêzikî wî bûn û jê pirsîn: "Ma tu dizanî gava ku Fêrisiyan ev bihîst hêrs bûn?" ¹³Îsa li wan veherand: "Her şitilê ku Bavê min ê li ezmanan neçandiye, ewê ji ra ve bê rakirin. ¹⁴Dev ji wan berdin! Ew kor in, rêberên koran in. Heke kor rêberiya yê kor bike, wê herdu jî bikevin çalê."

¹⁵Hingê Petrûs jê re got: "Mana vê meselê ji me re bêje." ¹⁶Îsa ji wan pirsî: "Ma hûn jî hê fêmkor in?" ¹⁷Ma hûn fêmkirin her tiştê ku dikeve dev, diçe zik û ji wê derê dertê derve? ¹⁸Lê tiştên ku ji dev derdikevin, ji dil tînin û ev mirov diherimîn.

¹⁹Çimkî fikirên xerab, kuştin, zîna, fuhûş, dizî, şahidiya derewîn û çêr ji dil dertên. ²⁰Tiştên ku mirov diherimînin ev in, lê xwarina bi destê neşûştî mirov naherimîne."

Baweriya jinika Kenanî

²¹Îsa ji wê derê veqetiya û derbasî herêma Sûr* û Saydayê bû. ²²Jineke Kenaniya ku ji wê herêmê bû hat ba wî, gazî kir û got: "Ya Xudan, Kurê* Dawîd, li min were rehmê! Keça min ji destê cînan êşeke mezin dikişîne." ²³Wî tu peyv ji jînikê re negot. Hingê şagirtên wî nêzîkî wî bûn û hêvî kirin: "Wê bişîne bila here, li pey me tê, dike qîrîn." ²⁴Îsa bersîv da û got: "Ez tenê ji bo miyên windabûyî yên Îsraêlê hatime şandin." ²⁵Lê jînik nêzîk bû, xwe avêt lingên wî û got: "Ya Xudan, alîkariya min bike!" ²⁶Wî lê vegerand û got: "Ne rast e ku mirov nanê zarokan hilde û biavêje ber kûçikan." ²⁷Jînikê got: "Erê ya Xudan, lê kûçik jî hûrikên ku ji ber xwediyên wan dikevin erdê, dixwin." ²⁸Hingê Îsa got: "Ya sitiyê, baweriya te xurt e! Bila wek ku tu dixwazî ji te re bibe." Di wê gavê de keça wê qenc bû.

Îsa çar hezar kesan têr dike

²⁹Îsa ji wê derê derket û hat nêzîkî Gola Celîlê. Piştî hilkişiya çiyayekî û li wir rûnişt. ³⁰Elaetên mezin hatin ba wî. Bi xwe re şil û şeht, kor, seqet, ker û lal û gelek nexweşên din anîn û ew li ber lingên wî dirêj kirin û wî ew qenc kirin.

³¹Gava ku elaletê dît lal dipeyivin, seqet qenc dibin, şil û şeht rêve diçin û kor dibînin, şaş man û ji Xwedayê Îsraêl re şikir kirin.

³²Îsa şagirtên xwe gazi ba xwe kirin û got: "Dilê min bi vê elaletê dişewite, ev sê roj e ku ew bi min re ne û tişteki wan tune ku bixwin. Ez naxwazim ku wan birçî bişînim, da ku di rê de dilê wan nebihûre!" ³³Hingê şagirtên wî bersîv dan: "Li vê çolê emê ji ku derê evqas nan bînin ku vê elaletê têr bikin?" ³⁴Îsa ji wan pirsî: "Ma çend nanên we hene?" Wan got: "Heft nan û çend masiyên me yên biçûk hene."

³⁵Wî emir da elaletê ku li erdê rûnin. ³⁶Hingê wî heft nan û masî hildan, şikir kir, ew şkandin, dan şagirtan û wan jî dan xelkê. ³⁷Hemûyan xwar û ew têr bûn. Piştî wan heft selik pariyên bermayî berhev kirin. ³⁸Hejmara yên ku xwaribûn jî, ji bilî jin û zarokan çar hezar mîr bû.

³⁹Piştî ku Îsa elalet verêkir, li qeyikê siwar bû û çû herêma Megedanê.

Daxwaza dîtina nîşanekê

16 Hingê Fêrisî û Sadûqî hatin ba Îsa û ji bo ku wî biceribînin, jê xwestin ku ji ezmanan nîşanekê raberî wan bike. ²Wî li wan veğerand û got: "Gava ku dibe êvar, hûn dibêjin 'Hewa wê xweş be, çimkî ezman sor e!' ³Îcar serê sibê hûn dibêjin: 'Îro wê hewa nexweş be, çimkî ezman sor e û ewr belek in.' Hûn dikarin bi rewşa rûyê ezmên derxin, ma hûn nikarin bi nîşanên deman derxin? ⁴Nifşê xerab û zînakar li nîşanekê digere,

lê ji nîşana Ûnis pêxember pê ve nîşanek jê re nayê dayîn." Îsa ew hiştin û çû.

Hevîrtirşkê Fêrisî û Sadûqiyan

⁵Gava ku şagirt derbasî aliyê din ê golê bûn, ji bîr kirin ku bi xwe re nên bibin. ⁶Îsa ji wan re got: "Hay ji xwe hebin û xwe ji hevîrtirşkê Fêrisî û Sadûqiyan biparêzin." ⁷Şagirt di nav xwe de peyvîn û gotin: "Ji ber ku me nan bi xwe re neaniye weha dibêje." ⁸Îsa dizanibû ku ew çî dibêjin, îcar wî got: "Hey kêmişimanno! Ji ber ku nanê we tune hûn çima di nav hev de dipeyivin?" ⁹Ma we hê jî fêm nekiriye? Ma nayê bîra we pênc nanên ku pênc hezar mirov têr kirin û we çend selik dan hev? ¹⁰Ma nayê bîra we heft nanên ku çar hezar têr kirin û we çend selik jî dan hev? ¹¹Ma çawa hûn fêm nakin ku ez ne li ser nên ji we re dibêjim? Lê li hember hevîrtirşkê Fêrisî û Sadûqiyan hay ji xwe hebin." ¹²Hingê wan fêm kir ku ew nabêje li hember hevîrtirşkê nên hay ji xwe hebin, lê ji hînkirina Fêrisî û Sadûqiyan xwe biparêzin.

Şahidiya Petrûs a li ser Îsa

¹³Gava Îsa hat herêma Qeyseriya Fîlîpoyê, wî ji şagirtên xwe pirsî: "Li gor gotina xelkê Kurê* Mirov kî ye?" ¹⁴Wan lê vegerand û gotin: "Hinek dibêjin Yûhennayê* imadkar, hinek dibêjin Êlyas û hinekên din jî dibêjin Yêremya an jî yek ji pêxemberan* e." ¹⁵Îsa ji wan re got: "Lê hûn çî dibêjin? Bi ya we ez kî me?" ¹⁶Şimûn-Petrûs

bersîv da û got: "Tu Mesîh* î, Kurê* wî Xwedayê sax î." ¹⁷Îsa lê vegerand û got: "Xwezî bi te, ey Şimûnê kurê Ûnis, çimkî yê ku ev ji te re vekiriye ne xwîn û goşt e, lê Bavê min ê li ezmanan e. ¹⁸Û ez jî ji te re dibêjim: Tu Petrûs* î û ezê li ser vê latê dêra* xwe ava bikim. Hêza diyarê miriyan nikare wê bindest bike. ¹⁹Ezê mifta Padişahiya Ezmanan bidim te, tu her çi li ser erdê girêdî, ewê li ezmanan jî bê girêdan û tu her çi li ser erdê vekî, ewê li ezmanan jî bê vekirin." ²⁰Hingê wî li şagirtên xwe emir kir ku ji kesî re nebêjin ew Mesîh e.

Îsa mirin û rabûna xwe diyar dike

²¹Ji wê demê ve Îsa dest pê kir nîşanî şagirtên xwe da, ku divê ew here Orşelîmê û ji destê rihsipî, serekên kahînan û Şerîetzanan gelek cefayê bikişîne, bê kuştin û roja sisiyan rabe.

²²Petrûs ew kişand aliyekî, lê hîlat û got: "Ev ji te dûr be, ya Xudan! Ev tişt tu car bi te nayê!"

²³Lê Îsa zivirî û ji Petrûs re got: "Ji min dûr keve, Îblîs! Tu ji min re dibî asteng; çimkî tu ne tiştên Xwedayî, lê tiştên mirovî difikirî."

²⁴Hingê wî ji şagirtên xwe re got: "Yê ku bixwaze li pey min' bê bila xwe înkâr bike, rahêje xaça xwe û li pey min bê. ²⁵Çimkî her kesê ku bixwaze jiyana xwe rizgar bike, ewê wê winda bike; lê her kesê ku jiyana xwe di ber min de winda bike, ewê wê bibîne. ²⁶Mirovek hemû dinyayê bi dest bixe jî, lê canê xwe winda bike, çi feyda wî heye? An dikare çi di ber canê xwe de bide? ²⁷Çimkî wê

Kurê Mirov bi rûmeta Bavê xwe ve, tevî milyaketên xwe bê û hingê wê her kesî li gora kirinên wî xelat bike. ²⁸Bi rastî ez ji we re dibêjim, hin ji van kesên ku li vir rawestayî hene, heta ku nebînin Kurê Mirov di Padişahiya xwe de tê, ew mirinê tu car tam nakin."

Dîtina Îsa diguhere

17 Piştî şeş rojan Îsa Petrûs, Aqûb û birayê wî Yûhenna bi xwe re birin û ew bi tenê derxistin çiyayekî bilind. ²Li wir, li ber wan dîtina wî hat guhertin. Rûyê wî wek rojê şewq da û cilên wî wek ronahiyê çilsipî bûn. ³Ji nişkê ve Mûsa û Êlyas li wan xuya bûn û bi Îsa re peyivîn. ⁴Petrûs ji Îsa re got: "Ya Xudan, çiqas qenc e ku em li vir in! Heke tu bixwazî ezê li vir sê holikan çêkim. Yekê ji te re, yekê ji Mûsa re û yekê jî ji Êlyas re."

⁵Hê ew dipeyivî, ewrekî ronahîdar li ser wan kîr sî û dengê ji ewr hat û got: "Ev e Kurê min ê delal. Ez ji wî razî me. Guhdariya wî bikin!"

⁶Gava şagirtan ev bihîst, ji tirsan deverû ketin erdê. ⁷Lê Îsa hat, destê xwe li wan da û got: "Rabin, netirsin!" ⁸Çaxê şagirtan serê xwe rakirin, wan ji Îsa pê ve tu kesî din nedît.

⁹Çaxê ji çiyê dihatin xwarê, Îsa li wan emir kîr û got: "Ji kesî re li ser tiştên ku we dîtin nebêjin, heta ku Kurê Mirov ji nav mîriyan ranebe."

¹⁰Şagirtan ji wî pirsî û gotin: "Naxwe çima Şerîetzan dibêjin, divê pêşî Êlyas bê?" ¹¹Îsa li wan vegerand û got: "Bi rastî, Êlyas tê û her tiştî serrast dike. ¹²Lê ez ji we re dibêjim, ji xwe Êlyas

hatiye û wan ew nas nekir. Lê çi ku dilê wan xwest bi wî kirin. Bi vî awayî wê Kurê Mirov jî ji destê wan cefayê bikişîne." ¹³Hingê şagirtan fêm kir ku ew ji wan re li ser Yûhennayê imadkar dibêje.

Îsa zarokekî cinoyî qenc dike

¹⁴Gava ku gihîştin ba elaletê, mirovek nêzîkî Îsa bû, li ber wî çû ser çokan ¹⁵û got: "Ya Xudan, li kurê min were rehmê! Bi atiyê dikeve û êşeke mezin dikişîne. Ew gelek caran dikeve nav êgir û nav avê. ¹⁶Min ew anî ba şagirtên te, lê wan nikaribû wî qenc bikin." ¹⁷Îsa bersîv da û got: "Hey nifşê bêbawerî û jirêderketî! Ezê heta kengê bi we re bim, heta kengê ezê li we sebir bikim? Wî bînin vir ba min." ¹⁸Îsa li cin hilat û ew jê derket. Di cih de kurik qenc bû.

¹⁹Hingê şagirt bi serê xwe hatin ba Îsa û jê pirsîn: "Ma çima me nikaribû em cin derxin?" ²⁰Wî li wan vegerand: "Ji ber ku baweriya we kêm e. Bi rastî ez ji we re dibêjim, heke wek liba xerdelê baweriya we hebe, hûn ji vî çiyayî re bêjin: 'Ji vir here wir,' ewê here. Tu tişt tune ku ji bo we çênebe. ²¹Lê cinên weha ji bîlî dua û rojîyê bi tişteki din dernakevin."

Îsa mirin û rabûna xwe ji nû ve diyar dike

²²Gava ku ew bi hev re li Celilê bûn, Îsa ji wan re got: "Hindik maye ku Kurê Mirov bikeve destê mirovan. ²³Ewê wî bikujin û roja sisîyan ewê rabe." Şagirt bi vî yekê gelekî xemgîn bûn.

Baca Perestgehê

²⁴Çaxê ew gihîştin Kefernahûmê, bacgir hatin ba Petrûs û jê pirsîn: "Ma Mamosteyê we baca Perestgehê* nade?" ²⁵Wî got: "Belê, ew dide."

Dema Petrûs hat malê, pêşî Îsa ji wî re got: "Tu çî difikirî, Şimûn? Padişahên dinyayê bac û xercê ji kê distînin? Ma ji kurên xwe an ji yên biyanî?" ²⁶Petrûs got: "Ji yên biyanî." Hingê Îsa ji wî re got: "Wê gavê kur serbest in. ²⁷Lê ji bo ku em dilê wan nehêlin, tu here golê û şewkê xwe biavêje. Masiyê ku pêşî hat, bigire, devê wî veke, tê zîvekî* mezin bibînî. Wî bibe, ji bo min û ji bo xwe bide wan."

Yê herî mezin kî ye?

18 Wê gavê şagirt hatin ba Îsa û jê pirsîn: "Di Padişahiya Ezmanan de yê herî mezin kî ye?" ²Wî bangî zarokekî kir, di nav wan de da rawestî ³û got: "Bi rastî ez ji we re dibêjim, heta ku hûn venegirin û nebin wek zarokan, hûn tu car nakevin Padişahiya Ezmanan. ⁴Ji ber vê yekê, her kesê ku xwe wek vî zarokî nîzîm bike, di Padişahiya Ezmanan de yê herî mezin ew e. ⁵Û her kesê ku zarokekî weha bi navê min qebûl bike, ew min qebûl dike. ⁶Lê her kesê ku bibe sedemê jirêderketina yekî ji van biçûkên ku bawerî bi min anîne, ji bo wî çêtir e ku beraşekî mezin bi stûyê wî ve bê daleqandin û bikeve binê deryayê.

Jirêderketin

⁷“Wey li serê dinyayê, ji ber sedemên jirêderketinê! Divê sedemên jirêderketinê hebin, lê wey li wî mirovî ku ji vê yekê re dibe sedem. ⁸Heke destê te an lingê te dibe sedemê jirêderketina te, wî jêke û ji xwe biavêje. Ji bo te çêtir e ku tu bê dest an bê ling bikevî jiyanê, ne ku bi herdu dest û bi herdu lingên xwe ve tu bêyî avêtin nav agirê herheyî. ⁹Û heke çavê te dibe sedemê jirêderketina te, wî derxe û ji xwe biavêje. Ji bo te çêtir e ku tu bi çavekî bikevî jiyanê, ne ku bi herdu çavan ve tu bêyî avêtin nav agirê dogehê*.

Mesela miya windabûyî

¹⁰“Hay ji xwe hebin û ji van biçûkan yekî kêr nebînin. Çimkî ez ji we re dibêjim ku milyaketên wan li ezmanan hergav li rûyê Bavê min ê li ezmanan dinihêrin. ¹¹Ji ber ku Kurê Mîrov hat, yê windabûyî rizgar bike.

¹²“Gelo hûn çî difikirin? Heke sed miyên mirovekî hebin û yek ji wan riya xwe wînda bike, ma ewê not û nehan li çiyê nehêle û neçe li ya windabûyî negere? ¹³Û heke wê bibîne, bi rastî ez ji we re dibêjim, ewê ji wan not û nehên ku riya xwe wînda nekirine bêtir bi wê şa bibe. ¹⁴Bi vî awayî Bavê we yê li ezmanan jî naxwaze ku yek ji van biçûkan wînda bibe.

Birayê ku gunehan dike

¹⁵"Heke birayê te li hember te guneh bike, here û gava ku hûn herdu bi tenê ne, sûcê wî nîşanî wî bide. Heke ew li te guhdarî bike te birayê xwe kar kir. ¹⁶Lê heke ew li te guhdarî neke, kesek an du kesên din jî bi xwe re bibe, 'da ku her peyv bi şahidiya dido an sisiyan rast derkeve.' ¹⁷Lê heke wî nexwest guh bide wan jî, ji civîna bawermendan re bêje. Îcar heke wî nexwest li civîna bawermendan jî guhdarî bike, bila êdî ew ji bo te bibe wek yekî pûtperest û bacgir.

¹⁸"Bi rastî ez ji we re dibêjim, hûn her çi li ser rûyê erdê girêdin, ewê li ezman jî bê girêdan. Û hûn her çi li ser rûyê erdê vekin, ewê li ezmanan jî bê vekirin. ¹⁹Cardin ez ji we re dibêjim ku li ser rûyê erdê, dido ji we li ser her tiştê ku hûn dixwazin, bibin yek, wê ew ji aliyê Bavê min ê li ezmanan ve ji we re çêbibe. ²⁰Çimkî li ku derê dido an sisê bi navê min werin ba hev, li wir ez jî di nav wan de me."

Mesela xulamê bêrehm

²¹Hingê Petrûs hat ba Îsa û jê re got: "Ya Xudan, gava ku birayê min li hember min guneh bike, divê ez çend caran li wî bibihûrim? Ma heta heft caran?" ²²Îsa bersîva wî da: "Ez ji te re dibêjim, ne heta heft caran, lê heta heftê caran heft. ²³Ji ber vê yekê Padişahiya Ezmanan dimîne vê yekê: Padişahêk hebû ku xwest hesab bi xulamên xwe re bibîne. ²⁴Gava ku padişah dest bi hesab kir,

yekî ku bi deh hezar telantî* deyndarê wî bû, anîn ba wî. ²⁵Ji ber ku nikaribû deynê xwe bide, axayê wî emir kir ku ew, jina wî, zarokên wî û hemû hebûna* wî bên firotin û deynê wî bê dayîn. ²⁶Xulam xwe avêt ber lingên wî, jê lava kir û got: 'Li min sebir bike, ezê hemû deynê xwe bidim.' ²⁷Dilê axa bi wî şewitî, ew berda û li deynê wî jî bihûrt.

²⁸"Îcar gava ku xulam derket derve, wî hevalekî xwe yê xulam dît ku bi sed zîvî deyndarê wî bû. Wî bi pêsîra wî girt, şidand û got: 'Deynê min ê ku li te ye bide.' ²⁹Hevalê wî yê xulam xwe avêt ber lingên wî û jê lava kir û got: 'Li min sebir bike, ezê deynê xwe bidim.' ³⁰Lê wî nexwest, çû û heta ku wî deynê xwe da ew avêt girtûgehê.

³¹"Gava ku hevalên wî yên xulam ev yek dîtin, gelekî xemgirtî bûn, rabûn çûn ba axayê xwe û hemû tiştên bûyî jê re gotin. ³²Hingê axa xulam gazî ba xwe kir û jê re got: 'Hey xulamê xerab! Ji ber ku te ji min lava kir, ez li hemû deynê te bihûrîm*.' ³³Çawa ku ez li te hatim rehmê, ma ne diviya ku tu jî li hevalê xwe yê xulam bihatayî rehmê?' ³⁴Axayê wî hêrs bû û ew da destê cefakeran, heta ku ew hemû deynê xwe bide.

³⁵"Heke her yek ji we jî dil li birayê xwe nebihûre, wê Bavê min ê li ezman jî bi vî awayî li we bike."

Hînkirîna li ser jinberdanê

19 Gava ku Îsa gotina xwe temam kir, hingê ji Celîlê derket û derbasî herêma Cihûstanê ya aliyê

din ê Çemê Urdunê bû. ²Elaletên mezin li pey wî çûn û wî ew li wir qenc kirin.

³Ji Fêrisiyan hinek ji bo ku wî biceribînin nêzîkî wî bûn û jê pirsîn: "Ma dibe ku bi her sedemî mêr jina xwe berde?" ⁴Îsa bersîva wan da û got: "Ma we nexwendîye ku Afîrandar di destpêkê de 'nêr û mê ew afîrandin' ⁵û got: 'Ji ber vê yekê mêr wê dê û bavê xwe berde, bi jina xwe re bibe yek û herdu ji wê bibin bedenek.' ⁶Wusa ku êdî ew ne du kes in, lê bedenek in. Ji ber vê yekê yên ku Xwedê ew kirine yek, bila mirov wan ji hevdû veneqetînin." ⁷Hingê Fêrisiyan pirsî: "Naxwe çima Mûsa emir kir ku mêr kaxeza jinberdanê bide jina xwe û wê berde?" ⁸Îsa li wan vegerand û got: "Ji ber serhişkiya we Mûsa destûr da we ku hûn jinên xwe berdin. Lê belê di destpêkê de ne weha bû. ⁹Ez ji we re dibêjim, kî ku ji zînayê pê ve bi sedemekî din jina xwe berde û bi yeka din re bizewice, zînayê dike."

¹⁰Şagirtan ji Îsa re got: "Heke rewşa navbera jin û mêr bi vî awayî be, çêtir e ku nezewicin." ¹¹Wî ji wan re got: "Her kes nikare vê gotinê qebûl bike, bi tenê yên ku ji wan re hatiye dayîn dikarin qebûl bikin. ¹²Çimkî hin hene ji zikmakî nemêr in, hin hene ji aliyê mirovan ve tînin nemêrkirin û hin jî hene ku di ber Padişahiya Ezmanan de xwe nemêr dikin. Yê ku dikare vê qebûl bike, bila qebûl bike."

Îsa zarokan pîroz dike

¹³Hingê zarok anîn ba Îsa, da ku destê xwe

deyne ser wan û ji bo wan dua bike. Îcar şagirtan li yên ku ew anîn hilat. ¹⁴Lê Îsa got: "Bihêlin, bila zarok bên ba min û pêşiyê li wan negirin, çimkî Padîşahiya Ezmanan ji yên weha re ye." ¹⁵Û wî destê xwe danî ser wan û ji wê derê çû.

Xortê dewlemend li jiyana herheyî digere

¹⁶Îcar mirovek nêzîkî Îsa bû û jê pirsî: "Ya Mamoste, divê ez çi qencyê bikim, da ku ez jiyana" herheyî bi dest bixim?" ¹⁷Îsa lê vegerand û got: "Tu çima li ser qencyê ji min dipirsî? Bi tenê Yek heye ku qenc e. Lê heke tu dixwazî bikevî jiyanê, emiran bîne cih." ¹⁸Yê xort jê pirsî: "Kîjanan?" Îsa lê vegerand: "Nekuje, zînayê neke, nedize, şahidiya derewîn nede, ¹⁹qedirê dê û bavê xwe bigire û ji cîranê xwe hez bike wek ku tu ji xwe hez dikî." ²⁰Yê xort jê re got: "Min ev tişt hemû anîne cih. Divê êdî ez çi bikim?" ²¹Îsa bersîva wî da: "Heke tu dixwazî bêkêmahî bî, here, çi tiştê te heye bifiroşe, li belengazan belav bike, hingê wê li ezmanan xezîna te hebe. Û were, bikeve pey min." ²²Gava ku yê xort ev peyv bihist bi xemgînî çû, çimkî gelek mal û milkê wî hebû.

²³Hingê Îsa ji şagirtên xwe re got: "Bi rastî ez ji we re dibêjim, ji bo dewlemendekî ketina Padîşahiya Ezmanan zehmet e. ²⁴Disa ez ji we re dibêjim, derbasbûna devê di qula derziyê re ji ketina mirovê dewlemend a Padîşahiya Ezmanan hêsanîtir e." ²⁵Gava ku şagirtan ev bihist gelek

şaş man û wan pirsî: "Heke weha be kî dikare rizgar bibe?" ²⁶Îsa li wan nihêrt û got: "Li ba mirovan ev nabe, lê li ba Xwedê her tişt bibe."

²⁷Hingê Petrûs li Îsa vegerand û got: "Va ye me her tişt hişt û em li pey te hatin. Îcar wê ji bo me çi hebe?" ²⁸Wî ji wan re got: "Bi rastî ez ji we re dibêjim, di nûbûna hemû tiştan de, çaxê ku Kurê Mirov li ser textê xwe yê rûmetê rûne, hûn ên ku li pey min hatine jî hûnê li ser diwanzdeh textan rûnin û li diwanzdeh êlên Îsraêl hukum bikin. ²⁹Her kesê ku di ber navê min de dev ji xanî, bira û xwişk, dê û bav, zarok û zeviyên xwe berdaye, wê sed qatî li wan bistîne û jiyana herheyî par bistîne. ³⁰Lê gelek ên pêşî wê bibin ên paşî û yên paşî wê bibin ên pêşî."

Mesela paleyên rêz

20 "Padîşahiya Ezmanan dimîne vê yekê: Malxweyekî malê hebû, ku serê sibê zû derket, jî bo ku paleyan bigire, da ku di nav rezê wî de bixebitin. ²Ew jî bo rojê bi zîvekî bi paleyan re li hev hat û ew şandin nav rezê xwe.

³"Saet li dora sisiyan ew derket û li meydana sûkê kesên din ên bêkar rawestayî dîtin. ⁴Wî ji wan re got: 'Hûn jî herin di rezê min de bixebitin û heqê we çi be ezê bidim.' ⁵Ew jî rabûn û çûn. Dîsa ew li dora nîvro û saet sisiyan derket û eynî tişt kirin. ⁶Saet li dora pêncan jî derket, hinekên din jî dîtin ku li wir radiwestan. Wî ji wan re got: 'Çima hûn hemûyê rojê li vir disekinîn û tişteki nakin?' ⁷Wan bersîv da: 'Çimkî tu kesî em bi

paletî negirtin.' Wî jî wan re got: 'Hûn jî herin nav rêz.'

⁸"Gava ku bû êvar, xwediyê rêz jî serkarê xwe re got: 'Gazî paleyan bike û jî yên paşî dest pê bike heta yên pêşî heqê hemûyan bide.' ⁹Paleyên ku piştî nîvro li dor saet pêncan hatibûn girtin, hatin û her yekî zîvek stand. ¹⁰Îcar gava ku yên pêşî hatin, ew difikirîn ku wê bêtir bistînin. Lê her yekî jî wan jî zîvek stand. ¹¹Çaxê ku perê xwe standin, dest pê kirin, jî malxwê malê gazin kirin ¹²û gotin: 'Evên ku paşiyê hatin, tenê saetekê xebitîn, lê te em ên ku hemû giraniya rojê û germiya wê kişandin, bi wan re yek girtin.' ¹³Lê malxwê malê jî yekî jî wan re got: 'Heval, ez li te neheqiyê nakim. Ma tu bi min re bi zîvekî li hev nehatî? ¹⁴Rahêje heqê xwe û here. Ez dixwazim bi qasî ku min da te, bidim ê paşî jî. ¹⁵Ma heqê min tune ku ez çî bixwazim, ez bi malê xwe bikim? An tu çavnebariya camêriya min dikî?'

¹⁶"Bi vî awayî wê yên paşî bibin ên pêşî û yên pêşî bibin ên paşî."

Îsa cara sisiyan mirin û rabûna xwe diyar dike

¹⁷Gava ku Îsa hildikişiya Orşelîmê, wî diwanz-deh şagirtên xwe dan aliyekî û di rê de jî wan re got: ¹⁸"Va ye em hildikişin Orşelîmê. Kurê Mirov wê bê dayîn destê serekên kahînan û Şerîet-zanan. Ewê hukumê mirinê li ser wî bidin ¹⁹û bidin destê miletan, da ku tinazên xwe bi wî

bikin, bidin ber qamçıyan û wî xaç bikin. Ê roja sisiyan ewê ji nav miriyan rabe."

Daxwaza diya kurên Zebedî

²⁰Hingê diya kurên Zebedî bi du kurên xwe re nêzikî Îsa bû, li ber wî çû ser çokan û ji wî xwest ku tiştêkî ji bo wê bike. ²¹Îsa ji wê pîrsî: "Tu çi dixwazî?" Wê jî got: "Emir bike ku herdu kurên min, di Padîşahiya te de yek li milê te yê rastê, yê din li milê te yê çepê rûne." ²²Îsa bersiv da û got: "Hûn nizanin ku hûn çi dixwazin. Ma hûn dikarin ji wê kasa ku ezê vexwim, vexwin?" Wan got: "Em dikarin." ²³Îsa ji wan re got: "Bi rastî hûnê ji kasa min vexwin, lê rûniştandina li milê min ê rastê û çepê ne di destê min de ye. Ev ji bo wan e ku ji aliyê Bavê min ve ji wan re hatiye amadekirin."

²⁴Çaxê her deh şagirtan ev yek bihîst, li herdu birayan hêrs bûn. ²⁵Lê Îsa ew gazî ba xwe kirin û got: "Hûn dizanin ku serekên miletan serdestiyê li wan dikin û giregirên wan jî hukumdariya xwe li ser wan dikin. ²⁶Lê di nav we de wê ne weha be. Di nav we de, her kesê ku bixwaze bibe yê mezin, bila bibe xizmetkarê we. ²⁷Û di nav we de her kesê ku bixwaze bibe yê pêşî, bila bibe xulamê we. ²⁸Çawa ku Kurê Mirov jî nehatiye ku jê re xizmet bê kirin, lê hatiye ku xizmetê bike û di ber gelean de canê xwe berdêl bide.

Çavê du koran dibîne

²⁹Gava ku ew ji bajarê Erihayê derdiketin, elaletêke mezin li pey Îsa çû. ³⁰Du mirovên kor li kêleka rê rûdiniştin. Çaxê bihîstin Îsa di wê derê re derbas dibe, qîriyan û gotin: "Ya Xudan, Kurê* Dawid, li me were rehmê!"

³¹Elaletê li wan hilat, da ku dengê xwe bibirin, lê ew bêtir qîriyan û gotin: "Ya Xudan, Kurê* Dawid, li me were rehmê!" ³²Îsa rawesta, gazi wan kir û got: "Hûn ji min çi dixwazin ku ez ji bo we bikim?" ³³Wan bersîv da û got: "Ya Xudan, bila çavên me bibînin." ³⁴Dilê wî bi wan şewitî û destê xwe danî ser çavên wan. Di cih de çavên wan dîtî û li pey Îsa çûn.

Îsa bi rûmet dikeve Orşelîmê

21 Gava ku ew nêzikî Orşelîmê bûn û hatin Beytfacê li ba Çiyayê Zeytûnê, Îsa du şagirtên xwe şandin û ²ji wan re got: "Herin gundê pêşberî xwe, hema hûnê li wir kereke girêdayî ya bi dehşik* bibînin. Wan vekin û ji min re bînin. ³Heke kesekî tiştek ji we re got, jê re bêjin: 'Ew ji Xudan re lazîm in û ewê zû wan bi şûn de bişîne.'"

⁴Ev wusa çêbû, da ku ev gotîna pêxember were cih:

⁵"Ji xelkê Siyonê* re bêjin:

'Va ye Padişahê te

Bi nefsbîçûkî li kerê siwarbûyî,

Li dehşîkê*, heta li dehşîkê kerê siwarbûyî
tê ba te.'"

⁶Şagirt çûn û wek ku Îsa ji wan re gotibû kirin.
⁷Wan ker û dehşik anîn, cilên xwe danîn ser wan
 û Îsa siwar bû. ⁸Piraniya elaletê cilên xwe li ser
 rê raxistin. Hinekên din jî ji daran çiqil birîn û
 avêtin ser rê. ⁹Elaleta ku li pêşiya wî diçû û yên
 ku li pey dihatin weha diqîriyan û digotin:

"Hosanna" ji Kurê Dawid re!

Yê ku bi navê Xudan tê pîroz" e!

Li bilindahiyên herî jorîn Hosanna!"

¹⁰Gava Îsa kete Orşelîmê, tevahiya bajêr hejiya
 û gotin: "Ev kî ye?" ¹¹Elaletê bersiv da: "Ev Îsa
 pêxember e! Ji bajarê Nisreta Celîlê ye."

Îsa Perestgehê paqij dike

¹²Îsa ket Perestgehê û hemûyên ku li wê derê
 kirîn û firotin dikirin, avêtin derve. Maseyên
 pereguhêran û kursiyên kevokfiroşan gêr" kirin.
¹³Wî ji wan re got: "Di Kitêba Pîroz" de hatiye
 nivîsîn: 'Wê ji mala min re mala dua bê gotin'. Lê
 hûn wê dikin 'şkefta rêbiran'."

¹⁴Li Perestgehê kor û şil û şeht anîn ba wî û wî
 ew qenc kirin. ¹⁵Lê gava ku serekên kahînan û
 Şerîetzanan karên nedîtî yên ku Îsa dikirin dîtîn
 û dengê zarokan bihîstin ku di Perestgehê de
 digotin: "Hosanna ji Kurê Dawid re!", hêrs bûn
¹⁶û gotin: "Ma tu nabihîzî ku ev zarok çi dibêjin?"
 Îsa li wan vegerand û got: "Belê, ma we ev qet
 nexwendîye? 'Te ji devê zarokên biçûk û yên li
 ber şîr şikir deranî.'" ¹⁷Wî ew li wir hiştin û ji
 bajêr derket, çû Beytanyayê û şev li wir borand.

Dara hêjîrê

¹⁸Serê sibê zû gava ku Îsa vedigeriya bajêr ew birçî bû. ¹⁹Li kêleka rê dareke hêjîrê dît û nêzîkî wê bû, lê ji pelan pê ve tiştek bi wê ve nedît. Hingê wî ji darê re got: "Bila careke din êdî tu car tu ber nedî!" Dara hêjîrê di cih de hişk bû.

²⁰Gava ku şagirtan ev yek dît, şaş man û gotin: "Ma dara hêjîrê çawa di cih de hişk bû?" ²¹Îsa li wan vegerand û got: "Bi rastî ez ji we re dibêjim, heke bawerîya we hebe û hûn nekevin şikê, hûn ne bi tenê dikarin tiştên ku bi dara hêjîrê bûye bikin, lê hûn dikarin ji vî çiyayî re bêjin: 'Ji cihê xwe rabe û xwe biavêje deryayê' û ewê bibe." ²²Gava ku hûn bawer bikin, hûn bi dua çî bixwazin hûnê bistînin."

Pirsa li ser desthilatiya Îsa

²³Îsa ketibû Perestgehê û hîn dikir, hingê serekên kahînan û rihsipiyên gel hatin ba wî û jê pirsîn: "Tu bi kîjan desthilatiyê* van tiştan dikî? Û kê ev desthilatî daye te?" ²⁴Îsa li wan vegerand û got: "Ezê jî pirsekê ji we bikim, heke hûn bersîva min bidin, ezê ji we re bêjim ka ez bi kîjan desthilatiyê van tiştan dikim: ²⁵Imadkirîna Yûhenna ji ku derê bû? Ma ew ji ezmanan bû an ji mirovan?" Ew di nav xwe de şêwirîn û gotin: "Heke em bêjin: 'Ji ezmanan e,' hingê ewê bêje: 'Naxwe we çima bawerî bi wî neanî?' ²⁶Lê heke em bêjin: 'Ji mirovan e,' em ji gel ditîrsin, çimkî hemû Yûhenna pêxember dibînin." ²⁷Wan bersîv

da Îsa û gotin: "Em nizanin." Hingê wî ji wan re got: "Ez jî ji we re nabêjim ku ez bi kîjan desthilatiyê van tiştan dikim."

Mesela du kuran

²⁸"Hûn çi difikirin? Du kurên mirovekî hebûn. Ew çû ba yê pêşî û jê re got: 'Lawo, tu here, îro di nav rêz de bixebite.' ²⁹Wî got: 'Ez naçim,' lê piştire poşman bû û çû. ³⁰Îcar bav çû ba kurê xwe yê din û eynî tişt jê re got. Wî jî bersîv da û got: 'Baş e, ezê herim,' lê ew neçû. ³¹Ji herduyan kîjanî bi daxwaza bavê xwe kir?" Wan bersîv da û got: "Yê pêşî."

Îsa ji wan re got: "Bi rastî ez ji we re dibêjim, bacgir û fahişê jî wê beriya we bikevin Padîşahiya Xwedê. ³²Çimkî Yûhenna hat ku riya rast nîşanî we bide û we bawerî bi wî neanî, lê bacgir û fahişeyan bawerî pê anîn. Piştî ku we ev dît jî hûn poşman nebûn ku baweriyê bi wî bînin.

Mesela rezvanan

³³"Guhdariya meseleyeke din bikin: Mirovekî malxwê malê hebû ku rez danî. Wî hawirdora wî sênc kir, li navê mahserek* kola û kelehêk çêkir. Piştire wî rez bi kirê da rezvanan û çû welatekî din. ³⁴Gava ku çaxê rezçinînê nêzîk bû, wî xulamên xwe şandin ba rezvanan, da ku berê wî bicivînin. ³⁵Rezvanan xulamên wî girtin, li yekî xistin, yek kuştin û yê din jî dane ber keviran. ³⁶Îcar zilam ji cara pêşî bêtir xulam şandin.

Rezvanan eynî tişt anîn serê wan jî. ³⁷Li dawiyê ew rabû û kurê xwe şand û got: 'Ewê ji kurê min re hurmetê bikin.' ³⁸Lê gava ku rezvanan kur dît, ji hevdû re gotin: 'Ev wêris e! Werin, em wî bikujin û bibin xwediye mîrasiya wî.' ³⁹Wan ew girt, avêtin derveyê rêz û kuştin. ⁴⁰Îcar gava ku xwediye rêz were, ewê çi bi wan rezvanan bike?" ⁴¹Wan jî lê vegerand û got: "Ewê wan mirovên neqenc bi awayekî xerab bikuje û rêz bide hinekên wusa ku di çaxê rezçinînê de berê wî bidinê." ⁴²Îsa jî wan re got: "Ma we qet di nivîsînên pîroz* de ev nexwendiyê?

'Ew kevirê ku hosteyan nexwest,

Bû kevirê serê rîkin*.

Ev ji aliyê Xudan ve çêbû,

Û ev li ber çavê me karekî ecêb e!"

⁴³"Ji ber vê yekê ez ji we re dibêjim ku wê Padîşahiya Xwedê ji we bê standin û ji mîletekî wusa re bê dayîn, yê ku berê wî bigihîne. ⁴⁴Kî ku bi ser vî kevirî de bikeve ewê perçe perçe bibe û ev kevir bi ser kê de bikeve ewê wî hûrhûr bike."

⁴⁵Gava ku serekên kahînan û Fêrisiyan ev mesele bihîst, wan fêhm kir ku ew li ser wan dibêje. ⁴⁶Ew li riya girtina wî geriyabin jî, ji elaletan tirsîyan, çimkî wan ew pêxember didît.

Mesela dawetê

22 Îsa cardin bi mesele ji wan re peyivî û got: ²"Padîşahiya Ezmanan dimîne vê yekê: Padîşahêkî ji bo kurê xwe dawet amade kir. ³Wî xizmetkarên xwe şandin ba wan ên ku ji bo

dawetê hatine vexwendin, lê wan nexwest ku bân. ⁴Piştî wî hin xizmetkarên din şandin û got: 'Ji yê ku hatine vexwendin re bêjin ku min şîva xwe amade kiriye: Conega û dewarên min ên dermale hatine serjêkirin û hemû tişt amade ye. Kerem bikin, werin dawetê.' ⁵Lê belê wan qet bala xwe nedayê, lêxistin û çûn. Yek çû zeviya xwe, yê din çû bazirganiya xwe. ⁶Yên mayî jî xizmetkarên wî girtin, li wan xistin û ew kuştin. ⁷Padişah hêrs bû. Wî leşkerên xwe şandin, ev mêrkujên ha kuştin û bajarê wan şewitand. ⁸Piştî wî jî xizmetkarên xwe re got: 'Dawet amade ye, lê yê vexwendî ne hêja bûn. ⁹Herin serê kuçeyan û her kesê ku we dît, wan bangî dawetê bikin.' ¹⁰Hingê xizmetkar derketin kuçeyan, qenc û xerab, her kesên ku dîtin civandin û eywana dîlanê bi vexwendîyan tije bû.

¹¹"Lê gava ku padişah hat nav vexwendîyan, mirovek dît ku cilên dawetê li xwe nekiribû.

¹²Hingê wî jê pirsî û got: 'Heval, bê cilên dawetê ma çawa tu ketî vir?' Zimanê wî negeriya. ¹³Li ser vê yekê padişah jî xizmetkaran re got: 'Dest û lingên wî girêdin û wî biavêjin derve, nav tariyê. Li wir wê bibe girîn û qirçîna diranan.'

¹⁴"Çimkî yê ku hatine bangkirin pir in, lê yê ku hatine hîlbijartin hindik in."

Baca Qeyser

¹⁵Hingê Fêrisî derketin û bi hev şewirîn, ka wê çawa wî bi peyva wî bixî xefikê. ¹⁶Wan şagirtên xwe û alîgrên Hêrodês şandin ba wî û gotin: "Ya

Mamoste! Em dizanin ku tu mirovekî rast î û riya Xwedê bi rastî hîn dikî. Tu cihêtiyê naxî nav mirovan, çimkî tu li rûyê mirovan nanihêrî. ¹⁷Îcar ji me re bêje ka tu çawa dibînî? Ma dibe ku mirov bacê bide Qeyser an na?"

¹⁸Ji ber ku Îsa bi niyetxerabiya wan dizanibû, got: "Hey durûno! Çima hûn min diceribînin? ¹⁹Ka perê bacê nîşanî min bidin!" Wan zîvek ji wî re anî ²⁰û wî ji wan pirsî: "Ev nivîs û ev resm ên kê ne?" ²¹Wan got: "Yên Qeyser in." Hingê Îsa ji wan re got: "Wê gavê tiştên Qeyser bidin Qeyser û tiştên Xwedê ji bidin Xwedê." ²²Gava ku wan ev bihîst şaş man, dev ji wî berdan û çûn.

Pirsa rabûna miriyan

²³Eynî rojê Sadûqiyên ku digotin vejîna miriyan tune, hatin ba Îsa ²⁴û jê pirsîn: "Ya Mamoste, Mûsa got: 'Heke zilamek ku zarokên wî nebin bimire, divê birayê wî jina wî bîne û warê birayê xwe şîn bike.' ²⁵Îcar li ba me heft bira hebûn. Yê pêşî jin anî û mir. Ji ber ku zarokên wî çênebûn, jina xwe ji birayê xwe re hişt. ²⁶Eynî tişt hate serê yê dido û yê sisiyan jî, heta yê heftan hemû mirin. ²⁷Piştî hemûyan jin jî mir. ²⁸Îcar roja" vejîna miriyan, wê ew jin bibe ya kê? Çimkî hemû jî bi wê jinê re zewicibûn!"

²⁹Îsa li wan vegerand û got: "Hûn ji rê derketine, ji ber ku hûn bi nivîsînên pîroz* û pêkarîna Xwedê nizanin. ³⁰Piştî vejînê ew ne jinê tînin û ne jî mêr dikin; çimkî wê bibin wek milyaketên ezmanan. ³¹Ma we nexwendîye ku li ser vejînê

Xwedê ji we re çi dibêje? ³²'Ez Xwedayê Birahîm, Xwedayê Îshaq û Xwedayê Aqûb im.' Ew ne Xwedayê miriyan, lê Xwedayê zindiyan e."

³³Gava ku elaletê ev yek bihîst li hînkirina wî gelek şaş ma.

Emirê herî mezin

³⁴Çaxê Fêrisiyan bihîst ku Îsa devê Sadûqiyan girtiye, li hev civiyan. ³⁵Ji nav wan yekî ku bi Şerîetê dizanibû ew ceriband û pirsî: ³⁶"Mamoste, di Şerîetê* de emirê herî mezin kîjan e?" ³⁷Îsa lê vegerand û got: "Ji Xudan Xwedayê xwe bi hemû dilê xwe, bi hemû canê xwe û bi hemû hişê xwe hez bike. ³⁸Emirê pêşî û mezin ev e. ³⁹Yê diduyan jî wek vî ye: Ji cîranê xwe jî wek xwe hez bike. ⁴⁰Hemû Şerîet û pêxember li ser bingeha van herdu emiran in."

Mesîh kurê kê ye?

⁴¹Gava ku Fêrisî li hev civiyabûn Îsa ji wan pirsî: ⁴²"Hûn li ser Mesîh* çi difikirin? Ew kurê kê ye?" Wan lê vegerand û gotin: "Ew kurê* Dawîd e." ⁴³Îsa ji wan re got: "Naxwe çawa Dawîd bi saya Ruh ji wî re 'Xudan' dibêje û dibêje:

⁴⁴'Xudan ji Xudanê min re got:

Li milê min ê rastê rûne

Heta ku ez dijminên te

bikim bin lingên te.'

⁴⁵"Heke Dawîd jî wî re dibêje 'Xudan,' çawa ew dibe kurê wî?" ⁴⁶Tu kesî nikaribû peyvekê bêje.

Û ji wê rojê bi şûn de tu kesî newêribû pirsek jê bikira.

Durûtiya Fêrisî û Şerîetzanan

23 Piştire Îsa ji elaletê û ji şagirtên xwe re got: ²“Şerîetzan û Fêrisî li ser kursiyê Mûsa rûdin. ³Ji ber vê yekê her tiştên ku ji we re dibêjin bikin û binin cih. Lê li gor kirinên wan nekin, çimkî ew dibêjin û nakin; ⁴barên giran û hilgirtina wan zehmet girêdidin û datînin ser pişt a mirovan, lê ew bi xwe naxwazin ji bo rakirina wan baran tiliya xwe ji bileqînin.

⁵“Hemû tiştên ku dikin ji bo dîtina mirovan e. Bazbendên* xwe pehn dikin û rêşiyên* xiftanên xwe dirêj dikin. ⁶Di ziyafetan de ji cihên jorîn, li kinîştan ji ji kursiyên pêşî hez dikin. ⁷Hez dikin ku di sûkan de silav li wan bê kirin û ji aliyê xelkê ve ji bi awayê ‘Ya Mamoste’ bîn gazîkirin. ⁸Lê bila ji we re nebêjin ‘Mamoste,’ çimkî Mamosteyê we yek e û hûn hemû bira ne. ⁹Û li ser rûyê erdê ji tu kesî re nebêjin ‘Bavo,’ çimkî Bavê we yek e, Bavê ezmanî ye. ¹⁰Ne ji bila kes ji we re bêje ‘Rêber,’ çimkî Rêberê we yek e, Mesîh e. ¹¹Di nav we de yê herî mezin bila bibe xizmetkarê we. ¹²Çimkî her kesê ku xwe bilind bike wê nizim bibe û her kesê ku xwe nizim bike ewê bilind bibe.

¹³“Wey li we hûn Şerîetzan û Fêrisîno! Hûn durûno! Hûn Padîşahiya Ezmanan li ber mirovan digirin. Hûn bi xwe nakevinê û ne ji hûn dihêlin ên ku dixwazin bikevinê, derbas bibin. ¹⁴Wey li

we hûn Şerîetzan û Fêrisîno! Hûn durûno! Hûn malên jinebiyan dadiqurtînin û ji bo ku hûn bên dîtîn, hûn duayên dirêj dikin. Ji ber vê yekê wê hukumê we girantir be.

¹⁵“Wey li we hûn Şerîetzan û Fêrisîno! Hûn durûno! Hûn behr û bejê li hev didin, da ku hûn yekî bînin ser baweriya xwe, lê gava ku we ew anî jî hûn du caran ji xwe bêtir wî dikin kurê dojahê.

¹⁶“Wey li we hûn rêberên kor! Hûn dibêjin: ‘Heke yek bi Perestgehê sond bixwe, ne tiştek e, lê heke yek bi zêrê Perestgehê sond bixwe, divê ew sonda xwe bîne cih.’ ¹⁷Hey bêhişên kor! Kîjan meztir e? Zêr an Perestgeha ku zêr pîroz dike?

¹⁸Dîsa hûn dibêjin: ‘Heke yek bi gorîgehê* sond bixwe tiştek nabe, lê heke ew bi diyariya li ser gorîgehê sond bixwe, divê ew sonda xwe bîne cih.’

¹⁹Hey korno! Kîjan meztir e? Diyarî, an gorîgeha ku diyariyê pîroz dike? ²⁰Ji ber vê yekê her kesê ku bi gorîgehê sond dixwe, hem bi wê û hem jî bi hemûyên ku li ser wê ne sond dixwe. ²¹Û her kesê ku bi Perestgehê sond dixwe, hem bi wê û hem jî bi yê ku di nav wê de ye sond dixwe. ²²Îcar her kesê ku bi ezmên sond dixwe, ew hem bi textê Xwedê û hem jî bi yê ku li ser rûdine sond dixwe.

²³“Wey li we hûn Şerîetzan û Fêrisîno! Hey hûn durûno! Hûn deheka* pûng, catir û kîmyona xwe didin, lê belê hûn tiştên Şerîetê yên hê girîngtir, edalet, rehm û baweriyê dihêlin. Diviyabû ku we ev bîkirana û dev ji yên din jî bernedana. ²⁴Hey rêberên kor! Hûn pêşûyê dipalînin, lê devê dadiqurtînin.

²⁵“Wey li we hûn Şerîetzan û Fêrisîno! Hûn durûno! Hûn derveyî tas û sêniyan dişon, lê hindurê wan bi şêlandin û ezperestiyê tije ye.

²⁶Hey Fêrisiyê kor! Pêşî hindurê tas û sêniyan bişo, wê derveyê wan jî paqij bibe.

²⁷“Wey li we hûn Şerîetzan û Fêrisîno! Hey hûn durûno! Hûn wek gorên sipîkirî ne, ku ji derve xweşik xuya dibin, lê hindurê wan tije hestiyên miriyan û hemû tiştên qirêjî ne. ²⁸Bi vî awayî hûn jî ji derve wek ên rast li mirovan xuya dibin, lê ji hindur ve hûn tije durûtî û xerabî ne.

²⁹“Wey li we hûn Şerîetzan û Fêrisîno! Hey durûno! Hûn ji pêxemberan re goran ava dîkin û qubên ên rast dixemilînin. ³⁰Û hûn dibêjin: ‘Heke em di dema bapîrên xwe de bijiyana, meyê bi wan re xwîna pêxemberan nerijanda.’ ³¹Bi vî awayî hûn bi xwe şahidiyê didin ku hûn kurên wan in ku pêxember kuştine. ³²Heke wusa ye, de hûn jî rabin, karê bapîrên xwe yê nîvrê tamam bikin!

³³Hey hûn marno! Hûn nîfşên koremaran! Hûnê ji hukumê dogehê çawa birevin? ³⁴Ji ber vê yekê, va ye, ez ji we re pêxember, mirovên şehreza û mamosteyan dişînim. Hûnê hinekan ji van bikujin û xaç bikin û yên din jî li kinîştên xwe bidin ber qamçiyên û ji bajarekî biterîqînin bajarê din. ³⁵Bi vî awayî wê hemû xwîna bêsûc, ya ku li ser rûyê erdê hatiye rijandin bikeve stuyê we: Ji xwîna Habîlê rast heta bi xwîna Zekeryayê Kurê Berexya, yê ku we di nav Perestgeh û gorîgehê de kuşt. ³⁶Bi rastî ez ji we re dibêjim, ev tiştên ha hemû wê bên ser vî nîfşî.

Îsa li ser Orşelîmê dilorîne

³⁷“Orşelîm, ey Orşelîm! Tu ya ku pêxemberan di kuje û yên ku ji bo wê hatine şandin dide ber keviran. Min çiqas xwest ku ez zarokên te bicivînim, çawa ku kurk” çîçikên xwe di bin baskên xwe de dicivîne, lê we nexwest. ³⁸Va ye wê mala we li we wêran û vala bimîne. ³⁹Çimkî ez ji we re dibêjim, êdî careke din hûnê min nebînin, heta ku hûn nebêjin: ‘Yê ku bi navê Xudan tê pîroz be!’”

Îsa wêrankirina Perestgehê diyar dike

24 Gava ku Îsa ji Perestgehê derket û diçû, şagirtên wî nêzikî wî bûn û xwestin ku bala wî bikişînin ser avahiyên Perestgehê. ²Wî ji wan re got: “Hûn van hemûyan dibînin? Bi rastî ez ji we re dibêjim, li vir kevir li ser kevir namîne. Tiştek namîne ku neyê hilweşandin.”

Tengahiyên mezin

³Çaxê Îsa li Çiyayê Zeytûnê rûdinişt, şagirtên wî bi serê xwe hatin ba wî û jê re gotin: “Ji me re bêje, ka ev tişt wê kengê bibin? Wê çi bibe nişana hatina te û dawiya dinyayê?” ⁴Îsa bersîva wan da û got: “Hay ji xwe hebin, da ku tu kes we nexapîne. ⁵Çimkî wê gelek bi navê min bîn û bêjin: ‘Ez Mesîh im’ û wê gelek bixapînin. ⁶Hûnê dengê şeran û li ser şeran bibîhîzin, lê nebe ku hûn bitirsîn. Tiştên weha divê bibin, lê

hê dawî nehatiye. ⁷Milet wê li hember mîletan, padişahî li hember padişahiyan rabîn. Û wê li hin cihan xela û erdhejîn çêbibin. ⁸Lê ev tiştên ha hemû destpêka janan in.

⁹"Hingê wê we bigirin, bidin tengahiyê û bikujin. Ji ber navê min wê hemû millet ji we nefret bikin. ¹⁰Wê gavê wê gelek ji rê derkevin, hevdû bidin dest û ji hev nefret bikin. ¹¹Û wê gelek pêxemberên derewîn derkevin û gelekên ji rê derxin. ¹²Bi zêdebûna xerabiyê wê hezkirina gelekên sar bibe. ¹³Lê yê ku heta dawiyê li ber xwe bide ewê rizgar bibe. ¹⁴Û ev Mîzgîniya Padîşahiye wê li hemû dinyayê bi şahidî li tevahiya mîletan bê belavkirin û hingê wê dawî bê.

Felaketa mezin

¹⁵"Çawa ku Daniyêl pêxember dibêje, gava ku we tiştê heram ê ku xerakirinê tîne li cihê pîroz rawestayî dît — bila xwendevan fêr bike — ¹⁶hingê yên ku li Cihûstanê ne bila birevin çîyan. ¹⁷Bila yê ku li ser banî ye neyê xwarê û tiştêkî ji hindur hilnede. ¹⁸Bila yê li nav zewiyê jî venegere ku ebayê xwe hilde. ¹⁹Lê wey li wan ên ku di wan rojan de bizaro ne û dimêjin! ²⁰Dua bikin ku reva we nekeve zivistanê an roja* Şemiyê. ²¹Çimkî wê tengahiyeke wusa mezin çêbibe, ku ji destpêka dinyayê ve tiştêkî weha çênebûye û tu car çênabe jî. ²²Heke ew roj nehatana kurtkirin, tu kes rizgar nedibû, lê ji bo xatirê yên bijartî wê ew roj bîn kurtkirin. ²³Di wê demê de heke yek ji we re bêje: 'Va ye Mesîh li vir el' an jî: 'Wa ye ew li

wir e!' bawer nekin. ²⁴Çimkî wê mesîhên derewîn û pêxemberên derewîn derkevin, nîşan û karên mezin raber bikin, ku bibe ewê bijartîyan jî ji rê derxin. ²⁵Va ye min ji pêşî ve ev ji we re got. ²⁶Îcar heke yek ji we re bêje: 'Va ye Mesîh li çolê yel' dernekevin derve, an bêje: 'Va ye li oda hindur e!' bawer nekin. ²⁷Çawa ku birûsk ji Rojhilat diavêje û heta Rojava ronahî dike, wê hatîna Kurê Mirov jî bi vî awayî be. ²⁸Kelaş li ku derê be, wê teyrên kelaşan li wê derê bicivin.

Vegerîna Kurê Mirov

²⁹"Di pey tengahiya wan rojan de, di cih de,
'Roj wê tarî bibe

Û heyv ronahiya xwe nade.

Stêr wê ji ezmanan bikevin

Û rojgêranên* ezmanan ji riya xwe
derkevin.'

³⁰Hingê wê nîşana Kurê Mirov li ezmên xuya bibe û wê hemû milletên li ser erdê li xwe bixin. Ewê bibînin ku Kurê Mirov bi hêz* û rûmeta mezin li ser ewrên ezmên tê. ³¹Ewê milyaketên xwe bi boriya dengbilind bişîne û milyaket wê bijartiyên wî ji çar enîşkan, ji aliyekî ezmên heta aliyê din ê ezmên bicivînin.

Dara hêjîrê

³²"Îcar ji dara hêjîrê vê dersê hîn bibin: Çaxê ku çiqilên wê dibişkivin û pelên wê şîn dibin, hûn dizanin ku havîn nêzîk e. ³³Bi vî awayî, gava

ku hûn jî van hemû tiştan dibînin, bizanin ku ew nêzîk e, li devê derî ye. ³⁴Bi rastî ez ji we re dibêjim, heta ku ev tiştên ha hemû çênebin ev nîş wînda nabe. ³⁵Wê erd û ezman bibihûrin, lê gotinên min tu car nabihûrin.

Roj û saeta ku bi tenê Xwedê dizane

³⁶“Lê heçî ew roj û ew saet e, ne milyaketên ezmanan û ne jî Kur, ji Bav pê ve tu kes pê nizane. ³⁷Ka di rojên Nûh de çawa bû, hatina Kurê Mirov jî wê wusa çêbibe. ³⁸Çimkî beriya tofanê, mirovan dixwar û vedixwarin, jin dianîn û mêr dikirin; heta wê roja ku Nûh kete gemiyê, ³⁹wan pê nizanibû ku wê çi bibe, heta ku tofan rabû û ew bi xwe re birin. Wê hatina Kurê Mirov jî bi vî awayî çêbibe. ⁴⁰Hingê du mirov wê li nav zeviyê bin, wê yek bê birin û yek bê hiştin. ⁴¹Du jin wê li ser destar bin, wê yek bê birin û yek bê hiştin.

⁴²“Ji ber vê yekê hişyar bimînin, çimkî hûn nizanin Xudanê we wê kîjan rojê bê. ⁴³Lê vê yekê bizanin: Heke malxwê malê bizaniya ku bi şev çi çaxî diz wê bê, ewê hişyar bima û nedihîşt ku diz bikeve mala wî. ⁴⁴Ji ber vê yekê hûn jî amade bin, çimkî wê Kurê Mirov di saetekê de bê kî hûn nizanin.

Xulamê dilsoz û xulamê xerab

⁴⁵“Xulamê dilsoz û şehreza kî ye? Ewê ku malxwê malê ew li ser xulamên xwe daniye ku

xwarina wan di çaxê wan de bide. ⁴⁶Xwezî bi wî xulamî, gava ku axayê wî bê û wî li ser karê wî bibîne. ⁴⁷Bi rastî ez ji we re dibêjim, ewê wî li ser hemû malê xwe bike berpirsiyar. ⁴⁸Lê heke ew xulamê xerab ji xwe re bêje: 'Wê axayê min bi derengî bikeve' ⁴⁹û dest pê bike li hevalên xwe yên xulam bixe, bi serxweşan re bixwe û vexwe, ⁵⁰wê axayê wî xulamî di wê rojê de bê ku ew ne li hêviya wî ye û di wê saetê de ku ew pê nizane. ⁵¹Wê wî perçe perçe bike û para wî bi dirûyan re bide. Li wir wê bibe girîn û qirçîna diranan.

Mesela deh keçên xama

25 "Hingê wê Padîşahiya Ezmanan bimîne vê yekê: Deh keçên xama çirayên xwe hildan û çûn pêşiya zavê. ²Pênc ji wan bêaqil û pênc ji wan şehreza bûn. ³Yên bêaqil rahiştin çirayên xwe, lê bi xwe re dohn hilnedan. ⁴Lê yên şehreza bi çirayên xwe re, di derdanan de dohn jî hildan. ⁵Gava ku zava bi derengî ket, xewê ew hemû girtin û razan.

⁶"Nivê şevê dengê hat: 'Va ye zava tê! Derkevin pêşiya wî!' ⁷Hingê hemû keçên xama rabûn û çirayên xwe amade kirin. ⁸Yên bêaqil ji yên şehreza re gotin: 'Hinek ji dohnê xwe bidin me, çirayên me ditemirin.' ⁹Wan bersîv da û gotin: 'Na, dibe ku têra me û we neke. Çêtir e ku hûn herin ba dohnfiroşan û hinekî ji xwe re bikin.' ¹⁰Lê gava ku ew çûbûn dohn bikin zava hat. Keçên xama yên ku amade bûn bi wî re ketin şahiya dîlanê û derî hat dadan. ¹¹Piştî yên din

hatin û gotin: 'Axa, axa! Derî li me veke!' ¹²Wî li wan vegerand û got: 'Bi rastî ez ji we re dibêjim, ez we nas nakim.'

¹³"Ji ber vê yekê hişyar bin, çimkî hûn ne bi rojê û ne jî bi saetê dizanin."

Mesela telantan

¹⁴"Dîsa Padîşahiya Ezmanan dimîne vê yekê: Zilamek hebû, gava ku çû welatekî din, gazî xulamên xwe kir û malê xwe spart wan. ¹⁵Wî li gor karîna her yekî ji wan, pênc telant* da yekî, du telant da yekî û telantek jî da yekî. Û derket riya xwe. ¹⁶Yê ku pênc telant standibûn, zû rabû, perê xwe da xebitandin û pêncên din kar kirin. ¹⁷Bi vî awayî yê ku du telant standibûn jî du telantên din kar kirin. ¹⁸Lê yê ku telantek standibû rabû erd kola û pereyê axayê xwe veşart.

¹⁹"Piştî demeke dirêj axayê xulaman vegeriya û bi wan re hesabê xwe kir. ²⁰Yê ku pênc telant standibûn, pênc telantên din jî anîn. Wî got: 'Ezbenî, te pênc telant dabûn min. Binihêre, min pêncên din jî qezenc kirin.' ²¹Axayê wî jê re got: 'Aferim, xizmetkarê qenc û dilsoz! Te di tiştên hindik de dilsoziya xwe nîşan da, ezê te deynim ser gelek tiştan. Were û beşdarî şahiya axayê xwe bibe!'

²²"Yê ku du telant standibûn jî hat û got: 'Ezbenî, te du telant dabûn min; binihêre, min diduyên din jî qezenc kirin.' ²³Axayê wî got: 'Aferim, xizmetkarê qenc û dilsoz! Te di tiştên

hindîk de dilsoziya xwe nişan da, ezê te deynim ser gelek tiştan. Were û beşdarî şahiya axayê xwe bibe!

²⁴"Piştî yê ku telantek standibû hat û got: 'Ezbenî, min dizanibû ku tu mirovekî hişk î û cihê ku te lê neçandiye tu didirûyî û cihê ku te tov lê nereşandiye tu berhev dikî. ²⁵Îcar ez tirsîyam, ez çûm, min erd kola û telantê te tê de veşart. Ha, ji te re telantê te.' ²⁶Axayê wî lê vegerand û got: 'Hey xizmetkarê xerab û tiral! Madem te dizanibû cihê ku min lê neçandiye ez didirûm û cihê ku min tov lê nereşandiye ez berhev dikim? ²⁷Naxwe diviyabû te perê min daniya banqeyê, gava ku ez vegeriyam minê bi fayiza wî ve bistanda. ²⁸Ji bo vê yekê wî telantî ji wî bistûnîn û bidin wî yê ku deh telantên wî hene. ²⁹Çimkî bi kê re hebe, wê ji wî re bê dayîn û bi ser de zêde bibe. Bi kê re tunebe, ya ku pê re heye ji wê jê bê standin. ³⁰Vî xizmetkarê bêkêr biavêjin tariya derve. Li wir wê bibe girîn û qirçîna dîranan.'"

Roja hukumkirinê

³¹"Gava ku Kurê Mirov bi rûmeta xwe ve bê û hemû milyaket pê re, ewê li ser textê xwe yê rûmetê rûne. ³²Hemû millet wê li ber wî bicivin û ewê wan ji hevdû cihê bike, wek ku şivan miyan ji bizinan cihê dike. ³³Ewê miyan bide aliyê xwe yê rastê, bizinan bide aliyê xwe yê çepê. ³⁴Piştî wê Padişah ji yên li aliyê xwe yê rastê re bêje: 'Werîn, hûn pîrozên Bavê min, wê Padişahiya ku

ji damezirandina dinyayê ve ji bo we hatiye amade kirin, bistînin. ³⁵Çimkî ez birçî bûm, we xwarin da min; ez tî bûm we av da min; ez xerîb bûm we ez hewandim; ³⁶ez tazî bûm, we ez bi cil kirim; ez nexweş bûm, hûn li min bûn xweyî; ez di zîndanê de bûm, hûn hatin ba min.'

³⁷"Hingê wê yên rast li wî vegerînin û bêjin: 'Ya Xudan, me kengê tu birçî dîtî û tu têr kirî, an kengê tî dîtî û av da te? ³⁸Me kengê tu xerîb dîtî û tu hewandî, an tazî dîtî û tu bi cil kirî? ³⁹Me kengê tu nexweş an di zîndanê de dîtî û em hatin ba te?' ⁴⁰Wê Padîşah bersîvê bide û ji wan re bêje: 'Bi rastî ez ji we re dibêjim, we çî ji yekî ji van birayên min ên herî biçûk re kiribe, we ew ji min re kiriye.'

⁴¹"Piştî wê ji yên li milê xwe yê çepê re jî bêje: 'Ji min dûr bikevin, hûn ên ku nifir lêbûyî, herin agirê herheyî yê ku ji bo Îblîs û milyaketên wî hatiye amadekirin. ⁴²Çimkî ez birçî bûm, we xwarin neda min, ez tî bûm, we av neda min. ⁴³Ez xerîb bûm, we ez nehewandim. Ez tazî bûm, we ez bi cil nekirim. Ez nexweş û di zîndanê de bûm, hûn nehatin ba min.'

⁴⁴"Hingê ewê li wî vegerin û bêjin: 'Ya Xudan, me kengê tu birçî, an tî, an xerîb, an tazî, an nexweş, an jî di zîndanê de dîtî û me alîkariya te nekir?' ⁴⁵Ewê bersîva wan bide û bêje: 'Bi rastî ez ji we re dibêjim, we çî ji bo yekî ji vanên herî biçûk nekiribe, we ew ji bo min jî nekiriye.' ⁴⁶Îcar evên ha wê herin ezaba herheyî, lê yên rast wê herin jiyana* herheyî."

XAÇKIRINA ÎSA Û VEJÎNA WÎ

Şêwira kuştina Îsa

26 Gava ku Îsa ev hemû peyvên ha anîn serî ji şagirtên xwe re got: ²“Hûn dizanin ku piştî du rojan Cejina* Derbasbûnê ye. Wê Kurê Mirov bidin dest, da ku bê xaçkirin.”

³Hingê serekên kahînan û rihsipiyên gel, li qesra Serokkahînê ku navê wî Qeyafa bû civiyan ⁴û bi hev şewirîn ku Îsa bi hîle bigirin û wî bikujin. ⁵Lê wan digot: “Bila ne di cejinê de be, da ku di nav xelkê de tevliheviyek çênebe.”

Îsa li Beytanyayê tê rûnkirin

⁶Gava Îsa li Beytanyayê li mala Şimûnê kotî bû, ⁷jinikekê di firaxekê mermerê sipî de rûnekî gelek giranbiha anî. Çaxê Îsa li ser sifrê rûdinişt wê rûn bi serê wî de rijand. ⁸Gava şagirtan ev dît, hêrs bûn û gotin: “Çima ev rûnê ha hat ziyan kirin? ⁹Ev dikaribû bi bihayekî giran bihata firotin û li belengazan bihata belavkirin.”

¹⁰Lê Îsa bi vê yekê dizanibû û ji wan re got: “Çima hûn jinikê diêşînin? Wê ji bo min tiştêkî genc kir. ¹¹Çimkî wê belengaz hergav di nav we de bin, lê ezê hergav ne di nav we de bim. ¹²Jinikê ev rûnê bîhnxweş bi ser bedena min de rijand, da ku min ji bo veşartinê amade bike ¹³Bi rastî ez ji we re dibêjim: Ev Mizgînî li ku dera dinyayê bê belavkirin, ew tiştê ku vê jinikê kir jî ji bo bîranîna wê bê gotin.”

Xiyaneta Cihûda

¹⁴Hingê yek ji diwanzdehan, ku jê re Cihûdayê* Îsxeryotî dihat gotin, çû ba serekên kahînan ¹⁵û ji wan pirsî: "Heke ez wî bidim destê we hûnê çi bidin min?" Îcar wan jî sî zîv hijmartin û danê. ¹⁶Ji wê demê bi şûn de Cihûda li keysekê digeriya ku Îsa bide dest.

Bi şagirtan re şîva Cejina Derbasbûnê

¹⁷Di roja pêşî ya Cejina* Nanê Şkeva de şagirt hatin ba Îsa û jê pirsîn: "Tu dixwazî em li ku derê ji te re şîva Cejina* Derbasbûnê amade bikin ku tu bixwî?" ¹⁸Wî li wan vegerand û got: "Herin bajêr, ba filan mirovî û jê re bêjin: 'Mamoste dibêje: Dema min nêzîk bûye. Ezê Cejina Derbasbûnê bi şagirtên xwe re li mala te pêroz bikim.'" ¹⁹Wek ku Îsa ji wan re gotibû şagirtan kîr û şîva Cejina Derbasbûnê amade kirin.

²⁰Gava bû êvar, ew bi diwanzdehan re li ser sifrê rûnişt. ²¹Îcar çaxê ku wan şîv dixwar Îsa got: "Bi rastî ez ji we re dibêjim ku wê yek ji we min bide dest." ²²Ew gelek xemgîn bûn û dest pê kirin yek bi yek ji wî pirsîn: "Gelo ez im, ya Xudan?" ²³Îsa li wan vegerand û got: "Yê ku bi min re pariyê xwe li firaxê xist, ew e yê ku wê min bide dest. ²⁴Ji xwe Kurê Mirov wê here wek ku li ser wî hatiye nivîsîn. Lê wey li wî mirovî ku Kurê Mirov bide dest! Wê ji bo wî çêtir bûya ku ew nehata dinyayê." ²⁵Hingê Cihûdayê ku wê ew bida dest, got: "Ya Mamoste! Ma ew kes ez im?"

Îsa bersîv da: "Erê, te bi xwe got."

Sîfra ku Îsa danî

²⁶Gava wan xwarin dixwar, Îsa nan hilda, şikir kir, ew şikand, da şagirtan û got: "Bigirin û bixwin, ev bedena min e."

²⁷Piştî wî kasek hilda, şikir kir, da wan û got: "Hûn hemû ji vê vexwin. ²⁸Çimkî ev xwîna min a Peymanê* ye ku ji bo lêbihûrtina gunehan di ber gelean de tê rijandin. ²⁹Ez ji we re dibêjim: 'Êdî ez ji vî berê mîwê venaxwim, heta wê roja ku ez di Padişahiya Bavê xwe de bi we re ji ya nû vexwim.'"

³⁰Piştî ku wan zebûrek strand, derketin Çiyayê Zeytûnê.

Îsa înkarkirina Petrûs ji pêşî ve diyar dike

³¹Hingê Îsa ji wan re got: "Îşev hûnê hemû li ser min dudilî û sist bibin, çimkî hatiye nivîsîn:

'Ezê li şivên bixim

Û mîyên kerî jî wê belav bibin.'

³²"Lê piştî ku ez ji mirinê rabim, ezê beriya we herim Celîlê." ³³Petrûs lê vegerand û got: "Hemû jî li ser te dudilî û sist bibin, ez tu car dudilî û sist nabim." ³⁴Îsa bersîva wî da: "Bi rastî ez ji te re dibêjim, hema îşev, berî ku dîk bang bide tê sê caran min înkare bikî." ³⁵Petrûs got: "Heke divê ku ez bi te re bimirim jî, ez tu caran te înkare nakim." Hemû şagirtan jî weha got.

Li baxçê Gêşemaniyê

³⁶Hingê Îsa bi şagirtên xwe re çû cihê ku jê re Gêşemaniî tê gotin û ji wan re got: "Hûn li vir rûnin, heta ku ez herim dera ha û dua bikim."

³⁷Wî Petrûs û herdu kurên Zebedî bi xwe re birin û dest pê kir, diltengî û xemeke giran ew girt.

³⁸Hingê wî ji wan re got: "Dilê min gelek teng dibe, ez dikim bimirim. Li vir bin û bi min re hişyar bimînin."

³⁹Hinekî pêşve çû, xwe deverû avêt erdê û dua kir: "Bavê min, heke dibe bila ev kas ji min derbas bibe. Lê bila ne bi daxwaza min be, bi ya te be."

⁴⁰Piştî ew vegeriya ba şagirtan û ew di xew de dîtin. Ji Petrûs re got: "Ma we nikaribû hûn saetekê jî bi min re hişyar bimînin? ⁴¹Hişyar bimînin û dua bikin, da ku hûn neyên ceribandin. Erê, ruh bi daxwaz e, lê beden bê hêz e."

⁴²Cara diduyan ew çû û dua kir: "Bavê min, heke heta ku ez vê kasê venexwim ji min derbasbûna wê nabe, bila daxwaza te bê cih."

⁴³Îsa vegeriya û ew dîsa di xew de dîtin. Çimkî çavên wan ji xewê diçûn serhev. ⁴⁴Wî ew hiştin, cardin dûr ket, cara sisiyan dua kir û eynî peyv gotin. ⁴⁵Piştî vegeriya ba şagirtên xwe û ji wan re got: "Ma hûn hê jî radizin û bîhna xwe vedidin? Va ye saet hat, Kurê Mirov didin destê gunehkaran. ⁴⁶Rabin, em herin. Va ye, yê ku min dide dest nêzik bû."

Girtina Îsa

⁴⁷Hê ew dipeyivî Cihûdayê ku yek ji diwanzdehan bû hat. Bi wî re elaleteke mezin a bi şûr û daran hebû. Ev ji aliyê serekên kahînan û rih-sipiyên gel ve hatibûn şandin. ⁴⁸Îcar ê ku ew dida dest bi wan re li ser îşaretekê li hev hatibû: "Ez kê ramûsim ew e, wî bigirin." ⁴⁹Cihûda sererast hat ba Îsa û got: "Silav li te, ya Mamoste!" û ew ramûsa. ⁵⁰Îsa lê vegerand û got: "Heval, tu ji bo çi hatî, wê bike." Hingê ew mirov nêzik bûn, dest avêtin Îsa û ew girtin. ⁵¹Li ser vê yekê, yekî ku bi Îsa re bû, şûrê xwe kişand, ew dawêşand xulamê Serokkahîn û guhê wî pekand. ⁵²Hingê Îsa ji wî re got: "Şûrê xwe bixe kalanê wî. Çimkî her kesê ku şûr bikişîne ewê bi şûr bimire. ⁵³Ma tu dibêjî qey ez nikarim gazî Bavê xwe bikim û ew di cih de ji diwanzdeh lejyonan* zêdetir milyaket bixe bin emirê min? ⁵⁴Lê hingê ew nivîsinên* pîroz ên ku dibêjin divê weha bibe, wê çawa bên cih?"

⁵⁵Wê gavê Îsa ji elaletê re got: "Ma ez rêbîrek* im ku hûn bi dar û şûran hatine ku min bigirin? Her roj ez li Perestgehê rûdiniştîm û min hîn dikir, lê we ez negirtim. ⁵⁶Lê ev hemû çêbûn ku nivîsinên pêxemberan bên cih." Hingê hemû sagirtan ew hişt û revîyan.

Îsa li ber civîna giregiran

⁵⁷Yên ku Îsa girtin ew birin ba Qeyafayê Serokkahîn. Li wir Şerîetzan û rihspî civiyabûn. ⁵⁸Petrûs ji dûr ve li pey wî hat, heta hewşa

Serokkahîn. Ew derbasî hindur bû, bi parêzgeran re rûnişt, da ku dawiyê bibîne.

⁵⁹Îcar serekên kahînan û tevahiya civîna gîregiran li hember Îsa li şahidiya derewîn digeriyan ku biryara kuştina wî bidin. ⁶⁰Bi ser ku gelek şahidên derewîn derketin jî, ya ku lê digeriyan peyda nekirin. Piştî du şahidên derewîn hatin ⁶¹û gotin: "Vî zîlamî got: 'Ez dikarim Perestgeha Xwedê hilweşînim û di sê rojan de ava bikim.'" ⁶²Hingê Serokkahîn rabû ser lingan û ji Îsa re got: "Ma tu bersîvê nadî? Ev çi şahidî ye ku evên ha li ser te didin?" ⁶³Lê Îsa tu tişt negot. Serokkahîn ji wî re got: "Ez te bi navê wî Xwedayê sax didim sondê, heke tu Kurê* Xwedê Mesîh* î, ji me re bêje." ⁶⁴Îsa ji wî re got: "Erê, wek ku te got, lê ez ji we re dibêjim: Ji niha û pê ve hûnê bibînin ku Kurê Mirov li milê rastê yê hêza Xwedê rûniştî û li ser ewrên ezmanan tê."

⁶⁵Hingê Serokkahîn cilên xwe çirandin û got: "Wî çêr* kir! Êdî çi hewcedariya me bi şahidan heye? Va ye we çêrkirina wî bihîst. ⁶⁶Hûn çi dibêjin?" Wan lê vegerand û gotin: "Ew ê kuştinê ye!"

⁶⁷Wê gavê tif kirin ser çavê wî û ew dan ber kulman. Hinekan jî sîlê lê xistin ⁶⁸û gotin: "Ji me re pêxemberîtiyê bike, ey Mesîh! Ka kî bû ku li te xist?"

Petrûs Îsa înkâr dike

⁶⁹Hingê Petrûs li derve, li hewşê rûniştibû. Keçikeye xizmetkar hat ba wî û got: "Tu jî bi Îsayê Celilî re bûyî." ⁷⁰Lê wî li ber hemûyan înkâr kir û

got: "Ez nizamim ku tu çi dibêjî." ⁷¹Piştire ew ber bi deriyê derve çû, li wir keçikeke din ew dît û ji yên li wê derê re got: "Ev zilam bi Îsayê Nisretî re bû." ⁷²Wî dîsa bi sond înkâr kir û got: "Ez wî nas nakim!" ⁷³Demekê bi şûn de yên ku li wir bûn çûn ba Petrûs û gotin: "Bi rastî tu bi xwe jî yek ji wan î. Çimkî zimanê te te dide dest." ⁷⁴Hingê wî dest bi nîfiran kir, sond xwar û got: "Ez wî mirovî nas nakim!" Di cih de dik bang da. ⁷⁵Li ser vê yekê peyva ku Îsa gotibû hat bîra Petrûs: "Berî ku dik bang bide tê sê caran min înkâr bikî." Hingê ew derkete derve û bi dilşewatî giriya.

Cihûda xwe dadileqîne

27 Çaxê bû sibe hemû serekên kahînan û rihsipiyên gel ji bo ku Îsa bikujin bi hev şewirîn. ²Ew girêdan, birin û dan destê Pîlatoyê walî.

³Cihûdayê ku Îsa dabû dest, gava dît ku ew hat hukumkirin, li kirina xwe poşman bû û sî zîv li serekên kahînan û rihsipiyên zivirandin û got: ⁴"Min guneh kir. Ez bûm sedemê xwîna bêsûc." Wan lê vegerand û gotin: "Me çi ji vê ye? Tu bifikire." ⁵Cihûda zîv avêtin nav Perestgehê û derket. Ew çû û wî xwe daleqand. ⁶Serekên kahînan zîv hildan û gotin: "Nabe ku em van peran bixin xezîna Perestgehê, çimkî perên xwînê ne." ⁷Bi hev şewirîn û ji bo veşartina biyaniyan Zevîya Cêrçêker kirin. ⁸Ji ber vê yekê ji wê zeviyê re heta îro jî 'Zevîya Xwînê' tê gotin. ⁹Hingê ew peyva ku bi devê Yêremya pêxember hatibû gotin hat cih: "Wan sî zîv girtin, bi wî

bihayê ku ji kurên Îsraêl hinan ji bo wî vebirîbûn
¹⁰û wan pê Zeviya Cêrçêker kirîn, wek ku Xudan
li min emîr kiribû."

Îsa li ber Pîlatoyê walî

¹¹Îsa li pêş walî rawesta û wî jê pirsî: "Ma tu padişahê Cihûyan î?" Îsa lê vegerand û got: "Erê, wek ku te got." ¹²Gava ku ew ji aliyê serekên kahînan û rihsîpiyan ve hat sûcdarkirin, wî tu bersîv neda. ¹³Hingê Pîlato jê pirsî: "Ma tu wê şahidiya ku ew li hember te didin nabîhîzî?" ¹⁴Îsa bersîv neda û peyvek jî negot, wusa ku walî gelek şaş ma.

Hukumê kuştina Îsa

¹⁵Adeta walî bû ku di cejinê de girtiyekî ku gel dixwaze berde. ¹⁶Wê demê bi navê Barabas girtiyekî navdar hebû. ¹⁷Gava ku elalet civiya Pîlato ji wan pirsî: "Hûn dixwazîn ez kîjanî ji bo we berdim? Barabas an Îsayê ku jê re dibêjin Mesîh?" ¹⁸Çimkî wî dizanibû ku wan Îsa ji çavnebarî girtine û dane destê wî. ¹⁹Çaxê Pîlato li ser kursiyê hukumkirinê rûniştibû jîna wî jê re ev xeber şand: "Nebe ku tu tişteki bi wî mirovê rast bikî, çimkî îşev di xewna xwe de min ji rûyê wî gelek tengahî dît."

²⁰Lê belê serekên kahînan û rihsîpiyan nav di elaletê dan ku bixwazîn Barabas bê berdane û Îsa bê kuştin. ²¹Walî ji wan pirsî: "Ji herduyan hûn

dixwazîn ku ez kîjanî jî bo we berdîm?" Wan jî got: "Barabas!" ²²Pîlato got: "Naxwe ez bi Îsayê ku jê re dibêjin Mesîh çî bikim?" Hemûyan bersîv da: "Bila bê xaçkirin!" ²³Pîlato pirsî: "Çîma? Wî çî xerabî kiriye?" Lê ew hê bêtir qîriyan: "Bila bê xaçkirin!"

²⁴Gava Pîlato dît ku tiştek jî destê wî nayê, lê bêtir tevlihevî derdikeve, wî av hilda, li pêş elaletê destê xwe şûşt û got: "Ez jî xwîna vî mirovî bêrî me. Ev karê we ye." ²⁵Hemû xelkê bersîv da: "Bila xwîna wî di stûyê me û zarokên me de bel!" ²⁶Hingê wî Barabas jî bo wan berda, Îsa da ber qamçîyan û da destê wan, da ku bê xaçkirin.

Leşker tinazên xwe bi Îsa dîkin

²⁷Wî çaxî leşkerên walî Îsa birin qesrê û hemû tabûra* leşkeran li ser serê wî civandin. ²⁸Wan ew tazî kir û xîftanekî sor li wî kirin. ²⁹Tacek jî stîriyan honandin û danîn ser serê wî. Çîtikek kirin destê wî yê rastê, li ber wî çûn ser çokan, tinazên xwe pê kirin û gotin: "Bijî padîşahê Cihûyan!" ³⁰Tîf kîrinê, çîtik jî dest standin û li serê wî xistin. ³¹Pişti ku pê tinazên xwe kirin, xîftan hılanîn û cilên wî lê kirin. Piştî ew birin ku wî xaç bikin.

Xaçkirina Îsa

³²Gava ku derketin derve, wan yekî Kûrênî dît ku navê wî Şimûn bû, wan bi zorê xaça Îsa bi wî dan hilgirtin. ³³Çaxê ew hatin wî cihê ku jê re Golgota dihat gotin — ku tê mana "Qoqê Serî" —

³⁴wan li wir şerab û zirav tevlihevkirî danê. Lê dema ku Îsa tam kir, nexwest vexwe.

³⁵Piştî ku wan ew xaç kir, wan cilên wî bi pişk li xwe leva kirin. ³⁶Û li wir rûniştin û çavdêriya wî kirin. ³⁷Nivîsa ku ew pê sûcdar dikirin li ser serê wî danîn: EV ÎSAYÊ PADÎŞAHÊ CIHÛYAN E. ³⁸Îcar du rêbir jî bi wî re hatin xaçkirin; yek li milê wî yê rastê, yê din li milê wî yê çepê. ³⁹Yên ku di wir re derbas dibûn, serê xwe dihejandin, çêrî Îsa dikirin ⁴⁰û digotin: "Ka teyê Perestgeh hilweşanda û di sê rojan de ava bikira! Heke tu Kurê Xwedê yî ji xaçê were xwarê û xwe rizgar bike!" ⁴¹Bi vî awayî serekên kahînan, Şerîetzan û rihsipiyan jî tinazên xwe pê dikir ⁴²û digotin: "Yên din rizgar kirin, lê nîkare xwe rizgar bike? Ew Padîşahê Îsraêlê ye! Ka bila niha ji xaçê were xwarê, emê baweriyê bi wî binin. ⁴³Wî xwe dispart Xwedê. Heke Xwedê ji wî hez dike, bila niha wî rizgar bike. Çimkî digot: 'Ez Kurê Xwedê me.'" ⁴⁴Rêbirên ku bi wî re hatibûn xaçkirin jî bi vî awayî lome lê dikirin.

Mirina Îsa

⁴⁵Piştî nîvro saet ji diwanzdehan heta saet sisîyan tarî ket erdê. ⁴⁶Saet li dora sisîyan Îsa bi dengêkî bilind qîriya: "Elî, Elî, lama sabaxtanî?" ku tê maneya: "Xwedayê min, Xwedayê min, te çima ez berdame?" ⁴⁷Gava hin ji yênan ku li wir bûn ev bihîstin, gotin: "Ew gazî Êlyas dike." ⁴⁸Di cih de yek ji wan rabû û avgirek* hilda. Wî ew bi sihikê* tije kir, bi serê çitîkekî ve danî û dirêjî

Îsa kir ku vexwe. ⁴⁹Yên din gotin: "Ka bihêle, em bibînin ka Êlyas wê bê ku wî rizgar bike."

⁵⁰Îsa careke din bi dengekî bilind qîriya û ruhê xwe da. ⁵¹Di wê gavê de perda Perestgehê ji serî heta binî çiriya û bû du perçe. Erd hejiya û lat qelişin.

⁵²Gor vebûn û gelek kesên pîroz ên ku miribûn, rabûn. ⁵³Ew ji goran derketin û piştî rabûna Îsa çûn Bajarê* Pîroz û ji aliyê gelean ve hatin dîtin.

⁵⁴Çaxê sersed* û yên ku bi wî re çavdêriya Îsa dikirin erdhejin û tiştên bûyî dîtin, ji tîrsa blz-diyan û gotin: "Bi rastî jî, ev Kurê Xwedê bû!"

⁵⁵Gelek jin li wir bûn û ji dûr ve temaşê dikirin. Ew ji Celîlê li pey Îsa hatibûn û ji wî re xizmet kiribûn. ⁵⁶Meryema Mejdelaî, Meryema diya Aqûb û Ûsiv û diya kurên Zebedî di nav wan de bûn.

Veşartina Îsa

⁵⁷Gava ku bû êvar, mirovekî dewlemend ê ji Arîmetyayê hat. Navê wî Ûsiv bû û ew bi xwe jî şagirtê Îsa bû. ⁵⁸Çû ba Pîlato û laşê Îsa jê xwest. Pîlato jî emir da ku laş bidin wî. ⁵⁹Ûsiv ew hilanî, bi cawekî paqij ê keten pêça ⁶⁰û ew di gora xwe ya nû de, ya ku di latê de kolabû veşart. Wî kevirekî mezin gêr* kir ber devê gorê û çû. ⁶¹Meryema Mejdelaî û Meryema din li pêşberî gorê rûniştibûn.

Nobedarên gorê

⁶²Dotira rojê — rojek piştî roja Amadekirinê —

serekên kahînan û Fêrisî çûn ba Pîlato û gotin:
⁶³“Ezbenî, di bîra me de ye hê gava ku ewê xapînok dijiya, gotibû: ‘Piştî sê rojan ezê rabim.’”
⁶⁴Ji ber vê yekê emir bide, da ku gor heta sê rojan bê parastin. An na, şagirtên wî dikarin bîn laşê wî bidizin û ji gel re bêjin ku ew ji nav miriyan rabûye. Hingê wê xapandina dawî ji ya pêşî xerabtir be.” ⁶⁵Pîlato got: “Nobedarên di emirê we de hene. Herin û hûn çawa dizanin, wusa gorê biparêzin.” ⁶⁶Ew jî çûn gor parastin, kevir mor kirin û nobedar danîn ber.

Vejîna Îsa

28 Piştî Şemiyê, roja pêşî ya heftiyê serê sibê zû Meryema Mejdelaî û Meryema din çûn ku li gorê binihêrin. ²Ji nişkê ve erdhejîneke mezin çêbû. Çimkî milyaketekî Xudan ji ezmanan hate xwarê, çû ser gorê, kevir gêr* kir û li ser rûnişt. ³Dîtina wî wek birûskê û cilên wî wek berfê sîpî bûn. ⁴Nobedar ji tîrsa wî lerizîn û bûn wek miriyan.

⁵Milyaket ji jinan re got: “Hûn netîrsin, ez dizanîm ku hûn li Îsayê ku hatibû xaçkirin digerin. ⁶Ew ne li vir e, ew rabûye, wek ku wî gotibû. Werin û wî cihê ku ew lê dirêjkirî bû bibînin. ⁷Îcar zû herin ji şagirtên wî re bêjin: ‘Ew ji nav miriyan rabûye û va ye beriya we diçe Celîlê. Hûnê wî li wê derê bibînin. Va ye min ji we re got.’”

⁸Jin bi lez ji gorê vegeriyan, bi tîrs û bi şahiyê mezin revîyan ku ji şagirtên wî re bêjin. ⁹Ji nişkê ve Îsa rastî wan hat û got: “Aştî* li ser we be.” Ew nêzikî wî bûn, xwe avêtin lingên wî û perizîn* wî.

¹⁰Hingê Îsa ji wan re got: "Netirsîn. Herin û ji birayên min re bêjin, bila biçin Celîlê. Li wir ewê min bibînin."

Bertûldayîna nobedaran

¹¹Gava ku hê jin di rê de bûn, hinek ji nobedaran gihîştin bajêr û hemû tiştên bûyî ji serekên kahînan re gotin. ¹²Piştî ku serekên kahînan bi rihspiyan re civiyan û şêwirîn, gelek pere dan leşkeran ¹³û gotin: "Bêjin: 'Gava ku bi şev em razayî bûn şagirtên wî hatin û ew dizîn.'"
¹⁴Heke ev bigihîje guhê walî, emê wî qanî bikin û xemê bi we nadin xwarin." ¹⁵Wan jî pere standin û wek ku li wan hatibû şîretkirin, kirin. Ev gotin heta îro jî di nav Cihûyan de belav bûye.

Îsa xwe nîşanî şagirtên xwe dide û wan dişîne

¹⁶Piştî yanzdeh şagirt çûn Celîlê, wî çiyayê ku Îsa ji wan re gotibû herinê. ¹⁷Gava ku wan ew dît, perizîn wî; lê hinek ji wan dudilî bûn. ¹⁸Hingê Îsa nêzîkî wan bû û ji wan re got: "Li erdê û li ezmanan hemû desthilatî" ji min re hatiye dayîn.
¹⁹Ji ber vê yekê herin, hemû mîletan bikin şagirtên min: Wan bi navê Bav, Kur û Ruhê Pîroz imad bikin, ²⁰hemû tiştên ku min li we emîr kirine hînî wan bikin, da ku pêk bînin. Va ye ez herdem heta dawîya dinyayê bi we re me."

Mizgînî Marqos

Pêşgotin

Ev kitêb piştî Îsa*, di navbera salên 55 – 60an de, wek ku tê fêmkirin li Romayê hatiye nivîsîn.

Navê nivîskar di kitêbê de derbas nabe. Bi awayekî giştî tê zanîn ku nivîskar Yûhenna ye, ku bi navê Marqos tê nasîn (Karên Şandîyan 12:25). Marqos bi destê Petrûsê* şandî* (resûl) bawerî bi Mesîh* anî (îman* bi wî anî, 1.Petrûs 5:13). Navê diya Marqos Meryem bû. Bawermendên pêşî ji bo duakirinê li mala wan dicivîyan (Karên Şandîyan 12:12).

Marqos bi Pawlos û Barnabas re beşdarî Gera Mizgîndana pêşî bû (Karên Şandîyan 12:25; 13:5). Herwekî ku di gelek cihên nivîsînê de ji tê dîtin, Marqos dide kifşkirin ku jiyan* û karê Îsa* xizmeteke wusa ye, ku bi hêzeke* mezin û bi desthilatiyeke xurt û bêrawestî berdewam dike. Desthilatiya* Îsa di hînkirin, derxistina cinan û bexşandina gunehên mirovan de tê dîtin. Bi pêşveçûna bûyeran re dilsoz û bawermendên Îsa bêtir wî fêm dikin û dijmînatîya yên ku li ber wî radîbîn ji zêdetir dibe. Marqos nonz-deh kerametên ku Îsa kirine tîne zîmên, ji hînkirina wî bêtir li ser wan radiweste.

Ev nivîsîn dikare bi vî awayî bê dabeşkirin:

1. Bûyerên li ser Yûhennayê imadkar (baptîzkar, vaftîzkar): 1:1–13
2. Xizmeta Îsa Mesîh a li Celîlê: 1:14 – 7:23
3. Serdana Sûr û Saydayê: 7:24–30

4. Xîzmet û hînkîrîna li Bakurê Celîlê:
7:31 – 9:50
5. Dawîya xîzmeta li Pêreya û rêwîtiya Orşelîmê:
10:1–52
6. Bûyerên li ser xaçkirin û vejîna Îsa Mesîh
(rabûna wî ya ji nav mirîyan): 11:1 – 16:8
7. Xuyabûna Îsa piştî vejîna wî û hilkişîna wî ya
ezmanan: 16:9-20

Mizgînî Marqos

Banga Yûhennayê imadkar

1 Ev destpêka Mizgîniya* Îsa Mesîhê Kurê* Xwedê ye. ²Di kitêba Îşaya pêxember* de weha hatiye nivîsin:

“Va ye, ez qasidê xwe li pêşiya te dişînim.

Ewê riya te amade bike.

³Dengek li çolê gazî dike:

‘Riya Xudan* amade bikin,

Şiveriyên wî sererast bikin!’ ”

⁴Û Yûhennayê* imadkar li çolê derket meydanê, mirov* hîn dikirin ku vegerin, da ku li gunehên wan bê bihûrtin û ew bên imadkirin*. ⁵Hemû xelkê Cihûstanê* û tevahiya Orşelîmiyan* dihatin ba wî, gunehên xwe eşkere dikirin û bi destê wî di Çemê Urdunê de imad dibûn. ⁶Yûhenna cilekî ji pirça devê li xwe kiribû û li piştê wî jî qayîşeke çermîn hebû. Wî kulî û hingivê çolê dixwarin. ⁷Îcar wî hîn dikir û digot: “Yê ku piştî min tê, ji min hêzdartir e û ez ne hêja me ku xwe bitewînim û dûlikê* çaroxa wî jî vekim. ⁸Min hûn bi avê imad kirin, lê ewê we bi Ruhê* Pîroz imad bike.”

Imadbûn û ceribandina Îsa Mesîh

⁹Îcar wan rojan Îsa* ji bajarê Nisreta Celilê* hat û bi destê Yûhenna di Çemê Urdunê de imad bû.

¹⁰Gava ku Îsa ji avê derket, di cih de dît ku ezman qelişi û Ruh* wek kevokekê li ser wî danî. ¹¹Û dengek ji ezmanan hat: "Tu Kurê min ê delal î, ez ji te razî me."

¹²Wê gavê Ruh berê Îsa da çolê, ¹³ew çil rojî li çolê ma û ji aliyê Îblîs* ve hat ceribandin. Ew bi heywanên çolê re ma û milyaketan jê re xizmet dikir.

Îsa gazî çar masîgiran dike

¹⁴Piştî girtina Yûhenna, Îsa hat Celîlê û dest bi belavkirina Mizgîniya* Xwedê kir ¹⁵û got: "Wext hat, Padîşahiya* Xwedê nêzîk bûye; ji gunehên xwe vegerin û baweriya xwe bi Mizgîniyê bînin!"

¹⁶Gava ku Îsa di ber Gola Celîlê re diçû, Şimûn* û birayê wî Endrawîs dîtî. Wan tor diavêtin golê, çimkî ew masîgir bûn. ¹⁷Îsa ji wan re got: "Li pey min werin, ezê we bikim nêçîrvanên mirovan*."

¹⁸Wan jî di cih de torên xwe hiştin û li pey wî çûn.

¹⁹Dema ku Îsa ji wê derê hinekî pêşve çû, kurên Zebedî, Aqûb û birayê wî Yûhenna* dîtî. Wan di qeyikê de torên xwe vediçînin. ²⁰Wê gavê Îsa gazî wan kir, wan jî bavê xwe bi karkeran re di qeyikê de hişt û li pey wî çûn.

Îsa ruhê nepak derdixe

²¹Îcar ew gihiştin Kefernahûmê. Îsa roja* Şemiyê sererast ket kinîştê* û dest bi hînîkirinê kir. ²²Ew jî li ser hînîkirina wî ecêbmayî man. Ji ber ku wî ne wek Şerîetzanan*, lê bi desthilatî*

ew hîn dikirin. ²³Wê gavê di kinîšta wan de mirovek hebû ku ruhê nepak ew girtibû. Wî bi qîrîn got: ²⁴"Ya Îsayê Nisretî, tu ji me çi dixwazî? Ma tu hatî ku me helak biki? Ez dizanim tu kî yî: Tu Pîrozê* Xwedê yî!" ²⁵Îsa dengê xwe lê hilda û got: "Deng neke û derkeve!" ²⁶Ruhê nepak jî ew vehejand û bi dengê bilind qîriya û jê derket. ²⁷Hemû heyirîn, ji hev pirsîn û gotin: "Ev çi kar e? Hînkirineke nû! Bi desthilatî* ew emir dide ruhên nepak û ew jî bi ya wî dikin." ²⁸Û nav û dengê Îsa di cih de li hawirdora Celîlê*, li her cihî belav bû.

Îsa gelek nexweşan qenc dike

²⁹Gava ku Îsa ji kinîştê* derket, bi Aqûb* û Yûhenna* re sererast çû mala Şimûn* û Endrawîs. ³⁰Xesûya Şimûn bi tayêketî radîza. Hingê ji bo wê ji Îsa re gotin. ³¹Ew jî çû ba wê, bi destê wê girt û rakir. Tayê ew berda û jinikê ji wan re xîzmet kir. ³²Êvarê, piştî ku roj çû ava, xelkê hemû nexweş û yên cinoyî* anîn ba wî. ³³Hemû xelkê bajêr li ber derî civiyabû. ³⁴Îsa gelek kesên bi nexweşiyên cûr bi cûr qenc kirin, gelek cin jî derxistin û nedihîşt ku cin gotinekê bêjin. Çimkî wan dizanibû ku ew kî ye.

Îsa Mizgîniya Xwedê di Celîlê de belav dike

³⁵Bi berbangê re, serê sibê zû Îsa rabû û derket, çû cihekî bêpejin û li wir dua kir. ³⁶Şimûn û yên

bi wî re, li Îsa geriyan ³⁷û gava ku wan ew dît, jê re gotin: "Her kes li te digere." ³⁸Wî ji wan re got: "Em herin cihêkî din, nav bajarên nêzîk, da ku ez li wan deran jî hîn bikim, çimkî ez ji bo vê yekê hatime." ³⁹Îcar ew li hemû herêma Celîlê digeriya û di kîniştên* wan de hîn dikir û cin derdixistin.

Îsa Mesîh kotiyekî qenc û paqij dike

⁴⁰Û kotiyek* hat, li ber Îsa çû ser çokan, lava kir û got: "Heke tu bixwazî, tu dikarî min paqij bikî." ⁴¹Dilê Îsa pê şewitî, destê xwe dirêj kir, li wî da û got: "Ez dixwazim, paqij bibe!" ⁴²Û di cih de kotîbûn jê çû û ew paqij bû. ⁴³Îsa bi hişkî emir li wî kir, zû ew ji ba xwe rêkir ⁴⁴û jî wî re got: "Hay ji xwe hebe û ji kesî re tiştêkî nebêje. Lê here, xwe nîşanî kahîn* bide û çawa ku Mûsa emir kiriye, goriyê bide, da ji wan re bibe şahidî ku tu paqij bûyî." ⁴⁵Lê zîlam* derket, dest pê kir, bi eşkereyî peyivî û ev gotin belav kir, wusa ku Îsa êdî nikaribû bi eşkereyî biçe bajarekî, lê li derve, li cihên bêpejin dima. Û xelk jî her aliyî ve dihatin ba wî.

Îsa felciyekî qenc dike

2 Piştî çend rojan, dema ku Îsa vegeriya Kefer-nahûmê, hat bihîstin ku ew li mal e. ²Mirov di malê de wusa pîr civiyabûn ku heta li ber derî jî cih nemabû. Îsa peyva* Padişahiya Xwedê hînî wan dikir. ³Îcar hin mirov hatin, felciyek ku jî

aliyê çar kesan ve dihat hilgirtin anîn ba Îsa. ⁴Lê ji ber elaletê rê nedîtin ku nêzîkî wî bibin. Ji ber vê yekê wan banê xaniyê ku ew lê dima qul kir û mirovê felcî tevî nivînên wî daxistin jêr. ⁵Gava ku Îsa baweriya wan dît, wî ji yê felcî re got: "Lawo, li gunehên te hat bihûrtin*." ⁶Hinek Şerîetzan* li wir rûniştibûn û di dilê xwe de digotin: ⁷"Ev mirov çima wusa dibêje? Çêran* dike! Ma ji Xwedê pê ve kî dikare li gunehan bibihûre?"

⁸Îsa jî di cih de bi ruhê xwe bi fikirên wan hesiya û got: "Hûn çima tiştên weha di dilê xwe de dibêjin? ⁹Ma kîjan hêsanîtir e? Mirov ji yê felcî re bêje: 'Li gunehên te hat bihûrtin' an bêje: 'Rabe, nivînên xwe hilîne û rêve here'? ¹⁰Lê ji bo hûn bizanin ku desthilatiya* Kurê* Mirov heye ku li ser rûyê erdê li gunehan bibihûre..." ¹¹Ji yê felcî re got: "Ez ji te re dibêjim: Rabe, nivînên xwe hilîne û here mala xwe." ¹²Zîlam* jî rabû, di cih de nivînên xwe hilanîn û li pêş çavên her kesî derket û çû. Hemû jî heyirî man û ji Xwedê re şikir kirin û gotin: "Me tişteki wusa tu caran nedîtiye!"

Îsa gazî Lêwî dike

¹³Îsa cardin çû perê golê. Hemû elalet dihat ba wî û wî jî ew hîn dikirin. ¹⁴Çaxê ku Îsa derbas dibû, Lêwiyê* kurê Halfawo li cihê bacxanê rûniştî dît û jê re got: "Li pey min were." Ew jî rabû û li pey Îsa çû. ¹⁵Gava ku Îsa li mala Lêwî li ser xwarinê bû, gelek bacgir û gunehkar tevî wî û şagirtên wî li ser sîfrê rûdiniştin, çimkî yên li

pey wî diçûn gelek bûn. ¹⁶Şerîetzanên* ku Fêrisî* bûn, dema ku Îsa bi bacgir* û gunehkaran re li ser sîfrê ditin, ji şagirtên wî pirsîn: "Çima ew bi bacgir û gunehkaran re xwarinê dixwe?" ¹⁷Çaxê Îsa ev bihîst, ji wan re got: "Ne yên saxlem, lê yên nexweş hewcedarê hekîm in. Ez nehatime gazî yên rast bikim, lê ez hatime gazî yên gunehkar bikim."

Pirsa li ser rojîgirtinê

¹⁸Şagirtên* Yûhenna û Fêrisî bi rojî bûn. Hinek hatin ba Îsa û jê pirsîn: "Çima şagirtên Yûhenna û yên Fêrisiyan rojiyê digirin, lê şagirtên te rojiyê nagirin?" ¹⁹Îsa ji wan re got: "Heta zava bi wan re be, ma dibe ku vexwendiyên dawetê rojiyê bigirin? Heta zava bi wan re be, ew nikarin rojiyê bigirin!" ²⁰Lê rojên ku zava ji wan bê standin wê bên. Hingê wê rojê wê rojiyê bigirin.

²¹"Tu kes bi perçê qumaşê nû cilê kevin pîne nake. Heke pîne bike, pînê nû ji cilê kevin diqetîne û cihê qetiyayî hê xerabtir dibe. ²²Û tu kes şeraba nû naxe meşkên kevin. Heke bixîne, şeraba nû meşkan didirîne, hem şerab zîyan dibe, hem jî meşk. Na, şeraba nû dixîn meşkên nû."

Pirsa roja Şemiyê

²³Îsa rojêke* Şemiyê di nav dexilan re dibihûrî. Çaxê şagirtên* wî rêve diçûn, dest pê kirin, simblên genim çinîn. ²⁴Fêrisiyan* ji Îsa re got:

"Binihêre! Çima şagirtên te roja Şemiyê tiştên ku nabin dikin?" ²⁵Îsa li wan vegerand û got: "Ma we nexwendiyê ku Dawid* û yên pê re gava birçî bûn û hewcedariya wan hebû, çi kirin?" ²⁶Di dema Evyatarê Serokkahîn de ew ket Mala* Xwedê û nanê* pêşberiyê xwar, ku xwarina wî nanî ji bilî kahînan* ji kesî re nedibû. Bi ser de jî, Dawid nan da yên bi xwe re." ²⁷Hingê Îsa ji wan re got: "Roja Şemiyê ji bo mirovan hat danîn, ne ku mirov ji bo roja Şemiyê!" ²⁸Bi vî awayî Kurê* Mirov Xudanê roja* Şemiyê ye jî."

Genckirina mirovekî desthişkbûyî

3 Îcar Îsa dîsa ket kinîştê*. Li wê derê mirovek hebû ku destê wî hişk bûbû. ²Û hinek ji wan ji bo sûcdarkirina Îsa li sedeman digeriyan. Hingê çavê wan li wî bû, ka ewê roja* Şemiyê wî qenc bike an na? ³Îsa ji mirovê desthişkbûyî re got: "Ka rabe li pêş hemûyan raweste!" ⁴Piştî ji wan re got: "Ma di roja Şemiyê de qencîkirin an ku xerabîkirin dibe? Xilaskirina canekî an ku kuştin rast e?" Lê wan devê xwe girt. ⁵Îsa bi hêrs li wan ên ku li hawîrdora wî bûn nihêrt, bi serhişkiya wan xemgîn bû û ji zîlam* re got: "Destê xwe dirêj bike." Wî jî dirêj kir û destê wî sipîsax bû. ⁶Fêrisî derketin derve û di cih de bi aligirên Hêrodês re şewirîn, ka ewê çawa Îsa bidin kuştin.

Civata li perê golê

⁷Îsa bi şagirtên xwe re xwe da perê golê. Ji Celilê* elaletêke mezin li pey wî hat. ⁸Gava ku wan kirinên wî bihîştin, ji Cihûstanê*, ji Orşelîmê*, ji Îdûmeyê* û ji aliyê Urdunê, ji herêma Sûr* û Saydayê gelek mirov hatin ba wî. ⁹Hingê Îsa ji şagirtên xwe re got ku ji wî re qeyikekê amade bikin, da ku di nav elaletê de neyê dehfandin. ¹⁰Çimkî wî gelek kes qenc kiribûn, wusa ku yên êşên wan hebûn, ji bo ku destê xwe li wî bidin bi ser wî de dizêriyan. ¹¹Dema ku ruhên nepak ew didîtin, li ber wî deverû xwe diavêtin erdê, diqîriyan û digotin: "Tu Kurê* Xwedê yî!" ¹²Lê Îsa li wan hişk emir dîkir, da ji kesî re nebêjin ku ew kî ye.

Hilbijartina her diwanzdeh şagirtan

¹³Îsa hilkişiya çiyê û kesên ku wî dixwestin gazî ba xwe kirin. Ew jî hatin ba wî. ¹⁴Wî diwanzdeh kes hilbijartin ku bi wî re bîmînîn û wan bişîne ku Mizgîniyê* belav bikin ¹⁵û wî desthilatî* da wan ku cinan derxin. ¹⁶Diwanzdeh kesên hilbijartî ev in: Şimûn — ku navê wî kir Petrûs* — ¹⁷Aqûbê* Zebedî û birayê wî Yûhenna* — wî navê Boanerces li wan kir, ku tê mana 'Kurên Gurîna Ezmên' — ¹⁸Endrawîs, Fîlîpo, Bertolomeyo, Metta, Tûma, Aqûbê kurê Halfawo, Tedayo, Şimûnê welatparêz ¹⁹û Cihûdayê* Îsxeryotî yê ku Îsa da dest.

Îsa cinan derdixe

²⁰Piştire Îsa çû malekê. Dîsa ewqas elalet civiyabû, wusa ku nikaribûn xwarinê jî bixwîn.

²¹Dema mirovên wî ev yek bihîstin, derketin ku wî bigirin, çimkî wan digot: "Wî hişê xwe winda kiriye!" ²²Û Şerîetzanên* ku ji Orşelîmê* daketibûn, digotin: "Belzebûl* bi wî re ye. Ew bi destê mîrê cinan, cinan derdixe!"

²³Îsa jî ew gazî ba xwe kirin û bi meselan ji wan re got: "Îblîs* çawa dikare Îblîs derxe?" ²⁴Heke di nav padîşahiyeke de dubendî hebe, ew nikare li ser lingan bimîne.

²⁵Mala ku bîyekîtî be jî li ser lingan namîne.

²⁶Heke Îblîs li hember xwe rabe û bi xwe re bikeve dubendiyê, nikare li ser lingan bimîne û êdî dawîya wî hatiye. ²⁷Lê belê tu kes nikare bikeve mala mîrxasekî û talan bike. Divê pêşî wî mîrxasî girêde û piştire mala wî talan bike.

²⁸"Bi rastî ez ji we re dibêjim, hemû guneh û çêrên* kurên mirovan wê li wan bîn bihûrtin,

²⁹lê belê her kesê ku çêrî Ruhê* Pîroz bike, tu caran lê nayê bihûrtin; ew kes bi gunehê herheyî sûcdar e." ³⁰Îsa weha peyivî, çimkî wan digot: "Ruhê nepak bi wî re heye."

Dê û birayên Îsa

³¹Dê û birayên Îsa hatin, li derve rawestan, yek şandin pey wî û gazî wî kirin. ³²Elalet li dora wî rûdinişt, îcar jê re gotin: "Va ye, diya te û birayên te li derve ne, li te digerin." ³³Îsa li wan vegerand û got: "Diya min û birayên min kê ne?" ³⁴Hingê li

kesên li dora xwe rûniştî nihêrt û got: "Va ne, diya min û birayên min! ³⁵Her kesê ku daxwaza Xwedê bine cih, birayê min, xwişka min û diya min ew e."

Mesela erdê qenc û neqenc

4 Îsa dîsa li perê golê dest bi hînkirinê kir. Elaleteke wusa mezin li dora wî civiya ku ew li qeyika li ser golê siwar bû û rûnişt. Hemû elalet li perê golê bû ²û wî gelek tişt bi meselan hîni wan dikir. Di hînkirina xwe de digot: ³"Guhdarî bikin! Cotkar derket ku tov biçîne. ⁴Çaxê wî tovê xwe direşand, hinek jê ket devê rê, teyr hatin û ew xwarin. ⁵Û hinek ket ser erdê kevîrî û ji ber ku li wê derê zêde ax tunebû, ew zû şîn bû. ⁶Gava roj derket, ew kizirî; ji ber ku rayê wî tunebû, hişk bû. ⁷Û hinekî din ket nav stîriyan, stîrî mezin bûn û ew fetisandin û wî ber neda. ⁸Û hinek jî ket ser erdekî qenc û şîn bû, mezin bû û ber da, hinekan sî, hinekan şêst, hinekan sed qat ber dan."

⁹Û Îsa ji wan re got: "Yê ku guhên wî ji bo bihîstinê hene, bila bibihîze."

Armanca meselan

¹⁰Gava Îsa bi tenê ma, diwanzdehan û kesên ku li hawirdora wî bûn li ser meselan jê pirsîn. ¹¹Wî li wan vegerand û got: "Heçî hûn in, sirên* Padîşahiya* Xwedê ji we re hatine dayîn, lê ji bo wan ên ku li derve ne, her tişt bi meselan tê

gotin, ¹²da ku:

‘Çiqas bibînin jî têngihîjin;

Çiqas bibihîzin jî fêm nekin;

Nebe ku vegerin û li wan bê bihûrtin*.’”

Şirovekirina mesela erdê qenc û neqenc

¹³Îsa ji wan re got: “Ma hûn vê meselê fêm nakin? Naxwe hûnê çawa hemû meselan fêm bikin? ¹⁴Cotkar peyvê* diçîne. ¹⁵Cihê ku peyv lê hatiye çandin, yên li devê rê ew in ku dibihîzin, lê di cih de Îblîs* tê û peyvê ji dilê wan dertîne. ¹⁶Yên li ser erdê kevirî jî ew in ku gava peyvê dibihîzin, di cih de bi şahî wê qebûl dikin, ¹⁷lê ji ber ku rayê wan tune, ew tenê demeke kurt dimînin. Dema ku ji bo peyvê cefa û tengahiyê dikişînin, zû ji rê derdikevin. ¹⁸Û heçî yên di nav stiriyayê de hatine çandin ew in ku peyvê dibihîzin, ¹⁹lê xema vê dinyayê û xapandina dewlemendiyê û xwestina tiştên din dikevin navê û peyvê difetisînin û peyv bêber dimîne. ²⁰Û yên di erdê qenc de hatine çandin ew in ku peyvê dibihîzin, qebûl dikin. Hinek sî, hinek şêst û hinek jî sed qatî ber didin.”

Ronahiya çirayê

²¹Û Îsa ji wan re got: “Gava çirayê tînin hindur, ma ji bo ku bixin bin melkebê an jî bin nivînan tînin? Ma ne ji bo danîna ser pêçirayê* ye? ²²Tu tişt veşartî tune ku neyê eşkerekirin, ne jî tişteki nixumandî ku nekeve ber ronahiyê. ²³Yê ku

guhên wî ji bo bihîstinê hene, bila bibihîze." ²⁴Îsa ji wan re got: "Bala xwe bidin tiştên ku hûn dibihîzin. Hûn bi kîjan pîvanê bipîvin, bi wê pîvanê wê ji we re bê pîvandî û bi ser de ji wê bê zêdekirin. ²⁵Çimkî bi kê re hebe, wê bêtir ji wî re bê dayîn û bi kê re tunebe, tiştê ku pê re heye jî, wê jê bê standin."

Padişahiya Xwedê

²⁶Û Îsa got: "Padişahiya* Xwedê dimîne vê yekê: Zilamek li erdê tov diçîne. ²⁷Bi şev radize, bi roj radibe, tov şîn dibe û mezin dibe û mirov nîzane ku ev çawa dibe. ²⁸Erd ji ber xwe ber dide; pêşî zîl dide, piştîre diseride, piştîre jî liba gihîştî di simbil de dide. ²⁹Gava ku ber digihîje, mirov êdî dasê diavêjê, çimkî dema dirûna wî hatiye."

Mesela liba xerdelê

³⁰Îsa got: "Gelo em dikarin Padişahiya Xwedê bişibînin çî? An jî em wê bi kîjan meselê bêjin? ³¹Ew dimîne liba xerdelê. Gava tê çandin, jî hemû tovên li ser erdê biçûktir e. ³²Lê gava digihîje, jî hemû pincaran meztir dibe û çiqilên mezin dide, wusa ku teyrikên ezmanan dikarin di bin siya wê de bi cih bibin." ³³Bi gelek meselên bi yî awayî li gor ku ew têdigihîştin, wî peyv* jî wan re digot. ³⁴Bê mesele ji wan re tiştê nedigot, lê gava ew bi tenê bûn, jî şagirtên xwe re her tişt vedikir.

Îsa bagerê radiwestîne

³⁵Wê rojê, gava ku bû êvar, Îsa ji şagirtên xwe re got: "Em derbasî wî aliyê golê bibin." ³⁶Ew ji elaletê veqetiyar. Şagirt ketin qeyika ku Îsa tê de bû û wan ew bi xwe re bir. Qeyikên din jî bi wî re bûn. ³⁷Îcar bagereke mezin rabû, pêlan wusa li qeyikê dixist ku êdî ew bi avê tije dibû. ³⁸Lê Îsa di paşîya qeyikê de serê xwe danîbû ser balgehekê û radîza. Wan ew hişyar kir û gotin: "Mamoste", ma ne xema te ye ku em helak bibin?" ³⁹Îsa rabû, dengê xwe li bayê hilda û emîr li golê kir: "Raweste, bêdeng be!" Bager sekîni, bêpejiniyeke mezin çêbû. ⁴⁰Îsa ji şagirtên xwe re got: "Hûn çima ditirsin? Ma hê bawerîya we tune?" ⁴¹Tirseke mezin ew girtin û ji hevdu re gotin: "Gelo ev kî ye ku hem ba, hem jî gol bi ya wî dîkin?"

Îsa yekî cinoyî qenc dike

5 Ew derbasî aliyê din ê Gola Celilê bûn û gihîştin herêma Girasîniyan. ²Gava ku Îsa ji qeyikê derket, wê gavê jî nav goristanê mirovek rastî wî hat ku bi ruhê nepak ketibû. ³Ew di nav goran de dijiya û tu kesî nikaribû bi zincîran jî wî girêde; ⁴çimkî gelek caran ew bi qeyd û zincîran girêdabûn, lê wî zincîr qetandibûn û qeyd şkandibûn. Tu kesî nikaribû ew zêft bikira. ⁵Her gav, bi şev û roj di goristanan de, li serê çîyan diqîrîya û xwe bi kevîran birîndar dîkir.

⁶Gava wî Îsa ji dûr ve dît, bi bez hat, jê re çû

ser çokan ⁷û bi dengêkî bilind qîriya û got: "Ya Îsa, Kurê* Xwedayê bilind, ma te çi ji min e? Ji bo xatirê Xwedê, min nede ezabê!" ⁸Çimkî Îsa gotibû: "Hey ruhê nepak, ji vî zilamî derkeve!" ⁹Îsa jê pirsî: "Navê te çi ye?" Wî jî got: "Navê min Lejyon* e, çimkî em gelek in." ¹⁰Wî pîr ji Îsa lava kir ku ew wan neşîne derveyî wê herêmê. ¹¹Û li wir, li pala çiyê garaneke mezin a berazan diçêriya. ¹²Ruhên nepak ji Îsa lava kirin û gotin: "Me bişîne nav berazan ku em bikevin nav wan." ¹³Wî jî destûr da wan, ruhên nepak ji derketin û ketin nava berazan. Wê garana ku nêzikî du hezar beraz bû, xwe di kendêl de avêt golê û xeniqî.

¹⁴Gavanên berazan revîyan û ev yek li bajêr û li gundan belav kirin. Û xelk ji derketin ku tiştên bûyî bibînin. ¹⁵Û hatin ba Îsa, wan ew mirovê ku lejyoneke* cinan tê de bû, cil lêkirî, hişê wî li serê wî û ew rûniştî dîtîn. Hingê ew tirsîyan. ¹⁶Yên ev yeka ku ji wî mirovê cinoyî* re hat kirin û tiştê ku hat serê berazan dîtîn, ji xelkê re gotin. ¹⁷Û wan ji Îsa lava kir ku ew ji herêma wan here.

¹⁸Gava Îsa ket qeyikê, ew mirovê ku cinoyî bû jê lava kir ku bi wî re here. ¹⁹Lê Îsa nehişt û jê re got: "Vegere mala xwe û Xudan* ji bo te çi kir û çawa li te hat rehmê, ji malîyên xwe re bêje." ²⁰Ew jî çû û eva ku Îsa ji bo wî kiribû li herêma Dêkapolîsê* belav kir û her kes ecêbmayî ma.

Vejandina keçekê û qencbûna jinekê

²¹Gava Îsa dîsa bi qeyikê derbasî aliyê din bû, elaletê mezin li dora wî civiya. Ew li perê golê

disekini. ²²Yek ji serekên kinîştê* ku navê wî Yayîro bû, hat ba wî. Gava wî Îsa dît, xwe avêt ber lingên wî, ²³jê gelek lava kir û got: "Keçika min a biçûk li ber mirinê ye. Were û destên xwe deyne ser wê, ku qenc bibe û bijî." ²⁴Îsa rabû bi wî re çû.

Elaleteke mezin li pey wî diçû û der û dor lê teng dikir. ²⁵Û jinikek li wir hebû ku ji diwanz-deh salan ve xwîn jê diçû. ²⁶Ew çûbû ser gelek hekîman û hemû hebûna* xwe mezaxtibû, lê ew qenc nebûbû û bi ser de jî hê xerabtir bûbû. ²⁷Jinikê tiştên ku li ser Îsa hatibûn gotin, bihîstibû. Di nav elaletê de ji paş ve hat û destê xwe li cilê wî da. ²⁸Çimkî wê di dilê xwe de digot: "Bi tenê ez destê xwe li cilê wî bidim, ezê qenc bibim." ²⁹Û di cih de xwîna ku jê diçû çikiya û jinikê jî ji bedena xwe fêm kir ku ji êşa xwe qenc bû. ³⁰Îsa hema pê hesiya ku hêzek* jê çû, di nav elaletê de zivirî û pirsî: "Kê destê xwe li cilên min da?" ³¹Şagirtên wî gotin: "Tu dibînî ku elaletê der û dor li te teng kiriye, hê jî tu dibêjî: 'Kê destê xwe li min da?'" ³²Lê Îsa çav li dora xwe digêrand ku bibîne, kê ev kiriye. ³³Jinikê dizanibû ku çî bi wê hatiye kirin, bi tirs û lerz hat û xwe avêt ber lingên wî û hemû rastî got. ³⁴Îsa jî wê re got: "Keça min, baweriya te tu qenc kirî. Bi aşî* here û ji êşa xwe qenc bibe."

³⁵Îsa hê dipeyivî*, ji mala serekê kinîştê mirov hatin û gotin: "Keçika te mîr. Tu çima hê Mamoste* diwestînî?" ³⁶Gava Îsa ev bihîst, wî ji serekê kinîştê re got: "Netirse, bi tenê bawer bike!" ³⁷Wî nehişt ku ji bilî Petrûs, Aqûb û birayê

wî Yûhenna kes li pey wî were. ³⁸Çaxê gihîştin mala serekê kînîştê, Îsa dît ku dikin qîjeqîj, digirîn û diqirîn. ³⁹Gava ew ket hindur, ji wan re got: "Çima hûn dikin qîjîn û digirîn? Zarok nemirîye, lê di xew de ye." ⁴⁰Îcar ew pê kenîyan.

Lê Îsa hemû derxistin derve, dê û bavê zarokê û her sê şagirtên xwe birin û ket cihê ku zarok lê bû. ⁴¹Destê zarokê girt û got: "Talîta qûm!" ku tê mana "Keçikê, ez ji te re dibêjim: Rabe!" ⁴²Keçik di cih de rabû û geriya. Ew diwanzdeh salî bû. Îcar ew yekcar şaş man. ⁴³Îsa hişk li wan emîr kir ku vê yekê ji kesî re nebêjin û ji wan re got ku xwarinê bidin keçikê.

Îsa li Nisretê tê redkirin

6 Îsa ji wir derket û çû bajarê xwe. Şagirtên wî ji li pey wî çûn. ²Çaxê bû roja Şemiyê, wî di kînîştê de dest bi hînkirinê kir û gelekên ku ew bihîstin, ecêbmayî man û gotin: "Vî mirovî ev tişt ji ku derê anîn? Ev çi şehrezayî ye ku jê re hatiye dayîn? Ev çi keramet in ku bi destê wî çêdibin? ³Ma ev ne xerat e? Ma ev ne kurê Meryemê û birayê Aqûb, Yûsês, Cihûda û Şimûn e? Ma xwişkên wî ne li vir di nav me de ne?" Bi vî awayî ew ji wî xeyidîn.

⁴Îsa ji ji wan re got: "Pêxemberek* ji bajarê xwe, di nav mirovên xwe de û ji mala xwe pê ve li cihên din ne bêrûmet e." ⁵Wî li wê derê nikaribû tu keramet bikira, bi tenê destê xwe danî ser çend nexweşan û ew qenc kirin. ⁶Îsa li bêbawerîya wan ecêbmayî ma.

Şandina diwanzdeh şagirtan

Îsa li gundên hawirdorê digeriya û hîn dikir. ⁷Wî her diwanzdeh gazî ba xwe kirin û dest pê kir, ew cot bi cot şandin û li ser ruhên nepak desthilatî* da wan. ⁸Li wan emir kir û got: "Ji bo rêwîtiyê ji bilî dar tu tiştî bi xwe re nebin: Ne nan, ne tûr û ne jî di kemberê de pere. ⁹Çaroxên xwe bikin piyê xwe, lê du kirasan wernegirin. ¹⁰Her li ku derê ku hûn ketin malekê, li wê malê bimînin heta ku hûn ji wî cihî derkevin. ¹¹Ew cihên ku hûn qebûl nekin û guhdariya gotina we jî nekin, gava hûn ji wir çûn, toza lingên xwe biweşînin, da ku ew ji bo wan bibe şahidî."

¹²Îcar ew jî bi rê ketin û wan dest bi hînkirinê kir ku mirov ji gunehên xwe vegerin. ¹³Wan gelek cin derdixistin û rûn li gelek nexweşan didan û ew qenc dikirin.

Kuştina Yûhennayê imadkar

¹⁴Û Hêrodês* padîşah ev yek bihîst, çimkî nav û dengê Îsa derketibû. Hinekan digot: "Ev Yûhennayê* imadkar e ku ji nav miriyan rabûye. Ji ber vê yekê keramet bi destê wî tên kirin." ¹⁵Lê hinekan jî digot: "Ev Êlyas e." Hinekên din jî digotin: "Ev pêxemberek* wek pêxemberên dema berê ye." ¹⁶Lê gava Hêrodês ev yek bihîst, wî got: "Yûhennayê ku min serê wî jêkiriye, ji nav miriyan rabûye." ¹⁷Çimkî Hêrodês Yûhenna dabû girtin, girêdabû û avêtibû zîndanê. Wî ev jî ber Hêrodiya jîna Fîlîpoyê birayê xwe kir, çimkî

wî ew jî xwe re anîbû. ¹⁸Jî ber ku Yûhenna jê re gotibû: "Nabe ku tu jinbiraya xwe bînî." ¹⁹Kîna Hêrodiya jî Yûhenna hebû, dixwest ku wî bide kuştin, lê bi ser nediket, ²⁰çimkî Hêrodês jî Yûhenna ditirsiya û ew diparast; jî ber ku dizanibû Yûhenna mirovekî rast û pîroz* e. Gava ku guhdariya gotina wî dikir, serê wî tevlihev dibû, lê dîsa jî bi şahî guhdariya wî dikir.

²¹Îcar fersendek derket. Hêrodês jî bo rojbûyîna xwe ziyafetek da malmezin, serdarên leşkerî û gîregîrên Celîlê. ²²Gava keça Hêrodiyayê ket hindur, reqîsî û ev yek bi Hêrodês û vexwendiyên li ser sîfrê rûniştî xweş hat. Hingê padîşah jî keçîkê re got: "Tu jî min çî dixwazî bixwaze, ezê bidim te." ²³Û wî jê re sond xwar û got: "Tu jî min çî bixwazî, ezê bidim te, heta nivê padîşahiya xwe jî!" ²⁴Keçîk derket û çû jî diya xwe pîrsî: "Ez çî bixwazim?" Diya wê jî got: "Serê Yûhennayê imadkar!" ²⁵Keçîk hema bi lez çû ba padîşah û daxwaza xwe jê re got: "Ez dixwazim ku tu niha serê Yûhennayê imadkar li ser sêniyekê bidî min."

²⁶Padîşah gelek xemgîn bû. Lê jî ber ku li pêşberî vexwendîyan sond xwaribû, nexwest soza ku daye wê, bişkêne. ²⁷Padîşah hema emir da celad ku here serê Yûhenna bîne. Celad jî çû zîndanê, serê wî jêkir ²⁸û li ser sêniyekê anî û da keçîkê. Wê jî ew bîr û da diya xwe. ²⁹Gava ku şagîrtên* Yûhenna ev yek bihîstin, hatin laşê wî birin û di gorekê de veşartin.

Îsa pênc hezar kesan têr dike

³⁰Û şandî* vegeriyan ba Îsa, hemû tiştên ku kiribûn û hîn kiribûn ji wî re gotin. ³¹Îsa ji wan re got: "Hûn bi serê xwe werin cihekî bêpejin û piçekî bîhna xwe vekin." Ji ber ên ku diçûn û dihatin pir bûn, wan keys nedidît ku xwarinê jî bixwin. ³²Îcar ew bi serê xwe ketin qeyikekê û çûn cihekî bêpejin. ³³Lê gelek kesên ku çûna wan dîtin ew nas kirin. Ji hemû bajaran peya bi lez ketin rê û beriya wan gihîştin wîr. ³⁴Çaxê Îsa derket bejê, wî elaleteke mezin dît û dilê wî bi wan şewitî, çimkî mîna miyên bê şivan bûn. Dest pê kir, gelek tişt hînî wan kir. ³⁵Êdî ji ber ku wext dereng bû, şagirtên* Îsa hatin û jê re gotin: "Ev der cihekî bêpejin e, wext jî dereng e. ³⁶Bihêle ku ew herin gund û gundikên der û dorê û ji xwe re tiştên xwarinê bikin." ³⁷Îsa li wan vegerand û got: "Hûn xwarinê bidin wan!" Şagirtan got: "Ma em herin bi du sed zîvî* nên bikin û bi wan bidin xwarin?"

³⁸Îsa ji wan re got: "Herin binihêrin, ka çend nanên we hene." Gava ku wan nihêrt, gotin: "Pênc nan û du masî hene." ³⁹Wî emîr da ku hemû kes kom bi kom li mêrgê rûnin. ⁴⁰Ew jî ji komên ku ji sed kesî û pêncî kesî pêk hatibûn li erdê rûniştin.

⁴¹Îsa her pênc nan û herdu masî hildan, li ezmanan nihêrt, şikir kir, ew şkandin û da şagirtên xwe, da ew deynin ber elaletê. Û herdu masî jî li hemû elaletê leva kir. ⁴²Hemûyan xwar û têr bûn. ⁴³Ji nan û masiyên ji ber wan mabûn

diwanzdeh selik hildan. ⁴⁴Hejmara yên ku ji wî nanî xwarin pênc hezar mêr bû.

Îsa li ser avê rêve diçe

⁴⁵Gava ku Îsa xelk verêdikir, wî zû şagirtên xwe li qeyikê siwar kirin û ew ji beriya xwe şandin aliyê din ê golê, Beytsaydayê. ⁴⁶Piştî xatir ji wan xwest, ji bo ku dua bike, çû çiyê. ⁴⁷Dema ku bû êvar, qeyik di nava golê de bû û Îsa jî bi serê xwe li perê avê bû. ⁴⁸Îsa dît ku şagirt di kişandina bêrikan de gelek zehmetê dikişînin, çimkî ba ji hember wan ve dihat. Nêzîkî berbanga sibehê, Îsa li ser golê rêve çû û nêzîkî wan bû. Wî xwest ku di ber wan re derbas bibe, ⁴⁹lê çaxê wan dît ku Îsa li ser golê rêve diçe, wan got qey xeyaletekê dibînin û qîriyan. ⁵⁰Çimkî hemûyan jî ew dîtînin û tirsîyan. Lê Îsa di cih de bi wan re peyivî û got: "Bi zirav bin! Ez im. Netirsin!" ⁵¹Piştî ew li ba wan, li qeyikê siwar bû û ba rawesta. Şagirt bi carekê şaş man, ⁵²çimkî wan ew bûyera li ser nên fêm nekiribû; hişê wan giran bûbû.

Îsa di Cênîsartê de nexweşan qenc dike

⁵³Gava ew derbasî aliyê din bûn, ketin bejê û hatin bajarê Cênîsartê û qeyik girêdan. ⁵⁴Ew ji qeyikê peya bûn û xelkê di cih de Îsa nas kir. ⁵⁵Xelk bi lez li seranserê herêmê geriya, cihê ku Îsa lê bû hîn bûn û hemû nexweş bi nivînên wan ve anîn. ⁵⁶Her cihên ku Îsa diçûyê, bajar be, gund be û gundik be, nexweş li ser meydana vedize-

landin û ji bo ku bi tenê destê xwe li dawa cilên wî bidin, lava dikirin. Hemû yên ku destê xwe lê dixistin, ji nexweşiyên xwe qenc dibûn.

Adetên bav û kalan

7 Fêrisî û hinek Şerîetzanên ku ji Orşelîmê hatibûn, li dora Îsa civiyan. ²Û dîtî ku hinek ji şagirtên wî bi destên qirêjî xwarinê dixwin, yanî ne li gor adetê bi destên xwe yên şûştî. — ³Fêrisî û hemû Cihû adetên bav û kalên xwe digirin, heta ku destên xwe baş neşon, xwarinê naxwin ⁴û çaxê ji bazarê tî jî, heta ku avê bi xwe de nekin, naxwin. Gelek adetên din jî hene ku ji bav û kalan distînin û bi cih tînin: Wek şûştina tas, şerbîk û firaxên sifir. — ⁵Îcar Fêrisî û Şerîetzanan ji Îsa pirsîn: “Çima şagirtên te adetên bav û kalan nagirin, lê bi destê qirêjî xwarinê dixwin?” ⁶Wî li wan vegerand û got: “Îşaya ji bo we durûyan qenc pêxemberîti kiriye! Wek ku hatiye nivîsîn:

‘Ev gel bi dev rûmetê’ dide min,

Lê dilê wan ji min dûr e.

⁷Bi pûçîti dipêrin’ min,

Çimkî hînkirina wan emirên mirov in.’

⁸“Hûn emirên Xwedê dihêlin û xwe bi adetên mirovî ve girêdidin.” ⁹Û wî ji wan re got: “Hûn ji bo adetên xwe çî xweş jî emirên Xwedê didin aliyekî. ¹⁰Çimkî Mûsa gotiye:

‘Qedirê dê û bavê xwe bigire;

Yê ku tiştê xerab ji dê û bavê xwe re bêje

Divê bê kuştin.’

¹¹Lê belê hûn dibêjin: 'Kî ku ji dê an jî ji bavê xwe re bêje: Ew alîkariya ku wê ji min bigihîsta te, diyarî ye' – yanî, ew ji Xwedê re hatiye dayîn – ¹²êdî hûn nahêlin ew qet tiştêkî ji dê û bavê xwe re bike! ¹³Bi vî awayî, bi adetên xwe yên ku hûn derbasî nîfşên nû dikin, hûn peyva Xwedê radikin. Û hûn gelek tiştên bi vî awayî dikin."

Tiştên ku mirov dilewitînin

¹⁴Îsa cardin elalet gazi ba xwe kir û ji wan re got: "Hûn hemû guhdariya min bikin û fêm bikin. ¹⁵Tu tişt tune ku ji derve bikeve hindurê mirov û wî bilewitîne, lê ew tiştên ku ji hindurê mirov derdikevin, wî dilewitînin. ¹⁶Yê ku guhên wî ji bo bihîstinê hene, bila bibihîze." ¹⁷Gava ji elaletê veqetiya û hat malê, şagirtên wî mana wê meselê pirsîn. ¹⁸Îsa li wan vegerand û got: "Ma hûn jî fêmkor in? Ma hûn fêm nakin her çi tiştê ku ji derve dikeve hindurê mirov, nikare wî biherimîne. ¹⁹Çimkî ew naçin dilê wî, lê diçin zikê wî û ji wir jî dertên derve." Bi vî awayî Îsa hemû xwarin paqij nîşan dan. ²⁰Û got: "Ew tiştên ku ji dilê mirov derdikevin, wî diherimînin. ²¹Ji ber ku ji dilê mirov fikirên xerab derdikevin: Fûhûş, dizî, kuştin, ²²zîna, tîmayî, xerabî, hîlebazî, bêedebî, çavnebarî, çêr, quretî û bêaqilî. ²³Tevahiya van xerabîyan ji dil derdikevin û mirov diherimînin."

Baweriya jinika Kenanî

²⁴Îsa ji wê derê rabû çû hêla Sûrê. Çû malekê û nexwest ku kesek pê bizane, lê nikaribû veşartî bimîne. ²⁵Îcar jinikeke ku ruhê nepak bi keça wê ya biçûk ketibû, gava li ser Îsa bihîst, hat û xwe avêt ber lingên wî. ²⁶Jinik Yewnanî* bû û bi esilê xwe ji Fînîkya Sûryayê bû. Wê ji Îsa lava kir ku cinê keça wê derxe. ²⁷Îsa ji wê re got: "Bihêle ku pêşî zarok têr bibin, çimkî ne rast e ku mirov nanê zarokan bistîne û biavêje ber kûçikan." ²⁸Lê belê jinikê got: "Erê ya Xudan, lê kûçik jî ji hûrikên zarokan ên bin sifrê dixwin." ²⁹Wî ji jinikê re got: "Ji ber vê gotina te, tu dikarî herî. Cin ji keçika te derketiye." ³⁰Jinik çû mala xwe, keçik di nav nivînan de raketî dît û cin jê derketibû.

Mirovekî ker û lal dipeyive

³¹Hingê ji hêla Sûrê veqetiya, di nava Saydayê re derbas bû, di herêma Dêkapolisê re hat Gola Celîlê. ³²Mirovekî ker û lal anîn û jê lava kirin ku destê xwe deyne ser wî. ³³Îsa zilam ji elaletê veqetand, tiliyên xwe xistin guhên wî, destê xwe tif da û li zimanê wî da. ³⁴Çavê xwe ber bi ezmanan ve rakir, axîn kişand û got: "Effata!" ku bi mana "Vebe!" ye. ³⁵Hingê guhên wî bihîstin, zimanê wî vebû û bi awayekî zelal dest bi peyivînê kir. ³⁶Îsa tembîh li wan kir ku jî kesî re nebêjin. Lê wî çiqas zêde tembîh li wan dîkir, wan ewqas zêdetir bûyer belav dîkir. ³⁷Xelk gelek

ecêbmayî mabû û digotin: "Wî hemû tişt qenc kir: Hem guhên keran vedike, hem jî lalan dide peyivandin."

Îsa çar hezar mirovan têr dike

8 Di wan rojan de dîsa gava ku elaletêke mezin civiya û tişteki wan tunebû ku bixwin, Îsa gazî şagirtên xwe kir û got: ²"Dilê min bi vê elaletê dişewite, çimkî ev sê roj e ku bi min re ne û tişteki wan tune ku bixwin. ³Heke ez wan birçî bişînim malên wan, ewê di rê de dilbihûrî bibin û hin ji wan jî ji cihên dûr hatine." ⁴Şagirtên wî lê vegerandin û gotin: "Li vê çolê mirov ji ku derê dikare evqas kesî têr bike?" ⁵Îsa jî wan pirsî: "Çend nanên we hene?" Wan got: "Heft." ⁶Îsa emir da elaletê ku li erdê rûnin. Wî heft nan hildan, şikir ji Xwedê re kir, ew şkandin û piştê dan şagirtên xwe ku deynin ber elaletê. Wan jî ew danîn ber wan. ⁷Û çend masiyên wan ên biçûk jî hebûn. Îsa jî bo wan jî şikir kir û got: "Van jî deynin ber elaletê." ⁸Wan xwar û têr bûn. Piştê wan heft selik ji pariyên bermayî berhev kirin. ⁹Hejmara yên ku xwarin, nêzikî çar hezar mirovan bû. Gava ku Îsa ew verêkirin, ¹⁰di cih de bi şagirtên xwe re ket qeyikê û çûn herêma Dalmanûtayê*.

Fêrisî li nîşanekê digerin

¹¹Fêrisî hatin û bi Îsa re dest bi munaqesê kirin. Ji bo ku wî biceribînin, jê xwestin ku ji

ezmanan nîşanekê raberî wan bike. ¹²Îsa ji kûr ve axînek kişand û got: "Çima ev nîfş li nîşanekê digere? Bi rastî ez ji we re dibêjim ku ji vî nîfşî re nîşanek nayê dayîn." ¹³Wî ew hiştin, dîsa ket qeyikê û derbasî aliyê din ê golê bû.

Hevîrtirşkê Fêrisiyan û Hêrodês

¹⁴Îcar şagirtan ji bîr kiribûn ku bi xwe re nêr bin. Li ba wan, di qeyikê de ji nanekî pê ve tiştêk tunebû. ¹⁵Îsa ew tembîh kirin û got: "Hay ji xwe hebin, xwe ji hevîrtirşkê Fêrisiyan û ji hevîrtirşkê Hêrodês biparêzin." ¹⁶Şagirt di nav xwe de peyivîn û gotin: "Ji ber ku nanê me tune, weha dibêje." ¹⁷Îsa dizanibû ku ew çî dibêjin û wî ji wan re got: "Hûn çima di nav xwe de dipeyivîn ku nanê we tune? Ma hûn tênagihîjin û fêm nakin? Ma hişê we giran bûye?"

¹⁸Çavên we hene, ma hûn nabînin?

Guhên we hene, ma hûn nabihîzin?

Ma nayê bîra we, ¹⁹çaxê ku min pênc nan ji bo pênc hezar mirovan şkandin, ji pariyên nêr we çend selikên tije berhev kirin?" Wan lê vegerand û gotin: "Diwanzdeh." ²⁰"Û gava min heft nan ji bo çar hezar kesan şkandin, we çend selikên tije parî berhev kirin?" Wan got: "Heft." ²¹Îsa ji wan re got: "Ma hûn hê jî fêm nakin?"

Li Beytsaydayê qenckirina korekî

²²Û ew hatin Beytsaydayê. Hînekan mirovekî kor anî ba Îsa û jê lava kirin ku destê xwe deyne

ser. ²³Wî jî bi destê mirovê kor girt û ew derxist derveyî gund. Çaxê çavên wî bi tûka xwe şil kirin û destên xwe danîn ser wî, pirsî: "Ma tu tişteki dibînî?" ²⁴Wî jî li jorê nihêrt û got: "Ez mirovan dibijêrim ku dimînin daran û rêve diçin." ²⁵Cardin Îsa destên xwe danîn ser çavên wî, zilam bi baldarî nihêrt û çavên wî vebûn û her tişt bi zelalî dît. ²⁶Îsa jî ew şand mala wî û jê re got: "Nekeve nav gund."

Danezana Petrûs a li ser Îsa

²⁷Îsa bi şagirtên xwe re çû gundên Qeyseriya Fîlipoyê û di rê de ji şagirtên xwe pirsî: "Li gor gotina xelkê ez kê me?" ²⁸Wan lê vegerand û gotin: "Hinek dibêjin Yûhennayê imadkar, hinek dibêjin Êlyas, hinekên din jî dibêjin yek ji pêxemberan e." ²⁹Îsa jî wan pirsî: "Lê hûn çi dibêjin? Bi ya we ez kê me?" Petrûs bersîva wî da û got: "Tû Mesîh* î." ³⁰Îsa jî li wan emîr kir ku li ser wê ji kesî re tişteki nebêjin.

Îsa mirin û rabûna xwe diyar dike

³¹Hingê Îsa dest pê kir hîni şagirtên xwe kir ku divê Kurê Mirov gelek cefayê bikişîne, ji aliyê rihspî, serekên kahînan û Şerîetzanan ve bê redkirin, bê kuştin û roja sisîyan rabe. ³²Û wî ev bi eşkereyî got. Îcar Petrûs ew kişand aliyekî û lê hilat. ³³Lê Îsa zivirî û li şagirtên xwe nihêrt, li Petrûs hilat û got: "Ji min dûr keve, Îblîs! Çimkî tu ne tiştên Xwedayî, lê tiştên mirovî difikrî."

³⁴Hingê Îsa elalet û şagirtên xwe gazî ba xwe kîr û ji wan re got: "Yê ku bixwaze li pey min bê, bila xwe înkâr bike, rahêje xaça xwe û li pey min were. ³⁵Çimkî her kesê ku bixwaze jiyana* xwe rizgar* bike, ewê wê winda bike; lê belê her kesê ku jiyana xwe di ber min û Mizgîniyê de winda bike, ewê wê rizgar bike. ³⁶Mirovek hemû dinyayê bi dest bixe jî, lê canê xwe winda bike, çi feyda wî heye? ³⁷Ma mirov dikare çi di ber canê xwe de bide? ³⁸Her kesê ku di nav vî nîfşê jirêderketî û gunehkar de ji min û ji gotinên min şerm bike, Kurê Mirov jî, gava ku di rûmeta Bavê xwe de tevî milyaketên pîroz bê, wê ji wî kesî şerm bike."

9 Û wî ji wan re got: "Bi rastî ez ji we re dibêjim, hin ji van kesên ku li vir rawestayî hene, heta ku nebînin Padîşahiya Xwedê bi qudret tê, ew tu car mirinê tam nakin."

Dîtina Îsa diguhere

²Piştî şeş rojan Îsa Petrûs, Aqûb û Yûhenna birin û ew bi xwe re derxistin çiyayekî bilind, ku li wir ew bi serê xwe bûn. Li wir, li ber wan dîtina wî hat guhertin. ³Cilên wî çîlsipî bûn û ewqas dibiriqîn ku li ser rûyê erdê tu cilşoyî nikaribû ew wusa sipî bikira. ⁴Hingê Êlyas û Mûsa li wan xuya bûn û bi Îsa re peyivîn. ⁵Petrûs ji Îsa re got: "Ya Mamoste", çiqas qenc e ku em li vir in! Em sê holikan çêkin, yekê ji te re, yekê ji Mûsa re û yekê ji Êlyas re." ⁶Wî nizanibû ku çi

bêje, ji ber ku ew gelek tirsîyabûn. ⁷Hingê ewrek derket, li ser wan kir sî û dengê ji ewr hat: "Ev e Kurê* min ê delal! Guhdariya wî bikin!" ⁸Ji nişkê ve şagirtan li dora xwe nihêrt, ji Îsa pê ve kesek nedîtîn.

⁹Gava ji çiyê dihatin xwarê, Îsa li wan emir kir ku heta ku Kurê* Mirov ji nav miriyan ranebe, ew ji kesî re tiştên wan dîtine nebêjin. ¹⁰Şagirtan ev emir girt û ji hevdû pirsîn, ka mana rabûna ji nav miriyan çi ye. ¹¹Û wan jê pirsî: "Gelo, çima Şerîetzan dibêjin divê pêşî Êlyas bê?" ¹²Wî jî ji wan re got: "Bi rastî, pêşî Êlyas tê û her tiştî sererast dike. Lê çawa dibe ku hatiye nivîsîn wê Kurê* Mirov gelek cefayê bikişîne û biçûk bê dîtîn? ¹³Lê ez ji we re dibêjim, Êlyas hatiye û çawa ku li ser wî hatiye nivîsîn, çi ku dilê wan xwest bi wî kirin."

Îsa zarokekî cinoyî qenc dike

¹⁴Wextê zivirîn ba şagirtên din, dîtîn ku li dora wan elaletê mezin civiyaye û Şerîetzan bi wan re munaqêşe dikin. ¹⁵Îcar gava ku hemû elaletê Îsa dît, gelek ecêbmayî ma û bi bez çûn pêşîya wî û silav danê. ¹⁶Îsa ji wan pirsî: "We bi wan re li ser çi munaqêşe dikir?"

¹⁷Ji nav elaletê mirovekî bersîva wî da: "Mamoste, min kurê xwe ji te re anî, yê ku ruhekî wî yê lal heye. ¹⁸Ruh her li ku derê wî bigire, diavêje erdê, kef bi ser devê wî dikeve, diranên xwe diqirçîne û req* dibe. Min ji şagirtên te hêvî kir ku vî ruhî derxin, lê nikaribûn."

¹⁹Îsa li wan vegerand û got: "Hey nîfşê bêbawerî! Heta kengê ezê bi we re bim, heta kengê ezê li we sebir bikim? Wî bînin ba min." ²⁰Wan jî kurik anî ba Îsa. Gava ku ruh Îsa dît, di cih de kurik vehejand. Ew ket erdê, kef bi ser devê wî ket û gevizî. ²¹Îsa ji bavê wî pirsî: "Ji kengê ve ew weha ye?" Wî jî got: "Ji zaroktiya xwe ve. ²²Û ruh ji bo ku wî helak bike, gelek caran ew avêt nav êgir û avê. Lê heke tu bikaribî tiştêkî bikî, li me were rehmê û alîkariya me bike!" ²³Îsa ji wî re got: "Te got: 'Heke tu bikaribî!' Ji bo yê bawer bike her tişt çêdibe." ²⁴Wê gavê bavê kurik qîriya û got: "Ez bawer dikim. Alîkariya bêbaweriya min bike!" ²⁵Gava Îsa dît ku elalet bi bez li wê derê dicive, li ruhê nepak hilat û got: "Hey ruhê ker û lal, ez li te emir dikim: Ji kurik derkeve û careke din nekeve wî!" ²⁶Ruh qîriya, bi şîd kurik vehejand û jê derket. Û kurik bû wek miriyan, wusa ku piraniya wan digot: "Ew mir!" ²⁷Lê Îsa bi destê wî girt û ew rakir. Kurik jî rabû ser lingan. ²⁸Piştî Îsa hat malê û bi tenê ma, şagirtên wî jê pirsîn: "Me çima nikaribû em cin derxin?" ²⁹Îsa li wan vegerand: "Cinê bi vî cûreyî ji dua û rojiyê pê ve bi tu riyên din dernakevin."

Îsa mirin û rabûna xwe ji nû ve diyar dike

³⁰Ji wir çûn û di nav Celîlê re derbas bûn. Îsa nedixwest ku kes bi vê yekê bizane, ³¹çimkî wî şagirtên xwe hîn dikir û ji wan re digot: "Wê Kurê Mirov bidin destên mirovan, ewê wî bikujin û piştî kuştinê bi sê rojan, ewê rabe." ³²Lê wan

ev gotin fê m nekîr û tîrsîyan ku jî wî bipîrsin.

Yê herî mezin kî ye?

³³Û ew hatin Kefernahûmê. Gava Îsa li mal bû, jî şagirtan pîrsî: "Hûn di rê de li ser çi dipeyvîn?" ³⁴Lê ew bêdeng man, çimkî di rê de, di nav xwe de peyvîbûn, ka kî jî wan ê herî mezin e. ³⁵Îsa rûnişt, gazî diwanzdehan kir û jî wan re got: "Heke kesek bixwaze bibe yê pêşî, divê ew bibe yê paşî û xizmetkarê hemûyan." ³⁶Îcar wî bi destê zarokekî girt û ew di nav wan de da rawestî, zarok himbêz kir û jî wan re got: ³⁷"Her kesê ku zarokeke weha bi navê min qebûl bike, ew min qebûl dike. Û her kesê ku min qebûl dike, ne min, lê wî yê ku ez şandime qebûl dike."

Yê ne li dijî me ye, jî aliyê me ye

³⁸Yûhenna jî Îsa re got: "Ya Mamoste! Me mirovek dît ku bi navê te cin derdixistin. Lê me nehişt, çimkî li pey me nedihat." ³⁹Lê Îsa got: "Rê lê negirin, çimkî tu kes tune ku bi navê min kerametekê bike û zû bîkaribe li ser min bi xerabî bipeyve." ⁴⁰Çimkî yê ku ne li dijî me ye, jî aliyê me ye. ⁴¹Bi rastî ez jî we re dibêjim, her kesê ku taseke av bide we, jî bo ku hûn ên Mesîh in, xelata xwe qet winda nake.

Ji rê derketin

⁴²“Lê her kesê ku yekî ji van biçûkên ku baweriyê bi min tînin, ji rê derxe, ji bo wî çêtir e ku beraşekî mezin bi stûyê wî ve bê girêdan û bê avêtin deryayê. ⁴³Heke destê te dibe sedemê jirêderketina te, wî jêke! Ji bo te çêtir e ku tu bêdest bikevî jiyanê*, lê ne ku bi herdu destên xwe ve herî dogehê* û agirê ku qet venamire. ⁴⁵Heke lingê te dibe sedemê jirêderketina te, wî jêke! Ji bo te çêtir e ku tu bê ling bikevî jiyanê*, lê ne ku tu bi herdu lingên xwe ve bêyî avêtin dogehê*. ⁴⁷Heke çavê te dibe sedemê jirêderketina te, wî derxe! Ji bo te çêtir e ku tu bi çavekî bikevî Padîşahiya* Xwedê, lê ne ku tu bi herdu çavan ve bêyî avêtin dogehê. ⁴⁸Li wir kurmê wan namire û agirê wê venamire. ⁴⁹Çimkî her kes wê bi êgir bê xwêkirin. ⁵⁰Xwê qenc e. Lê heke xwê şoriya xwe winda bike, hûnê cardin bi çi şoriya wê bidinê? Bila bi we re tama xwê hebe û bi hev re di aştîyê* de bijîn.”

Mesela jinberdanê

10 Îsa ji wir rabû, hat herêma Cihûstanê û derbasî aliyê din ê Çemê Urdunê bû. Cardin elaletê li dora wî civiya û wî wek her car dîsa hînî wan dîkir. ²Ji Fêrisiyan hinek nêzîkî wî bûn û bi armanca ceribandînê jê pîrsîn: “Ma dibe ku zilamek jina xwe berde?” ³Îsa bersîva wan da û got: “Mûsa çi emir da we?” ⁴Wan jî got: “Mûsa destûr da, ku mêr kaxeza jinberdanê bide û jinê berde.” ⁵Lê Îsa ji wan re got: “Ji ber serhişkiya

we Mûsa ev emir ji we re nivîsî. ⁶Lê di destpêka afirandinê de Xwedê 'ew nêr û mê afirandin'. ⁷Ji ber vê yekê wê mêr dê û bavê xwe berde, bi jîna xwe re bibe yek ⁸û herdu jî wê bibin bedenek. Wusa ku êdî ew ne du kes in, lê bedenek in. ⁹Ji ber vê yekê yên ku Xwedê ew kirine yek, bila mirov wan ji hevdû veneqetînin." ¹⁰Gava ew li malê bûn, şagirtan dîsa li ser vê meselê ji wî pirsîn. ¹¹Îsa ji wan re got: "Kî ku jîna xwe berde û bi yeka din re bizewice, li dijî wê zînayê dike. ¹²Û heke jin jî mêrê xwe berde û bi yekî din re bizewice, zînayê dike."

Îsa zarokan pîroz dike

¹³Îcar zarok dianîn ba Îsa ku destê xwe deyne ser wan, lê şagirtan li yên ku ew anîn hîlat. ¹⁴Gava ku Îsa ev yek dît, hêrs bû û ji wan re got: "Bihêlin, bila zarok bên ba min; pêşiyê li wan negirin, çimkî Padîşahiya Xwedê ji yên weha re ye. ¹⁵Bi rastî ez ji we re dibêjim, yê ku Padîşahiya Xwedê wek zarokekê qebûl neke, qet nikare bikeve wê." ¹⁶Hingê zarok himbêz kirin, destê xwe danî ser wan û ew pîroz kirin.

Xortê dewlemend li jiyana herheyî digere

¹⁷Gava Îsa bi riya xwe ve diçû, yek bezî ba wî, li ber wî çû ser çokan û jê pirsî: "Mamosteyê qenc, ez çî bikim, da ku ez bibim wêrisê jiyana herheyî?" ¹⁸Îsa ji wî re got: "Tu çima ji min re dibêji qenc? Kesekî qenc tune, ji Xwedê pê ve.

¹⁹Tu bi emiran dizanî: 'Nekuje, zînayê neke, nedize, şahidiya derewîn nede, heqê kesî nexwe, qedirê dê û bavê xwe bigire.' "

²⁰Zilam got: "Mamoste, ji xortaniya xwe heta niha, min ev tişt hemû anîne cih." ²¹Îsa lê nihêrt, jê hez kir û ji wî re got: "Hê jî kêmahîyeke te heye. Here çî tiştê te heye bifiroşe, li belengazan belav bike, hingê wê li ezmanan xezîna te hebe. Û li pey min were." ²²Li ser vê gotinê rûçikê wî guherî û bi xemgînî çû, çimkî gelek mal û milkê wî hebû.

²³Îsa li dora xwe nihêrt û ji şagirtên xwe re got: "Çiqas zehmet e ku kesên dewlemend bikevin Padişahiya Xwedê!" ²⁴Şagirt li van gotinên wî ecêbmayî man, lê Îsa cardin got: "Zarono! Ketina Padişahiya Xwedê çiqas zehmet e! ²⁵Derbasbûna devê di qula derziyê re ji ketina mirovê dewlemend a Padişahiya Xwedê hêsanîtir e." ²⁶Şagirt gelek ecêbmayî man û ji hev re gotin: "Heke weha be, kî dikare rizgar* bibe?" ²⁷Îsa li wan nihêrt û got: "Li ba mirov ev nabe, lê ne li ba Xwedê, çimkî li ba Xwedê her tişt dibe." ²⁸Hingê Petrûs dest pê kir û jê re got: "Va ye, me her tiştên xwe hiştine û em li pey te hatine." ²⁹Îsa ji wan re got: "Bi rastî ez ji we re dibêjim, tu kes tune ku di ber min de û di ber Mizgîniyê de xanî, bira, xwişk, dê û bav, zarok û zeviyên* xwe hiştibe ³⁰û li vê dinyayê sed qatî xanî, bira, xwişk, dê û bav, zarok û zeviyan nestîne û pê re cefayê jî nekişîne û di دنیا din de nekeve jiyana herheyî. ³¹Lê gelek ên pêşî wê bibin ên paşî û yên paşî wê bibin ên pêşî."

Îsa cara sîsîyan mirin û rabûna xwe diyar dike

³²Îcar ew li ser rê bûn û hildikişîyan Orşelîmê*. Ew li pêşîya wan diçû, şagirt ecêbmayî diman û ew kesên li paş dihatin ditirsîyan. Îsa dîsa her diwanzdeh kişandin aliyekî û dest pê kir ew tiştên ku wê bihatana serê wî ji wan re got: ³³“Va ye, em hildikişin Orşelîmê. Kurê* Mirov wê bê dayîn destê kahîn* û Şerîetzanan*. Ewê hukumê mirinê li ser wî bidin û wî bidin destê miletan. ³⁴Ewê tinazên xwe bi wî bikin, tif bikinê, bidin ber qamçîyan û wî bikujin. Û piştî sê rojan ewê ji nav mîriyan rabe.”

Xwestina Aqûb û Yûhenna

³⁵Hingê Kurên Zebedî Aqûb û Yûhenna nêzîkî Îsa bûn û jê re gotin: “Mamoste, me divê ku em her çî ji te bixwazin, tu ji bo me bikî.” ³⁶Wî jî ji wan pirsî: “Hûn dixwazin ku ez ji bo we çî bikim?” ³⁷Wan jê re got: “Destûra me bide ku di rûmeta* te de yek ji me li milê te yê rastê, yê din jî li milê te yê çepê rûne.” ³⁸Îsa jî wan re got: “Hûn nîzanin ku hûn çî dixwazin. Ma hûn dikarin ji wê kasa ku ezê vexwim, vexwin? An jî bi wê imadbûna ku ezê pê bêm imadkirin, imad bibin?” ³⁹Wan jî got: “Em dikarin.” Îsa jî wan re got: “Bi rastî hûnê ji wê kasa ku ezê vexwim, vexwin û imadbûna ku ezê pê bêm imadkirin, imad bibin, ⁴⁰lê rûniştandina li milê min ê rastê û çepê ne di destê min de ye. Ev bi tenê ji bo wan

e ku ji wan re hatiye amadekirin." ⁴¹Wextê ku her deh şagirtan ev yek bihîst, li Aqûb û Yûhenna hêrs bûn. ⁴²Lê Îsa ew gazî ba xwe kirin û got: "Hûn dizanin ên ku di nav miletan de serek tên dîtin, serdestiyê* li wan dikin û gîregirên wan jî li ser wan hukumdariyê dikin.

⁴³"Lê di nav we de wê weha nebe. Di nav we de, her kesê ku bixwaze bibe yê mezin, bila bibe xizmetkarê we. ⁴⁴Û di nav we de her kesê ku bixwaze bibe yê pêşî, divê bibe xulamê hemûyan. ⁴⁵Çimkî Kurê* Mirov jî nehatiye ku jê re xizmet bê kirin, lê hatiye ku xizmetê bike û di ber gelean de canê xwe berdêl bide."

Îsa parsekekî kor qenc dike

⁴⁶Hingê ew hatin bajarê Erîhayê. Gava Îsa bi şagirtên xwe ve û bi elaleteke mezin ve jî bajêr derket, zilamekî kor, Bar-Tîmeyo, yanî 'Kurê-Tîmeyo,' li devê rê rûniştibû û pars dikir. ⁴⁷Gava bihîst ku Îsayê Nisretî derbas dibe, dest pê kir, kir qîrîn û got: "Ya Îsayê Kurê* Dawid, li min were rehmê!" ⁴⁸Gelek kes li wî hilatin, da ku dengê xwe bibire, lê ew hê bêtir qîriya û got: "Ya Kurê Dawid, li min were rehmê!" ⁴⁹Îsa rawesta û got: "Gazî wî bikin." Wan jî gazî zilamê kor kir û gotin: "Çavê te rohnî be! Rabe ser xwe, gazî te dike." ⁵⁰Wî jî ebayê xwe avêt, xwe hilavêt û hat ba Îsa. ⁵¹Îsa jê pirsî: "Tu ji min çî dixwazî ku ez ji bo te bikim?" Yê kor jê re got: "Mamoste, ez dixwazim bibînim!" ⁵²Îsa jî jê re got: "Here, baweriya te tu xilas kirî." Û di cih de çavên wî

dîtin, kete rê û li pey Îsa çû.

Îsa bi rûmet dikeve Orşelîmê

11 Gava ku ew nêzîkî Orşelîmê bûn û di Çiyayê Zeytûnê re gihîştin Beytfacê û Beytanyayê, Îsa du şagirtên xwe şandin ²û ji wan re got: "Herin gundê pêşberî xwe. Gava hûn bîkevinê, hûnê dehşikeke girêdayî bibînin ku hê tu kes lê siwar nebûye. Wê vekin û bînin. ³Û heke kesekî ji we pirsî û got: 'Çima hûn wê vedikin?' Bêjin: 'Ji Xudan re lazîm e û ewê wê zû bi şûn de bişîne.' " ⁴Şagirt çûn û li ber deriyê aliyê kuçê, dehşikeke* girêdayî dîtin. Gava ew vedikirin, ⁵hinek kesên ku li wir disekinîn pirsîn: "Hûn çi dikin? Hûn çima wê dehşîkê vedikin?" ⁶Şagirtan wek ku Îsa ji wan re gotibû, bersîv dan. Û mirovan dev ji wan berda. ⁷Dehşîk ji Îsa re anîn, cilên xwe avêtin ser wê û ew li wê siwar bû. ⁸Gelek mirovan cilên xwe li ser rê raxistin; hinekan jî çiqilên ku ji zeviyan* birîbûn li ser rê raxistin. ⁹Yên li pêşiyê diçûn û yên li pey dihatin diqîriyan: "Hosanna*! Yê bi navê Xudan tê pîroz* e. ¹⁰Padîşahiya bavê me Dawîd a ku tê, pîroz e. Li bilindahîyan Hosanna!"

¹¹Îsa ket Orşelîmê, çû Perestgehê*. Çav li her tiştî gerand, lê ji ber ku wext bûbû êvar, bi diwanzdehan re çû Beytanyayê.

Dara hêjîrê

¹²Dotira rojê, gava ew ji Beytanyayê derdiketin,

Îsa birçî bû. ¹³Ji dûr ve dareke hêjîrê ye ku pel dabû dît, bi gumana ku ewê pê ve hêjîran bibîne nêzîkî wê bû. Gava gihîşt ba darê, ji pelan pê ve tiştekek nedît. Çimkî ne wextê hêjîran bû. ¹⁴Wî ji darê re got: "Bila êdî tu kes tu caran ji te fêkî nexwe." Şagirtên wî jî ev gotin bihîstin.

Îsa Perestgehê paqij dike

¹⁵Û ew hatin Orşelîmê. Îsa ket Perestgehê û dest pê kir ew kesên ku kirîn û firotin dikirin avêtin derve. Maseyên pereguhêran û kursiyên kevokfiroşan gêr kirin ¹⁶û rê neda, ku tu kes tişteki di Perestgehê re derbas bike. ¹⁷Wî hînî* wan kir û got: "Ma di Kitêba Pîroz* de nehatiye nivîsîn ku 'Wê ji mala min re mala dua ya ji bo hemû miletan bê gotin'? Lê we ew kiriye 'şkefta rêbiran*.'" ¹⁸Serekên kahînan* û Şerîetzanan* ev bihîstin û dest pê kirin li riyên kuştina wî geriyan. Ew ji wî ditirsiyan, çimkî hemû xelk li ser hînkirina* wî ecêbmayî dima. ¹⁹Gava ku bû êvar, ew ji bajêr derketin.

Ji dara hêjîrê ders girtin

²⁰Serê sibê, gava ew di rê de derbas bûn, dîtin ku dara hêjîrê ji rayê xwe ve hişk bûye. ²¹Hat bîra Petrûs û wî ji Îsa re got: "Ya Mamoste, binihêre, dara hêjîrê ya ku te lê nifir kiribû hişk bûye." ²²Îsa bersîva wan da û got: "Bawerîya we bila bi Xwedê hebe. ²³Bi rastî, ez ji we re dibêjim: Kî ku ji vî çiyayî re bêje: 'Ji cihê xwe rabe û xwe

biavêje deryayê' û di dilê xwe de nekeve şikê, lê baweriyê bine ku wê daxwaza wî bê cih, tiştê ku bixwaze wê jê re bibe. ²⁴Ji ber vê yekê ez ji we re dibêjim: Her tiştên ku hûn bi duakirinê bixwazin, bawer bikin ku we standiye û daxwaza we wê were cih. ²⁵Û gava ku hûn ji bo duakirinê radiwestin, heke li hember kesekî tişteki we hebe, lê bibihûrin, da ku Bavê we yê li ezmanan jî li sûcên we bibihûre. ²⁶Lê heke hûn lê nebihûrin, Bavê we yê li ezmanan jî li sûcên we nabihûre."

Pirsa li ser desthilatiya Îsa

²⁷Û ew dîsa hatin Orşelîmê. Dema ku Îsa di Perestgehê de digeriya, serekên kahînan, Şerîetzan û rihsipî hatin ba wî ²⁸û jê pirsîn: "Tu bi kîjan desthilatiyê* van tiştan dikî? Û kê ev desthilatî daye te ku tu van bikî?" ²⁹Îsa ji wan re got: "Ezê pirsekê ji we bikim. Bersîva min bidin, ezê jî ji we re bêjim, ka ez bi kîjan desthilatiyê van tiştan dikim: ³⁰Imadkirina* Yûhenna ji ezmanan bû an ji mirovan? Bersîva min bidin!" ³¹Ew di nav xwe de şewirîn û gotin: "Heke em bêjin: 'Ji ezmanan e,' hingê ewê bêje: 'Naxwe we çima bawerî bi wî neanî?' ³²Lê heke em bêjin: 'Ji mirovan e'...?" Ji xelkê ditirsîyan, çimkî hemûyan Yûhenna pêxemberê* rastîn didît. ³³Wan bersîv da û gotin: "Em nizanin." Îsa jî ji wan re got: "Ez jî ji we re nabêjim ku ez bi kîjan desthilatiyê van tiştan dikim."

Mesela rezvanan

12 Îsa bi meselan ji wan re dest bi peyivînê kir: "Mirovekî rez danî, hawîrdora wî sênc kir; mahserek kola û kelehêk çêkir. Piştî wî rez bi kirê da rezvanan û çû welatekî din. ²Di çaxê rezçînînê de xulamêk şand ba rezvanan, da ku ji berê rêz bistîne. ³Lê wan ew girt, li wî xistin û ew destvala şandin. ⁴Û dîsa wî xulamêkî din şand ba wan, lê wan serê wî şand û ew riswa kirin. ⁵Wî yekî din şand, ew jî kuştin. Wî gelek kesên din şandin, li hinekan xistin û hinek jî kuştin. ⁶Ji bo şandinê tenê kesek mabû, kurê wî yê delal. Di pey re rabû, kurê xwe şand û got: 'Ewê ji kurê min re hurmetê bikin.' ⁷Lê rezvan bi hev şewirîn û gotin: 'Ev wêris e! Werin, em wî bikujin, wê mîras ji me re bimîne.' ⁸Hingê wan ew girt, kuştin û avêtin derveyî rêz. ⁹Îcar xwediye rêz wê çi bike? Ewê were, rezvanan helak bike û rêz bide hinekên din. ¹⁰Ma we ew nivîsîna pîroz* nexwendîye?

'Ew kevirê ku hosteyan ew nexwest

Bû kevirê serê rîkin*.

¹¹Ev ji aliyê Xudan ve çêbû.

Û ev li ber çavê me karekî ecêb e!"

¹²Wan xwest ku Îsa bigirin, lê ji elaletê tirsîyan. Çimkî wan fêhm kir ku wî ev mesele di ber wan de anî. Îcar dev ji wî berdan û çûn.

Baca Qeyser

¹³Bi armanca ku Îsa bi gotina wî bixînin xefikê, wan hinek ji Fêrisî û alîgirên Hêrodês şandin ba

wî. ¹⁴Ew hatin û jê re gotin: "Ya Mamoste! Em dizanin ku tu mirovekî rast î. Tu cihêtiyê naxî nav mirovan, çimkî tu li rûyê mirovan nanihêrî, lê tu riya Xwedê bi rastî hîn dikî. Ma dibe ku em bacê bidin Qeyser an na? Ma divê em bidin, an em nedin?" ¹⁵Lê Îsa bi durûtiya wan dîzanibû û got: "Çima hûn min diceribînin? Ji min re zîvekî* bînin ku ez bibînim." ¹⁶Wan jê re zîvek anî. Wî ji wan pirsî: "Ev nivîs û ev resm ên kê ne?" Wan got: "Yên Qeyser in." ¹⁷Îsa ji wan re got: "Tiştên Qeyser bidin Qeyser û tiştên Xwedê bidin Xwedê." Û ew li wî ecêbmayî man.

Pirsa rabûna miriyan

¹⁸Hinek Sadûqiyên ku digotin vejîna* miriyan tune, hatin ba Îsa û jê pirsîn: ¹⁹"Ya Mamoste! Mûsa ji bo me nivîsiye, heke zilamek bimore, zarokên wî nebin û jina xwe li pey xwe bihêle, divê birayê wî jina wî bistîne û warê birayê xwe şîn bike. ²⁰Îcar heft bira hebûn. Yê pêşî jînek anî û bê dûndan* mir. ²¹Yê diduyan ew jîn anî. Ew jî bê dûndan mir. Ev tişt hat serê yê sîsiyan jî. ²²Bi vî awayî ji her heftan jî zarok çênebûn. Piştî hemûyan jî jin mir. ²³Îcar, roja* vejîna miriyan, ev jin wê jina kîjanî be? Çimkî her heft jî bi wê re zewicîbûn."

²⁴Îsa ji wan re got: "Ma sedemê şaşbûna we ne ev e ku hûn bi nivîsinên pîroz û bi pêkarîna Xwedê nizanin? ²⁵Gava yê mirî ji nav miriyan radibin, ne jînê tînin û ne jî mêr dikin, çimkî ew wek milyaketên ezmanan in. ²⁶Ma we di Kitêba

Mûsa de, di serhatiya diriyê de nexwendîye ku çawa Xwedê li ser vejîna miriyan jê re dibêje: 'Ez Xwedayê Birahîm, Xwedayê Îshaq û Xwedayê Aqûb im'? ²⁷ Ew ne Xwedayê miriyan, lê Xwedayê zindîyan e. Hûn gelek ji rê derketine!"

Emirê herî mezin

²⁸ Dema ku Şerîetzanekî munaqêşa wan bihîst û dît ku Îsa qenc bersîva wan da, nêzîkî wî bû û jê pirsî: "Di nav hemû emiran de yê herî mezin kîjan e?" ²⁹ Îsa lê vegerand: "Emirê herî mezin ev e: 'Bibihîze, ya Îsraêl! Xudan Xwedayê me yek e. ³⁰ Ji Xudan Xwedayê xwe bi hemû dilê xwe, bi hemû canê xwe, bi hemû hişê xwe û bi hemû hêza xwe hez bike.' ³¹ Yê diduyan jî ev e: 'Ji cîranê xwe wek xwe hez bike.' Ji van meztir tu emir tunî." ³² Îcar Şerîetzan ji wî re got: "Rast e Mamoste! Te ya rast got ku Xudan yek e û jê pê ve yekî din tune. ³³ Û hezkirina ji wî bi hemû dil, bi hemû fêmdariyê, bi hemû hêzê û hezkirina ji cîranê xwe wek xwe, di ser her gorîyên* şewitandinê û qurbanan re ye." ³⁴ Gava Îsa dît ku wî bi aqilmendî bersîv da, jê re got: "Tu ji Padîşahiya Xwedê ne dûr î." Piştî vê yekê, êdî tu kesî newêribû ku tiştekî ji wî bipirse.

Mesîh kurê kê ye?

³⁵ Gava ku Îsa di Perestgehê de hîn dîkir, got: "Şerîetzan çawa dibêjin ku Mesîh kurê Dawid e? ³⁶ Dawid bi xwe bi saya Ruhê* Pîroz dibêje:

'Xudan ji Xudanê min re got:
 Li milê min ê rastê rûne,
 heta ku ez dijminên te bikim
 bin lingên te.'

³⁷Dawid bi xwe ji wî re dibêje 'Xudan'. Îcar ew çawa dibe kurê Dawid?"

Şerîetzanên durû

Elaletên mezin bi dilxweşî guhdariya Îsa dikirin.
³⁸Wî di hînkirina xwe de got: "Xwe ji wan Şerîet-
 zanan bîparêzin, yên ku hez dikin bi xîftanên
 dirêj bigerin, di sûkan de silav li wan bê kîrin,
³⁹di kinîştan de li kursiyên pêş û di ziyafetan de
 li cihên jorîn rûnin. ⁴⁰Ew malên jinebiyan dadî-
 qurtûnîn û ji bo ku bînin dîtî duayên dirêj dikin.
 Hukumê wan wê hê girantir be."

Diyariya jinebiya belengaz

⁴¹Îsa li pêşberî peredanka Perestgehê rûnişt û
 nihêrt ku elalet çawa peran diavêjin peredankê*.
 Gelek kesên dewlemend pir pere avêtin. ⁴²Jinebi-
 yeke belengaz jî hat û du polikên* ku dikirin
 qurîşek* avêtê. ⁴³Îsa şagirtên xwe gazî ba xwe kir
 û ji wan re got: "Bî rastî ez ji we re dibêjim ku vê
 jinebiya belengaz jî wan hemûyan bêtir pere
 avêtin peredankê, ⁴⁴çimkî wan hemûyên din jî
 zêdeyiya hebûna xwe avêtin. Lê vê jinikê jî belenga-
 ziya xwe hemû abora xwe avêtê."

Kevir li ser kevir namîne

13 Gava Îsa ji Perestgehê derket, ji şagirtên wî yekî ji wî re got: "Mamoste! Li van kevirên mezin û li van avahiyên xweşik binihêre!" ²Îsa jê re got: "Tu van avahiyên mezin dibînî? Li vir kevir li ser kevir namîne! Tiştêk namîne ku neyê hilweşandin!"

Tengahiyên mezin

³Gava Îsa li pêşberî Perestgehê, li Çiyayê Zeytûnê rûdinişt, Petrûs, Aqûb, Yûhenna û Endrawis bi serê xwe jê pirsîn: ⁴"Ji me re bêje, ka ev tişt wê kengê bibin? Û çaxê ev tiştên ha hemû li ber pêkhatinê bin, nişana wan çi ye?" ⁵Îsa dest pê kir ji wan re got: "Hay ji xwe hebin ku tu kes we nexapîne. ⁶Gelek wê bi navê min bên û bêjin: 'Ez ew im' û wê gelek bixapînin. ⁷Gava hûn dengê şeran û li ser şeran dibihîzin, netirsîn. Tiştên weha divê bibin, lê hê dawî nehatiye. ⁸Çimkî millet wê li hember miletan, padîşahî li hember padîşahiyan rabin. Wê li hin cihan erdhejîn çêbibin û wê xela rabin. Lê ev hemû destpêka janan in. ⁹Hay ji xwe hebin; wê we teslîmî dadgehan bikin û di kinîştan de wê li we bixin. Ji rûyê min wê we derxin ber walî û padîşahan, da ku hûn li pêş wan şahidiyê bidin. ¹⁰Divê pêşî Mizgînî li hemû miletan bê belavkirin. ¹¹Gava ku wan hûn dan dest û kişandin pirsê, ji pêşî ve xeman nexwîn ku hûnê çi bersîvê bidin. Lê di wê demê de çi ji we re bê dayîn, wî bêjin. Çimkî ye

dipeyive ne hûn in, lê Ruhê Pîroz e. ¹²Bira wê birayê xwe û bav wê kurê xwe teslîmî mirinê bike. Zarok wê li hember dê û bavên xwe rabin û wan bîdin kuştin. ¹³Û ji ber navê min her kes wê ji we nefret bike. Lê yê ku heta dawiyê li ber xwe bide, ewê rizgar bibe.

Felaketa mezin

¹⁴“Çaxê ku we ew tiştê heram ê ku xerakirinê tîne, li cihê ku divê tê de nebe, rawestayî dît” — bila xwendevan vê fêm bike — “hîngê yên ku di Cihûstanê de ne bila birevin çîyan. ¹⁵Bila yê ku li ser banî ye neyê xwarê û nekeve hindur, da ku tişteki hilde. ¹⁶Bila yê li nav zeviyê jî venegere, ku ebayê xwe hilde. ¹⁷Wey li wan ên ku di wan rojan de bizaro ne û dimêjînin! ¹⁸Dua bikin ku ev di zivistanê de çênebe. ¹⁹Çimkî di wan rojan de, wê tengahiyeke wusa çêbibe, ji gava ku Xwedê dinya afirandiye û heta niha çênebûye û tu car çênabe. ²⁰Heke Xudan ev roj kurt nekirina, tu kes rizgar nedibû. Lê ji bo xatirê yên bijartî yên ku wî ew hilbijartine, wî ew roj kurt kirine.

²¹“Di wê demê de, heke yek ji we re bêje: ‘Binihêre, Mesîh li vir e,’ an jî: ‘Binihêre, ew li wir e,’ bawer nekin. ²²Çimkî wê mesîhên derewîn û pêxemberên derewîn derkevin. Wê nîşan û karên mezin raber bikin, heke bibe, wê bijartîyan jî bixapînin. ²³Lê hûn hay ji xwe hebin! Min her tişt ji pêşî ve ji we re got.

Vegerîna Kurê Mirov

²⁴“Lê di wan rojan de, piştî wê tengahiyê

‘Roj wê tarî bibe

Û heyv ronahiya xwe nade,

²⁵Wê stêr ji ezmanan bikevin,

Û rojgêranên* ezmanan ji riya xwe derkevin.’

²⁶Û hingê ‘wê bibînin ku Kurê Mirov bi hêz û rûmeta mezin di nav ewran de tê.’ ²⁷Hingê ewê milyaketên xwe bişîne û ewê bijartiyên xwe ji çar aliyên, ji perê erdê heta perê ezmên bicivîne.

Dara hêjîrê

²⁸“Îcar ji dara hêjîrê vê dersê hîn bibin: Çaxê ku çiqilên wê bibişkivin û pelên wê şîn dibin, hûn dizanin ku havîn nêzîk e. ²⁹Bi vî awayî, gava ku hûn jî dibînin ev tişt çêdibin, bizanin ku ew nêzîk e, li devê derî ye. ³⁰Bi rastî ez ji we re dibêjim, heta ku ev tiştên ha hemû çênebin, ev nîş wînda nabe. ³¹Wê erd û ezman bibihûrin, lê gotinên min tu car nabihûrin.

Roj û saeta ku bi tenê Xwedê dizane

³²“Lê heçî ew roj û ew saet e, ji Bav pê ve tu kes pê nizane, ne milyaketên ezmanan û ne jî Kur. ³³Hay ji xwe hebin! Hişyar bin! Çimkî hûn nizanin kengê wê ew wext be. ³⁴Ev wek mirovekî ye ku mala xwe dihêle û derdikeve rêwîtiyê. Ew desthilatiya xwe dide xulamên xwe, karê her yekî

dide wî û emir dide dergehvan jî ku hişyar be. ³⁵Ji ber vê yekê hişyar bin, çimkî hûn nizanin malxwê malê wê kengê bê, êvarê an nivê şevê, an wextê bangdana dîkan, an serê sibê. ³⁶Nebe ku ji nişkê ve bê û we di xewê de bigire. ³⁷Ez çî jî we re dibêjim, ez ji her kesî re dibêjim: Hişyar bin!"

XAÇKIRINA ÎSA Û VEJÎNA WÎ

Şêwira kuştina Îsa

14 Du roj ji beriya Cejina* Derbasbûnê û Cejina* Nanê Şkeva bû. Serekên kahînan û Şerîetzan li riyên bi hîle digeriyan ku Îsa bigirin û wî bikujin. ²Lê digotin: "Bila ne di cejinê de be, da ku di nav xelkê de tevliheviyek çênebe."

Îsa li Beytanyayê tê rûnkirin

³Gava Îsa li Beytanyayê li mala Şimûnê kotî* li ser sifrê rûniştî bû, jinikek hat û di firaxeke mermerê sipî de rûnê nardê* yê safî yê gelek giranbiha anî. Wê firaxa mermerî şkand û bi serê Îsa de rijand.

⁴Hinek hêrs bûn û gotin: "Çima ev rûnê ha hat ziyar kirin? ⁵Ev rûn dikaribû jî sê sed zîvî* zêdetir bihata firotin û li belengazan bihata belavkirin." Bi vî awayî jinik dan şermê.

⁶Lê Îsa got: "Dev jî jinikê berdîn. Çima hûn wê diêşînin? Wê jî bo min tişteki qenc kir. ⁷Çimkî belengaz wê hergav di nav we de hebîn; gava ku hûn bixwazîn, hûn dikarin qencyê bi wan bikin.

Lê ezê hergav ne di nav we de bim. ⁸Çi ji destê wê hat, wê kir. Wê ji pêşî ve bedena min ji bo veşartinê rûn kir. ⁹Bi rastî ez ji we re dibêjim: Ev Mizgînî li ku dera dinyayê bê belavkirin, wê tiştê ku vê jînekê kir jî ji bo bîranîna wê bê gotin."

Xiyaneta Cihûda

¹⁰Hingê Cihûdayê* Îsxeryotî yê ku yek ji diwanz-dehan bû, çû ba serekên kahînan, da ku Îsa bide destê wan. ¹¹Gava ku wan jî ev yek bihîst, şa bûn û soz dan ku peran bidin wî. Cihûda jî li keysekê digeriya ku Îsa bide dest.

Bi şagirtan re şîva Cejina Derbasbûnê

¹²Di roja pêşî ya Cejina* Nanê Şkeva de, roja serjêkirina goriya Cejina Derbasbûnê şagirtan ji Îsa pirsî: "Tu dixwazî ku em herin, şîva Cejina Derbasbûnê li ku derê amade bikin ku tu bixwî?"

¹³Îsa du şagirtên xwe şandin û ji wan re got: "Herin bajêr. Mirovek wê rastî we bê ku cêrekî avê hildigire, li pey wî herin wî xaniyê ku ew dikevê. ¹⁴Ji xwediyê wê malê re bêjin: 'Mamoste ji te dipirse: Ka ew oda min a mêvanan a ku ez bi şagirtên xwe re li wê şîva Cejina Derbasbûnê bixwim li ku derê ye?' ¹⁵Hingê ewê li qatê jor odeyeke mezin e raxistî û amadekirî nîşanî we bide; li wê derê ji bo me şîvê amade bikin."

¹⁶Şagirt ketin rê, hatin bajêr û wan hemû tişt wek ku Îsa ji wan re gotibû dîtin. Û wan şîva Cejina Derbasbûnê amade kir.

¹⁷Gava bû êvar, Îsa bi diwanzdehan re hat. ¹⁸Çaxê li ser sifrê rûniştibûn û xwarin dixwarin, wî got: "Bi rastî ez ji we re dibêjim ku yek ji we wê min bide dest, yekî ku bi min re xwarinê dixwe." ¹⁹Ew xemgîn bûn û destpêkirin yek bi yek ji Îsa pirsîn: "Gelo ez im?" ²⁰Wî ji wan re got: "Yek ji diwanzdehan e ku nanê xwe bi min re li firaxê dixe. ²¹Ji xwe wê Kurê* Mirov here wek ku li ser wî hatiye nivîsîn. Lê wey li wî mirovê ku Kurê Mirov bide dest! Ew kes nehata dinyayê, ji bo wî hê çêtir dibû."

Sifra ku Îsa danî

²²Gava wan xwarin dixwar, Îsa nan hilda, şikîr kir, ew şkand, da şagirtan û got: "Bigirin, ev bedena min e." ²³Piştî wî kasek hilda, şikîr kir û da wan. Hemûyan jî ji wê vexwar. ²⁴Îsa got: "Ev xwîna min a Peymanê* ye ku di ber gelean de tê rijandin. ²⁵Bi rastî ez ji we re dibêjim: Êdî ez ji vî berê mêmê qet venaxwim, heta wê roja ku ez di Padişahiya Xwedê de ji ya nû vexwim."

²⁶Piştî ku wan zebûrek strand, derketin Çiyayê Zeytûnê.

Îsa înkarkirina Petrûs ji pêşî ve diyar dike

²⁷Îcar Îsa ji wan re got: "Hûnê hemû jî li ser min dudilî û sist bibin, çimkî hatiye nivîsîn: 'Ezê li şivên bixim û mî jî wê belav bibin.'" ²⁸Lê piştî ku ez rabim, ezê beriya we herim Celîlê."

²⁹Petrûs jê re got: "Heke hemû jî dudilî û sist bibin, ez dudilî û sist nabim."

³⁰Îsa ji wî re got: "Bi rastî ez ji te re dibêjim, hema îro, îşev, berî ku dîk du caran bang bide, tê sê caran min înkâr bikî." ³¹Lê Petrûs hê bêtir bi şid got: "Heke divê ku ez bi te re bimirim jî, ez tu car te înkâr nakim." Hemûyan jî weha got.

Li baxçê Gêtşemaniyê

³²Piştî ew çûn cihekî ku navê wî Gêtşemani bû. Îsa ji şagirtên xwe re got: "Hûn li vir rûnin, heta ku ez dua bikim." ³³Wî Petrûs, Aqûb û Yûhenna bi xwe re birin û dest pê kir diltengî û xemeke giran ew girt. ³⁴Wî ji wan re got: "Dilê min gelek teng dibe, ez dikim bimirim. Li vir bin û hişyar bimînin." ³⁵Hinekî pêşve çû, xwe deverû avêt erdê û dua kir, ku heke bibe, ev saet di ser wî re derbas bibe. ³⁶Û wî got: "Abba", Bavo! Tu dikarî her tiştî bikî. Vê kasê ji min dûr bixe! Lê bila ne bi daxwaza min be, bi ya te be."

³⁷Piştî vegeriya û şagirt di xew de dîtin. Wî ji Petrûs re got: "Şimûn, ma tu di xew de yî? Ma tu nikarî saetekê ji hişyar bimînî?" ³⁸Hişyar bimînî û dua bikin, da ku hûn neyên ceribandin. Erê, ruh bi daxwaz e, lê beden bêhêz e." ³⁹Dîsa çû, dua kir, eynî peyv gotin. ⁴⁰Îsa vegeriya û ew dîsa di xew de dîtin. Çimkî çavên wan jî xewê diçûn serhev. Nizanibûn ji wî re çî bêjin. ⁴¹Cara sisiyan vegeriya û ji wan re got: "Ma hûn hê jî radizîn û bîhna xwe vedidîn? Bes e! Va ye saet hat, Kurê Mirov didin destê gunehkaran." ⁴²Rabin, em

herin. Va ye, yê ku min dide dest nêzik bû."

Girtina Îsa

⁴³Ew hê dipeyvî, Cihûdayê* ku yek ji diwanz-dehan bû di cih de xuya bû. Bi wî re elaleteke bi dar û bi şûr hebû. Ew ji aliyê serekên kahînan, Şerîetzan û rihspîyan ve hatibûn şandin. ⁴⁴Îcar ê ku Îsa dida dest, bi wan re li ser nîşanekê li hev hatibû û gotibû: "Ez kê ramûsim, ew e. Wî bigirin, bibin û hay jê hebin." ⁴⁵Cihûda hema hat ba Îsa û got: "Ya Mamoste!" û ew ramûsa. ⁴⁶Wan dest avêtin Îsa û ew girtin. ⁴⁷Lê yekî ji yên ku bi wî re bûn, şûrê xwe kişand, li xulamê Serokkahîn xist û guhê wî pekand. ⁴⁸Îsa ji wan re got: "Ma ez rêberek im ku hûn bi dar û şûran hatine ku min bigirin? ⁴⁹Her roj li Perestgehê ez di nav we de bûm, min hîn dikir û we ez negirtim. Lê ji bo ku nivîsînên* pîroz werin cih, ev çêdibe. ⁵⁰Û hemûyan ew hişt û revîyan. ⁵¹Xortek li pey wî diçû ku perçekî cawê keten li bedena xwe ya tazî pêçabû. Wan ew girt, ⁵²lê wî cawê keten hişt û rût û tazî ji wir reviya.

Îsa li ber civîna giregiran

⁵³Îsa birin ba Serokkahîn. Hemû serekên kahînan, rihspî û Şerîetzan li wir civiyabûn. ⁵⁴Petrûs ji dûr ve li pey wî çû, heta ku ew gihîşt hundurê hewşa Serokkahîn. Li wir bi parêzgeran re li ber êgir rûniştibû û xwe germ dikir. ⁵⁵Îcar serekên kahînan û civîn* hemû, ji bo ku biryara*

kuştina Îsa bidin, li hember wî li şahidiyê digeriyan, lê peyda nedikirin. ⁵⁶Gelekan li ser wî şahidiya derewîn da, lê şahidiya wan hevdû nedigirt. ⁵⁷Hingê hinek kes rabûn û li hember wî şahidiya derewîn dan û gotin: ⁵⁸"Me bihîst ku vi mirovî got: 'Ezê vê Perestgeha ku bi dest hatiye avakirin, hilweşînim û di sê rojan de ezê Perestgeheke din ava bikim ku bi dest nehatiye çêkirin.'" ⁵⁹Lê dîsa jî şahidiya wan hevdû negirt. ⁶⁰Serokkahîn rabû, li navendê rawesta û ji Îsa pirsî: "Ma tu bersîvê nadî? Ev çi şahidî ye ku evên ha li ser te didin?" ⁶¹Lê Îsa tu tişt negot û deng nekir. Serokkahîn dîsa ji wî pirsî: "Ma tu Kurê Yê Pîroz Mesîh î?" ⁶²Îsa got: "Ez im. û hûnê bibînin ku Kurê Mirov li milê rastê yê hêza Xwedê rûniştî û li ser ewrên ezmanan tê." ⁶³Hingê Serokkahîn cilên xwe çirandin û got: "Êdî çi hewcedariya me bi şahidan heye?" ⁶⁴Va ye, we çêrkirina" wî bihîst! Hûn çi dibêjin?" Hemûyan jî got ku ew ê kuştinê ye. ⁶⁵Hingê hinekan dest pê kir û tif kirin wî, rûyê wî nixamtin, dan ber kulman û jê re gotin: "Ka pêxemberîtiyê bike!" Parêzgeran jî ew girt û dan ber sîleyan.

Petrûs Îsa înkâr dike

⁶⁶Gava Petrûs li jêr li hewşê bû, ji xîzmetkarên Serokkahîn keçikek hat ba wî. ⁶⁷Çaxê wê dît ku Petrûs xwe li ber êgîr germ dike, çav lê zoq kirin û got: "Tu jî bi Îsayê Nîsretî re bûyî." ⁶⁸Lê wî înkâr kir û got: "Ez nizanîm û fêm nakim ku tu çi

dibêjî." Piştire derket derveyî hewşê û dîk bang da. ⁶⁹Gava ku keçika xizmetkar ew li wê derê dît, wê dîsa ji yên wê derê re got: "Ev mirov jî yek ji wan e." ⁷⁰Lê Petrûs dîsa înkâr kir. Demekê bi şûn de, yên ku li wir bûn ji Petrûs re gotin: "Bi rastî tu jî ji wan î, çimkî tu jî Celîlê yî." ⁷¹Lê Petrûs dest bi nîfîran kir, sond xwar û got: "Ez wî mirovê ku hûn li ser dipeyivin nas nakim." ⁷²Di cih de dîk cara diduyan bang da. Û Petrûs gotina Îsa ya ku ji wî re gotibû anî bîra xwe: "Berî ku dîk du caran bang bide, tê sê caran min înkâr bikî." Li ser vê yekê dest pê kir û giriya.

Îsa li ber dîwana Pîlato

15 Serê sibê zû serekên kahînan bi rihsîpî, Şerîetzan û hemû civîna gîregîran re şêwirîn. Îsa girêdan û birin, dan destê Pîlato. ²Pîlato jî wî pîrsî û got: "Ma tu padîşahê Cihûyan î?" Îsa bersîv da û got: "Erê, wek ku te got." ³Serekên kahînan bi gelek tiştan ew sûcdar kirin. ⁴Pîlato dîsa jî wî pîrsî û got: "Ma tu qet bersîvê nadî? Binihêre ku çiqas giliyê te dîkin!" ⁵Lê Îsa êdî tu bersîv neda wî, wusa ku Pîlato şaş ma.

Hukumê kuştina Îsa

⁶Îcar adet bû ku di her Cejîna Derbasbûnê de walî girtiyekî ku gel dixwaze berde. ⁷Di nav serhildêrên ku di serhildanê de mêr kuştibûn, girtiyek bi navê Barabas hebû. ⁸Û elalet derket pêşberî walî, jê xwestin ku li gor adeta wan bike.

⁹Pîlato jî ji wan re got: "Ma hûn dixwazin ku ez ji bo we padîşahê Cihûyan berdim?" ¹⁰Çimkî wî dizanibû ku serekên kahînan jî ber çavnebariyê Îsa dane destê wî. ¹¹Lê serekên kahînan hê bêtir nav di elaletê dan ku bixwazin Barabas ji bo wan bê berdan. ¹²Pîlato dîsa ji wan pirsî: "Naxwe ez çi bi wî kesî bikim, yê ku hûn jê re padîşahê Cihûyan dibêjin?" ¹³Ew qîriyan û gotin: "Wî xaç bike!" ¹⁴Pîlato ji wan pirsî: "Çima? Wî çi xerabî kiriye?" Lê ew hê bêtir qîriyan: "Wî xaç bike!" ¹⁵Pîlato xwest ku elaletê razî bike û Barabas ji wan re berda. Û Îsa da ber qamçiyên û da destê wan, da ku bê xaçkirin.

Leşker tinazên xwe bi Îsa dikin

¹⁶Hingê leşkeran ew bir hindurê qesrê, yanî hewşa qesra walî û hemû tabûra* leşkeran li ser civandin. ¹⁷Cilekî binefsî lê kirin û tacek ji stiriyan honandî danîn ser serê wî. ¹⁸Dest pê kirin silav danê û gotin: "Bijî padîşahê Cihûyan!" ¹⁹Bi çîtikekî li serê wî xistin, tif kirin wî, çûn ser çokan û li ber wî xwe tewandin. ²⁰Piştî pêtinazkirinê, cilê binefsî jê kirin, cilên wî lê kirin û birin derve ku wî xaç bikin.

Xaçkirina Îsa

²¹Şimûnê Kûrênî — ku bavê Skender û Rûfo bû — ji zeviya xwe vedigeriya û di wîr re derbas dibû. Leşkeran bi zorê xaça Îsa bi wî dan hilgirtin. ²²Îsa anîn wî cihê ku jê re Golgota dihat

gotin, ku tê mana "Qoqê Serî". ²³Şerab û mur tevlihevkirî danê, lê wî venexwar. ²⁴Îsa xaçkirin û cilên wî bi pişk li xwe leva kirin, ka wê kî çî bistîne. ²⁵Û saet di nehê sibê de ew xaç kirin. ²⁶Nivîsa ku ew pê sûcdar dikirin weha bû: PADÎŞAHÊ CIHÛYAN. ²⁷Bi wî re du rêbir* jî xaçkirin; yek li milê wî yê rastê, yê din li milê wî yê çepê. ²⁸Bi vî awayî nivîsîna pîroz hat cih, ya ku dibêje: "Ew bi xerabkaran re hat hesêbkirin." ²⁹Yên ku di wir re derbas dibûn, serê xwe dihejandin, çêrî* Îsa dikirin û digotin: "Ka teyê Perestgeh hilweşanda û di sê rojan de ava bikira! ³⁰Ji xaçê were xwarê û xwe rizgar bike!" ³¹Bi vî awayî serekên kahînan û Şerîetzan jî di nav xwe de bi tinaz dipeyivîn û digotin: "Yên din rizgar kirin, lê nikare xwe rizgar bike! ³²Bila niha padîşahê Îsraêlê Mesîh jî xaçê were xwarê, da ku em bibînin û bawer bikin." Yê bi wî re hatibûn xaçkirin jî lê lome dikirin.

Mirina Îsa

³³Piştî nîvro saet ji diwanzdehan heta saet sisiyan tarî ket hemû erdê. ³⁴Û saet di sisiyan de Îsa bi dengê bilind qîriya: "Êloyî, Êloyî, lama sabaxtanî?" ku tê mana: "Xwedayê min, Xwedayê min, te çima ez berdî?"

³⁵Gava hin ji yê ku li wir bûn ev bihîstin, gotin: "Binîhêrin, ew gazî Êlyas dike." ³⁶Yek jî wan bi lez çû avgîrek hilda, bi sihikê* tije kir, bi çîtîkekî ve danî û dirêjî Îsa kir ku vexwe. Û got: "Bihêlin, em bibînin, ka Êlyas wê bê û wî bîne xwarê?"

³⁷Îsa bi dengekî bilind qîriya û ruhê xwe da. ³⁸Hingê perda Perestgehê* ji serî heta binî çiriya û bû du perçe. ³⁹Sersedê* ku li pêşberî Îsa disekinî, gava dît ku Îsa çawa ruhê xwe da, got: "Bi rastî jî, ev mirov Kurê* Xwedê bû!" ⁴⁰Jinên ku ji dûr ve li vê yekê temaşê dikirin hebûn. Meryema Mejdelaî, Meryema diya Aqûbê ciwan û Yûsês û Seloma jî di nav wan de bûn. ⁴¹Dema ku Îsa li Celîlê bû, li pey wî çûbûn û jê re xizmet kiribûn. Ji van pê ve, gelek jinên din jî li wir hebûn ku bi Îsa re hatibûn Orşelîmê.

Veşartina Îsa

⁴²Roja Amadekirinê, yanî roja beriya Şemiyê bû. Îcar gava bû êvar, ⁴³Ûsivê Arîmetyayî hat ku ew bi xwe endamekî civîna gîregîran ê bi rûmet bû. Ew bi xwe jî li hêviya Padîşahiya Xwedê bû. Wî wêrî û çû ba Pilato, laşê Îsa jê xwest. ⁴⁴Gava Pilato bihîst ku Îsa ji xwe miriye, şaş ma. Gazî sersed* kir û jê pirsî: "Ma gelek wext di ser mirina wî re derbas bûye?" ⁴⁵Gava ji sersed hîn bû, laş da Ûsiv. ⁴⁶Wî cawekî keten kirî, laş anî xwarê, bi caw pêça û di goreke ku di latê de hatibû kolan veşart. Kevîrek gêr kir ser deriyê gorê. ⁴⁷Meryema Mejdelaî û Meryema diya Yûsês dîtî ku ew li ku derê hat veşartin.

Veşîna Îsa

16 Piştî roja* Şemiyê derbas bû, Meryema Mejdelaî, Meryema diya Aqûb û Seloma çûn

bixûr* kirîn, da ku li laşê Îsa bidîn. ²Roja heftiyê ya pêşî, serê sibê zû, wextê roj hilat ew hatin ser gorê. ³Wan ji hev re digot: "Kî wê ji bo me wî kevirê ku li ser deriyê gorê ye gêr bike?" ⁴Û gava ku li jorê nihêrtin, dîtin ku kevir ji cihê xwe hatiye gêrkirin. Kevir gelek mezin bû. ⁵Çaxê ku ketin hindurê gorê, dîtin ku li aliyê rastê xortekî xîftanê sipî wergirti rûdine. Jin gelek şaş man. ⁶Wî jî ji wan re got: "Şaş nemînin! Hûn li Îsayê Nisreti yê ku hatibû xaçkirin digerin. Ew rabûye! Ew ne li vir e. Va ye cihê ku ew lê dirêjkirî bû. ⁷Lê hûn herin, ji şagirtên wî re û ji Petrûs re bêjin: 'Wek ku ji we re gotiye ewê beriya we here Celîlê, hûnê li wir wî bibînin.'" ⁸Jin jî derketin û ji gorê reviyân, çimkî şaş mabûn û dilerizîn. Ji kesî re jî tiştek negotin. Çimkî tirsê bi wan girtibû.

⁹Îcar çaxê Îsa roja pêşî ya heftiyê sibê zû vejîya*. wî xwe nîşanî Meryema Mejdelaî da, ya ku heft cinên wê derxistibû. ¹⁰Ew jî çû, xeber da wan ên ku bi Îsa re mabûn, ew ên ku şîn digirtin û digirîyan. ¹¹Lê gava wan bihîst ku Îsa diji û xwe nîşanî Meryemê daye, bawer nekirin.

¹²Piştî van tiştan wî xwe bi awayekî din nîşanî diduyan ji wan da ku diçûn derveyî bajêr. ¹³Ew jî çûn xeber dan ên din. Lê bi gotina wan jî bawer nekirin.

Îsa xwe nîşanî yanzdeh şagirtan dide û wan dişîne

¹⁴Piştî vê yekê Îsa xwe nîşanî yanzdehan da ku li ser sifrê rûniştibûn. Wî jî ber bêbawerî û

serhişkiya wan ew dan şermê. Çimkî wan bi yên ku ew vejîyayî* dîtibûn, bawerî neanîbû. ¹⁵Û wî jî wan re got: "Herin çar aliyên dinyayê û Mizgîniyê li hemû kesan belav bikin. ¹⁶Yê ku baweriyê bîne û bê imadkirin wê xilas bibe, lê yê ku baweriyê neyne wê bê hukumkirin. ¹⁷Û ev nîşanên ha wê bi yên ku baweriyê tinin re bin: Bi navê min wê cinan derxin, bi zimanên nû wê bipeyivin, ¹⁸wê maran bi destê xwe bigirin û gava ku ew tiştên bi jehr jî vexwin, tu ziyanê nabinin. Ewê destê xwe deynin ser nexweşan û wê nexweş qenc bibin."

Îsa hildikişe ezmanan

¹⁹Îcar piştî ku Xudan Îsa bi wan re peyivî, hilkişiya ezmanan û li milê Xwedê yê rastê rûnişt. ²⁰Şagirt jî çûn, li her cihê Mizgîni belav kirin. Xudan jî bi wan re dixebitî û bi wan nîşanên ku di pey de dihatin peyv erê dikir.

Mizgînî Lûqa

Pêşgotin

Ev kitêb di navbera salên 60 û 80an de bi destê Lûqa hatiye nivîsîn. Nivîskar Lûqa bi xwe hekîm (textor) û dirokzan bû. Wî bi zîmanekî bilind yê Yewnanî nivîsiye. Lûqa bi Pawlosê Şandî re digeriya û hevaltiya wî ya rêwîngîtiyê dîkir (Karê Şandiyan 16:10; Nameya jî Kolosîyan re 4:14; Nameya jî Filêmon re 24; 2 Tîmotêyo 4:11). Nivîskar Lûqa du beşên Peymana Nû nivîsîne: Pêşî ev kitêba ha, Mizgîniya Îsa Mesîh û piştîre Kitêba Karên Şandiyan, ya ku li ser kar û xebata Pawlos û şandiyên din e. Herdu kitêbên wî jî zîlamekî bi navê Têyofîlo re hatine nivîsîn (Lûqa 1:3, Karên Şandiyan 1:1). Maneya navê Têyofîlo ev e: Yê ku jî Xwedê hez dike.

Lûqa gelek hûr û kûr û jî her aliyî ve jîyan, hînkirin, mîrîn û rabûna Îsa Mesîh rast dide fêmkirin. Armanca Lûqa ev e ku bîde xuyakirin ku Îsa Mesîh xilaskar û rizgarkarê dinyayê ye. Çend kerametên ku Îsa kirine û meseleyên ku Îsa gotine di Încîla ku Lûqa nivîsiye de heine, yên ku bi taybetî Lûqa li ser wan gotiye. Ew gelekî girîng in. Bo nîmûne: 'Mesela Sameriye dîlpak' û 'Mesela kurê windabûyî.'

Nivîsîna Lûqa halo dîkare bê dabeşkirin:

1. Bûyîn, destpêkirin û amadebûna Îsa Mesîh:
1:1 – 4:13
2. Destpêkirîna karûbarên gelemperî, yên ku pîraniya wan di Celîlê de hatin kirin:
4:14 – 9:50

3. Karûbarên wî yên gelemperî gava ku ew li ser
riya Orşelîmê bû: 9:51 – 19:28
4. Karûbarên wî yên di Orşelîmê de û ew
bûyerên li ser xaqîrîn û mirîna wî:
19:29 – 23:55
5. Ew bûyerên piştî rabûna Îsa Mesîh ji nav
mirîyan: 24:1–53

Mizgînî Lûqa

Pêşgotin ji Têyofîlo re

1 Ya Têyofîloyê qedirbilind, gelean dest bi rêzkirina wan tiştên ku di nav me de çêbûne, kirine, ²çawa wan kesên ku ji pêşî ve bi çavên xwe dîtîn û peyv belav kirin, ji me re gotine. ³Ji ber vê yekê, ez jî yekî ku ji pêşî ve guhê xwe daye hemûyî û lê kolayî me, ji lewre min qenc dît ku ez wê rêz bi rêz ji te re binivîsim, ⁴da ku tu rastiya tiştên ku ji te re hatîne hînkirin, bîzanî.

Mizgîniya milyaket li ser bûyîna Yûhennayê imadkar

⁵Dema Hêrodês* padişahê Cihûstanê bû, kahînek* ji koma Ebiya hebû. Navê wî Zekerya bû. Jina wî ji keçên Harûn bû û navê wê Êlîzabêt bû. ⁶Û herdu jî li ba Xwedê rast bûn û li gor hemû emîr û hukumên Xudan* bê kêmahî diçûn. ⁷Zarokên wan nebûn, çimkî zarok ji Êlîzabêtê re çênedibûn û herdu jî bi nav salan ve çûbûn.

⁸De vêca wîlo çêbû, gava ku wî di dora koma xwe de ji Xwedê re xizmeta kahîntiyê dikir, ⁹li gor adeta kahîntiyê, pişk li wî ket ku ew here Perestgeha* Xudan* û bixûrê* bişewtîne. ¹⁰Di

dema şewitandina bixûrê de tevahiya elaleta xelkê ji derve dua dikir.

¹¹Hingê milyaketekî Xudan jê re xuya bû û li aliyê rastê yê gorîgeha* bixûrê rawesta. ¹²Gava Zekerya ew dît, şaş ma û tîrs kete dilê wî. ¹³Milyaket jê re got: "Wa Zekerya, netirse! Çimkî duaya te hatiye bihîstin û jina te, Êlîzabêt wê kurekî ji te re bîne, tê navê wî Yûhenna* deynî.

¹⁴Û ewê ji te re bibe şahî û geşî
û gelek wê bi bûyîna wî dilxweş bibin.

¹⁵Çimkî ewê li ba Xudan mezin be.

Ew şerab û vexwarinên giran qet venaxwe
û hê ji zikê diya xwe ve
wê bi Ruhê* Pîroz tije be.

¹⁶Û ewê gelekani ji zarowên* Îsraêl li Xudan, Xwedayê wan, veogerîne. ¹⁷Û ewê bi Ruh* û bi qeweta Êlyas pêxember* li ber Xudan here, da ew dilê bavan li zarowan û neguhdaran li şehrezayiya dîlpakan veogerîne, da ji Xudan re miletekî pêkhatî amade bike."

¹⁸Û Zekerya ji milyaket re got: "Ma ezê vê yekê bi çi bizanim? Ne va ye, ez pîr im û jina min jî bi nav salan ve çûye." ¹⁹Milyaket lê vegerand û got: "Ez Cibrayîl im, yê ku li ber destê Xwedê radiweste û ez hatime şandin, da ez ji te re bêjim û vê mizgîniyê bidim te. ²⁰De vêca tê lal bibî û hew bikaribî bipeyivî, heta wê roja ku ev tişt pêk bê, çimkî te bi wan gotinên min, yên ku di çaxê xwe de wê bên cih, bawer nekîr." ²¹Û xelk li hêviya Zekerya bû. Ew ecêbmayî man, ka çima ew demeke dirêj di Perestgehê* de dima. ²²Gava ew derket derve, wî nikaribû bi wan re bipeyive û

ew tēghiştin ku wî di Perestgehê de tişteke dîtîye. Vêca ew lal ma û bi îşaretan ji wan re digot. ²³Û gava rojên xizmeta wî çûn serî, ew veşariya mala xwe. ²⁴Piştî wan rojan jina wî Êlîzabêt bizaro bû û wê pênc mehan xwe veşart û got: ²⁵"Ha va ye, Xudan di van rojan de li min nihêrt û di nav xelkê de şermezari ji ser min rakir."

Mizgîniya milyaket li ser bûyîna Îsa

²⁶Di meha şeşan de Xwedê milyaket Cibrayîl sande bajarekî Celîlê, ku navê wî Nisret bû, ²⁷ba keçikeke ku dergîstiya mirovekî, navê wî Ûsiv bû. Ûsiv ji mala Dawid bû. Navê keçikê jî Meryem bû. ²⁸Cibrayîl hat ba wê û jê re got: "Silav li te, ya keçika ku qenciya Xwedê lê hatî kirin. Xudan* bi te re ye." ²⁹Meryem bi vê silavê şaş ma û fikirî, ka ev çi silav e? ³⁰Û milyaket jê re got: "Ya Meryem, netirse! Qenciya Xwedê li te bûye. ³¹De vêca va ye, tê bizaro bibî û tê kurekî binî û navê wî Îsa* deynî. ³²Ewê mezin be û wê jê re 'Kurê Yê Herî Bilind' bê gotin. Û Xudan, Xwedê wê wî li ser textê* bavê wî Dawid bide rûniştin. ³³Û ewê heta hetayê li ser mala* Aqûb padîşahiye bike û wê paşiya padîşahiya wî nebe." ³⁴Vêca Meryemê ji milyaket re got: "Ma gelo evê çawa çêbibe? Çimkî tu mên nêzikî min nebûne." ³⁵Milyaket lê vegerand û got: "Ruhê* Pîroz wê bê ser te û tê bikevî bin qudreta siya wî Yê Herî Bilind. Ji ber vê yekê ew pîrozê* ku wê ji te çêbibe, wê Kurê* Xwedê jê re were gotin. ³⁶De vêca va ye, Êlîzabêt, ya ku mirova te ye, ew jî bi vê pîrîtiya xwe ve bi kurekî bizaro

ye. Ya ku heta niha jê re digotin ku ew zarokan nayne, va ye ew di heyva xwe ya şeşan de ye.
³⁷Çimkî tiştêk li ber Xwedê zehmet nîne."
³⁸Meryemê got: "Ez cêriya Xudan im. Bila wek ku te gotî, ji min re bibe." Piştî milyaket ji ba wê çû.

Meryem diçe serdana Êlîzabêtê

³⁹Meryem rabû di wan rojan de bi lez çû nav çîyan, bajarekî ji bajarên Cihûda*. ⁴⁰Ew giha mala Zekerya û silav li Êlîzabêtê kir. ⁴¹Gava ku Êlîzabêtê silava Meryemê bihîst, zarok di zikê wê de xwe tevda û Êlîzabêt bi Ruhê* Pîroz tije bû, ⁴²û bi dengêkî bilind got: "Tu di nav jînan de bimbarekkirî yî û berê zikê te bimbarek e! ⁴³Ma ez kî me, heta ku diya Xudanê* min tê ba min? ⁴⁴Çimkî gava dengê silava te kete guhê min, zarok ji şahiyê xwe di zikê min de tevda. ⁴⁵Xwezî bi wê, ya ku bawerî anî, çimkî ew tiştên ku ji aliyê Xudan ve jê re hatine gotin, wê bèn cih."

⁴⁶Û Meryemê got:

"Canê min pesnê* Xudan dide.

⁴⁷Û ruhê min bi Xilaskarê min,

Xwedê şa dibe,

⁴⁸Çimkî wî li nîzimahiya cêriya xwe nihêrt.

Vêca ji niha û pê ve her nîfşê ku bê,

wê ji min re bêje: 'Xwezî bi te.'

⁴⁹Çimkî Xwedayê bi Qudret

tiştên mezin ji min re kirin,

navê wî pîroz e.

⁵⁰Û rehma wî nîfş bi nîfş li ser wan e.

yên ku jê ditirsin.

⁵¹ Wî bi destê xwe qudreta xwe pêk anî,

û wî, yên ku xwe di çavê xwe de
bilind didîtin, ji hev belav kirin.

⁵² Wî yên mezin ji textên* wan anîn xwarê,

û wî yên nîzim bilind kirin.

⁵³ Yên birçî bi tiştên qenc têr kirin,

û yên dewlemend destvala rêkirin.

⁵⁴ Wî rehma xwe anî bîra xwe

û alîkariya xulamê xwe Îsraêl kir,

⁵⁵ Çawa ku ji bav û kalên me re,

ji Birahîm û dûndana wî re

soza xwe ji bo herheyî daye."

⁵⁶ Meryem nêzîkî sê mehan li ba Êlîzabêtê ma û
piştîre vegehiya mala xwe.

Bûyîna Yûhennayê imadkar

⁵⁷ Gava çaxê zaroanîna Êlîzabêtê hat, wê kurek
anî. ⁵⁸ Cîran û mirovên wê bihîstin ku Xudan
rehmeke mezin li wê kiriye û ew jî bi wê re şa
bûn. ⁵⁹ Û di roja heştan de ji bo sinetkirîna kurik
hatin û xwestin, navê bavê wî Zekerya lê bikin.

⁶⁰ Lê diya wî li wan vegehand û got: "Na, navê wî
wê Yûhenna* be." ⁶¹ Lê wan jê re got: "Kesek di
nav mirovên te de bi vî navî nîne."

⁶² Vêca wan bi
destan ji bavê wî pîrsî, ka ew dixwaze çî navî li
wî bike ⁶³ û wî textîkek xwest û li ser nivîsî: "Navê
wî Yûhenna ye." Û hemû ecêbmayî man. ⁶⁴ Di cih
de dev û zîmanê wî vebûn. Ew peyivî û pesnê
Xwedê da. ⁶⁵ Û tîrs kete dilê hemûyan, yên ku li
dora wan rûniştî bûn û li seranserê çiyayên

Cihûstanê li ser van tiştan hat peyivîn. ⁶⁶Û her kesê ku ev tişt bihîst, ew xist dilê xwe û got: "Ma gelo ev zarok wê bibe çî?" Çimkî destê Xudan pê re bû.

Pêxemberîtiya Zekerya

⁶⁷Û heçî bavê wî Zekerya bû, ew bi Ruhê Pîroz tije bû, wî pêxemberîtî kir û got:

⁶⁸"Pesin ji Xudan re, Xwedayê Îsraêl,

ku ew hate serdana gelê xwe

û wî ew bi berdêl rizgar* kir.

⁶⁹Û wî ji mala* Dawidê xulamê xwe

sturhekî* rizgarkirinê* ji me re rakir,

⁷⁰çawa ku wî hê ji berê ve bi devê

pêxemberên* xwe yên pîroz gotibû,

⁷¹me ji dijminên me û ji destê wan,

yên ku ji me dienirin*, rizgar bike,

⁷²da rehmê li bav û kalên me bike,

û gotina xwe ya pîroz,

⁷³ew sonda ku ji bavê me Bîrahîm re xwarî,

bîne bîra xwe,

⁷⁴⁻⁷⁵ku em ji destê dijminên xwe xilas bibin

û bê tîrs li ber wî

di hemû rojên jiyana xwe de

bi paqîjî û rastî biperizîn wî.

⁷⁶Û tu jî, wa zaroko, wê ji te re pêxemberê

Xwedayê Herî Bilind were gotin,

çimkî tê li pêşiya Xudan herî,

da tu riyên wî amade bikî,

⁷⁷û ji bo lêbihûrtîna gunehên wan,

tê xilaskirinê bi gelê wî bidî zanîn.

⁷⁸Ji rehm û dilovaniya Xwedayê me,
wê ji jor, wek ku roj hile, serekî bide me,
⁷⁹da ronahiyê bide wan, yên ku di tariyê de
û di bin siya mirinê de rûniştine,
û ewê berê lingên me bide ser riya aştiyê."

⁸⁰Kurik mezin dibû û bi ruh bi qewet dibû û heta
bi wê roja ku ew ji Îsraêlê re derket, li çolan ma.

Bûyîna Îsa Mesîh

2 Di wan rojan de Qeyser Awgûsto emir da, ku
hemû xelkên dinyayê navên xwe bidin nivîsîn.
²Di wî çaxî de, gava Kûrênyo serdarê Sûryayê bû,
ev hijmartina pêşî bû ku dihat kirin. ³Vêca her
kes çû bajarê xwe, da ku xwe bide nivîsîn. ⁴Ûsiv
jî ji bajarê Nisretê, yê ku dikete Celilê, çû
Beytlehmê, bajarê Dawid li Cihûstanê, çimkî ew
ji mala* Dawid û ji bavikê wî bû. ⁵Ew çû wê derê,
da ku xwe bi dergistiya xwe Meryemê re bide
nivîsîn. Dergistiya wî jî bizaro bû. ⁶Gava ew li
Beytlehmê bûn, çaxê zarokanîna wê hat ⁷û wê
kurê xwe yê nixurî anî. Wê zarokê xwe di pêçekê
de pêça û di afirekî de danî, çimkî cihê wan li
mêvanxanê nebû.

Şivan û Milyaket

⁸De vêca li wê derê şivanan bi şev li çolê li ber
keriyên xwe nobe digirtin. ⁹Milyaketekî Xudan jî
wan re xuya bû û rûmeta Xudan hawîrdora wan
kire ronahî. Ew gelek tirsîyan. ¹⁰Milyaket jî wan
re got: "Netirsîn! Ez hatime, da ez mizgîniya

şabûneke gelekî mezin bidime we, ewê ji tevahiya millet re be. ¹¹Va ye, îro li bajarê Dawid xilaskarek ji we re çêbûye. Ew jî Xudan* Mesîh* e. ¹²Bila ev ji we re bibe nîşan: Hûnê zarokekî di pêçekê de pêçayî û di afirekî de razayî bibînin." ¹³Ji nişkê ve birek leşkerên ezmên bi milyaket re xuya bûn. Milyaketan pesnê Xwedê dan û gotin: ¹⁴"Li bilindahiyên ji Xwedê re rûmet û li ser erdê silamet di nav wan de, yên ku Xwedê ji wan razî ye." ¹⁵Çaxê milyaket ji dora wan hilkişîn ezmên, şivanan ji hev re got: "Werin, em herin Beytlehmê, da em vî tiştê bûyî, ewê ku Xudan bi me da zanîn, bibînin." ¹⁶Vêca ew bi lez çûn. Wan Meryem, Ûsiv û zarokê di afir de razayî dîtin. ¹⁷Gava ew dîtin, wan ew xebera ku li ser zarok bihîstibûn, belav kirin. ¹⁸Her yekê ku ev xebera ha ji şivanan dibihîst, ecêbmayî ma. ¹⁹Heçî Meryem bû, wê ev xeberên ha hemû di dilê xwe de dihiştin û kûr li ser wan difikirî. ²⁰Piştî şivan vegehiyan. Wek ji wan re hatibû gotin, ji bo tiştên dîtî û bihîstî hemî ji Xwedê re dikirin û rûmet didan wî.

²¹Çaxê heşt roj temam bûn, ew hat sinetkirin, navê wî kirin Îsa, wek ku hê berî ew bi zikê diya xwe bikeve, milyaket gotibû.

Pêşkêşkirina Îsa Mesîh ji Xwedê re

²²Û gava rojên paqîjbûna wan li gor Şerîeta* Mûsa temam bûn, zarok birin Orşelîmê*, da wî pêşkêşî* Xwedê bikin, ²³wek ku di Şerîeta Xudan de hatiye nivîsîn ku: "Her zarokê nêr yê nixurî

wê nedirê* Xudan be" ²⁴û li gora Şerîetâ Xudan: "Cotek kevokên qumrî, an du ferxên kevokan" jê re bikin gorî*. ²⁵Vêca li Orşelîmê mirovek hebû, gelekî rast û jixwedêtirs bû. Navê wî Şîmûn bû. Ew li hêviya dilgeşiya Îsraêlê bû. Ruhê Pîroz li ser wî bû. ²⁶Û Ruhê Pîroz bi wî dabû zanîn ku berî dîtina Mesîhê* Xudan, ew mirinê nabîne. ²⁷Bi rêberîya Ruh ew hat Perestgehê*. Gava dê û bavê wî, ji bo bicihanîna Şerîetê, Îsayê zarokanîn Perestgehê. ²⁸Şîmûn rahişte wî û ew xiste himbêza xwe, wî pesnê Xwedê da û got: ²⁹"Ya Xudan, de vêca li gora gotina xwe evdê xwe bi silametî berde. ³⁰Çimkî çavê min xilaskirina te dît, ³¹ya ku te li ber çavê hemû mîletan amade kiriye. ³²Ew ronahiyek e ku te xistiye ber çavê mîletan, da ew te nas bikin û ewê serbilîndahî be ji gelê te yê Îsraêl re." ³³Dê û bavê wî ji wan gotinên Şîmûn gelekî ecêbmayî man. ³⁴Şîmûn ew pîroz* kirin û ji diya wî Meryemê re got: "Ev zarokê ha ji bo ketin û rabûna gelean li Îsraêlê hatiye danîn û ew ji bo nişaneke lîdijderketinê ye, ³⁵da ku fikirên dilên gelean werin kîşşkirin. Lê belê heçî tu yî, wê şûrek di dilê te re here."

³⁶Û li wê derê pêxemberek hebû, ew jineke gelek bi nav salan ve çûbû. Navê wê Hana bû. Ew keça Fanowêl û ji bavîkê Aşêr bû. Piştî keçkaniya xwe ew heft salan bi mêrê xwe re mabû ³⁷û ew piştî heştê û çar salan jinebî mabû. Wê dev ji Perestgehê bernedida û bi şev û roj bi dua û rojî dipêrîzî* Xwedê. ³⁸Ew jî di wê kêlikê de hat, pesnê Xwedê da û wê li ser wî ji yên ku li hêviya xilaskirina Orşelîmê bûn re got.

Meryem û Êsiv bi kurik re vedigerin bajarê Nisretê

³⁹Û çaxê wan li gora Şerîeta* Xudan her tişt pêk anî, vegeriyan bajarê xwe Nisreta Celîlê. ⁴⁰Vêca zarok mezin dibû, bi qewet dibû û bi şehrezayiyê tije dibû û qenciya Xwedê jî li ser wî bû.

Gava Îsa diwanzdeh salî bû û di Perestgehê de bû

⁴¹Dê û bavê wî her sal di Cejina* Derbasbûnê de diçûn Orşelîmê*. ⁴²Gava Îsa dibû diwanzdeh salî, ew li gora adeta cejinê dîsa hilkişîyan Orşelîmê. ⁴³Piştî ku wan rojên cejinê temam kirin û vegeriyan, Îsayê zarok, li Orşelîmê ma. Haya dê û bavê wî jî wî nedima. ⁴⁴Di gumana wan de ew jî di nav koma rêwingîyan de ye. Ew rojekê rêve çûn. Hê ji nû ve di nav mirov û nasên xwe de li wî geriyan. ⁴⁵Gava wan ew nedît, ew vegeriyan Orşelîmê û lê geriyan. ⁴⁶Di roja sisiyan de wan ew di Perestgehê de dît. Ew di nav mamosteyên Şerîetê* de rûniştî bû, guh dida wan û pîrs ji wan dikirin. ⁴⁷Hemûyên ku gotinên wî dibihîstin li şehrezayî û bersîvên wî şaş diman. ⁴⁸Dema dê û bavê wî ew dîtîn, ew şaş man. Û diya wî jî wî re got: "Kurê min, te çima halo li me kir? Ez û bavê te, dilê me gelekî li ser te reht bû û em li te digeriyan." ⁴⁹Wî jî wan re got: "Çima hûn li min geriyan? Ma we nizanîbû ku divê ez li mala Bavê* xwe bim?" ⁵⁰Lê belê wan

maneya gotinên wî fêm nekir. ⁵¹Vêca Îsa bi wan re daket û çû bajarê Nisretê û bi ya wan dikir. Diya wî ev tiştên ha hemû di dilê xwe de hilandin. ⁵²Îsa jî bi şehrezayiyê pêşve diçû û bi bejinê mezin dibû, ew li ber Xwedê û li ber mirovan dilovan û giranbiha bû.

Danasîna Yûhennayê imadkar

3 De vêca di sala padişahiya Qeyser Tîberyo ya panzdehan de halo bû: Pilatoyê Pontiyo waliyê Cihûstanê bû, Hêrodês* serdarê Celilê bû, birayê wî Fîlîpo serdarê herêma Îtûrya û Traxonîdayê bû, Lûsanyas serdarê Avêlînya bû ²û Henan û Qeyafa Serokkahîn bûn. Di wî çaxî de gotina Xwedê li çolê jî Yûhennayê* kurê Zekerya re hat. ³Û Yûhenna çû û li seranserê Çemê Urdunê danasîn dikir, ku xelk imad* bibin û ji gunehên xwe vegerin, da li wan bê bihûrtin. ⁴Çawa ku di kitêba gotinên Îşaya pêxember de hatiye nivîsîn:

"Dengê yê li çolê bang dike:

'Riya Xudan amade bikin
û rêçikên wî rast bikin.

⁵Her gelî wê tije bibin,
her çiya û gir wê nîzim bibin
û xwehri wê rast bibin
û riyên asê wê hilû bibin

⁶û her mirov wê xilaskariya Xwedê bibîne.'"

⁷Vêca gelek dihatin, da ji aliyê Yûhenna ve werin imadkirin*. Wî jî wan re got: "Hey çêliyên koremaran, kê ji we re gotiye ku hûn ji ber wê xezeba ku tê, baz bidin? ⁸De ka fêkiyekî qenc

bidin, da bê xuyakirin ku we tobe kiriye. Vêca dest pê nekin û nebêjin: 'Birahîm bavê me ye.' Ji ber ku va ye, ez ji we re dibêjim ku Xwedê dikare ji van keviran jî zarokan jî Birahîm re rake. ⁹Va ye, bivir li ser rayên daran e. Her dara ku berê qenc nede, wê bê birîn û bê avêtin nav êglr."

¹⁰Û elaletê ji wî pirsî û got: "Ma naxwe em çi bikin?" ¹¹Wî li wan vegerand û got: "Yê ku du kincên wî hebin, bila yekî bide wî yê ku nebin û yê ku xwarina wî hebe, bila ew jî wilo bike."

¹²Vêca bacgir* jî hatin, da imad bibin û gotin: "Ya Mamoste, ma em çi bikin?" ¹³Wî ji wan re got: "Ji wî tiştê ku divê hûn bistînin, bêtir nestînin."

¹⁴Leşkeran jî pirsî û got: "Ma vêca em çi bikin?" Û wî ji wan re got: "Bêbextiyê li xelkê nekin û bi darê zorê tiştêkî ji wan nestînin û bi meaşê xwe razî bin."

¹⁵Vêca ew xelk hemû di wê hêviyê de diman û li ser Yûhenna di dilê xwe de ji xwe dipirsîn: "Ma gelo Mesîh* ev e?" ¹⁶Û Yûhenna li hemûyan vegerand û got: "Rast e, ez bi avê we imad dikim, lê yê ji min biqewettir tê, ku ez ne hêja me, benên çaroxa wî jî vekim. Ewê bi Ruhê* Pîroz û bi êgir we imad bike. ¹⁷Melhêba wî di destê wî de ye, da bendera xwe paqij bike û genim bixe embara xwe, lê belê ewê kayê bi agirekî ku venamire bişewitîne."

¹⁸Bi vî awayî Yûhenna xelk bi gelek tiştên din jî şîret dikir û danasîna Mizgîniyê jî ji wan re dikir.

¹⁹Wê gavê wî dengê xwe li Hêrodêsê* serdar jî rakir, ji ber jinbira wî Hêrodiya û ji ber hemû xerabiyên din, yên ku wî kiribûn. ²⁰Vêca Hêrodês

bi ser hemû xerabiyên xwe de ev jî bi ser de zêde kir, ku wî Yûhenna avêt zîndanê.

Imadbûna Îsa

²¹Gava xelk hemû dihat imadkirin, Îsa jî imad bû. Wê kêlika ku Îsa dua dikir, ezman vebû ²²û Ruhê Pîroz bi beden di şiklê kevokekê de li ser wî danî û dengê jî ezmanan hat û got: "Tu yî Kurê min î delal. Ez jî te razî me."

Malbavka Îsa

²³Îsa bi xwe, gava ku dest bi hînkirina xwe kir, nêzîkî sî salî bû. Û wek ku dihat gumankirin ew kurê Ûsiv, kurê Eli, ²⁴kurê Metat, kurê Lêwî, kurê Melkê, kurê Yannay, kurê Ûsiv, ²⁵kurê Metitya, kurê Amos, kurê Nehûm, kurê Heslî, kurê Necay, ²⁶kurê Mehat, kurê Metitya, kurê Şêmeyîn, kurê Yûsêx, kurê Yoda, ²⁷kurê Yûhenan, kurê Rêşa, kurê Zerûbabel, kurê Şaltiyêl, kurê Nerî, ²⁸kurê Melkê, kurê Êdî, kurê Gosam, kurê Êlmedam, kurê Er, ²⁹kurê Yêşû, kurê Êliyazêr, kurê Yorîm, kurê Metat, kurê Lêwî, ³⁰kurê Şimûn, kurê Cihûda, kurê Ûsiv, kurê Yonam, kurê Êlyaqîm, ³¹kurê Melyo, kurê Mena, kurê Metêta, kurê Natan, kurê Dawid, ³²kurê Yêşa, kurê Ovêd, kurê Bowaz, kurê Selmon, kurê Nehşon, ³³kurê Amînadav, kurê Admîn, kurê Aram, kurê Hesrûn, kurê Perez, kurê Cihûda, ³⁴kurê Aqûb, kurê Îshaq, kurê Biraîm, kurê Têrah, kurê Nehor, ³⁵kurê Serûx, kurê Rêwo, kurê Pêlêg,

kurê Eber, kurê Şalah, ³⁶kurê Qênan, kurê Arpexşad, kurê Sam, kurê Nûh, kurê Lamex, ³⁷kurê Metûşela, kurê Henox, kurê Yarêd, kurê Mehalêl, kurê Qênan, ³⁸kurê Enoş, kurê Sêt, kurê Adem, kurê Xwedê bû.

Ceribandina Îsa

4 Û Îsa bi Ruhê Pîroz tije ji Çemê Urdunê vegeriya. Ruh ew bir çolê ²û ew çil rojî ji aliyê Îblîs* ve hat ceribandin. Wî di wan rojan de tiştek nexwar û gava ew roj derbas bûn, ew birçî bû.

³Îblîs jê re got: "Heke tu Kurê* Xwedê yî, ji vî kevirî re bêje, bila bibe nan." ⁴Îsa bersîva wî da û got: "Hatiye nivîsîn, ku: 'Mirov ne bi nên tenê dijî.'"

⁵Û Îblîs ew derxist bilindahiyekê û di bîhnekê de wî hemû padîşahiyên dinyayê nîşanî wî dan ⁶û jê re got: "Ezê vê desthilatiyê* hemûyî û rûmeta van padîşahiyan bidim te; çimkî ew ji min re hatiye dan û ez dikarim wê bidim wî yê ku ez dixwazim. ⁷Vêca, heke tu ji min re herî ser çokan, hemû wê bibin yên te." ⁸Îsa lê vegerand û got: "Hatiye nivîsîn, ku: 'Tê biperizî Xudan Xwedayê xwe û bi tenê ji wî re xizmetê bikî.'"

⁹Hingê Îblîs ew bir Orşelîmê, ew danî ser birca Perestgehê û jê re got: "Heke tu Kurê* Xwedê yî, ka xwe ji vir biavêje xwarê. ¹⁰Ji ber ku hatiye nivîsîn: 'Xwedê wê li milyaketên xwe emir bike, da ew te biparêzin' ¹¹û 'ewê te li ser destên xwe ragirin, da ku lingê te li kevirê nekeve.'" ¹²Îsa lê vegerand û got: "Hatiye gotin: 'Xudan, Xwedayê

xwe neceribîne.' " ¹³Û gava Îblîs hemû ceriban-
dinên xwe xilas kirin, ew demekê jê dûr ket.

Îsa dest pê dike û li Celîlê Mizgîniyê dide

¹⁴Û Îsa bi qudreta Ruhê Pîroz vegeriya Celîlê û
li seranserê wî cihî nav û dengê wî belav bû. ¹⁵Wî
di kinîştên* wan de hîn dikir û hemûyan pesnê
wî dida.

Bajarê Nisretê, yê ku Îsa lê mezin bûbû, ew qebûl nekir

¹⁶Û ew hat Nisretê, cihê ku lê mezin bûbû û
wek adeta xwe, roja* Şemiyê kete kinîştê, rabû
ser xwe, da ji wan re bixwîne, ¹⁷Kitêba Îşaya
pêxember dan wî. Gava wî kitêba lihevpeçayî
vekir, wî ew cih dît, yê ku tê de halo hatibû
nivîsîn:

¹⁸'Ruhê Xudan li ser min e,
çimkî wî ez rûn* kirime,
da ez mizgîniyê* bidim belengazan;
û wî ez şandime,
da ku ez ji girtiyan re azadiyê
û ji koran re dîtîne bînim,
bindestan rizgar* bikim
¹⁹û sala Xudan ya rehmê, ya ku tê,
bidim naskirin.'

²⁰Û wî kitêb li hev pêça, ew da destê yê berdestî û
rûnişt. Çavên hemûyên ku di kinîştê de bûn, li
wî diman. ²¹Vêca wî dest pê kir û ji wan re got:
"Îro ev nivîsîna ku we bihîst, hat cihê xwe." ²²Vêca

hemûyan ew erê kir û ji wan gotinên wî yên merdane, yên ku ji devê wî derdiketin, ecêbmayî diman û digotin: "Ma ev ne kurê Ûsiv e?" ²³Û wî ji wan re got: "Bi rastî hûnê vê meselê ji min re bêjin, ya ku dibêje: 'Hekîmo', de xwe bi xwe qenc bike! De ka wan hemû tiştên me bihîstine, yên ku te li Kefernahûmê kirine, li vê derê, li bajarê xwe jî bike!" ²⁴Û wî got: "Bi rastî ez ji we re dibêjim, tu pêxember bi dilê xelkên bajarê xwe nînin. ²⁵Lê belê ez ya rast ji we re dibêjim: Gelek jinebî di rojên Êlyas pêxember de li welatê Îsraêlê hebûn, çaxê ku ezman sê sal û şeş mehan hatibû girtin û di tevahiya welêt de xelayeke mezin rabûbû. ²⁶Lê Êlyas hingê ji kesekî re nehat şandin, ji bilî ji jinebiyekê re, ya ku ji Sereptaya herêma Saydayê bû. ²⁷Û gelek kotî di dema Êlîşa pêxember de li welatê Îsraêlê hebûn û ji nav wan ji Nemanê Sûrî pê ve kesekî din nehat paqijkirin." ²⁸Vêca, gava wan kesên di kinîştê de ev bihîst, hemû hêrs ketin ²⁹û rabûn ser xwe, Îsa ji bajêr derxistin derve, birin ser keviya çiyayê ku bajarê wan li ser hatibû avakirin, da ji bo ku wî ji wê derê biavêjin xwarê. ³⁰Lê belê ew di nav wan re derbas bû û çû.

Mirovê bi cinekî nepak

³¹Îsa xwe bi xwar ve berda û hat Kefernahûmê, bajarekî Celîlê û wî di roja* Şemiyê de hîn dîkir. ³²Ew li hînkirina wî pîr ecêbmayî diman, çimkî peyivîna wî bi hukumdariê bû. ³³Û di kinîştê* de mirovek hebû ku ruhê cinekî nepak tê de bû. Wî

bi dengêkî bilind kir qîrîn û got: ³⁴“Ax, Îsayê Nisretî, ma te çi ji me ye? Ma tu hatiya, da tu me helak bikî? Ez te nas dikim, ez dizanim tu kî yî, tu Pîrozê* Xwedê yî.” ³⁵Îsa dengê xwe lê hilda û got: “Devê xwe bigire û ji wî derkeve!” Cî ew mirov di nav hemûyan de avêt erdê, ji wî derket û ziyanek pê nekir. ³⁶Û hemû ecêbmayî man û tîrsiyan, ew di nav hev de peyivîn û gotin: “Gelo ev çi gotin e, çimkî ew bi qewet û desthilatî* emir li ruhên nepak dike û ew derdikevin?” ³⁷Êdî nav û dengê wî li her cihê wê herêmê geriya.

Qenckirina gelek nexweşan

³⁸Hingê Îsa ji kinîştê derket û çû mala Şimûn*. Xesûya Şimûn jî tayeke giran girtibû û ji bo wê ji wî lava kirin. ³⁹Vêca ew raserî wê rawesta û dengê xwe li tayê hilda. Ta ji wê çû û ew di cih de rabû ser xwe û xizmeta wan kir. ⁴⁰Gava roj çû ava, hemûyan nexweşên xwe, yên bi nexweşiyên rengereng ketibûn, anîn ba wî. Wî jî destên xwe danîn ser her yekî ji wan û ew qenc kirin. ⁴¹Û jî gelekên jî cî derdiketin, dikirine qîrîn û digotin: “Tu Kurê* Xwedê yî.” Wî dengê xwe li wan hildida û nedihîşt ku deng ji wan derkeve, çimkî wan dizanibû ku ew Mesîh e.

Danasîna Mizgîniya Padîşahiya Xwedê li seranserê welêt

⁴²Vêca gava bû roj, Îsa derket û çû cihekî ku bêpejn bû. Xelk jî lê digeriya û dihatin heta ba

wî. Wan dixwest wî bigirin, da ku ew ji ba wan neçe. ⁴³Lê wî ji wan re got: "Divê ez Mizgîniya* Padîşahiya* Xwedê bidim bajarên din jî, çimkî ez ji bo vê yekê hatime şandin." ⁴⁴Û wî di kinîştên Cihûstanê de peyv digot.

Îsa şagirtên xwe yên pêşî hildibijêre

5 Rojekê gava Îsa li ber devê Gola Cênîsartê sekinîbû, xelk bi ser wî de dizêriyan, da gotina Xwedê bibihîzin. ²Îsa du qeyik li devê golê dîtîn. Masîgir ji wan peya bûbûn û torên xwe dişûştin. ³Îsa li qeyikekê ji wan siwar bû. Ew jî ya Şimûn* bû û ji wî xwest ku qeyikê hindikî ji bejê dûr bixe. Û wî rûniştî ji qeyikê xelk hîn dikir. ⁴Piştî ku wî gotinên xwe xilas kirin, ji Şimûn re got: "Qeyika xwe bajo ser kûrahiyê. Torên xwe biavêjin nêçîra masiyan." ⁵Şimûn lê vegerand û got: "Ya Mamoste! Şeva çûyî hemûyî me kir û nekir, me tu tişt negirt. Lê li ser gotina te, ezê toran biavêjim." ⁶Gava wan wilo kir, wan ewqas masî girtin ku hindik mabû, torên wan bidirin. ⁷Wan bi nîşanan bang kirin şîrîkên xwe, yên ku di qeyika din de bûn, da werin û alîkariya wan bikin. Ew jî hatin û herdu qeyik ewqasî dagirtin ku hindik ma bû, ew bin av bibin. ⁸Gava Şimûn-Petrûs* ev dît, wî xwe avêt ber çokên Îsa û got: "Ya Xudan, jî min dûr bikeve, çimkî ez mirovekî gunehkar im." ⁹Ji ber ku ew û hemûyên ku pê re bûn ji pîrbûna masiyên ku girtibûn, ecêbmayî diman û ditirsiyan. ¹⁰Aqûb û Yûhenna*, kurên Zebedî, yên ku şîrîkên Şimûn bûn, ew jî di nav wan de bûn. Hingê Îsa jî

Şimûn re got: "Netirse! Ji îro û pê ve tê bibî nêçîrvanê mirovan." ¹¹Wan qeyikên xwe kişandin bejê, dev ji her tiştî berdan û li pey wî çûn.

Qenckirina mirovê kotî

¹²Gava ku ew li nav bajarekî ji bajaran bû, li wir mirovek hebû ku laşê wî hemû kotî bû. Gava wî Îsa dît, xwe avêt ser rûyê xwe, jê lava kir û got: "Ya Xudan, heke te bivê, tu dikarî min paqij bikî." ¹³Îsa destê xwe dirêj kir, dest da wî û got: "Ez dixwazim. Paqij bibe!" Û di cih de kotîbûn jê çû. ¹⁴Û Îsa tembih li wî kir, ku ew vê yekê ji kesî re nebêje, lê jê re got: "... de here xwe nîşanî kahîn* bike û wek ku Mûsa emir kiriye, goriyekê* bide, da ji wan re bibe şahidî, ku tu paqij bûyî." ¹⁵Dîsa jî nav û dengê wî hê bêtir belav bû û gelek xelk li hev kom dibûn, da guhdariya wî bikin û ji nexweşiyên xwe qenc bibin. ¹⁶Lê belê wî xwe kişande cihekî bêpejin û dua dikir.

Qenckirin û lêbihûrtina mirovê şil û şeht

¹⁷Û rojekê, gava wî hîn dikir, Fêrisî* û Şerietzan* li wir rûniştibûn. Ew ji her gundekî Celîlê, Cihûstanê û ji Orşelîmê* hatibûn. Û qudreta Xudan* bi wî re bû, da ku ew nexweşiyên wan qenc bike. ¹⁸Hingê hin zîlam mirovekî şil û şeht di nav nivînan de anîn û gerîyan, da wî bînin hindur û deynin ber Îsa. ¹⁹Û gava wan jî ber piraniya xelkê tu rê nedît, da wî bînin hindur, ew

hilkişin ser bën û ew di nav keremîtkên bën re tevî nivînên wî daxistin nav holê ber Îsa. ²⁰Gava wî baweriya wan dît, ji yê şil û şeht re got: "Wa mirovo! Gunehên te li te hatin bihûrtin." ²¹Şerîetzan* û Fêrisiyan* dest pê kir, fikirîn û gotin: "Ma ev kî ye, yê ku dikifire? Ma ji Xwedê pê ve kî dikare li gunehan bibihûre?" ²²Vêca Îsa zanibû ku ew çî difikirîn, wî bersîv da û ji wan re got: "Ma hûn di dilê xwe de çî difikirin? ²³Ma kîjan hêsanîtir e? Ku ez bêjim: 'Gunehên te li te hatin bihûrtin!' an ku ez bêjim: 'Rabe û rêve here!' ²⁴Lê belê, ji bo hûn bizanin ku desthilatiya* Kurê* Mirov heye, ku li ser erdê li gunehan bibihûre..." ji yê şil û şeht re got: "Ez ji te re dibêjim, rabe nivînên xwe hilîne û here mala xwe." ²⁵Ew jî di cih de li pêş wan rabû ser xwe, rahişte wan nivînên ku ew di nav wan de bû, çû mala xwe û pesnê Xwedê da. ²⁶Hemû li xwe heyirî man, pesnê Xwedê dan, dilê wan tije tirs bû û gotin: "Îro me tiştên ecêb dîtin."

Îsa bang dike Lêwî

²⁷Piştî vê yekê Îsa derket derve û bacgîrekî* rûniştî di bacxanê de dît ku navê wî Lêwî bû. Wî jê re got: "Li pey min were." ²⁸Wî jî dev ji her tiştî berda, rabû ser xwe û li pey wî çû. ²⁹Û Lêwî jê re di mala xwe de ziyafetek çêkir. Li ser sîfrê bi wan re hijmareke mezin ji bacgîran û hînekên din rûniştibûn. ³⁰Vêca Fêrisiyan* û zaneyên wan yên Şerîetê* bi serê şagirtên* wî de kirin pitepit û gotin: "Çima hûn bi bacgir û gunehkaran re

dixwin û vedixwin?" ³¹Îsa li wan veğerand û got: "Ma saxlem an nexweş hewceyî hekîm* in? ³²Ez nehatime, ku ji bo tobekirinê bang bikim qencan, lê ez hatim ku bang bikim gunehkaran."

Pîrsa li ser rojgirtinê

³³De vêca wan ji Îsa re got: "Şagirtên Yûhenna* gelekî rojîyê digirin û dua dikin û yên Fêrisiyan* jî wilo dikin, lê yên te dixwin û vedixwin." ³⁴Îsa ji wan re got: "Heta ku zava bi wan re be, ma hûn dikarin rojîyê bi vexwendiyên dawetê bidin girtin? ³⁵Lê belê roj wê bîn, ku zava wê ji nav wan were standin. Hingê di wan rojan de ewê rojîyê bigirin."

³⁶Wî meselek jî ji wan re got: "Tu kes perçeyekî ji cilekî nû jê nake, ku cilekî kevin pê pîne bike. Çimkî cilê nû wê hem were dirîn, hem jî ew perçê jê hatî birîn bi cilê kevin re wê li hev neyê. ³⁷Û tu kes şeraba nû naxe meşkên kevin, çimkî şeraba nû wê meşkan bidirîne, şerab birîje û meşk were avêtin. ³⁸Lê belê divê şeraba nû bikeve meşkên nû. ³⁹Û kesek nîne ku plştî şeraba kevin vexwe, ya nû bixwaze, çimkî ew dibêje: 'Ya kevin xweş e.'"

Çinîna simbilê genim di roja Şemiyê de

6 Û rojeke Şemiyê, gava Îsa di nav dexilan re diçû, şagirtên* wî simbil diçinîn, di nav destên xwe de difirikandin û dixwarin. ²Lê belê hinekan ji Fêrisiyan* jî wan re got: "Çima hûn vê yeka ku

roja Şemiyê nabe, dikin?" ³Îsa li wan veğerand û got: "Ma we ev jî nexwendîye, ka Dawîd çi kir, gava ew û yê nê pê re birçî bûn? ⁴Çawa ew kete Mala Xwedê, nanê* pêşberî Xwedê stand, xwar û da wan yê nê bi xwe re, ew nanê ku ji kahînan* pê ve çênedibû kesek bixwe?" ⁵Û wî jî wan re got: "Kurê* Mîrov Xudanê* roja Şemiyê ye."

Îsa roja Şemiyê mîrovê desthişk qenc dîke

⁶Û rojêke dine Şemiyê ew çû kinîştê* û hîn dîkir. Li wê derê mîrovek hebû ku destê wî yê rastê hişk bûbû. ⁷Vêca çavên Şerîetzan* û Fêrisîyan* li Îsa bûn, ka ew wê roja Şemiyê nexweşîyan qenc bike. Çimkî ew li tiştêkî digeriyan, da bêxî stûyê wî. ⁸Lê wî zanibû ku ew çi difikirin. Êdî jî wî mîrovê ku destê wî hişk bûbû re, got: "Rabe ser xwe û di navendê de raweste." Ew jî rabû ser xwe û rawesta. ⁹Hingê Îsa jî wan re got: "Ez jî we dipîrsim: Ka roja Şemiyê çi dibê: Qencîkirin an xerabîkirin, rizgarkirina jiyana mîrovekî an helakkîrin?" ¹⁰Û wî li hawîrdora xwe li hemûyan nihêrt û jî yê desthişk re got: "Destê xwe dirêj bike!" Wî jî wî kir û destê wî dîsa bû wek berê. ¹¹Lê belê ew bi carekê har bûn û bi hevdu şewirîn, ka ew çi bînin serê Îsa.

Hilbijartina her diwanzdeh şandiyên Îsa

¹²Vêca di wan rojan de Îsa çû nav çiyê, da dua bike. Wî tevahîya şeva xwe jî Xwedê re bi dua-

kirinê derbas kir. ¹³Û gava bû roj, wî bang kir şagirtên xwe û diwanzdeh ji wan hilbijartin. Wî ji wan re "Şandî" got: ¹⁴Ew jî ev bûn: Şimûn, yê ku wî navê Petrûs jî lê kiribû û birayê wî Endrawis, Aqûb û Yûhenna*, Fîlipo û Bertolomeyo, ¹⁵Metta û Tûma, Aqûbê Halfawo û Şimûn, yê ku jê re Welatparêz digotin, ¹⁶Cihûdayê kurê Aqûb û Cihûdayê* Îsxeryotî, yê ku li Îsa xayîn derket.

Elaletên ku ji bo bihîstina Mizgîniyê û ji nexweşiyên xwe qenc bibin, tên ba Îsa

¹⁷Û ew bi wan re hat xwarê û li nav deştekê rawesta. Û li wir komeke mezin ji şagirtên wî û elaleteke mezin ji xelkê hebûn. Ew ji seranserê Cihûstanê, ji Orşelîmê* û ji ber devê behrê, ji Sûr û Sayda hatibûn, da guhdariya wî bikin û ji nexweşiyên xwe qenc bibin. ¹⁸Û yên ku ji cinên nepak jî cefa dikişandin, dihatin qenckirin. ¹⁹Û tevahiya xelkê li ber xwe dida, ku destê xwe li wî bide, çimkî qewet ji wî derdiket û hemû qenc dikirin.

Xwezîti û nexwezîti

²⁰Vêca Îsa berê xwe da şagirtên xwe û got:

"Xwezî bi we belengazan,

çimkî Padişahiya* Xwedê ya we ye.

²¹Xwezî bi we, yên ku hûn niha birçî ne,

çimkî hûnê werin têrkirin.

Xwezî bi we, yên ku hûn niha digrîn,

çimkî hûnê bikenin.

²²“Xwezî bi we, gava di ber Kurê* Mîrov de, çav-reşiyê biavêjin we, we ji nav xwe derxin, we pîs bikin û navê we bi xerabî derxin. ²³Di wê rojê de şa bin û ji şahiyê lotikan biavêjin, çimkî li ezmanan xelata we mezin e. Bav û kalên wan jî wilo bi pêxemberan* dikirin.

²⁴Lê belê wey li we dewlemendan,
çimkî we dîlxweşiya xwe standiye.

²⁵Wey li we, yên ku hûn niha têr in,
çimkî hûnê birçî bibin.

Wey li we, yên ku niha dikenin,
çimkî hûnê bikevin şîn û girînê.

²⁶“Wey li we be, gava xelk hemû bi qencî li ser we bipeyive, çimkî bav û kalên wan jî wilo bi pêxemberên derewîn dikirin.

Hez ji dijminên xwe bikin

²⁷“Lê ez ji we guhdaran re dibêjim: Hez ji dijminên xwe bikin; qencyê bi wan bikin, yên ku ji we dienirin*. ²⁸Duayên qenc ji bo wan bikin, yên ku nifiran li we dikin; ji bo wan dua bikin, yên ku xerabiyê bi we dikin. ²⁹Heke yek şeqamekê li rûyê te bixe, rexê din jî bide ber. Û heke yek kurkê te ji te bistîne, kirasê xwe jî bi dest ve berde. ³⁰Bide her kesê ku ji te dixwaze û tiştên xwe ji wî yê ku ji te distîne, bi şûn de nexwaze. ³¹Çawa hûn dixwazin ku xelk ji we re bikin, hûn jî wilo ji wan re bikin.

³²“Heke hûn hez ji wan bikin, yên ku ji we hez dikin, gelo çi xelat wê bi destê we bikeve? Çimkî gunehkar jî hez ji wan dikin, yên ku ji wan hez

dikin. ³³Û heke hûn qencyê bi wan bikin, yên ku qencyê bi we dikin, gelo çi xelat wê bi destê we bikeve? Çimkî gunehkar jî wilo dikin. ³⁴Û heke hûn deyn bidin wan, yên ku hûn bi hêvî ne, ji wan bistînin, gelo çi xelat wê bi destê we bikeve? Gunehkar jî deynan didin gunehkaran, da ku ya wan dîsa li wan vegere. ³⁵Lê belê heçî hûn in, hez ji dijmînên xwe bikin, qencyê bikin û bi deyn bidin û bi hêviya vegerandinê nemînin. Hingê wê xelata we mezin be û hûnê bibine kurên wî Yê Herî Bilind, çimkî ew ji nankoran û xeraban re qencîkar e. ³⁶Hûn jî dilbirehm bin, çawa Bavê* we dilbirehm e.

Li ser hukumkirinê

³⁷“Hukum nekin, hûn jî nayên hukumkirin; sûcdariyê nekin, hûn jî nayên sûcdarkirin; lê bibihûrin, wê li we jî were bihûrtin. ³⁸Bidin, ji we re jî wê were dan; bi pîvaneke qenc, bihevdedayî, bihevdehejandî û sereavêtî, wê bikeve dawa we. Ji ber ku bi çi pîvanê hûn bipîvin, bi wê pîvanê jî wê ji we re bê pîvandin.”

³⁹Û Îsa meselek jî ji wan re got: “Ma yê kor dikare rêberiya yekî kor bike? Ma herdu jî nakevin çalê? ⁴⁰Şagirt* ne di ser mamostê xwe re ye; lê belê her yekê ku di hînbûna xwe de bigihe, wê bibe wek mamostê xwe. ⁴¹Û çima tu qirşikê di çavê birayê xwe de dibînî, lê gîrşê di çavê xwe de nabînî? ⁴²An çawa tu dikarî ji birayê xwe re bêjî: ‘Birawo, bihêle ku ez vî qirşikê di çavê te de derxim,’ lê tu gîrşê di çavê xwe bi xwe de nabînî?

Hey mirovê durû! Ka pêşî girşê di çavê xwe de derxe, hingê tê qenc bibînî, da tu bikaribî qirşîkê di çavê birayê xwe de derxî.

Dar ji fêkiyê xwe tê naskirin

⁴³"Ne dara qenc berê xerab dide û ne jî dara xerab berê qenc dide. ⁴⁴Her dar bi berê xwe tê naskirin; çimkî mirov ji stiriyên hêjîran nade hev û ne jî ji diriyê tirî diçine. ⁴⁵Mirovê qenc jî xezîna dilê xwe ya qenc qencyê derdixe û yê xerab jî xezîna dilê xwe ya xerab xerabiyê derdixe, çimkî dev ji bisereavêtina dil dibêje.

Hîmê du malan

⁴⁶"Û çima hûn ji min re dibêjin: 'Ya Xudan', Ya Xudan' û ew tiştên ku ez dibêjim, hûn nakin? ⁴⁷Ezê nîşanî we bikim, ka her yekê ku tê ba min û gotinên min dibihîze û wan tîne cih, wek kê ye: ⁴⁸Ew wek mirovekî ye ku xaniyek ava kir. Wî kola û kûr kir û hîmê xênî li ser latê danî. Gava lehi rabû, pêlên wê li xênî dan, lê nikaribûn xênî ji cih bileptînin, çimkî ew li ser latê hatibû avakirin. ⁴⁹Lê belê ewê ku gotina min dibihîze û nake, ew wek mirovekî ye ku xaniyek li ser axê, bê hîm, ava kir û lehiyê lê da û ew di cih de hilweşiya û ketina wî xaniyê gelek mezin bû."

Genckirina xulamê yekî sersed

7 Piştî ku wî ew gotinên ku xelkê guhdariya

wan dîkir, xilas kirin, ew çû Kefernahûmê. ²Xulamê sersedekî* nexweş ketibû û li ber mirinê bû. Ew li ber dilê wî hêja bû. ³Gava wî li ser Îsa bihîst, wî çendek ji rihsipiyên Cihûyan şandin ba wî û jê lava kir, ku ew were û xulamê wî xilas bike. ⁴Gava ew hatin ba Îsa, wan gelek lavlav jê kir û gotin: "Ew hêja ye ku tu vê jê re bikî, ⁵çimkî ew hez ji miletê me dike û wî bi xwe kinîşt* ji me re ava kiriye." ⁶Îsa bi wan re çû. Gava hindik mabû ku ew bigihe xênî, yê sersed dost şandin pêşiya wî, da ew halo jê re bêjin: "Ya Xudan*, xwe newestîne, çimkî ez ne hêja me ku tu werî bin banê min. ⁷Ji ber vê yekê jî min xwe hêja nedît ku ez bêm ba te. De vêca hema gotinekê bêje û xulamê min wê qenc bibe. ⁸Çimkî ez bi xwe jî mirovekî di bin serdestiyê* de me û di bin min re jî leşker hene. Ez ji vî re dibêjim: 'Here!' ew diçe û ji yê din re dibêjim: 'Were!' ew tê û ez ji xulamê xwe re dibêjim: 'Vê bike!' ew wê dike." ⁹Vêca, gava Îsa ev bihîst, ew ji wî ecêbmayî ma. Wî berê xwe da elaleta ku li pey wî dihat û got: "Ez ji we re dibêjim ku min di Îsraêlê de jî baweriyê hevqas mezin nedîtiye." ¹⁰Û gava yên şandî vegehiyan mal, wan dît ku xulamê wî qenc bûye.

Saxbûna kurê jinebiyê

¹¹Ne bi gelekî piştî vê, Îsa çû nav bajarekî ku jê re Nayîn digotin. Şagirtên* wî û elaletê mezin pê re diçûn. ¹²Gava ew nêzîkî dergehê bajêr dibû, miriyek ji bajêr derdixistin. Ew kurê bi tenê yê

diya xwe bû û dê jî jinebî bû. Û elaletêke mezin ji bajêr bi wê re bû. ¹³Gava Xudan* dê dît, dilê wî pê şewitî û jê re got: "Negirî!" ¹⁴Ew nêzikî darbestê bû, destê xwe lê da û yên ku ew hilgirtibûn, sekinîn. Wî got: "Xorto! Ez ji te re dibêjim, rabe ser xwe!" ¹⁵Û yê mirî rabû, rûnişt û dest pê kir, peyivî. Û Îsa ew da diya wî. ¹⁶Vêca tirs kete dilê hemûyan. Wan mezinahî dida Xwedê û digotin: "Pêxemberekî mezin di nav me de rabûye" û "Va ye, Xwedê serek li gelê xwe daye." ¹⁷Û ev gotina ha ya li ser wî li seranserê Cihûstanê û hawirdora wê belav bû.

Îsa bersîva pîrsa Yûhenna dide

¹⁸Şagirtên Yûhenna* jî ji wî re li ser van tiştan hemûyan gotin. Û Yûhenna bang kir diduyan ji şagirtên xwe ¹⁹û ew şandin ba Îsa, da jê bipîrsin: "Ma tu yî, yê ku wê bihata, an divê em li hêviya yekî din bimînin?" ²⁰Gava ew herdu zilam hatin ba wî, wan jê re got: "Yûhennayê imadkar* em şandine ba te, da em bipîrsin: 'Ma tu yî, yê ku wê bê, an divê em li hêviya yekî din bimînin?'" ²¹Di wê kêlikê de Îsa gelek ji nexweşî, êş û ruhên xerab qenc kirin û ronahî kir çavên gelek koran. ²²Îsa li wan vegerand û got: "Herin û we çî dîtiye û çî bihîstiye ji Yûhenna re bêjin: Kor dibînin, şil û şeht rêve diçin, kotî paqij dibin, ker dibihîzin, mirî radibin û ji belengazan re mizgînî* tê dan. ²³Û xwezî bi wî yê ku li ser min dudilî nebe."

²⁴Gava şandiyên Yûhenna çûn, wî dest pê kir û jî elaletê re li ser Yûhenna got: "Ma hûn derketin

çolê, da hûn çi bibînin? Çîtikeke ku li ber bayê diheje? ²⁵An hûn derketin çolê, da hûn çi bibînin? Mirovekî, ku cilên nermîn li xwe kirine? Va ye, yên bi cilên spehî û di dewlemendiyê de dijîn, ew di qesrên padişahan de ne. ²⁶An jî hûn derketin, da hûn çi bibînin? Ma pêxemberekî? Erê, ez ji we re dibêjim, ji pêxemberekî hê bêtir. ²⁷Ev ew e, yê ku li ser hatiye nivîsîn: 'Va ye, ez qasidê xwe li pêşiya te dişînim, ewê riya te li pêşiya te amade bike.' ²⁸Ez ji we re dibêjim, di nav wan de, yên ku ji jinan çêbûne, tu kes ji Yûhenna meztir nîne, lê dîsa di Padişahiya* Xwedê de yê herî biçûk ji Yûhenna meztir e."

²⁹Gava tevahiya xelkê, heta bi bacgiran* jî ev yek bihist, wan heqîya Xwedê nas kir, çimkî bi imadkirina* Yûhenna hatibûn imadkirin. ³⁰Lê belê heçî Fêrisî* û Şerîetzan* bûn, wan daxwaza Xwedê ya ku ji bo wan bû qebûl nekir, çimkî bi imadkirina Yûhenna nehatibûn imadkirin. ³¹"Ma vêca ez mirovên vî nîfşî bi kê bişibînim û ew mîna kê ne? ³²Ew wek zarokên ku li nav meydana bajêr rûdinin, bang dikin hev û dibêjin: 'Me ji we re li zirnê da û hûn nereqisîn. Me ji we re avêt ser miriyan û hûn negirîn.' ³³Çimkî Yûhennayê imadkar hat, ne nan dixwar û ne şerab vedixwar û we digot: 'Cinên wî hene.' ³⁴Kurê* Mirov jî hat, ew dixwe û vedixwe û hûn dibêjin: 'Ev mirovekî xwere û şerabvexwer e, hevalê bacgir û gunehkaran e.' ³⁵Lê belê şehrezayî ji aliyê hemû zarowên xwe ve rast hatiye dîtin."

Lêbihûrtina li jina gunehkar

³⁶Vêca yekî ji Fêrisiyan* xwest ku Îsa bi wî re xwarinê bixwe, ew çû mala yê Fêrisî û li sifrê rûnişt. ³⁷Û li bajêr jineke gunehkar hebû. Gava wê bihîst ku ew li mala yê Fêrisî li ser sifrê rûniştiye, wê di firaxêke mermerê sipî de rûnekî bîhnxweş anî. ³⁸Ew ji pişt ve li ber lingên wî rawesta, bi girîn dest pê kir, lingên wî bi hêstiran şil kirin û ew bi pora serê xwe zuwa kirin. Piştî wê lingên wî maç kirin û rûn* li wan da. ³⁹Gava yê Fêrisî, yê ku ew xwestibû mala xwe, ev dît, ji xwe re got: "Heke ev pêxember bûya, wê bizaniya, ka ev kî ye û ew çi jin e, ya ku destê xwe dide wî. Çimkî ew yeke gunehkar e."

⁴⁰Îsa jê re got: "Şimûn*, ez dixwazim tiştekî ji te re bêjim." Wî got: "De bêje mamoste." ⁴¹"Du deyndarên deynxwazekî hebûn; yek ji wan bi pênc sed û yê din bi pêncî zîvî* deyndar bû. ⁴²Lê ji ber ku nikaribûn vegezin, ew li herduyan jî bihûrt. Vêca kîjan ji herduyan wê bêtir hez ji wî bike?" ⁴³Şimûn lê vegezan û got: "Ez dibêjim hema, ewê ku bêtir lê hatî bihûrtin." Wî jî jê re got: "Te rast tê derxist." ⁴⁴Wî berê xwe da jinê û ji Şimûn re got: "Tu vê jinê dibînî? Ez hatim mala te, te av jî ji bo lingên min neda, lê belê wê lingên min bi hêstiran şil kirin û bi pora xwe zuwa kirin. ⁴⁵Te maçek jî neda min, lê belê wê ji hinga ku ez ketime hindur, dev ji maçkirina lingên min bernedaye. ⁴⁶Te rûnek* li serê min neda, lê wê rûnekî bîhnxweş li lingên min da. ⁴⁷Loma ez ji te re dibêjim, li gunehên wê yên gelek hat bihûrtin."

Ji ber vê yekê wê gelekî hez kiriye. Lê belê yê ku jê re hindik tê lêbihûrtin, ew hindik hez dike."

⁴⁸ Û wî ji wê re got: "Li gunehên te hat bihûrtin."

⁴⁹ Vêca yên ku pê re li ser sîfrê rûniştibûn, dest pê kirin û ji xwe re gotin: "Gelo ev kî ye ku li gunehan jî dibihûre?" ⁵⁰ Hingê wî ji jinê re got: "Bawerîya te tu xilas kirî. De vêca bi aştî here."

Ew jinên ku li pey Îsa diçûn

8 Û piştîre Îsa di bajar û gundan re diçû, hîn dikir û Mizgîniya* Padîşahiya* Xwedê dida. Her diwanzdeh jî pê re bûn. ² Herwekî hin jinên ku ji ruhên xerab û nexweşîyan hatibûn qenckirin bi wan re bûn: Meryema ku jê re Mejdelaî dihat gotin, ya ku heft cin ji wê derketibûn, ³ û Yohana jina Xûzayê wekilê mala Hêrodês* û Sosin û gelekên din ku bi malê xwe alîkariya wan dikirin.

Mesela erdê qenc û neqenc

⁴ Û gava elaleteke mezin ji xelkê ji her bajarî li ba Îsa civiya, wî meselek ji wan re got: ⁵ "Yê cotçarî derket, da here tovê xwe biçîne. Hê wî tovê xwe direşand, hinek kete ser rê. Vêca xelkê pê lê kir û teyrên ezmanan ew xwar. ⁶ Û hinek jê kete ser erdê kevirî û şîn bû, lê zû hişk bû, ji ber ku ew bê rewa bû. ⁷ Hinek jê kete nav stirîyan, stirî jî pê re şîn bûn û ew fetisandin. ⁸ Hin jî kete ser erdekî qenc, şîn bû û berê wî sed tovi bû."

Piştîre Îsa bi dengekî bilind got: "Ewê ku guhên wî ji bihîstinê re hene, bila bibihîzel!"

Şirovekirina mesela erdê qenc û neqenc

⁹Vêca şagirtên* wî ji wî pirsîn, ka maneya vê meselê çi ye? ¹⁰Wî jî got: "Heçî hûn in, ji we re hatiye dan, ku hûn sirên* Padîşahiya Xwedê bizanin, lê heçî yên din in, ji wan re bi meselan tê gotin, da ku ew binihêrin, lê nebînin û bibihîzin, lê fêm nekin.

¹¹"Maneya vê meselê jî ev e: Tov peyva Xwedê ye. ¹²Tovê ku kete ser rê, ew in, yên ku gotinê dibihîzin, lê Îblîs* tê û wê ji dilên wan derdixe, da ku ew baweriyê neynin û xilas nebin. ¹³Heçî yên ser erdê kevirî ne, ew in, yên ku çaxê gotina Xwedê dibihîzin, wê bi dilxweşî qebûl dikin; lê ew bê ra ne, baweriya wan heta bi demekê ye û di çaxê ceribandînê de ew ji rê derdikevin.

¹⁴"Yên ku ketine nav stiriyan jî, ew in, yên ku dibihîzin, lê gava didin ser rê, bi xem, dewlemendî û kêfên vê dinyayê difetisin û berên gihayî nadin. ¹⁵Lê heçî yên di nav erdê qenc de ne, ew in, ku gotina Xwedê dibihîzin, bi dilekî pak û dirist di dilê xwe de dihilînin û bi bîhna fereh ber didin.

Çira nayê nixumandin

¹⁶"Tu kes çirayê pênxaxê û bi firaxekê nanixumîne, an wê naxe bin nivînan, lê belê ewê wê deyne ser pêçirê*, da yên ku werin hindur ronahiyê bibînin. ¹⁷Çimkî tişteki veşartî nîne ku wê neyê eşkerekirin û ne jî tişteki nixumandî heye ku neyê naskirin û nekeve ber ronahiyê. ¹⁸Ji ber vê yekê,

bizandin ku hûn çawa guhdarî dikin, çimkî yê ku pê re heye, wê ji wî re bêtir were dan û yê ku pê re nîne, tiştê ku ew yê xwe guman dike jî, wê ji wî were standin."

Dê û birayên Îsa

¹⁹Hingê dê û birayên Îsa hatin ba wî, lê belê wan ji ber piraniya xelkê nikaribû xwe bigihînin wî. ²⁰Û jê re gotin: "Diya te û birayên te li derve rawestane û dixwazin te bibînin." ²¹Lê belê wî li wan vegerand û got: "Diya min û birayên min ew in, yên ku gotina Xwedê dibihîzin û dikin."

Îsa bahoze radiwestîne

²²Rojekê ji rojan ew bi şagirtên* xwe ve li qeyikekê siwar bû, wî ji wan re got: "Werin, em herin aliyê din î golê." Û bi rê ketin. ²³Gava ew bi qeyikê diçûn, ew bi xew ve çû. Hingê bahoze li golê rabû, av diket qeyikê û ew ketin tehlûkê. ²⁴Û şagirt nêzîkî wî bûn, ew hişyar kirin û gotin: "Ya Hosta, ya Hosta, va ye, em wêran dibin." Vêca ew rabû û wî dengê xwe li ba û pêlên avê hilda. Êdî bahoze rawesta û dinya bê deng bû. ²⁵Vêca wî ji wan re got: "Kanî baweriya we?" Belê ew tirsîyan û wan ecêbmayî ji hev re got: "Ma ev kî ye, yê ku li ba û avê emir dike û ew bi ya wî dikin?"

Îsa yekî cinoiyî li Gîrasînê qenc dike

²⁶Ew çûn herêma Gîrasîniyan, ya ku diket

pêşberî Celîlê. ²⁷ Gava ew derket ser bejê, mirovek ji wî bajarî rastî wî hat ku cin di wî de hebûn. Wî ji mêj ve cil li xwe nedikirin û li malê nedima. Ew li nav goristanan dima. ²⁸ Gava wî Îsa dît, kir qîrîn û xwe li ber wî avêt erdê û bi dengekî bilind got: "Ma te çi ji min divê, ya Îsa, Kurê* Xwedayê Herî Bilind? Ez lavan ji te dikim, min nede ezabê." ²⁹ Çimkî Îsa emir li ruhê nepak kiribû, ku ji wî mirovî derkeve. Wî cinî pir caran ew digirt. Bi ser ku ew bi qeyd û zincîran girêdayî dihat girtin jî, lê dîsa wî qeyd dişkandin û cin ew diajot çolan. ³⁰ Îsa jê pirsî û got: "Navê te çi ye?" Wî got: "Lejyon*", ji ber ku gelek cin ketibûn nava wî. ³¹ Cinan ji Îsa lavlav kir, da ew emir li wan neke, ku ew herin kortala* bê binî. ³² Vêca garaneke mezin ji berazan li wê derê bû. Ew li ser çiyê diçêrîn. Wan jê lava kir, ku ew destûrê bide wan, da ew bikevin wan berazan. Wî jî destûr da wan. ³³ Vêca cin ji wî mirovî derketin û ketin berazan, garan jî çû û xwe di kendêl re li golê werkir û xeniqî. ³⁴ Çaxê gavanan dît ku çi çêbû, ew revîn û ev xeber li nav bajêr û gundan belav kirin. ³⁵ Vêca xelk derketin, da bibînin, ka çi çêbûbû. Û hatin ba Îsa û ew mirovê ku cin ji nav wî derketibûn, bi cil û li ser hişê xwe li ber lingên Îsa rûniştî dîtin û tirsîyan. ³⁶ Yê ev tişt dîtibûn, ji wan re gotin, ka çawa yê cinoyî* hat qenckirin. ³⁷ Û tevahiya xelkê ji hawirdora Girasînê ji wî xwestin ku ew ji nav wan here, çimkî tirseke mezin ketibû dilê wan. Îsa jî kete qeyikê û vegeriya. ³⁸ Lê belê ew zilamê ku cin ji wî derketibûn, lava ji Îsa kir, da ew wî bi xwe re

bihêle. Lê belê wî ew rêkir û jê re got: ³⁹“Vegere mala xwe û bêje, ka Xwedê çi ji te re kiriye.” Ew jî çû û li nav bajêr hemûyî kir deng, ku Îsa çi ji wî re kiribû.

Keçika serdarê kinîştê û jina bêçare qenc dibîn

⁴⁰Û gava Îsa vegeriya, xelkê ew anî nav xwe, çimkî hemû li hêviya wî bûn. ⁴¹De vêca serdarekî kinîştê, ku navê wî Yayîro bû, hat. Wî xwe avêt ber lingên Îsa û jê lava kir, ku ew pê re here mala wî. ⁴²Çimkî keçeke wî bi tenê hebû ku nêzîkî diwanzdeh salî û li ber mirinê bû. Vêca gava Îsa diçû, elaletê ew di nav xwe de dida ber palan. ⁴³Û jîneke ku ji diwanzdeh salan ve xwîn jê diçû û her tiştên ku wê abora xwe pê dikir, dabû hekîman* û kesekî nikaribû wê qenc bike, ⁴⁴ji pişt ve hat û destê xwe gihand dawa kirasê Îsa. Û di cih de xwîna wê jê çikiya. ⁴⁵Vêca Îsa pirsî: “Ew kî bû ku destê xwe li min da?” Gava her kesî înkâr kir, Petrûs* got: “Ya Hosta, elalet li te tê hev û te dide ber palan û tu dibêjî: ‘Ew kî bû ku destê xwe li min da?’” ⁴⁶Lê belê Îsa got: “Yekî destê xwe li min da, çimkî ez pê hesiyam, ku qewet ji min derket.” ⁴⁷Gava wê jînê dît ku ew veşartî nema, ew lerizî, hat û xwe avêt pêşiya wî û li pêş tevahiya xelkê got ku wê ji ber çi destê xwe li wî da û çawa ew di cih de qenc bû. ⁴⁸Û Îsa jê re got: “Keça min, baweriya te tu qenc kirî. De vêca bi aştî here.” ⁴⁹Hê Îsa dipeyivî, yek ji mala serdarê kinîştê hat û got: “Keça te mir. Êdî

mamoste reht neke." ⁵⁰Lê belê, gava Îsa ev bihîst, lê vegerand û got: "Netirse, tenê baweriya xwe bine û keçik wê qenc bibe!" ⁵¹Gava ew hat xênî, wî nehişt kesek ji Petrûs, Yûhenna, Aqûb û dê û bavê keçikê pê ve bi wî re derbas bibe. ⁵²Hemû li ser wê digirîn û şîn dikirin. Lê belê Îsa ji wan re got: "Negirîn, ew nemiriye, lê ew di xew de ye." ⁵³Ew pê kenîn, çimkî wan dizanibû ku ew miriye. ⁵⁴Wî rahişt destê wê, bang kir û got: "Wa keçikê, rabe ser xwe!" ⁵⁵Hingê ruhê wê lê vegeriya û ew di cih de rabû ser xwe. Û Îsa emir kir, ku tişteki xwarinê bidinê. ⁵⁶Dê û bavê wê heyirî man. Wî emir li wan kir, ku ew ji kesekî re nebêjn, ka çi bûye.

Îsa her diwanzdeh şagirtên xwe dişîne

9 Vêca Îsa her diwanzdeh şagirtên xwe li hev kom kirin, qewet û desthilatî li ser hemû cinan û ji bo qenckirina nexweşîyan da wan. ²Û wî ew şandin, da ew Padişahiya* Xwedê bidin naskirin û nexweşan qenc bikin. ³Û ji wan re got: "Tişteki ji bo rê bi xwe re nebîn, ne dar, ne tûr, ne nan, ne pere û ne jî du kiras. ⁴Û xaniyê ku hûn bikevinê, li wir bimînin û ji wir bidin rê. ⁵Û li her dera ku ew we qebûl nekin, ji wî bajarî derkevin û toza lingên xwe biweşînin, da hûn wan hişyar bikin." ⁶Vêca ew derketin û gund bi gund derbas dibûn. Wan Mizgînî* dida û li her derê nexweş qenc dikirin.

Hêrodêsê serdar şaş dimîne

⁷Û Hêrodêsê* serdar her tiştê ku çêbûbû, bihîst û şaş ma, çimkî hinan digot ku Yûhenna* ji nav miriyan rabûye; ⁸hinekên din digot ku Êlyas xuya bûye û hinan jî digot ku yek ji pêxemberên berê jî nû ve rabûye. ⁹Û Hêrodês got: "Min serê Yûhenna da birin. Lê gelo ev kî ye, evê ku ez van tiştan li ser dibihîzim?" Û lê geriya, da wî bibîne.

Îsa pênc hezaran ji pênc nan û du masiyan têr dike

¹⁰Û gava şandî* vegeriyan, ji Îsa re her tiştê ku wan kiribû, gotin. Û wî ew bi xwe re birin û bi tenê çû nêzîkî bajarekî bi navê Beytsayda. ¹¹Û gava elaletê ev bihîst, ew li pey wî çû. Wî ew qebûl kirin û ji wan re li ser Padîşahiya Xwedê peyivî. Wî yên hewceyî qenckirinê, qenc dikirin. ¹²Vêca roj li ber ava bû, her diwanzdeh hatin û jê re gotin: "Xelkê berde, da ew herin gundên hawirdor û nav malan, da xwarin û cihê razanê ji xwe re bibînin, çimkî em li vê derê li cihekî xurû vala ne." ¹³Lê belê wî ji wan re got: "Hûn xwarinê bîdin wan!" Û wan lê vegerand û got: "Ji pênc nan û du masiyan pê ve tiştêkî me nîne. Wekî din divê em herin û ji tevahiya vê elaletê re xwarinê bikirin." ¹⁴Çimkî ew nêzîkî pênc hezar mêr in. Vêca wî jî şagirtên xwe re got: "Bihêlin ku ew kom bi kom, di her yekê de pêncî, li hev rûnin." ¹⁵Wan wilo kir û hiştin hemû li hev rûnin.

¹⁶Û wî rahişt her pênc nan û herdu masîyan, çavên xwe ber bi ezmanan ve rakir û şikir kir, ew şkandin û dan şagirtên xwe, da ew wan deynin ber elaletê. ¹⁷Û wan xwar û hemû têr bûn û hê diwanzdeh selikên nanên hûrbûyî jî, yên ku ji ber wan mabûn, dan hev.

Petrûs şahidiyeke rast li ser Îsa dide

¹⁸Carekê, gava wî bi tenê dua dikir, şagirtên wî li ba wî bûn û wî ji wan pirsî û got: "Li gora gotina xelkê ez kê me?" ¹⁹Wan lê vegerand û got: "Hin dibêjin: Yûhennayê imadkar*, hin Êlyas û hinekên din jî dibêjin ku yek ji pêxemberên berê rabûye." ²⁰Û wî ji wan pirsî: "Lê vêca hûn dibêjin ku ez kê me?" Petrûs lê vegerand û got: "Tû Mesîhê* Xwedê yî!" ²¹Lê belê wî tembîh li wan kir û emir da wan, ku ew vê yekê ji kesekî re nebêjin. ²²Wî got: "Divê Kurê* Mirov gelek cefayê bikişîne û ji aliyê rihsipî, serekên kahînan* û Şerîetzanan* ve were redkirin û kuştin û roja sisiyan ji mirinê rabe."

Rahêje xaça xwe û li pey min were

²³Vêca wî ji hemûyan re got: "Yê ku bixwaze li pey min were, bila ew xwe înkâr bike, her roj rahêje xaça xwe û li pey min were. ²⁴Çimkî yê bixwaze jiyana xwe rizgar bike, ewê wê wînda bike, lê belê yê jiyana xwe di ber min de wînda dike, ewê wê xilas bike. ²⁵Ma çi feyda mirovekî heye, heke hemû dinyayê bi dest bixe, lê belê ew

xwe bi xwe winda bike, an ziyaneke mezin bigihîne xwe? ²⁶Û yê ji ber min û gotinên min ji xwe fihêt bike, wê Kurê* Mirov jî ji ber wî ji xwe fihêt bike, gava ku ew bi rûmeta xwe, ya Bavê* xwe û ya milyaketên pîroz ve were. ²⁷Bi rastî ez ji we re dibêjim ku di nav yên li vir rawestayî de hinek hene, yên ku mirinê tam nakin, heta ku ew Padişahiya Xwedê nebînin."

Şagirt Îsa di nûr û rûmeta wî de dibînin

²⁸Vêca, bi nêzîkî heşt rojan piştî van gotinan, wî Petrûs, Yûhenna û Aqûb bi xwe re birin û hilkişî ser çiyê. da dua bike. ²⁹Û gava wî dua fikir, xuyabûna rûyê wî hat guhertin, cilên wî sipî bûn û şewq dan. ³⁰Û va ye, du zilam pê re dipeyivîn. Ew Mûsa û Êlyas bûn. ³¹Ew di nav rûmetê de xuya bûbûn û li ser mirina wî, ya ku wê li Orşelîmê biçûya serî, dipeyivîn. ³²Belê Petrûs û yên pê re ketibûn xewa giran; piştî ew qenc hişyar bûn, wan rûmeta wî û herdu zilamên pê re rawestayî dîtîn. ³³Û çaxê ew ji wî cihê dibûn, Petrûs ji Îsa re got: "Ya Hosta, qenc e ku em li vir bin. Ka em sê holikan çêbikin, yek ji te re, yek ji Mûsa re û yek jî ji Êlyas re." Belê wî nizanibû ku ew çî dibêje. ³⁴Vêca hê ew wilo bi gotin, ewrek hat û siya xwe li ser wan veda. Gava ew ketin nav ewr, tirsîyan. ³⁵Vêca dengê ji ewr hat û got: "Ev e Kurê min î bijartî! Guhdariya wî bikin!" ³⁶Û gava deng hat, Îsa tenê ma. Û wan devê xwe girt û di wan rojan de ji kesekî re tiştek ji wê ya ku wan dîtibû, negotin.

Îsa cinê nepak ji kurik derdixe

³⁷Vêca wilo çêbû ku roja din, gava ew ji çiyê hatin xwarê, elaletêke mezin ber bi wî ve hat. ³⁸Zilamekî ji nav elaletê bi dengêkî bilind bang kir û got: "Wa Mamoste, ez lava ji te dikim, bi çavê rehmê li kurê min binihêre, çimkî ew yê min î bi tenê ye. ³⁹Va ye, ruhek wî digire, ew ji nişkê ve dike qîrîn û ew wî ji hev vedihejîne, heta kef bi ser devê wî dikeve û hema bêje wî bernade. Ew wî ji dil dipelixîne. ⁴⁰Min lava ji şagirtên te kir, da ew wî derxin, lê belê wan nikaribû." ⁴¹Vêca Îsa lê vegerand û got: "Hey nîfşê bêbawerî û jirêderketî, ma ezê heta kengê bi we re bim û li we sebir bikim? Ka kurê xwe bîne vîr!" ⁴²Belê hê ew di rê de, cin ew avêt erdê û jihevhişweşand. Û Îsa dengê xwe li cinê nepak hilda, kurik qenc kir û ew li bavê wî vegerand. ⁴³Vêca ew hemû ji mezinahiya Xwedê ecêbmayî diman.

Îsa cara diduyan li ser mirina xwe dipeyive

Gava hê hemû ecêbmayî diman, ku wî çi dîktir, wî ji şagirtên xwe re got: ⁴⁴"Van gotinan bixînin guhên xwe, çimkî Kurê* Mirov wê were xistin nav destê mirovan." ⁴⁵Belê wan ev gotin fêm nekir. Ew ji wan veşartî bû, da ew tenegehînin. Û wan newêribû, vê gotinê jê bîpîrsin.

Yê ji hemûyan meztir kî ye?

⁴⁶Û dabaş ket nav wan, ka di nav wan de yê herî mezin kî ye. ⁴⁷Gava Îsa fikirên dilê wan zanî, wî zarokek anî û li teniştê xwe danî ⁴⁸û ji wan re got: "Ew kesê ku vê zarokê bi navê min qebûl bike, ew min qebûl dike û ew kesê ku min qebûl dike, ew wî qebûl dike, yê ku ez şandime. Çimkî kî di nav we hemûyan de yê herî biçûk e, ew yê mezin e."

Kî ne li dijî we ye, ew bi we re ye

⁴⁹Belê Yûhenna rabû û jê re got: "Ya Mamoste, me mirovek dît, bi navê te cin derdixistin û me jî nehişt, çimkî ew bi me re li pey te nayê." ⁵⁰Û Îsa jê re got: "Rê lê negirin, ji ber ku yê ne li dijî we ye, ew bi we re ye."

Gundekî Sameriyan Îsa qebûl nake

⁵¹Û gava rojên hilkişîna wî nêzik dibûn, wî berê xwe da Orşelîmê, da here wê derê. ⁵²Wî qasîd li pêşîya xwe şandin. Ew çûn gundekî Sameriyan*, da amadekariyê jê re bikin. ⁵³Û wan ew qebûl nekîr, ji ber ku wî berê xwe dabû Orşelîmê. ⁵⁴Vêca gava şagirtên wî, Aqûb û Yûhenna ev yek dîtîn, wan got: "Ya Xudan, te divê, ku em bêjin, da agir ji ezmanan bibare û wan helak bike, wek ku Êlyas kiribû?" ⁵⁵Belê ew zivirî û dengê xwe li wan hilda. ⁵⁶Û ew çûn gundekî din.

Mercên çûna li pey Îsa çi ne

⁵⁷Vêca, gava ew rêve diçûn, yekî jê re got: "Ezê li pey te werim, her dera ku tu heriyê." ⁵⁸Îsa jê re got: "Kunên roviyan û hêlînên teyrikên ezmanan hene, belê ji Kurê* Mirov re cihekî ku ew serê xwe lê deyne nîne." ⁵⁹Vêca wî jî yekî din re got: "Li pey min were!" Belê wî got: "Destûrê bide min, ku ez pêşî herim bavê xwe veşêrim." ⁶⁰Îsa jê re got: "Bila mirî miriyên xwe veşêrin, heçî tu yî, tu here û Mizgîniya Padîşahiya Xwedê bêje!" ⁶¹Û yekî din jî got: "Ya Xudan, ezê li pey te bêm, lê pêşî destûrê bide min, da ez xatîrê xwe jî malîyên xwe bixwazim." ⁶²Û Îsa got: "Çi kesê ku destê xwe deyne ser halet û berê xwe bi paş ve bike, ew ne hêjayî Padîşahiya Xwedê ye."

Şandina heftê şagirtî

10 Piştî vê yekê Xudan heftê şagirtên din jî hilbijart û ew dido dido li pêşîya xwe şandin her bajar û her cihê ku wî dixwest, ew bi xwe biçûyayê. ²Wî jî wan re got: "Rast e, dextl gelek e, belê pale hindik in. De vêca jî xwediye dextlê lavan bikin, da ew palan bişîne nav dexlê xwe. ³Herin! Ez we wek berxan dişînim nav guran. ⁴Ne kîsik, ne tûr û ne jî çaroxan bi xwe re bibin û di rê de silavê nedin tu kesî. ⁵Û kîjan mala hûn bikevinê, pêşî bêjin: 'Aştî li ser vê malê.' ⁶Û heke mirovekî hêjayê aştîyê li wir hebe, aştîya we wê li ser wî bimîne; lê heke nebe, wê ew dîsa li we vegere. ⁷Û di wê malê de bimînin, tiştê wan î

heyî, bixwin û vexwin, çimkî yê pale hêja ye heqê xwe. Ji malekê neçin ya din. ⁸ Û kîjan bajarê hûn bigihinê û ew we qebûl bikin, tiştê were ber we, bixwin. ⁹ Û nexweşên tê de qenc bikin û ji wan re bêjin: 'Padîşahiya Xwedê nêzikî we bûye.' ¹⁰ Belê kîjan bajarê hûn bigihinê û ew we qebûl nekin, derkevin ser meydana wî û bêjin: ¹¹ 'Em wê toza ku ji bajarê we bi lingê me ve maye, bi ser we de diweşînin, belê vê bizanin ku Padîşahiya Xwedê nêzikî we bûye.' ¹² Ez ji we re dibêjim ku wê rojê halê Sodomê wê ji halê wî bajarî çêtir be.

Bajarên bêbawerî

¹³ "Wey li te Xorazînê! Û wey li te Beytsaydayê! Heke ew kerametên ku di nav we de hatin kirin, di Sûr û Sayda de bihatana kirin, wanê ji mêj ve xîrarên reş li xwe pêçayî û di xweliyê de rûniştî tobe bikirana. ¹⁴ Lê belê roja hukum halê Sûr û Sayda wê ji yê we çêtir be. ¹⁵ Û tu, hey Kefer-nahûmê, ma tê heta bi ezmanan bilind bibî? Na, tê heta bi diyarê* miriyan herî xwar. ¹⁶ Yê ku guh dide we, ew guh dide min û yê ku we red dike, ew min red dike û yê min red dike, ew yê ku ez şandime, red dike."

Vegerîna heftê şagirtî

¹⁷ Her heftê bi şahî vegeriyan û gotin: "Ya Xudan, cîn ji bi navê te bi ya me dîkin." ¹⁸ Vêca wî ji wan re got: "Min dît ku çawa Îblîs* wek birûskê ji ezmanan ket. ¹⁹ Va ye, min desthilatî* daye we, ku

hûn pê li mar û dûpişkan û hemû qeweta neyaran bikin û wê tu tişt ziyanê nede we. ²⁰Lê belê bi wê şa nebin ku cin bi ya we dikin, belê bi wê şa bin ku navên we li ezmanan hatine nivîsîn."

Dilşabûna Îsa

²¹Di wî çaxî de Îsa bi Ruhê Pîroz şa bû û got: "Ya Bav", Xudanê erd û ezmên, ez ji te re şikir dikim, ku te ev tiştên ha ji şehrezan û zaneyan veşartine û ji zarokên biçûk re eşkere kirine. Erê, Bavo, ji ber ku ev yek li te xweş hat. ²²Her tişt ji Bavê min ji min re hatiye dan. Kesek nizane kur kî ye, ji Bav pê ve û kesek nizane, Bav kî ye, ji xeynî Kur û yê ku Kur bixwaze bi wî bide eşkerekirin." ²³Û wî berê xwe bi taybetî da şagirtan û got: "Xwezî bi wan çavên ku wan tiştan dibînin, yên ku hûn dibînin. ²⁴Çimkî ez ji we re dibêjim ku gelek pêxember û padişahan xwestin, wan tiştên ku hûn dibînin, bibînin, lê belê wan ew neditin û wan tiştên ku hûn dibihîzin, bibihîzin, lê belê nebihîstin."

Mesela Sameriyê dilpak

²⁵Vêca Şerîetzanek rabû, ew ceriband û got: "Ya Mamoste, ma ez çi bikim, da ku ez bibîme wêrisê jiyana herheyî?" ²⁶Îsa lê vegerand û got: "Ma di Şerîetê de çi nivîsiye? Tu çawa dixwînî?" ²⁷Wî lê vegerand û got: "Bi hemû dilê xwe, bi hemû canê xwe, bi hemû hîmeta xwe û bi hemû hişê xwe hez ji Xudan, Xwedayê xwe bike û hez ji

cîranê xwe bike, çawa tu hez ji xwe bi xwe dikî." ²⁸Îsa lê vegerand û got: "Te rast got, de vêca wîlo bike, tê bijî."

²⁹Lê belê wî yê zane xwest xwe rûsipî derxe û ji Îsa re got: "Ma cîranê min kî ye?" ³⁰Îsa lê vegerand û got: "Zilamek ji Orşelîmê daket xwarê û çû bajarê Eriha. Ew kete nav destên rêbiran*. Rêbiran ew tazî kir, lêxistin û hema bêje nîvkuştî dev jê berdan û çûn. ³¹Û wîlo çêbû ku kahînekî xwe bi wê riyê de berdida. Gava wî ew dît, wî xwe jê dûr kir û di aliyê din re bihûrî û çû. ³²Bi vî awayî yekî Lêwî* jî hate wê derê, wî jî ew dît û di aliyê din re bihûrî û çû. ³³De vêca yekî Samerî* jî di wê riyê re derbas dibû. Gava wî ew dît, dilê wî pê şewitî. ³⁴Ew çû ba wî. Wî zeyt û şerab bi birînên wî de kirin û ew girêdan. Piştî wî ew li ser dewara xwe siwar kir, bir mêvanxaneyekê û lê bû xwedî. ³⁵Roja din du zîv* derxistin, dan xwediyê mêvanxaneyê û jê re got: 'Li vî mirovî bibe xwedî, her tiştê ku te bêtir lê serf kir, gava ez vegerim, ezê bidim te.'

³⁶"Vêca, bi gumana te, kîjan ji van hersiyan bû cîranê wî yê ku ketibû destê rêbiran?" ³⁷Şerîetzan lê vegerand û got: "Ewê ku dilê wî pê şewitî." Îsa got: "De vêca tu jî here û wîlo bike!"

Di mala Merta û Meryemê de

³⁸Û gava ew bi riya xwe ve diçûn, Îsa kete gundekî. Û jineke ku navê wê Merta bû, ew qebûl kir mala xwe. ³⁹Xwişkeke wê jî hebû, navê wê Meryem bû. Meryem li ber lingên Îsa rûniştibû

û guhê xwe dida gotina wî. ⁴⁰Belê heçî Merta bû, ew bi gelek tiştan ve pir mijûl dibû. Ew hat ba Îsa û jê re got: "Ya Xudan, ma te hay jê nîne ku xwişka min ez di kar de bi tenê hiştîme? De jê re bêje ku ew alî min bike." ⁴¹Lê Xudan lê vegerand û got: "Merta, Merta, tu xema gelek tiştan dixwî û xwe bi wan reht dikî, ⁴²lê belê tişteke bi tenê lazîm e. Vêca heçî Meryem e, wê ya qenc ji xwe re bijartîye, ewa ku wê jê neyê standin."

Hînkirina duayan

11 Carekê Îsa li cihekî dua dîkir û gava wî dua xwe xilas kir, yekî ji şagirtên wî jê re got: "Ya Xudan, ka me hînî duakirinê bike, çawa ku Yûhenna şagirtên xwe hîn kirine." ²Îsa ji wan re got: "Çaxê hûn dua bikin, bêjin:

'Ya Bavo', bila navê te pîroz be,

Bila Padişahiya te were.

³Nanê me yê rojê, roj bi roj bide me.

⁴Û li gunehên me bibihûre,

Çimkî em jî li hemû deyndarên xwe dibihûrin

Û me nebe ceribandîne.'"

⁵Û wî ji wan re got: "Kî ji we dostekî wî hebe ku ew nivê şevê here ba wî û jê re bêje: 'Dosto, ka sê nanan bi deyn bide min, ⁶çimkî dostê min ji riyeke dûr hatiye ba min û tişteke min nîne ku ez deynim ber wî.' ⁷Û ew jî ji hindur lê vegerîne û bêje: 'Min reht neke. Êdî derî girtiye û zarokên min li ba min di nav nivînan de ne. Ez nikarim rabim û nên bidime te.'? ⁸Ez ji we re dibêjim, heke ew ji bo dostaniyê ranebe jî û nede wî, ewê

ji ber bêerziya wî rabe û çî jê re lazîm be, wê bide wî. ⁹Û ez jî ji we re dibêjim:

Bixwazin, wê ji we re were dan,

bigerin, hûnê bibînin,

li derî bixin, ewê ji we re vebe.

¹⁰Çimkî yê dixwaze, distîne

û yê digere, dibîne

û yê li derî dixê, jê re vedibe.

¹¹Ka di nav we de bavek heye ku kurê wî masiyekî jê bixwaze û ew ji dêla masî marekî bide wî?

¹²An ku ew hêkekê bixwaze û ew ji dêla wê dûpişkekî bide wî? ¹³Vêca heke hûn, yên xerab in jî, hûn dizanin tiştên qenc bidin zarokên xwe, ma Bavê ezmanî hê çiqas bêtir wê Ruhê Pîroz bide wan yên ku ji wî dixwazin."

Derxistina cinan

¹⁴Û Îsa cinekî lal derdixist û gava ku cin derket, yê lal peyivî û xelk ecêbmayî ma. ¹⁵Lê hinekan ji wan got: "Ew bi screkê cinan, Belzebûl*, cinan derdixê." ¹⁶Vêca hinekên din Îsa ceriband û nîşanek ji ezmanan jê xwestin. ¹⁷Lê belê Îsa bi fikirên dilê wan zanî û ji wan re got: "Her padîşahiya ku li dijî hev dubendiyê bike, xera dibe û mala ku yekîtiya wê nebe, dikeve. ¹⁸Û heke Îblîs li dijî xwe bi xwe rabe, wê padîşahiya wî çawa bimîne? Çimkî hûn dibêjin ku tu bi Belzebûl* cinan derdixî. ¹⁹Heke ez bi Belzebûl cinan derdixim, ma naxwe yên ku li pey we tên, ew wan bi çî derdixin? Ji ber vê yekê ewê bibîne hakimên we. ²⁰Lê heke ez bi destê Xwedê cinan derdixim, ji

xwe hingê Padîşahiya Xwedê gihaye we. ²¹Çaxê yekî çekdar û bi qewet qesra xwe diparêze, tiştên wî di ewlehdariyê de dimînin. ²²Lê çaxê yekî ji wî biqewettir biavêje ser wî û bikaribe wî, wê ew hemû çekên wî, yên ku ew li wan ewleh dibû, bistîne û palûtê leva bike. ²³Yê ku ne bi min re ye, li dijî min e û yê ku bi min re necivîne, belav dike.

Vegerîna ruhê xerab

²⁴"Çaxê ruhê nepak ji mirov derdikeve, di cihên bê av re dibihûre, ji bo li rihetiyê bigere û gava nabîne, dibêje: 'Ezê vegerim mala xwe ya ku ez jê derketim,' ²⁵tê û dibîne ku ew maliştî û xemilandiye. ²⁶Hingê ew diçe û heft ruhên din yên ji xwe xerabtir tîne û ew dikevinê û li wir rûdînin. Û halê wî mirovî yê paşî ji yê pêşî xerabtir dibe."

Xwezîtiya rast

²⁷Çaxê Îsa hê ev tişt digotin, jinekê ji elaletê dengê xwe hilda û ji wî re got: "Xwezî bi wî zikê ku tu aniyî û bi wan çiçikên ku tu mêjandiyî."
²⁸Lê belê wî got: "Rast e, lê hê bêtir xwezî bi wan, yên ku xebera Xwedê dibihîzin û pêk tînin!"

Nîşanan dixwazin

²⁹Û çaxê ku xelk li wî dicivîyan, Îsa dest bi gotinê kir: "Ev nîşê ha nîşekî xerab e, nîşanekê dixwaze û ji nîşana Ûnis pêxember pê ve nîşaneke

din ji wan re nayê dan. ³⁰Çimkî çawa ku Ênis ji xelkê Nînewê re bûye nîşan, Kurê Mîrov jî wê ji vî nîfşî re wilo be. ³¹Şahbanûya Başûr di roja hukum de wê bi xelkê vî nîfşî re rabe û wê wan sûcdar bike; çimkî ew ji kujên dinyayê hat, ku guh bide şehrezayîya Silêman, vêca va ye, yekî ji Silêman meztir li vir e. ³²Xelkê Nînewê di roja hukum de wê bi xelkê vî nîfşî re rabin û wan sûcdar bikin, çimkî ew bi gotina Ênis ji gunehan vegeyriyan û va ye yekî ji Ênis hê meztir li vir e.

Çira bedena te çavê te ye

³³"Tu kes çirayê pênxaxê û danayne cîhekî veşartî, an jî naxe bin çapê, lê datîne ser pêçirê", da yên ku dikevin hindur, ronahiyê bibînin. ³⁴Çira bedena te çavê te ye. Heke çavê te saxlem be, hemû bedena te jî dibe ronahî, lê belê heke çavê te xerab be, bedena te jî dibe tarî. ³⁵Vêca hay ji xwe hebe ku ronahiya di dilê te de nebe tarî. ³⁶Heke bedena te hemû ronahî be û tu dera tarî tê de nebe, ew dibe wek ku çira bi şewqa xwe te ronahî dike, wilo hemû dibe ronahî."

Îsa Fêrisîyan û Şerîetzanan neheq dike

³⁷Çaxê Îsa dipeyivî, yekî Fêrisî* hêvî ji wî kir, ku li ba wî xwarinê bixwe. Ew jî çû û li ser sifrê rûnişt. ³⁸Lê gava yê Fêrisî dii ku ji berî xwarinê wî destê xwe li gor edeta wan neşûst, ecêbmayî ma. ³⁹Lê Xudan ji wî re got: "Hûn Fêrisî derveyê qedeh û sênîyan paqij dikin, lê hindurê we tije

şelandinî û xerabî ye. ⁴⁰Hey bêaqilno, ma yê derve çêkirî hindur jî çênekiriye? ⁴¹Lê ya qenc ew e ku hûn ji tiştên xwe yên heyî xêran bidin, hingê her tişt wê ji we re paqij bibe. ⁴²Lê belê wey li we Fêrisiyan! Çimkî hûn deheka* pûng, catir û hemû cûreyên pincarê didin, lê belê hûn dev ji heqî û hezkirina Xwedê berdidin. Diviya we ev bikirana û dev ji yên din jî bernedana. ⁴³Wey li we Fêrisiyan! Çimkî hûn di kinîştan* de ji kursiyê pêşî û di sûkan de ji silav standinê hez dikin. ⁴⁴Wey li we! Çimkî hûn wek wan gorên nenas in, yên ku mirovên li ser wan digerin, bi wan nizanin."

⁴⁵Û yekî ji Şerîetzanan li Îsa vegerand û got: "Ya Mamoste, bi van gotinan tu me jî xerab derdixî." ⁴⁶Lê Îsa lê vegerand û got: "Wey li we jî, hûn Şerîet-zanno! Çimkî hûn barên hilgirtina wan zehmet didin pişt a mirovan û hûn bi xwe tiliyeke xwe jî nadin wan baran. ⁴⁷Wey li we! Hûn qubên pêxemberan çêdikin, yên ku bi destê bav û kalên we hatine kuştin. ⁴⁸Bi vî awayî hûn dibin şahid ji bo karên bav û kalên xwe û hûn van rast dibînin, çimkî bavên we ew kuştin û hûn jî qubên wan çêdikin. ⁴⁹Ji ber vê yekê jî Şehrezayiya Xwedê got: 'Ezê ji wan re pêxemberan û şandiyên* bişînim. Wê hin ji wan bikujin û hinan jî bidin cefayê,' ⁵⁰da ku ji hinga dinya çêbûyî ve, xwîna pêxemberan ya ku hatiye rijandin, hemû ji vî nifşî were xwestin, ⁵¹ji xwîna Habîl heta xwîna Zekerya, yê ku di navbera gorîgeh* û Perestgehê* de hate kuştin. Erê, ez ji we re dibêjim ku wê ji vî nifşî were xwestin. ⁵²Wey li we Şerîetzanan!

Çimkî we rahiştiye mifta zanînê, hûn bi xwe neketin hindur û yên dixwestin bikevin hindur jî, we nehişt bikevinê." ⁵³Çaxê Îsa ji wir derdiket, Şerîetzan û Fêrisiyan, li ser gelek tiştan pirs ji wî kirin û ew dan tengahiyê. ⁵⁴Ew li ber wî letabûn, ku xeberekê ji devê wî bigirin.

Durûtî

12 Di wî wextî de, çaxê ku xelk bi hezaran civiya, wilo ku pêlhev dikirin, Îsa pêşî ji şagirtên xwe re dest pê kir û got: "Xwe ji hevîrtirşkê Fêrisiyan biparêzin. Ew durûtî ye. ²Tiştêkî nixumandî nîne ku xuya nebe û tiştêkî veşartî nîne ku neyê zanîn. ³Ji ber vê yekê her tiştê ku we di tariyê de gotiye, wê di ronahiyê de were bihîstin û tiştê ku we di hindur de di guh de gotiye, wê li ser banan were bangkirin.

Bizanin ku divê tirsê we ji kê hebe

⁴"Lê belê ez ji we dostên xwe re dibêjim: Ji wan netirsîn, yên ku bedenê dikuvin û ji wê pê ve nikarin tiştêkî xerabtir bikin. ⁵Lê belê ezê ji we re bêjim ku hûnê ji kê bitirsîn: Ji wî bitirsîn, yê ku piştî dikuje, dikare biavêje dogehê*; erê, ez ji we re dibêjim ku ji wî bitirsîn! ⁶Ma pênc çivîk bi du peran nayên firotin? Lê belê dîsa Xwedê yek ji wan jî ji bîr nekiriye. ⁷Vêca hemû mûyên serên we jî hijmartî ne. Ji ber vê yekê netirsîn, hûn ji gelek çivîkan hêjatir in.

Eşkerekirin û înkarkirin

⁸“Û ez ji we re dibêjim: Ku kî min li ber mirovan eşkere bike, Kurê Mirov ji wê wî li ber milyaketên Xwedê eşkere bike, ⁹lê belê kî min li ber mirovan înkare bike, ew wê li ber milyaketên Xwedê were înkarkirin. ¹⁰Û kî li dijî Kurê Mirov xeberekê bêje, wê li wî bê bihûrtin, lê belê kî li dijî Ruhê Pîroz çêrekê bike, li wî nayê bihûrtin. ¹¹Çaxê we bibin kinîştan, ber serek û hukumdaran, xeman nexwin ku hûnê çawa û çi bersivê bidin, an çi bêjin. ¹²Çimkî Ruhê Pîroz wê we di wê saetê de hîn bike, ka divê hûn çi bêjin.”

Mesela dewlemendê bêaqil

¹³Yekî ji nav xelkê ji Îsa re got: “Ya Mamoste, ji birayê min re bêje, da ew wêristiyê bi min re leva bike.” ¹⁴Lê Îsa jê re got: “Ya mirov, kê ez li ser we kirime qazî an hakimê levakirinê?”

¹⁵Û Îsa ji wan re got: “Hay ji xwe hebin û xwe ji her cûreyê temahiyê biparêzin. Çimkî jiyana mirov ne bi pîrbûna malê wî ye.” ¹⁶Piştî wî meselek ji wan re got: “Erdê zilamekî dewlemend gelek ber da. ¹⁷Ew difikirî û wî di dilê xwe de got: ‘Hew cih maye ku ez dexila xwe bêximê. Gelo ez çi bikim?’ ¹⁸Û got: ‘Ezê halo bikim: Ezê hemû embarên xwe xera bikim, hinekên meztir ava bikim û ezê hemû dexil û malê xwe di wan de kom bikim. ¹⁹Û ezê ji canê xwe re bêjim: “Ya canê min, te ji xwe re têra gelek salan mal hilaniye. Vêca rûne, bixwe, vexwe û şa bibe.” ²⁰Lê belê

Xwedê jê re got: 'Wa bêaqilo, wê îşev canê te ji te bê standin. Ma wê ew malê ku te hilaniye bi kê bimîne?'

²¹"Ha ev e, halê wî kesê ku ji xwe re xezînan çêdike û di çavê Xwedê de ne dewlemend e."

Xeman nexwin!

²²Û Îsa ji şagirtên xwe re got: "Ji ber vê yekê ez ji we re dibêjim, ji bo jiyana xwe xeman nexwin ku hûnê çî bixwin û ji bo bedena xwe jî xem nekin ku hûnê çî li xwe bikin. ²³Çimkî jiyan ji xwarinê û beden ji lixwekirinê hêjatir e. ²⁴Li qirikan binihêrin, ew ne diçînin, ne jî didirûn, ne kewarên wan, ne jî embarên wan hene û Xwedê dîsa jî wan xwedî dike; hûn çiqasî jî teyrikan hêjatir in! ²⁵Kî ji we bi xemxwarinê dikare kêlikekê bi ser jiyana xwe ve dirêjtir bike? ²⁶Vêca heke hûn nikarin tiştê herî biçûk jî bikin, çima hûn ji bo tiştên din xeman dixwin?

²⁷Li sosinan binihêrin, çawa mezin dibin; ew ne kar dikin, ne jî rîs dirêsin. Û ez ji we re dibêjim, Silêman jî di hemû rûmeta xwe de wek yeke ji wan li xwe nekiribû. ²⁸Lê belê ew geyayê ku îro di zeviyê* de dixuye û sibe wê were avêtin nav firinê, heke Xwedê wî halo bi cil bike, ma vêca ew wê we çiqasî zêdetir bi cil bike, hey kêmişanno? ²⁹Hûn li xwarin û vexwarina xwe negerin û dudilî jî nebin, ³⁰çimkî hemû mîletên dinyayê li van digerin. Bavê we jî dizane ku hûn hewceyî van tiştan in. ³¹Lê belê hûn li Padîşahiya wî bigerin û ev tiştên ha wê ji we re bînin dan.

³²Ya keriyê biçûk, netirse, çimkî Bavê we razî bûye ku Padişahiyê bide we. ³³Çi tiştê we heye bifiroşin û bikin xêr, ji xwe re kîsikên ku kevin nabin û xezînên ku li ezmanan kêr nabin, çêkin; li wê derê diz nêzîk nabe û bizûzk ji naxwe. ³⁴Çimkî xezîna we li ku derê be, dîlê we jî wê li wê derê be.

Xulamê hişyar

³⁵"Bila pişta we girêdayî be û çirayên we pêketî bin. ³⁶Hûn jî wek wan mirovên ku li hêviya axayê xwe sekinîne, da çaxê ew ji dawetê vegere û li derî bixe di cih de bikaribin ji wî re vekin. ³⁷Çi xwezî bi wan xulaman, ku çaxê axayê wan bê, ew wan hişyar bibîne! Ez ya rast ji we re dibêjim ku ewê pişta xwe girêde, wan li ser sîfrê rûnîne û wê were, xizmetê ji wan re bike. ³⁸Heke ew di nobeta diduyan de an di nobeta sisiyan de bê û wan xulaman halê bibîne, çi xwezî bi wan xulaman! ³⁹Lê vê bizanin ku heke malxwê malê bizaniya, ku diz wê kengê bê, ewê hişyar bima û nedihîşt ku xaniyê wî neqeb bike. ⁴⁰Hûn jî pêkhatî bin, çimkî Kurê Mirov wê di saetekê de bê, ku ne di gumana we de ye."

⁴¹Petrûs got: "Ya Xudan, tu vê meselê ji me re an ji her kesî re dibêjî?" ⁴²Û Xudan got: "Ew wekîlê rast û aqilmend kî ye, yê ku axayê wî ew daniye ser xulamên xwe, da xwarîna wan di wextê wan de bide wan. ⁴³Xwezî bi wî xulamî, ku gava axayê wî bê, wî bibîne ku wîlo dike. ⁴⁴Ez rast ji we re dibêjim ku axayê wî wê wî deyne ser

hemû malê xwe. ⁴⁵Lê belê heke ew xulam di dilê xwe de bêje: 'Axayê min di hatina xwe de dereng dimîne' û dest pê bike li xulam û xadiman bixe, bixwe û vexwe û serxweş bibe, ⁴⁶axayê wî xulamî wê di rojekê de bê, ku ew ne li hêviya wî ye û di saetekê de ku ew pê nizane û wê wî bike du perçe û behra wî bi pûtperestan re bide. ⁴⁷Ew xulamê ku daxwaza axayê xwe dizane jî, lê amadekarî nekiriye û ne jî bi daxwaza axayê xwe kiriye, wê gelek lêdanê bixwe. ⁴⁸Lê ewê ku nizane û tiştên layîqê lêdanê kirine, wê hindik lêdanê bixwe. Ji kê re gelek hatibe dan, wê gelek ji wî bê xwestin û ji kê re gelek hatibe spartin, wê ji wî bêtir bê xwestin.

Îsa dibe sebebê cudabûnê

⁴⁹"Ez hatime, ku agir biavêjim ser erdê û min çiqas dixwest ku ew niha pêketî be! ⁵⁰Lê belê imadbûneke* min heye ku divê ez pê imad bibim û ez çiqas reht im, heta ku ew tamam bibe. ⁵¹Ma hûn guman dikin ku ez hatime aştîyê bînim dinyayê? Ez ji we re dibêjim: Na, lê belê hê ji wê bêtir ez hatime, da cudabûniyê bînim. ⁵²Çimkî ji niha û pê ve di malekê de pênc wê hebin, sisê ji diduyan û dido ji sisiyan wê cuda bibin. ⁵³Bav wê li dijî kur rabe û kur li dijî bavê, dê li dijî keçê û keç li dijî dê, xesû li dijî bûkê û bûk wê li dijî xesûyê rabe."

Nîşanên zemên

⁵⁴Vêca Îsa ji xelkê re jî got: "Çaxê ku hûn dibînin ku ewrek ji Rojavayê bilind dibe, di cih de hûn dibêjin: 'Baran wê bibare' û wilo jî çêdibe. ⁵⁵Û çaxê ku bayê başûr tê, hûn dibêjin ku wê gelekî bibe germ û wilo dibe. ⁵⁶Hey durûno! Hûn halê rûyê erd û ezmên kifş dikin, lê çawa çêdibe ku hûn vî zemanî kifş nakin? ⁵⁷Û çima hûn biryara xwe nadin, ka çi ya rast e? ⁵⁸Çimkî çaxê tu bi neyarê xwe re diçî hukûmetê, di rê de bixebite, ku tu ji wî xilas bibî, da ew te nekişîne ber hakim û hakim te nede dest berdestiyê mehkemê û ew jî te neavêje zîndanê. ⁵⁹Ez ji te re dibêjim, heta tu polê* paşî nedî, tu ji wê derê dernakevî."

Ji gunehên xwe vegerin, da hûn helak nebin

13 Di wî çaxî de hinek li wir bûn û jî Îsa re li ser wan Celîliyan digotin, yên ku Pîlato xwîna wan tevî qurbanên wan kiribû. ²Îsa li wan vegerand û got: "Ma ji we we* ye ku ev Celîlî ji hemû Celîliyên din gunehkartir bûn ku ev yek bi serê wan hat? ³Ez ji we re dibêjim: Na! Lê belê heke hûn ji gunehên xwe venegerin, hûnê hemû wilo helak bibin. ⁴An ew her hijdehên ku birca li Silwamê bi ser wan de ket û ew kuştin, ma ji we we* ye ku sûcên wan ji sûcên wan hemûyên ku li Orşelîmê dijiyan, bêtir bûn? ⁵Ez ji we re dibêjim, na, lê belê heke hûn ji gunehên xwe venegerin, hûn jî, hûnê hemû wilo helak bibin."

Mesela hêjîra bê ber

⁶Wî ev mesele jî got: "Di rezê mirovekî de dareke hêjîrê çandî hebû. Ew hat, da li berê darê bigere, lê nedît. ⁷Wî jî yê rezvan re got: 'Ev sê sal e, ez tîm û li berê vê dara hêjîrê digirim û nabînim. Wê bibire! Ji bo çî ew erdê jî bêkêr bike.' ⁸Yê rezvan lê vegerand û got: 'Ezbenî, îsal jî wê bihêle, heta ku ez hawîrdora wê bikolim û zibil bikim. ⁹Heke ev sala ku bê, wê ber da, qenc e, belê heke neda, hingê wê bibire.'"

Roja Şemiyê Îsa jineke qof qenc dike

¹⁰Vêca Îsa roja Şemiyê di kinîşteke de hîn dikir. ¹¹Li wir jinek hebû ku ji hijdeh salan ve ruheki nexweşiyê tê de bû. Ew qof bûbû û nedikarî xwe rast bike. ¹²Çaxê Îsa ew dît, bang kir wê û jî wê re got: "Wa jinê, tu ji nexweşiya xwe azad bûyî!" ¹³Wî destên xwe danîn ser wê, jin di wê gavê de rast bû û pesnê Xwedê dida. ¹⁴Heçî serekê kinîştê bû, ew bi hêrs ket ku Îsa di roja Şemiyê de qenc dikir. Wî dest pê kir û jî koma xelkê re got: "Şeş roj hene ku divê mirov di wan de kar bike. Di wan rojan de werin û jî nexweşiyên xwe qenc bibin, ne ku di roja Şemiyê de werin." ¹⁵Lê belê Xudan lê vegerand û got: "Hey durûno! Ma her yek ji we roja Şemiyê ga an kerê xwe ji afîr venake û nabe ser avê? ¹⁶Vêca heçî eva ha ye, ya ku keçeke Bîrahîm e ku ev hijdeh sal bûn, Îblîs ew girêdabû, ma bila ew di roja Şemiyê de jî vê qeyda ha nehata vekirin?" ¹⁷Gava wî ev yeka ha

got, neyarên wî hemû fihêtkar bûn û hemû xelk bi wan kerametên rûmetî yên ku wî dikirin, şa dibûn.

Du meselên li ser Padişahiya Xwedê: Liba xerdelê û hevîrtirşk

¹⁸Belê Îsa got: "Ma vêca Padişahiya Xwedê mîna çi ye? Û ez wê bi çi bişibînim?" ¹⁹Ew dimîne vê yekê: Mirovekî libeke xerdelê bir û avête baxçê xwe. Vêca ew şîn bû û bû dar; û teyrikên ezmanan hêlînên xwe di nav çiqilên wê de çêdikirin."

²⁰Û wî dîsa got: "Ma ez Padişahiya Xwedê bişibînim çi?" ²¹Ew mîna hevîrtirşekî ye ku jinekê rahiştê û di nav sê çap ard de stira, heta hemû tirş bû."

Deriyê teng

²²Û Îsa di gund û bajaran re derbas dibû, hîn fikir û ber bi Orşelîmê ve diçû. ²³Hingê yekî jê re got: "Ya Xudan, ma hindik in, yên ku xilas bibin?" Wî ji wan re got: ²⁴"Li ber xwe bidin, ku hûn di deriyê teng re derbasî hindur bibin, çimkî ez ji we re dibêjim, gelek wê bixwazin ku bikevin hindur û wê nikaribin. ²⁵Vêca piştî ku malxwê malê rabe û derî bigire, hûnê ji derve li ber derî bimînin û dest pê bikin li derî bixin û bêjin: 'Ya Xudan, ji me re veke!' Hingê ewê li we vegerîne û ji we re bêje: 'Ez nîzanim hûn ji ku derê ne.'
²⁶Vêca hûnê dest pê bikin û bêjin: 'Me li ber te

dixwar û vedixwar û te di kuçeyên me de hîn dîkir.' ²⁷Û ewê bêje: 'Ez ji we re dibêjim ku ez nîzanim hûn ji ku derê ne. Ji ber çavê min herin, hey hûn hemû yên ku neheqiyê dîkin!' ²⁸Hingê wê bibe girîn û qirçe-qirça diranan, gava hûn Bîrahîm, Îshaq, Aqûb û hemû pêxemberan di Padişahiya Xwedê de û xwe li derve avêtî bibînin. ²⁹Vêca xelk ji Rojhilat û Rojava, ji Bakur û Başûr wê bîn û di Padişahiya Xwedê de li ser sîfrê rûnin. ³⁰De vêca hin hene li paş in, wê bibîne yên pêş û hin hene li pêş in, wê bibîne yên paş."

Îsa li ser Orşelîmê dilorîne

³¹De vêca di wê saetê de hinek Fêrisî hatin û ji Îsa re gotin: "Rabe ji vê derê here, çimkî Hêrodês dixwaze te bîkujê." ³²Û wî ji wan re got: "Herin, ji wî roviyî re bêjin: 'Va ye, ez îro û sibe cinan derdixim, nexweşan qenc dikim û roja sisiyan karê min temam dibe.' ³³Lê belê divê ez îro, sibe û dusibe bi riya xwe ve herim, çimkî nabe ku pêxemberek ji derveyî Orşelîmê bê kuştin. ³⁴Hey Orşelîm, hey li te Orşelîma ku pêxemberan dîkujê û yên ji wê re hatî şandin, dide ber kevîran! Çend caran min xwest ku ez zarokên te bicivînim, wek ku mirîşkek çîçikên xwe di bin çengên xwe de dicivîne, lê belê we nexwest! ³⁵Vêca va ye, mala we wê li hêviya we bimîne. Belê ez ji we re dibêjim, êdî hûn min nabînin, heta wî çaxê ku hûn bêjin: 'Bîla pîroz be, ewê ku bi navê Xudan tê!'"

**Îsa li mala yê Fêrisî
zilamekî nexweş qenc dike**

14 Vêca rojke Şemiyê Îsa çû mala mezinêkî Fêrisiyan, da bixwe; wan jî çavênîriya wî dîkir. ²De vêca zilamekî nexweş, ku ava zer ji laşê wî dihat, li ber wî bû. ³Û Îsa dest pê kir û ji Şerîetzan û Fêrisiyan re got: "Ma di roja Şemiyê de çêdibe ku nexweş bên qenckirin an na?" ⁴Lê belê deng ji wan nehat. Û wî rahişt yê nexweş, ew qenc kir û berda. ⁵Piştî Îsa ji wan re got: "Kî ji nav we ku kurê wî an gayê wî bikeve bîrekê, ew wî roja Şemiyê jî be, zû jê dernaxe?" ⁶Û wan nikaribû bersîva vê yekê bidin.

Yên ku li navê xwe digerin

⁷Belê gava wî dît ku çawa yê vexwendî cihên pêş ji xwe re dibijêrin, wî ji wan re meselek got: ⁸"Gava tu ji aliyê kesekî ve ji bo dawetê werî vexwendin, li cihê pêş rûnene. Belkî yekî ji te bi qedirtir ji aliyê wî ve hatibe vexwendin ⁹û ew kesê ku tu û ew vexwendî were û ji te re bêje: 'Cih bide vî!' Hingê tê dest pê bikî û bi fihêti li cihê paş rûnî. ¹⁰Lê belê çaxê tu bêtî vexwendin, here, li cihê paş rûne, da ku yê tu vexwendî bê û ji te re bêje: 'Dosto, kerem bike, hilkişe jor!' Hingê tê li pêş wan hemûyên bi te re li ser sifrê rûniştî serbilind bibî. ¹¹Çimkî her kesê ku xwe bilind bigire, wê were nizmikiran û her kesê ku xwe nizm bigire, wê were bilindikiran."

¹²Û Îsa ji wî yê ku ew vexwendibû re jî got:

"Gava ku tu firavînekê an şîvekê çêbikî, dostên xwe, birayên xwe, mirovên xwe û cîranên xwe yên dewlemend venexwîne, da ew jî te dîsa venexwînin û qenciya te li te vegerînin. ¹³Lê belê çaxê tu ziyafetekê çêkî, belengaz, seqet, kulek û koran vexwîne, ¹⁴hingê tê bextiyar bibî, çimkî tiştêkî wan nîne ku li te vegerînin. Lê belê wê di roja vejîna qencan de ya te li te were vegerandin."

Mesela şîva mezin

¹⁵Û yekî ji yên ku bi wî re li ser sifrê rûniştî bûn, çaxê ev yek bihîst, ji Îsa re got: "Xwezî bi wî yê ku di Padîşahiya Xwedê de nên bixwe!" ¹⁶Lê belê Îsa ji wî re got: "Mirovekî şîveke mezin çêkir û gelek xelk vexwendin. ¹⁷Û çaxê şîvê xulamê xwe şand, da bangî yên vexwendî bike û ji wan re bêje: 'De vêca werin, her tişt amade ye.' ¹⁸Û her yekî ji wan dest pê kir û lêbihûrtin ji xwe re xwest. Yê pêşî jê re got: 'Min erdek kiriye û divê, ez herim lê binihêrim. Ez hêvî ji te dikim ku tu li min bibihûrî.' ¹⁹Û yekî din got: 'Min pênc cot ga kirîne, ez diçim, wan biceribînim. Ez ji te hêvî dikim ku tu li min bibihûrî!' ²⁰Û yekî din jî got: 'Min jin aniye û ji ber vê yekê ez nikarim bêm.' ²¹Yê xulam vegeriya û ev tişt ji axayê xwe re got. Hingê malxwê malê hêrs bû û ji xulamê xwe re got: 'Bi lez here derve, nav meydana û kolanên bajêr, belengaz, seqet, kor û kulekan bîne hindur.' ²²Xulam got: 'Ezbenî, emirê ku te da, pêk hat, belê hê jî cih heye.' ²³Û axa ji xulêm re got: 'Rabe, derkeve ser rê û sêncan, bi zorê wan bîne hindur,

ku mala min tije bibe. ²⁴ Ji ber ku va ye, ez ji we re dibêjim ku yek ji wan zilamên hatî vexwendin, ji şîva min tam nake.' "

Çawa bibin şagirtên Îsa

²⁵ Vêca elaleteke mezin bi Îsa re diçû. Ew zivirî û ji wan re got: ²⁶ "Heke mirovek were ba min û ji dê û bav, jin û zarok, bira û xwişkên xwe, erê, heta ji canê xwe bi xwe neenire*, ew nikare bibe şagirtê min. ²⁷ Û kî xaça xwe hilnegire û li pey min neyê, nikare bibe şagirtê min. ²⁸ Ma kî ji we ku bixwaze bircekê ava bike, pêşî rûnane, mesrefa wê hesêb nake, ka tiştên wî hene ku pê bibe serî? ²⁹ Nebe ku hîm danîbe û nikaribe bibe serî, vêca hemûyên ku wî dibînin, dest pê bikin û tinazên xwe bi wî bikin ³⁰ û bêjin: 'Wî mirovî dest bi avakirinê kir û nikaribû bibe serî.' ³¹ An kîjan padişah, çaxê here pêşiya padişahêkî din, da ku bi wî re bikeve cengê, pêşî rûnane, naşêwire, ka ji wî tê, ku ew bi deh hezaran here pêşiya wî yê ku bi bîst hezaran bi ser wî de tê. ³² Heke na, ji xwe ewê hê ji dûr ve qasidan bişîne û hêviya lihevhatinê bike. ³³ Vêca kî ji we halo dev ji hemû heyîna xwe bernede, nikare bibe şagirtê min.

Xwêya bê tam

³⁴ "Xwê qenc e, lê belê heke wê tama xwe winda kir, wê bi çi were bitamkirin? ³⁵ Ew êdî ne bi kêrî axê û ne jî bi kêrî zibil tê, wê diavêjin derve. Vêca ewê ku guhên wî ji bihîstinê re hene, bila bibihîze!"

Mesela miya windabûyî

15 Vêca hemû bacgir* û gunehkar ber bi Îsa ve hatin, da guhdariya gotinên wî bikin. ²Fêrisî û Şerietzanan kirin pitepit û gotin: "Ev zîlamê ha, gunehkaran qebûl dike û bi wan re dixwe!"

³Îsa ev mesela ha ji wan re got: ⁴"Kî ji we, ku sed miyên wî hebin û yek ji wan wînda bibe, her not û nehên din li çolê nahêle û naçe li ya windabûyî nagere, heta wê bibîne? ⁵Û gava ew wê bibîne, bi şahî wê datîne ser milê xwe ⁶û vedigere mal, bang dike heval û cîranên xwe û ji wan re dibêje: 'Hûn jî bi min re şa bibin, ji ber ku min miya xwe ya windabûyî dîtiye.' ⁷Vêca ez ji we re dibêjim ku wîlo jî li ezmanan wê ji bo gunehkarekî ku ji gunehên xwe vegeriyaye, bêtir bibe şahî, ji not û neh rastan, yên ku ne hewce ne, ji gunehên xwe vegerin.

Mesela zîvê windabûyî

⁸"An kîjan jin, ku deh zîvên* wê hebin û yekî ji wan wînda bike, ew çirayê pê naxe û xênî namale û qenc lê nagere, heta wî bibîne? ⁹Û gava ew wî bibîne, ew bang dike heval û cîranên xwe û ji wan re dibêje: 'Hûn jî bi min re şa bibin, ji ber ku va ye, min ew zîvê xwe yê windabûyî dîtiye.'

¹⁰"Vêca ez ji we re dibêjim: Wîlo jî wê milyaketên Xwedê ji bo gunehkarekî ku ji gunehên xwe vegeriyaye, dilşa bibin."

Mesela kurê windabûyî

¹¹Û Îsa got: "Du kurên zilamekî hebûn. ¹²Kurê biçûk ji bavê xwe re got: 'Bavo, ka ji malê xwe wê behra ku ji min re dikeve, bide min.' Wî malê xwe li wan leva kir.

¹³Piştî çend rojan kurê biçûk her tiştê xwe da hev û çû welatekî dûr. Li wir wî bi serserîtî malê xwe tert û bela kir. ¹⁴Piştî ku wî her tiştê xwe xerc kir, xelayeke dijwar bi ser wî welatî de hat, ew kete tengahiyê ¹⁵û çû xwe li yekî ji xelkên wî welatî girt; wî zilamî jî ew şand nav erdên xwe, ber berazan. ¹⁶Vêca ew minêkar bû ku ew zikê xwe bi wê xernûfa ku berazan dixwar, têr bike, lê kesekî ew jî nedidayê. ¹⁷Ew li xwe vegeriya û ji xwe re got: 'Ewqas palên bavê min hene ku xwarin ji ber wan dimîne û ez dikim li vê derê ji nêzan bimirim. ¹⁸Ezê rabim, li bavê xwe vegerim û jê re bêjim, "Bavo, min li ber te û li hember ezmên guneh kiriye. ¹⁹Êdî ez ne hêja me ku ez kurê te bêm gotin. Vêca min bike wek yekî ji paleyên xwe."'

²⁰Vêca ew li bavê xwe vegeriya. Lê hê jî dûr ve bavê wî ew dît û dilê wî bi kurê wî şewitî. Û ew bi lez ber bi wî ve çû û ew da ber singa xwe û maç kir. ²¹Kurê wî jê re got: 'Bavo, min li ber te û li hember ezmên guneh kiriye. Êdî ez ne hêja me ku ez kurê te bêm gotin.' ²²Lê belê heçî bav bû, wî ji xulamên xwe re got: 'Bilezînin û herin cilên herî qenc bînin û li wî bikin, hingulîskeke bikin tiliya wî û pêlavekê bêxin lingên wî. ²³Conegayê dermalekirî bînin û serjêkin, da em bixwin û

şahiyê bikin. ²⁴Çimkî ev kurê min mirî bû û va ye, rabûye, ew windabûyî bû û va ye, hatiye dîtin.' Vêca rabûn û dest bi şahiyê kirin.

²⁵Di wî çaxî de kurê wî yê mezin li zeviyê* bû, gava ew vegeriya û nêzîkî malê bû, wî dengê stran û govendê bihîst. ²⁶Wî bang kir yekî ji xulamman û jê pirsî, ka çi bûye? ²⁷Yê xulam jê re got, 'Birayê te hatiye, bavê te conegayê dermalekirî serjêkiriye, çimkî ew sax û silamet vegeriya.''

²⁸Vêca ew hêrs ket û nexwest ku here hindur. Bavê wî derket û jê hêvî kir. ²⁹Wî ji bavê xwe re got: 'Binihêre, evqas sal in ku ez xizmeta te dikim û ez tu caran ji gotina te dernediketim, te kehrikek jî neda min, ku ez bi hevalên xwe re pêşa bibim. ³⁰Lê gava ev kurê te, yê ku malê te bi jinên xerab re xwar, vegeriya, tu rabûyî û te conegayê dermale ji wî re serjêkir.' ³¹Wî lê vegerand û got: 'Lawo, tu tim û tim bi min re yî, her tiştê min î ku heye, yê te ye. ³²Lê divê em şa bibin û şahiyê bikin, çimkî ev birayê te mirî bû û va ye, rabûye, ew windabûyî bû û va ye, hatiye dîtin.'"

Mesela wekîlê bêbext, lê aqilmend

16 Vêca Îsa ji şagirtên xwe re got: "Mirovekî dewlemend hebû ku wekîlekî* wî hebû. Rojêkê giliyê vî wekîlî li ba axayê wî hat kirin ku ew malê wî tert û bela dike. ²Yê dewlemend bang kir wî û jê re got: 'Ev çi ye ku ez li ser te dibihîzim? Ka hesêbê wekîltiya xwe bide, ji ber ku ji nîha û pê ve tu nikarî wekîltiya malê min bikî.' ³Wekîl ji

ji xwe re got: 'Ka vêca ezê çi bikim? Çimkî va ye, axayê min wekîltiyê ji min distîne. Kolan ji min nayê ku ez bikim û ez ji xwe fihêt dikim ku ez herim parsê bikim. ⁴Lê belê gava karê min ji destê min were derxistin, ez dizanîm ezê çi bikim, da dîsa xelk min qebûl bikin malên xwe.'

⁵Wî bang kir her yekî ji wan, yên ku deyndarên axayê wî bûn û ji yê pêşî re got: 'Tu çiqas deyndarê axayê min î?' ⁶Û wî got: 'Sed den* zeyt.' Wekîl jê re got: 'Rahêje seneda xwe û bi lez rûne, pênciyî binivîse.'

⁷Piştî wî ji yekî din re got: 'Tu çiqas deyndar î?' Û wî jî got: 'Sed pîvan* genim.' Wekîl ji wî re jî got: 'Rabe rahêje seneda xwe û heştêyî binivîse.'

⁸Vêca axa pesnê vî wekîlê bêbext da, çimkî wî aqilmendî kiribû. Çimkî zarokên vê dinyayê di danûstandina xwe de li gora nîfşê xwe ji zarokên ronahiyê bi aqiltir in. ⁹Û ez ji we re dibêjim: Bi malê neheqiyê ji xwe re dostan çêkin, da ku gava ev mal nemîne jî, ew we li bin konên herheqiyê qebûl bikin. ¹⁰Ewê ku di tiştêkî hindik de dilsoz e, ew di tiştêkî gelek de jî dilsoz e; lê ewê ku di tiştêkî hindik de ne dilsoz e, ew di tiştêkî gelek de jî ne dilsoz e. ¹¹Vêca heke di malê neheqiyê de ewlehî li we neyê kirin, kî wê ewlehiyê li we bîne ku heyîna rastîn bide we? ¹²Û heke hûn di tiştên hinên din de ne dilsoz bin, kî wê ya we bi xwe bide we? ¹³Xulamêk nikare ji du axayan re xulamtiyê bike; ji ber ku ewê an jî yekî bienire* û ji yê din hez bike, an jî ewê qedirê yekî bigire û yê din jî çavê xwe biavêje. Hûn nikarin xulamtiyê hem ji Xwedê re û hem jî dewlemendiyê re bikin."

Şerîet û Padîşahiya Xwedê

¹⁴Gava Fêrîsiyan, yên ku ji peran hez dikirin, ev tiştên ha hemû bihîstin, ew rabûn û tinazên xwe bi Îsa dikirin. ¹⁵Hingê Îsa ji wan re got: "Hûn ew in ku xwe li ber mirovan rûsipî derdixin, lê belê Xwedê bi dilê we dizane; çimkî ew tiştê di nav mirovan de bi qedir e, Xwedê ji wê dienire. ¹⁶Zemanê Şerîet* û pêxemberan heta bi hatina Yûhenna* kişand; ji hingê û vir ve Mizgîniya Padîşahiya Xwedê tê dan û her kes bi zorê dikeve nav wê. ¹⁷Vêca bihûrtina erd û ezmanan ji ketina noqteyê Şerîetê hêsanîtir e. ¹⁸Her yekê ku jina xwe berde û jineke din bîne, ew zînakariyê dike û çi kesê ku jineke ji mêrekî berdayî bîne, ew zînakariyê dike.

Mirovê dewlemend û Lazarê belengaz

¹⁹"Vêca mirovekî dewlemend hebû ku cilên ji rengê kixme* û ji kitanê biha li xwe dikir. Wî hemû rojan dixwar, vedixwar û ew bi kêf û şahî dijiya. ²⁰Û yekî belengaz jî hebû, bi navê Lazar, ku li ber deriyê yê dewlemend dihat dirêjkirin. Laşê wî tije kwînêr bû. ²¹Çavên wî li wê bû ku ew xwe bi wan bermayiyên ku ji sîfra yê dewlemend diketin, têr bike. Kûçik jî dihatin û kwînêrên wî dialîstin. ²²Û wilo çêbû ku yê belengaz mir û milyaketan ew bir û xiste himbêza Bîrahîm. Vêca yê dewlemend jî mir û hate veşartin. ²³Û gava wî di diyarê* miriyan de ezab dikişand, serê xwe hilda, wî jî dûr ve Bîrahîm û Lazar yê ku di

himbêza wî de bû dît. ²⁴Wî bang kir û got: 'Wa bavê me Birahîm, rehmê li min bike! Lazar bişîne, bila ew serê tiliya xwe di avê de bike û zimanê min hênîk bike; çimkî ez di nav vê guriya êgir de ezabê dikişînim.' ²⁵Lê belê Birahîm lê vegerand û got: 'Lawo, bîne bîra xwe ku çî tiştên baş hebûn, te di jiyana xwe de distand û çî tiştên xerab hebûn, digihîştin Lazar. Vêca niha li vir li ber dilê wî tê xistin û tu ezabê dikişîni.' ²⁶Û ji vê pê ve jî di nav me û we de geliyekî mezin hatiye danîn, da yên ku dixwazin ji vê derê bibihûrin ba we û yên ku dixwazin ji wê derê bibihûrin ba me, nikaribin.' ²⁷Wî jî got: 'Naxwe, wa bavê me, ez ji te lavan dikim ku tu wî bişîni mala bavê min.' ²⁸Çimkî pênc birayên min hene, bila ew rastiyê ji wan re bêje, da ku ew jî neyên vî cihê ezabê.' ²⁹Lê belê Birahîm ji wî re got: 'Mûsa û pêxemberên wan hene, bila guhê xwe bîdin wan.' ³⁰Belê wî got: 'Na, wa bavê me Birahîm, heke yek ji nav miriyan rabe û here ba wan, ewê ji gunehên xwe vegerin.' ³¹Vêca Birahîm ji wî re got: 'Heke ew guhê xwe nedin Mûsa û pêxemberan, yek ji nav miriyan jî rabe, ew bawer nakin.' "

Çend gotinên Îsa li ser gunehkirin, lêbihûrtin û bawerkirinê

17 Û Îsa ji şagirtên xwe re got: "Nabe ku sebebên jirêderketinê neyên. Lê belê wey li wî mirovê ku ew bibe sebebê vê yekê. ²Ji dêla ku ew yekî ji van biçûkan jî rê derxe, wê ji wî re çêtir be ku kevîrê aşekî bi stûyê wî ve were

girêdan û ew were avêtin nav behrê. ³Hay ji xwe hebin, gava birayê te li hember te sûcekî bike, li wî hilê û heke ew tobe bike, hingê lê bibihûre. ⁴Heke ew di rojê de heft caran li hember te sûc bike û heft caran li te vegere û bêje: 'Ez tobe dikim,' hingê divê tu lê bibihûrî."

⁵Û şandiyan* ji Xudan re got: "Baweriya me zêde bike." ⁶Xudan got: "Heke baweriya we wek libeke xerdelê jî hebûya, weyê ji vê dara tûyê re bigota: 'Ji ra ve rabe û here xwe di behrê de biçikilîne!' Û darê wê bi ya we bikira."

⁷"Kî ji we, heke xulamekî wî hebe ku şivantiyê an cotkariyê bike, gava ew ji zeviyê* vegere malê, ma wê ji wî re bêje: 'Hema were û li ser sifrê rûne?' ⁸Ma ewê ji dêl vê ve ji wî re nebêje: 'Rabe, piştî xwe girêde, heta ku ez bixwim û vexwim xizmeta min bike û piştî tu jî bixwe û vexwe?' ⁹Û ji bo ku wî ew tiştên ku li wî hatibûn emir- kirin, kirine, ma ewê sipasiya xulam bike? ¹⁰De vêca hûn jî, çaxê ku we hemû tiştên ku li we hatine emir kirin, kirin, bêjin: 'Em xulamên bêkêr in; me ew karê ku li ser me deyn bû, kir.'"

Paqijkirina deh mirovên kotî

¹¹Gava Îsa diçû Orşelîmê, ew di nava Samerya* û Celîlê re dibihûrî. ¹²Û gava ew kete gundekî, deh mirovên kotî, ku ji dûr ve sekinî bûn, rastî wî hatin. ¹³Û wan bi dengêkî bilind bang kir û gotin: "Wa Îsa, wa Mamoste, rehmê li me bike!" ¹⁴Gava wî ew dîtî, wî jî wan re got: "Herin û xwe nişanî kahînan bidin!" Û çaxê hê ew diçûn, ew jî

kotîbûna xwe paqij bûn. ¹⁵Vêca gava yekî ji wan dît ku ew sax bûye, vegeriya û bi dengê bilind pesnê Xwedê da. ¹⁶Wî xwe li ber lingên Îsa avêt ser rûyê xwe û sipasiya wî kir. Ew yekî Samerî* bû. ¹⁷Îsa lê vegerand û got: "Ma ne her deh hatine paqijkirin? Ka her nehên din li ku derê ne? ¹⁸Ma kesek ji viyê xerîb pê ve venegeriya, ji bo ku navê Xwedê bilind bike?" ¹⁹Hingê Îsa jê re got: "Rabe ser xwe û here! Baweriya te tu xilaskirî."

Hatina Padişahiya Xwedê

²⁰Carekê ji aliyê Fêrisiyan ve pirs ji Îsa hat kirin: "Kengê wê Padişahiya Xwedê were?" Wî li wan vegerand û got: "Padişahiya Xwedê wê ne wilo were ku mirov bikaribe temaşeyî wê bike. ²¹Ne jî wê mirov bêje: 'Va ye, li vê derê ye, an jî wa ye, li wê derê ye! Ji ber ku Padişahiya Xwedê di nav we de ye.'"

²²Û Îsa ji şagirtan re got: "Roj wê bîn, ku hûn bi xweziya dîtina rojekê ji rojên Kurê Mirov bin, lê hûn nabînin. ²³Vêca wê ji we re bêjin: 'Va ye, li vê derê ye' û 'Wa ye, li wê derê ye!' Lê neçin û bi pey nekevin. ²⁴Çimkî çawa birûsk ji aliyekî ezmanan ve birq dide û heta bi aliyê din ronahiyê dide, Kurê Mirov jî wê di roja xwe de wilo be. ²⁵Lê belê divê ew pêşî gelek êşan bikişîne û ji aliyê vî nifşî ve were redkirin.

²⁶Vêca çawa di rojên Nûh de dibû, wê wilo jî di rojên Kurê Mirov de bibe: ²⁷Dixwarin, vedixwarin, jin dianîn û mêr dikirin, heta roja ku Nûh kete gemiyê û tofan rabû û hemû helak kirin. ²⁸Wilo jî

di rojên Lût de dibû: Dixwarin, vedixwarin, dikirîn, difirotin, diçandin û ava dikirin. ²⁹Lê belê roja ku Lût ji Sodomê derket, ji ezmanan agir û kewkurt barîn û hemû helak kirin.

³⁰Vêca di wê roja ku Kurê Mirov xuya bibe de jî, wê wilo bibe. ³¹De vêca wê rojê ewê ku li ser bête be, bila ji bo ku tiştên xwe ji hindur bîne, neyê xwarê û ewê ku li nav zeviyê be, bila ew jî venegere! ³²Jina Lût bînin bîra xwe! ³³Ewê ku lê digere, ku canê xwe xilas bike, wê wî winda bike û ewê ku wî winda bike, wê wî xilas bike. ³⁴Ez ji we re dibêjim: Di wê şevê de du kes wê li ser nivînekê bin; yek ji wan wê were birin û yê din were hiştin. ³⁵Du jin wê bi hev re bihêrin, yek ji wan wê were birin û ya din were hiştin. ³⁶Du zilam jî wê li nav zeviyê bin, ji wan jî wê yek were birin û yê din were hiştin." ³⁷Wan lê vegerand û got: "Ya Xudan, ma ev wê li ku derê bibe?" Wî jî ji wan re got: "Dera ku kelaş lê ye, teyrên kelaşan jî lê dicivin."

Mesela jinebiyê û hakim

18 Ji bo ku ew herdem dua bikin û newestin, wî meselek ji wan re got: ²"Di bajarekî de hakimek hebû ku ne ji Xwedê ditirsiya û ne jî ji mirovan şerm dikir. ³Di wî bajarî de jinebiyek jî hebû ku dihat ba hakim û jê re digot: 'Heqê min ji dijminê min bistîne!' ⁴Vêca yê hakim demekê nedixwest, belê piştî ji xwe re got: 'Her çiqas ez ne ji Xwedê ditirsim û ne jî ji tu mirovî şerm dikim, ⁵dîsa jî ezê rabim heqê wê bidim wê, da ji

bo ev jinebiya ha tim neyê, serê min gêj neke.'"
⁶Xudan got: "De vêca bibihîzin ku hakimê neheq
 çi dibêje. ⁷Ma vêca Xwedê çilo heqê wan kesên
 ku bijartiyên wî ne, nade wan, yên ku bi şev û
 roj hawara xwe digihînin wî? Ma ewê heta kengê
 sebir bike? ⁸Ez ji we re dibêjim ku ewê heqê wan
 bi destxwe re bide wan. Lê dîsa jî gava Kurê
 Mirov were, gelo ewê baweriyê* li ser rûyê erdê
 bibîne?"

Mesela Fêrisî û bacgir

⁹Vêca Îsa meselek jî ji hinekan re got, yên ku ji
 rastbûniya xwe piştrast in û yên din hemûyan
 kêr dibînin: ¹⁰"Du mirov hilkişîn Perestgehê, da
 dua bikin. Yek ji wan Fêrisî bû û yê din bacgir*
 bû. ¹¹Yê Fêrisî rabû û ji xwe bi xwe re halo dua
 kir: 'Ya Xwedê, ez sipasiyê ji te re dikim ku ez ne
 wek mirovên din im: Rêbir, neheq, zînakar, an jî
 wek vî bacgirê ha me. ¹²Ez di heftiyê de du caran
 rojiyê digirim û deheka* hemû derameta* xwe
 didim.' ¹³Yê bacgir jî ji dûr ve rawestabû û nedi-
 xwest çavên xwe jî ber bi ezmanan ve rake; wî li
 singa xwe dixist û digot: 'Ya Xwedê, rehmê li min
 gunehkarî bike.' ¹⁴Vêca va ye, ez ji we re dibêjim:
 Ne yê Fêrisî lê yê bacgir lêbihûrtî çû mala xwe. Ji
 ber ku her kesê xwe bi xwe bilind bike, wê were
 nizimkirin; belê kesê ku xwe nizim bike, wê
 were bilindkirin."

Îsa zarokan pîroz dike

¹⁵Vêca zarokên biçûk ji anîn ba Îsa, da destê xwe deyne ser wan. Lê belê çaxê şagirtan ev yek dît, wan dengê xwe li wan hilda. ¹⁶Lê belê Îsa bang kir wan, ku bên ba wî û got: "Bihêlin, bila zarok bên ba min, pêşiya wan negirin. Çimkî Padîşahiya Xwedê ya yên halo ye. ¹⁷Bi rastî ez ji we re dibêjim: Kî Padîşahiya Xwedê wek zarokên biçûk qebûl neke, tu caran nakeve nav wê."

Serdarê dewlemend

¹⁸Û serdarekî ji wî pirsî û got: "Ya Mamostê qenc, ez çi bikim, da ji bo ez bibim wêrisê jiyana herheyî?" ¹⁹Û Îsa ji wî re got: "Çima tu ji min re qenc dibêjî? Ji Xwedê pê ve tu kes qenc nîne. ²⁰Tu emirên wî dizanî: Zînayê neke, kuştinê neke, diziyê neke, şahidiya derewîn neke, qedirê dê û bavê xwe bigire." ²¹Û wî got: "Ev tiştên ha hemû min ji zaroktiya xwe ve girtine." ²²Û çaxê Îsa ev bihîst, ji wî re got: "Hê jî tiştek ji te kêma heye: Çi tiştê te heye, bifiroşe, li belengazan belav bike û wê li ezmanan xezîna te hebe û were, bikeve pey min." ²³Lê belê çaxê wî ev tiştê ha bihîst, ew gelek xemgirtî bû, çimkî ew gelek dewlemend bû. ²⁴Û çaxê Îsa dît ku ew gelek xemgirtî bû, got: "Çiqas zehmet e ku yên dewlemend bikevin Padîşahiya Xwedê! ²⁵Çimkî derbasbûna devê di qula derziyê re ji ketina mirovê dewlemend e Padîşahiya Xwedê hêsanîtir e." ²⁶Û yên ku ev bihîstin gotin: "Heke wilo be, kî dikare

xilas bibe?" ²⁷Lê belê Îsa got: "Tiştê ku li ba mirov nabe, li ba Xwedê dibe." ²⁸Hingê Petrûs got: "Va ye, me yên xwe hiştine û em li pey te hatine." ²⁹Û Îsa ji wan re got: "Bi rastî ez ji we re dibêjim: Tu kes nîne ku ji bo Padîşahiya Xwedê dev ji xanî, jin û zarok, dê û bav an xwişk û bira berdabe, ³⁰di vê dinyayê de gelek bêtir û di dinya ku bê de jiyana herheyî nestîne."

Îsa cara sisiyan li ser mirina xwe dibêje

³¹Îsa her diwanzdeh anîn ba xwe û ji wan re got: "Va ye, em derdikevin Orşelîmê û hemû tiştên ku bi destê pêxemberan li ser Kurê Mirov hatine nivîsîn, wê bên cihên xwe: ³²Ewê bê xistin nav destê miletan, wê tinazên xwe bi wî bikin, wê wî riswa bikin, wê tif bikin wî, ³³wê li wî bixin û wê wî bikujin û ewê roja sisiyan ji nav mîriyan rabe." ³⁴Û wan tu tişt fêm nekir. Ev gotin ji wan re veşartî ma û tiştên ku wî gotin, fêm nekirin.

Îsa parsekê kor yê nêzîkî bajarê Eriha qenc dike

³⁵Vêca çaxê Îsa nêzîkî Eriha dibû, yekî kor li teniştê rê rûniştibû û pars dikir. ³⁶Gava wî bihîst ku elaletêk dibihûre, pirsî û got: "Ev çi ye?" ³⁷Lê vegerandin û gotin: "Îsayê Nisretî dibihûre." ³⁸Yê kor kir qîrîn û got: "Ya Kurê Dawîd, rehmê li min bike!" ³⁹Û yên ku di pêşiyê de diçûn, dengê xwe li wî hildan, da ew devê xwe bigire; lê belê wî hê bêtir kir qîrîn û got: "Ya Kurê Dawîd, rehmê li

min bike!" ⁴⁰Îsa sekinî, emir kir, ku yê kor bînin ba wî. Û çaxê yê kor nêzik bû, Îsa ji wî pirsî: ⁴¹"Te çi divê, ku ez ji te re bikim?" Wî got: "Ya Xudan, bila çavên min bibînin." ⁴²Îsa jî ji wî re got: "Bila çavên te bibînin, baweriya* te tu xilas kirî." ⁴³Û wî di cih de dît, li pey Îsa çû û pesnê Xwedê da û hemûyên ku eva ha dîtin, rûmet dan Xwedê.

Îsa û Zexayo yê bacgir

19 Û Îsa kete Eriha û tê re derbas dibû. ²Zilamek li wir hebû, navê wî Zexayo bû. Ew serekê bacgiran* bû û dewlemend bû. ³Wî dixwest ku Îsa bibîne, ka ew kî ye, lê ji ber elaletê nikaribû, çimkî bejina wî kin bû. ⁴Vêca ew di pêşiya wan de bezî, çû ser dareke hêjira bejik, da Îsa bibîne, çimkî ewê di wê riyê re bihûrtiba. ⁵Û çaxê Îsa hat wî cihî, li jor nihêrt û jê re got: "Zexayo, bilezîne, were xwarê, çimkî divê îro ez li mala te bimînim." ⁶Wî lezand, hat xwarê û bi şahî Îsa anî mala xwe. ⁷Çaxê hemûyan ev yek dît, kirin pitepit û gotin: "Ew li ba mirovekî gunehkar bû mêvan." ⁸Lê belê Zexayo li pêş hemûyan rawesta û ji Xudan re got: "Ya Xudan, va ye, ez nivê malê xwe didim belengazan û heke min ji kesekî bi neheqî tiştek standibe, ez çar qat bi şûn de lê vedigerînim." ⁹Û Îsa jê re got: "Îro rîzgarî* gihaye vê malê, çimkî ev jî kurekî Biraîm e. ¹⁰Ji bo vê yekê Kurê Mirov hatiye, da li yê windabûyî bigere û wî xilas bike."

Mesela deh zêran

¹¹Çaxê wan guh didan van tiştan, Îsa meseleke din got, çimkî nêzikî Orşelîmê bû û wan texmîn dikir, ku Padişahiya Xwedê wê vê gavê xuya bibe. ¹²Ji ber vê yekê Îsa got: "Zilamekî esilzade çû welatekî dûr, da padişahiyekê bistîne û dîsa vegere. ¹³Wî bang kir deh xulamên xwe û deh zêr" dan wan û got: 'Bi van ticaretê bikin, heta ku ez bêm.' ¹⁴Lê belê welatîyên wî ji wî dienirîn", qasid li pey wî şandin û gotin: 'Em naxwazin ku ev zilam li ser me bibe padişah.' ¹⁵Û çaxê wî padişahî stand û vegeriya, emir kir, ku bang bikin wan xulamên ku wî pere dabûn wan, da ew bizane ku her yekî ji wan çi bi ser xistiye. ¹⁶Yê pêşî hat ber wî û got: 'Ezbenî, zêrê te deh zêrên din bi ser xistine.' ¹⁷Wî ji xulam re got: 'Aferim, xulamê qenc! Çimkî tu di hindikî de dilsoz bûyî, li ser deh bajaran bibe serwer.' ¹⁸Yê diduyan hat û got: 'Ezbenî, zêrê te pênc zêr bi ser xistine.' ¹⁹Û ji vî re jî got: 'Tu jî li ser pênc bajaran bibe serwer.' ²⁰Yekî din hat û got: 'Ezbenî, va ye zêrê te, min ew di nav destmalekê de pêçayî hilandiye. ²¹Ez ji te tirsîyam, çimkî tu mirovekî hişk î; tiştê ku te nedanî, tu radihêjî û tiştê ku te neçandî, tu didirûyî.' ²²Vêca wî jê re got: 'Hey xulamê neqenc! Ezê te bi devê te hukum bikim. Madem ku te dizanibû, ez zilamekî hişk im, tiştê min nedanî, ez radihêjim, tiştê min neçandî, ez didirûm, ²³naxwe çima te perên min nedan pereguhêran? Çaxê ez vegeriya, minê ew bi feyda wan ve bîstanda.' ²⁴Û ji yên ku li wê derê bûn re got: 'Wî

zêrî ji wî bistînin û bidin wî yê ku deh zêrên wî hene.' ²⁵ Û wan jê re got: 'Ya axa, deh zêrên wî hene.' ²⁶ 'Ez ji we re dibêjim, yê ku pê re hebe, wê jê re bê dan û yê ku pê re nebe, tiştê di destê wî de jî wê ji wî bê standin. ²⁷ Lê belê wan dijmînên min, yên ku nedixwestin, ez li ser wan bibim padîşah. bînin vê derê û wan li ber min bikujin.' "

Îsa bi rûmet diçe Orşelîmê

²⁸ Piştî Îsa ev tiştên ha gotin, derket ser rê, da here Orşelîmê. ²⁹ Gava ew nêzîkî Beytfacê û Beytanyayê dibû, li kenarê wî çiyayê ku jê re Çiyayê Zeytûnê dihat gotin, wî du şagirtên xwe şandin ³⁰ û ji wan re got: "Herin vî gundê pêşberî we. Gava hûn ketine nav gund, hûnê dehşikeke girêdayî bibînin ku hê tu kes lê siwar nebûye. Wê vekin û bînin vir. ³¹ Û heke kesekî ji we pirsî û got: 'Çima hûn wê dehşikê vedikin?' hingê hûnê halo jê re bêjin: 'Ew ji Xudan re lazim e.' "

³² Vêca yên ku hatibûn şandin çûn û her tişt wilo dîtin, çawa ku Îsa ji wan re gotibû. ³³ Gava wan dehşik vedikir, xwediyên dehşikê ji wan re gotin: "Çima hûn dehşikê vedikin?" ³⁴ Wan jî got: "Ew ji Xudan re lazim e." ³⁵ Û dehşik anîn ba Îsa. Piştî wan cilên xwe ji Îsa re danîn ser dehşikê û ew lê siwar kirin. ³⁶ Gava Îsa diçû, xelkê ji wî re cilên xwe li ser rê radixistin. ³⁷ Êdî gava ew nêzîkî serjêra Çiyayê Zeytûnê dibû, elaleta şagirtên wî dest pê kir û bi dilxweşî û dengêkî bilind pespê Xwedê ji bo wan hemû karên mezin, yên ku wan dîtibûn, didan. ³⁸ Û wan digot:

"Bila pîroz be,
ew Padîşahê ku bi navê Xudan tê.
Li ezmanan aştî û silamet
û li bilindahîyan rûmet."

³⁹Û hin ji Fêrisîyan, yên ku di nav wê elaletê de bûn, ji Îsa re gotin: "Ya Mamoste, dengê xwe li şagirtên xwe hilde!" ⁴⁰Îsa li wan vegerand û got: "Ez ji we re dibêjim: Heke ew bêpejin bimînin, wê kevir dengê xwe hildin."

Îsa li ser Orşelîmê digirî

⁴¹Çaxê Îsa nêzîk bû, bajar dît û li ser wî girî ⁴²û got: "Xwezî te îro di vê roja xwe de ev tiştên ha bizaniyana, yên ku ji bo silameta te ne! Lê belê niha ew ji ber çavên te hatine veşartin. ⁴³Çimkî roj wê bi ser te de bên, ku dijminên te wê li dora te çeperan çêkin û hawirdora te bigirin, ji her aliyê ve te bidin tengahiyê ⁴⁴û wê te û zarokên te yên di nav te de li erdê bixin û ewê di nav te de kevir li ser kevir nehêlin, çimkî te wextê serdana xwe nas nekir."

Îsa Perestgehê ji neqencan paqij dike

⁴⁵Îsa kete Perestgehê û dest pê kir, yên ku tê de kirîn û firotin dikirin, avêtin derve ⁴⁶û ji wan re got: "Hatiye nivîsîn: 'Mala min wê bibe mala dua,' lê we ew kiriye 'şkefta rêbiran'."

⁴⁷Îsa her roj di Perestgehê de hîn dîkir. Lê belê serekên kahînan*, Şerîetzan* û mezinên gel lê digeriyan, ku wî bikujin, ⁴⁸lê wan nikaribû tişteki

bibînin ku bi wî bikin, çimkî tevahiya xelkê ji dîlguh didan wî.

Pirsa li ser hukumê Îsa

20 Vêca rojekê, çaxê wî di Perestgehê de xelk hîn dikir û Mizgînî dida naskirin, serekên kahînan, Şerîetzan û rihslîpî tevde bi ser de hatin ²û jê re gotin: "Ji me re bêje, tu van tiştan bi çi desthilatîyê dikî, an yê ku ev desthilatî daye destê te kî ye?" ³Îsa li wan vegerand û got: "Ez jî ezê tişteki ji we bipirsim, ka ji min re bêjin: ⁴Imadkirina* Yûhenna* ji ezmanan bû, an ji mirovan bû?" ⁵Ew bi hevdû şewirîn û gotin: "Heke em bêjin: 'Ji ezmanan e,' ewê bêje: 'Çima we ji wî bawer nekir?' ⁶Û heke em bêjin: 'Ji mirovan e,' ji xwe tevahiya xelkê wê me bidine ber keviran, çimkî wan qenc bawer kiriye ku Yûhenna pêxember e." ⁷Û wan lê vegerand û gotin: "Em nizanin ji ku derê ye." ⁸Îsa ji wan re got: "Ez jî ji we re nabêjim ku ez van tiştan bi çi desthilatîyê dikim."

Mesela rez û rezvanan

⁹Vêca Îsa dest pê kir, ev mesela ha ji xelkê re got: "Mirovekî rezeq çand, ew bi kirê da rezvanan û ji bo wextekî dirêj çû welatekî din. ¹⁰Û di demsala rêz de wî xulamek şand ba rezvanan, da ji berê rêz bidine wî. Lê belê rezvanan li wî xîst û ew destvala şandin. ¹¹Û wî xulamêkî dinşand, wan li wî jî xîst, riswakîrîn û destvala şandin. ¹²Yê sîsîyan jî şand, ew jî birîndar kirin

û avêtime derve. ¹³Xwediyê rêz jî got: 'Gelo ez çi bikim? Ezê kurê xwe yê delal bişînim, belkî ew jî wî şerm bikin.' ¹⁴Lê belê çaxê ku rezvanan ew dît, bi hevdû şewirîn û gotin: 'Ev wêris e. De werin, em wî bikujin, da mêras ji me re bimîne.' ¹⁵Û ew avêtin derveyê rêz û kuştin. Ma vêca wê xwediyê rêz çi bi wan bike? ¹⁶Ewê bê, van rezvanan helak bike û wê rêz bide hinekên din." Gava wan ev yek bihîst, gotin: "Xwedê neke!" ¹⁷Lê belê Îsa li wan nihêrt û got: "Naxwe eva hatî nivîsîn çi ye?

'Ew kevirê ku hosteyan nexwest
bû kevirê serê rikin*.'

¹⁸Her kesê ku bi ser wî kevirî de bikeve, wê wî perçe perçe bike û ew bi ser kî de bikeve, wê wî wek tozê hûr bike." ¹⁹Şerîetzan û serekên kahînan xwestin ku di wê gavê de dest biavêjin wî, çimkî wan fêm kir, ku Îsa ev mesele li ser wan anî, lê belê ew jî xelkê tirsîyan.

Pirsa dan û nedana baca Qeyser

²⁰Çavê wan lê bû, da ku ew wî bi xebera wî bigirin û bidin destê hukûm û desthilatiya walî. Vêca casûs, yên ku xwe rast nîşanî mirovan dikin, şandin ba wî. ²¹Wan jî wî pirsî û gotin: "Ya Mamoste, em dizanin ku tu ya rast dibêji û hîn dikî, çimkî tu cihêtiyê naxî nav mirovan, lê belê tu riya Xwedê bi rastî hîn dikî. ²²Vêca ma ji me re dibe ku em bacê bidin Qeyser an nabe?" ²³Lê belê Îsa bi qurnaziyên wan hesiya û ji wan re got: "Çima hûn min diceribînin? ²⁴Ka zîvekî* nîşanî

min bikin. Ma ew sûret û nivîsîna li ser yên kê ne?" Wan got: "Yên Qeyser in." ²⁵Îsa jî ji wan re got: "Madem ku wilo ye, tiştên Qeyser bidine Qeyser û tiştên Xwedê bidine Xwedê." ²⁶Wan nikaribû wî li pêş xelkê bi gotina wî bigirin, ew li bersîva wî ecêbmayî man û devê xwe girtin.

Pirsa vejîna miriyan

²⁷Hinek ji wan Sadûqiyên ku digotin, mirî ji nû ve ranabin, hatin ji wî pirsîn û gotin: ²⁸"Ya Mamoste, Mûsa ji me re nivîsiye: 'Heke birayê yekî zewicî be û ew bê zarok bimire, bila birayê wî jina wî bistîne û dûndanê ji birayê xwe re rake.' ²⁹Vêca heft bira hebûn. Yê pêşî jinek anî û bê zarok mir. ³⁰Yê diduyan ³¹û yê sisîyan jî ew jin stand û bi vî awayî her heftan zarok li pey xwe nehiştin û mirin. ³²Piştî jin jî mir. ³³Ma naxwe di roja vejîna miriyan de jin wê bibe jina kîjanî ji van? Çimkî her heftan jî ew standibû." ³⁴Îsa jî ji wan re got: "Zarokên vê dinyayê jinê tînin û mêr dikin, ³⁵lê belê ewên ku layîq bibin ku biglhen wê dinyayê û vejîna miriyan, ne jinê tînin û ne jî mêr dikin. ³⁶Çimkî ew careke din nikarin bimirin, çimkî ew eynî wek milyaketan in; ew zarokên Xwedê ne, çimkî ew zarokên vejînê ne. ³⁷Lê belê Mûsa jî dide xuyakirin, ku mirî wê ji nû ve rabin çaxê ew di serhatiya diriyê de ji Xudan dipeyive û dibêje: 'Xwedayê Birahîm, Xwedayê Îshaq û Xwedayê Aqûb.' ³⁸Vêca ew ne Xwedayê miriyan e, lê Xwedayê saxan e, çimkî hemû ji wî re sax in." ³⁹Û hinekan jî Şerîetzanan bersîv dan

û gotin: "Ya Mamoste, te qenc got." ⁴⁰Çimkî êdî wan qet nediwêrî, ku tiştêkî ji wî bipîrsin.

Pirsa Kurê Dawid

⁴¹Vêca Îsa ji wan re got: "Çawa dibêjin ku Mesîh kurê Dawid e? ⁴²Çimkî Dawid bi xwe di kitêba Zebûrê* de dibêje: 'Xudan ji Xudanê min re got: Li milê min î rastê rûne, ⁴³heta ku ez dijminên te bikim bin lingên te.' ⁴⁴Vêca heke Dawid jê re dibêje Xudan, çawa ew dibe kurê Dawid?"

Ji Şerîetzanan xwe parastin

⁴⁵Û çaxê xelkê hemûyî guh didanê, wî ji şagirtên xwe re got: ⁴⁶"Hay ji xwe û Şerîetzanan hebin, yên ku dixwazin bi xifanên dirêj bigerin û hez dikin ku di sûkan de xelk silavê bidin wan û di kinîştan* de li ser kursiyên pêşî rûnin û cihên jorîn li ser sifrên mezin bistînin. ⁴⁷Ew malên jinebiyan dadiqurtînin û ji bo ku bên dîtin, duayên dirêj dikin; evên ha wê bikevin bin hukumekî hê meztir."

Diyariya jinebiya belengaz

21 Îsa serê xwe hilda û yên dewlemend, ku diyariyên xwe davêtin peredanka Perestgehê, dîtin. ²Wî jineke jinebî ya belengaz jî dît ku du pol* avêtin tê de. ³Û Îsa got: "Ez bi rastî ji we re dibêjim: Vê jinebiya belengaz ji wan hemûyan bêtir avêt tê de. ⁴Çimkî van hemûyan ji tiştên ku

ji wan zêde bûn, avêtin nav diyariyan, lê belê vê jinê ji neyîna xwe rizqê xwe hemû avêt tê de."

Îsa behsa wêrankirina Perestgehê dike

⁵Vêca, çaxê hinekan got ku çawa Perestgeh bi kevirên spehî û bi diyariyan hatiye xemilandin, Îsa got: ⁶"Heçî ev tiştên ha ne, evên ku hûn dibînin, rojin wê bên, ku hingê li vê derê kevir li ser kevir namîne ku neyê hilweşandin."

Li ser xapandin û tengahiyên mezin

⁷Wan jî ji Îsa pirsî û got: "Ya Mamoste, ma vêca ev tiştên ha wê kengê çêbin û çaxê ev tiştên ha li ber çêbûnê bin, nişana wan çi ye?" ⁸Îsa jî got: "Hay ji xwe hebin ku hûn neyên xapandin, çimkî gelek wê bi navê min bên û wê bêjin: 'Ez ew im' û 'Wext nêzik bûye!' Li pey wan neçin! ⁹Çaxê hûn li ser şer û tevliheviyê bibihîzin, netirsîn, çimkî divê pêşî ev tiştên ha çêbin, lê belê wê gavê ne paşî ye."

¹⁰Hingê wî ji wan re got: "Milet wê li ber milletê din rabe, padişahî wê li ber padişahiya din rabe; ¹¹erdhejînekên mezin û li cih cihan xela û êşa zirav wê çêbin; tiştên tirsehêz û nişanên mezin wê li ezmanan bibin. ¹²Lê belê ji berî van hemû tiştan wê dest biavêjin we û cefayê bidin we. Ewê jî ber navê min we teslîmî kinîştan bikin, da ku biavêjin zîndan û wê we derxînin ber padişah û waliyan. ¹³Ev tişt wê çêbin, da hûn şahidiyê ji bo min bikin. ¹⁴Jî ber vê yekê jî pêşî ve bixînin dilê xwe û nefikîrin ku hûnê çi bersivê bidin. ¹⁵Çimkî

ezê dev û ziman û şehrezayiyê bidim we, ku neyarên we nikaribin li ber we bipeyivin an bisekinin. ¹⁶Lê belê heta bi dê û bav, bira, mirov û dostên we wê we bidin girtin û wê hînan ji we bikujin. ¹⁷Ji ber navê min her kes jî wê ji we bienire. ¹⁸Û mûyek jî serê we winda nabe. ¹⁹Hûnê bi sebira xwe canê xwe bi dest bixin.

Îsa li ser wêrankirina Orşelîmê dibêje

²⁰"Lê belê çaxê hûn bibînin ku hawîrdora Orşelîmê bi leşkeran tê girtin, bizanin ku xerabûna wê nêzik e. ²¹Hingê yên ku di Cihûstanê de ne, bila birevin çîyan! Û yên ku di bajêr de ne, bila jê derkevin! Û yên ku li çolê ne, bila nekevin nav bajêr! ²²Çimkî ev ew rojên heyfstandinê nê, da ku heçî tiştên hatine nivîsîn, bên cihê xwe. ²³Wey li serê wan, yên ku di wan rojan de bizaro ne û dimêjin. Çimkî tengahiyeke mezin wê bê ser welêt û xezeb wê bê ser vî gelî. ²⁴Ewê bikevin ber devê şûr, bi êsîrî* wê bên birin nav hemû miletan û heta zemanê miletan biqede, wê Orşelîm di bin lingên wan de biperçiqe.

Vegerîna Kurê Mirov

²⁵"Li ser roj, heyv û stêran wê nîşan çêbin û li ser erdê ji ber xuşîn û mişîna pêlên behrê milet wê bibizdin û şaş bibin. ²⁶Ew mirovên ku li hêviya wan tiştên ku bên serê dinyayê disekin, ji tirsan wê dilê wan bibihûre; çimkî stêrên ezmanan wê ji riya xwe derkevin ²⁷û hingê ew wê

bibînin ku Kurê Mirov li ser ewrekî bi qudret û rûmeteke mezin tê. ²⁸Lê belê çaxê ev tiştên ha dest pê bikin çêbin, li jor binihêrin û serê xwe hildin, çimkî xilasiya we nêzîk dibe."

Mesela hêjîrê

²⁹Û Îsa ji wan re meseleyek got: "Li dara hêjîrê û li hemû darên din binihêrin. ³⁰Çaxê ew bibişkivin, hûn dibînin û hûn ji ber xwe dîzanin ku êdî havîn nêzîk e. ³¹Bi vî awayî, çaxê hûn jî bibînin ku ev tiştên ha çêdibin, bizanin ku Padîşahiya Xwedê nêzîk e. ³²Bi rastî ez ji we re dibêjim: Ev nîş nabihûre, heta ev tiştên ha hemû neyên cihê xwe. ³³Erd û ezman wê bibihûrin, lê gotinên min tu car nabihûrin."

Hişyar bimînin!

³⁴"Lê belê hay ji xwe hebin ku bi xwarina zehfî, serxweşî û bi xemên vê jiyanê dilê we giran nebe û ew roj ji nişkê ve wek dafikekê bi ser we de neyê, ³⁵çimkî ew wê bi ser wan hemûyên ku li ser rûyê erdê dimînin de, bê. ³⁶Lê belê hergav dua bikin û hişyar bimînin, da ji bo ku hûn bîkaribin, ji ber van hemû tiştên ku wê bibin, birevin û li ber Kurê Mirov rawestin."

³⁷Û Îsa bi roj di Perestgehê de hîn dîkir û bi şev derdiket, diçû wî çiyayê ku jê re Çiyayê Zeytûnê tê gotin û şeva xwe dibihûrand. ³⁸Û xelk hemû sibehî zû dihatin nav Perestgehê ba wî, da guh bidin wî.

XAÇKIRINA ÎSA Û VEJÎNA WÎ

Bêbextî û xayîntiya Cihûda

22 Cejina* Nanê Şkeva, ya ku jê re Cejîna* Derbasbûnê tê gotin, nêzîk dibû. ²Serekên kahînan û Şerîetzan li riyekê digeriyan, ka çawa Îsa bikujin, çimkî ew ji xelkê ditirsiyan. ³Vêca Îblîs kete dilê wî Cihûdayê ku jê re, yê Îsxeryotî digotin. Ew yek ji her diwanzdehan bû. ⁴Cihûda rabû, çû ba serekên kahînan û serwerên parêzgerên Perestgehê, ew bi wan re peyivî, ka wê çawa bikaribe Îsa bide destê wan. ⁵Ew gelekî şa bûn û bi wî re li hev hatin ku ew peran bidin wî. ⁶Cihûda jî razî bû û li keysekê geriya, da bê kombûna elaletê wî bide destê wan.

Amadekirina Şîva Cejîna Derbasbûnê

⁷Û roja Cejîna* Nanê Şkeva hat, ya ku lazim e, tê de berxê goriya* Cejîna Derbasbûnê bê serjêkirin. ⁸Îsa Petrûs û Yûhenna şandin û ji wan re got: "Herin, şîva Cejîna Derbasbûnê ji me re amade bikin, da em bixwin!" ⁹Wan jî got: "Ma tu dixwazî, em wê li ku derê amade bikin?" ¹⁰Wî li wan vegerand û got: "Gava hûn bikevin nav bajêr, hûnê rastî zilamekî werin, yê ku rahiştiye cêrekî avê. Hûnê li pey wî herin û herin wî xaniyê ku ew bikeviyê ¹¹û ji malxwê malê re bêjin: 'Mamoste ji te dipirse: "Ka ew odeya ku ez tê de bi şagirtên xwe re şîva Cejîna Derbasbûnê bixwim, li ku derê ye?"' ¹²Hingê ewê li jor odeke mezin e raxistî

nîşanî we bike. Li wê derê şîvê amade bikin.”
¹³Ew çûn, wan her tişt wek ku Îsa ji wan re gotî,
 dîtî û şîva Cejina Derbasbûnê amade kirin.

Sifra ku Xudan danî

¹⁴Gava bû çaxê şîvê, Îsa bi şandîyan* re li ser sifrê rûnişt ¹⁵û ji wan re got: “Hê ji berî ku ez cefayê bikişînim, dilê min gelek xwest ku ez bi we re şîva vê Cejina* Derbasbûnê bixwim. ¹⁶Çimkî ez ji we re dibêjim: Ku heta di Padişahiya Xwedê de pêk neyê, ez hew ji vê cejinê dixwim.” ¹⁷Piştî wî rahişte kasekê, şikir kir û got: “Ha ji we re vê bistînin û di nav xwe de leva bikin. ¹⁸Çimkî ez ji we re dibêjim, heta Padişahiya Xwedê neyê, ez hew ji ava mêmê vedixwim.” ¹⁹Piştî wî rahişte nanekî, şikir kir û şkand. Wî ew da destê wan û got: “Ev bedena min e, ya ku di ber we de hatiye dan. Vê yekê ji bo bîranîna min bikin.”

²⁰Piştî şîvê wî wilo jî kas da wan û got: “Ev Kasa ha, ew Peymana* Nû, ya ku bi xwîna min e, ku di ber we de tê rijandin. ²¹Belê va ye destê wî kesê ku min bide dest, bi min re li ser sifrê ye. ²²Vêca bêçare ye kurê Mirov wek ku biryar hatiye dan, wê here, lê belê wey li wî kesê ku wî bide dest.”
²³Hemû şagirtan dest pê kir û ji hev pirsîn, ka kî ji wan e, yê ku wê vî karî bike?

Yê Meztir Kî ye?

²⁴Vêca devjenî* kete nav wan, ka kî ji wan yê meztir e. ²⁵Îsa ji wan re got: “Padişahên miletan

hukumdariyê li ser wan dikin û yên ku zordariyê li wan dikin, dixwazin ku ji wan re qencîxwaz bê gotin. ²⁶Lê belê heçî hûn in, bila hûn ne wilo bin. Bila yê herî mezin di nav we de wek yê herî biçûk û yê serek wek yê xulam be. ²⁷Ma vêca yê meztir kî ye? Gelo yê li ser sifrê rûdine, an yê xizmetê dike? Ma yê li ser sifrê rûdine, ne meztir e? Heçî ez im, ez di nav we de wek xizmetkarekî me.

²⁸"Lê belê hûn in, yên ku di ceribandinên min de bi min re ragirtine. ²⁹Êz jî, ezê ji we re padîşahiyekê bidim, çawa Bavê min ew daye min, ³⁰da hûn di Padîşahiya min de li ser sîfra min bixwin, vexwin û li ser textan* rûnin û hukumdariyê li her diwanzdeh êlên* Îsraêl bikin.

Îsa hê ji pêşî ve zanibû ku Şimûn-Petrûs wê wî înkâr bike

³¹"Wa Şimûn, wa Şimûno, va ye Îblîs xwest ku we wek genim li bêjîngê bixe. ³²Belê min ji bo te dua kir, da ku baweriya te sist nebe û çaxê tu dîsa vegeerî, dilê birayên xwe xurt bike." ³³Vêca Şimûn lê vegerand û got: "Ya Xudan, ez amade me bi te re herim zîndanê û mirinê jî." ³⁴Îsa got: "Wa Petrûso, ez ji te re dibêjim, hê dîk îro bang nedayî, tê sê caran înkara min bikî."

Xwe amadekirina ji tengahiya mezin re

³⁵Piştirê Îsa ji şagirtên xwe re got: "Çaxê min hûn bê xelîtk, tûr û pêlav şandin, ma hûn mehtêcê tişteki dibûn?" Wan got: "Na, em mehtêcê tu tiştî

nedibûn." ³⁶Îsa ji wan re got: "Lê vêca niha bila ewê ku xelîtka wî heye, wê bi xwe re bîne, yê ku tûrê wî heye, bila wî hilgire û ewê ku bê şûr e, bila cilê xwe bifiroşe û ji xwe re şûrekî bikire. ³⁷Çimkî va ye, ez ji we re dibêjim ku ev tiştê hatiye nivîsîn, divê li ser min were cihê xwe, ya ku dibêje: 'Û ew bi xerabkaran re hat hesêbkirin.' Çimkî tiştên ku li ser min hatine nivîsîn wê bê serî." ³⁸Wan got: "Ya Xudan, va ye, du şûr li vir hene." Wî jî ji wan re got: "De vêca bes e."

Îsa li ser Çiyayê Zeytûnê dua dike

³⁹Piştîre Îsa derket û wek adeta xwe çû Çiyayê Zeytûnê, şagirtên wî jî li pey wî çûn. ⁴⁰Gava ew giha wê derê, wî ji wan re got: "Dua bikin, da hûn nekevin ceribandinê." ⁴¹Piştîre ew hema bêje bi dûrbûna avêtina kevirekî ji wan dûr ket, çû ser çokan, dua kir ⁴²û got: "Ya Bavê* min, heke tu bixwazî, vê kasê* ji min derbas bike. Lê dîsa jî bila ne bi daxwaza min be, bi ya te be." ⁴³Di vê gavê de milyaketek jê re ji ezmanan xuya bû û qewet da wî. ⁴⁴Belê Îsa kete berxwedaneke dijwar û bi kelegermî bêtir dua kir. Xwihdana wî dibû wek dilopên xwînê yên gir û diketin ser erdê. ⁴⁵Çaxê ew ji dua xwe rabû, li şagirtên xwe vegeriya û dît ku ew ji kederê bi xew ve çûne. ⁴⁶Wî jî wan re got: "Çima hûn bi xew ve diçin? Rabin ser xwe û dua bikin, da hûn nekevin ceribandinê."

Girtina Îsa

⁴⁷Hê ew wilo dipeyivîn, komê mirov, di pêşiya wan de Cihûda*, yê ku yek ji her diwanzdeh şagirtan bû, bi ser wan de hat. Cihûda ber bi Îsa ve hat, da here rûyê wî. ⁴⁸Lê belê Îsa jê re got: "Wa Cihûda, ma tê bi maçekê Kurê Mirov bixî destê wan?" ⁴⁹Gava wan, yên li dora wî bûn, dîtîn, ka wê çi bibe, wan got: "Ya Xudan, ma em bi şûr lêxin?" ⁵⁰Û yekî ji wan şûr avêt xulamê Serokkahîn û guhê wî yê rastê jêkir. ⁵¹Lê Îsa got: "Bes e!" Wî destê xwe danî ser guhê wî û ew qenc kir.

⁵²Piştî Îsa ji wê koma ku bi ser de hatibû, ji serekên kahînan, serwerên parêzgerên Perestgehê û mezinan re got: "Hûn halo bi şûr û daran hatine. Ma hûn hatine pêşiya rêbirekî?" ⁵³Çaxê ez her roj di Perestgehê de di nav we de bûm, rojekê we destê xwe neavêt min. Lê belê ev saeta we ye, serdestiya* taristaniyê ye."

Petrûs Îsa înkâr dike

⁵⁴Vêca wan Îsa girt û birin, ew xistin xaniyê Serokkahîn. Petrûs jî ji dûr ve li pey wî diçû. ⁵⁵Gava di hewşa xanî de agir dadan û li dorê rûniştin, Petrûs di nav wan de rûnişt. ⁵⁶Jineke berdestî jî ew li ber êgir dît, wê çav lê zûr kirin û got: "Ev zilam jî bi Îsa re bû." ⁵⁷Lê belê Petrûs înkâr kir û got: "Ya jinê, ez wî nas nakim." ⁵⁸Piştî kêlîkekê, zilamekî jî ew dît û got: "Tu jî yek ji wan î." Petrûs lê vegerand û got: "Na, ya mirovo, ez ne ji wan im." ⁵⁹Gava nêzîkî saetekê di wê

navê de derbas bû, yekî din jî rabû û ji dil got: "Hema bi rastî ev zîlam jî bi wî re bû, çimkî ew jî Celîlê ye." ⁶⁰Lê Petrûs lê vegerand û got: "Ya mirovo, ji xwe ez fêr nakim, ka tu çi dibêjî." Hê ew dipeyivî, dikekî bang da. ⁶¹Hingê Xudan li xwe zivirî, li Petrûs nihêrt û gotina Xudan hate bîra Petrûs, çawa ku wî jê re gotibû: "Hê dîk îro bang nedayî, tê sê caran înkara min bikî." ⁶²Petrûs derket û bû kûrkûra giriyê wî.

Parêzger bi Îsa dikenin û li wî dixin

⁶³Vêca ew zîlamên ku Îsa girtibûn, pê kenîn û lêxistin. ⁶⁴Wan çavên wî girêdan, jê pirsîn û gotin: "De ka pêxemberîtiyê bike, yê ku li te xist kî ye?" ⁶⁵Û wan hê bêtir gotinên bêfihêrt jê re gotin.

Îsa di Civîna Mezinên Cihûyan de

⁶⁶Gava bû roj, rihsiyên milet, serekên kahînan û Şerîetzan li hev civiyan. Û ew anîn civîna xwe ⁶⁷û ji wî re gotin: "Heke tu Mesîh î, ji me re bêje!" Îsa bersîva wan da û got: "Heke ez ji we re bêjim, hûn bawer nakin ⁶⁸û heke ez ji we bipirsim jî, hûn bersîva min nadin. ⁶⁹Lê belê ji niha û pê ve Kurê Mirov wê li tenîştê rastê ya rûmeta Xwedê rûne." ⁷⁰Vêca hemûyan bi hev re jê pirsî: "Ma naxwe tu Kurê Xwedê yî?" Wî jî ji wan re got: "Hûn bi xwe dibêjin ku ez ew im." ⁷¹Wan got: "Ma vêca çi hewceyîya me bi şahidiyê heye? Ne va ye, me bi xwe jî devê wî bihîst."

Îsa li ba Pîlatoyê walî

23 Piştî tevahiya civînê rabû ser xwe û ew birin ber Pîlato. ²Vêca dest bi giliyê wî kirin û gotin: "Me dît ku çawa vî zîlamî milletê me ji rê derdixist, nedihişt ku baca Qeyser were dan û ji xwe re dibêje ku ew Mesîh e, yanî padîşah e." ³Pîlato jê pirsî û got: "Ma tu padîşahê Cihûyan î?" Îsa lê vegerand û got: "Wek ku tu dibêjî." ⁴Pîlato ji serekên kahînan re û ji elaleta millet re got: "Ez tu sûcên vî mirovî nabînim!" ⁵Belê ew li ser ya xwe man û gotin: "Vî mirovî millet li seranserê Cihûstanê, ji Celîlê û heta vir bi hînkirina xwe rakiriye ser lingan."

Îsa li ba Hêrodês

⁶Gava Pîlato ev bihîst, wî pirsî û got: "Ma ev mirov ji Celîlê ye?" ⁷Gava wî zanî, ku ew ji wê dera ku di bin destê Hêrodês* de ye, wî ew şand ba Hêrodês. Hêrodês bi xwe jî di wan rojan de li Orşelîmê bû. ⁸Gava Hêrodês Îsa dît, ew gelekî şa bû. Hê jî mêj ve wî dixwest ku wî bibîne, çimkî wî gelek tişt li ser Îsa bihîstibûn û hêvî dikir, ku Îsa li ber wî kerametekê bike. ⁹Wî jî gelek pirs li ber Îsa danîn, belê Îsa bersîva yek ji wan neda. ¹⁰Serekên kahînan û Şerîetzan li ser piyan rawestan û giliyê xwe li ser Îsa giran kirin. ¹¹Hêrodês û leşkerên wî jî ew bêqedir kirin û tinazên xwe pê kirin. Wan cilekî spehî yê biçirawîsk lê kir û careke din ew vegerandin ba Pîlato. ¹²Di wê rojê de Pîlato û Hêrodês, yên ku

heta hingê dijminatî bi hev re dikirin, dostanî bi hev re danîn.

Biryara kuştina Îsa derdikeve

¹³Belê Pîlato bang kir serekên kahînan, millet û serdaran ¹⁴û ji wan re got: "We ev mirovê ha anî ber min û we got ku ew millet ji rê derdixe. Min jî bersîva wî li ber we stand û min tu sûcên ku we dixistin stûyê wî, li ser nedîtîn. ¹⁵Hêrodês bi xwe jî tu sûc li ser nedîtine. Ji ber vê yekê wî ew li me vegerand. Û binihêrin, vî mirovî tiştek nekiriye ku bedelê wî kuştin be. ¹⁶Ji ber vê yekê ezê wî bidim ber qamçîyan û berdîm." ¹⁷Heçî Pîlato bû, diviya ew di her cejinê de yekî girtî ji wan re ji zîndanê berde.

¹⁸Belê koma elaletê bi dengê kîre qîrîn û got: "Vî ji ber çavê me bibe, Barabas ji me re berde!" ¹⁹Heçî Barabas bû, ew ji ber serhildanekê di bajêr de û ji ber mêrkujiyê avêtibûne zîndanê. ²⁰Lê belê Pîlato careke din bi wan re peyivî, çimkî wî dixwest, Îsa berde. ²¹Lê wan kirin qîrîn û gotin: "Wî xaç bike, wî xaç bike!" ²²Û wî cara sisiyan ji wan re got: "Ka vî mirovî çi xerabî kiriye? Min tu sûcê ku bihayê wî kuştin be, li ser wî nedîtiye. Ji ber vê yekê ezê wî bidim ber qamçîyan û berdîm." ²³Lê belê dîsa ew li ser ya xwe diman û bi qîrîneke bilind dixwestin ku ew bê xaçkîrîn û dengê wan bi ser ket. ²⁴Pîlato biryara* xwe da, ji bo ku daxwaza wan bê cih. ²⁵Wî ewê ji ber serhildan û mêrkujiyê girtî bû û bi dilê wan bû, ji zîndanê berda û Îsa bi hêviya daxwaza wan ve hişt.

Xaçkirina Îsa

²⁶Û gava ew dibirin, wan Şimûn jî, yê ku ji Kûrênê bû û ji zeviyê* vedigeriya, girtin. Xaç danîn ser pişta wî û kirin ku ew wê li pey Îsa bibe. ²⁷Li pey Îsa jî komeke mezin ji xelkê dihat, di nav wan de pîrek jî hebûn ku li sînga xwe dixistin û li ser Îsa digirîn. ²⁸Îsa li wan zivirî û got: "Ya keçên Orşelîmê, li ser min negirîn! Li ser xwe û zarokên xwe bigirîn! ²⁹Çimkî wê rojin werin ku mirov ji xwe re bêjin: 'Xwezî bi yên ku bê ber in û xwezî bi wan zikên ku zarok neanîne û bi wan sîngên ku nemêjandine!' ³⁰Çimkî hingê wê mirov dest pê bikin û ji çîyan re bêjin: Çiyano, bi ser me de bikevin!' Û ji giran re bêjin: Girno, me veşêrin!" ³¹De vêca heke mirov halo bi serê dara ter dike, ma wê halê dara hişk çi be!"

³²Û du zilamên din jî, yên ku bi sûc bûn, dibirin, da ew jî bi Îsa re bên kuştin. ³³Û çaxê ew gihan wî cihê ku Qoq jê re digotin, wan ew bi herdu sûcdaran re, yek li milê wî yê rastê û yê din li milê wî yê çepê xaç kirin. ³⁴Belê Îsa got: "Ya Bavê* min, li wan negire, ji ber ku ew nizanin ku ew çi dikin!" Wan jî cilên wî bi pişkê li xwe leva kirin. ³⁵Xelk jî li wê derê rawestabû û temaşe dikir. Serdarên Cihûyan jî henekên xwe bi Îsa dikirin û digotin: "Wî kesên din xilas kirin; heke ew Mesîhê bijartiyê Xwedê ye, de vêca bila xwe xilas bike!" ³⁶Leşkeran jî tinazên xwe pê dikirin, ew nêzîkî wî bûn û sihîk* jê re anîn ³⁷û gotin: "Heke tu padîşahê Cihûyan î, de xwe xilas bike!" ³⁸Û di ser wî re jî bi herfên Yewnanî, Latînî û Îbranî halo

hatibû nivîsîn: EV PADÎŞAHÊ CIHÛYAN E.

³⁹Yekî ji wan sûcdarên daleqandî jî, tinazê xwe bi Îsa kir û jê re got: "Ka, ma tu ne Mesîh î? De ka xwe û me xilas bike!" ⁴⁰Belê yê din lê vegerand, dengê xwe lê hilda û got: "Ma tu jî Xwedê natîrsî? Ma ne va ye, tu bi xwe jî di bin vî hukumî de yî?" ⁴¹Hema heçî em in, ev heqê me ye, çimkî ev bedelê wan karên xerab in ku me kirine. Belê heçî ev e, wî tiştêkî nerast nekiriye!" ⁴²Piştî wî jî Îsa re got: "Ya Îsa, çaxê tu di Padîşahiya xwe de bêtî, min bîne bîra xwe!" ⁴³Îsa jî lê vegerand û got: "Ez ji te re bi rastî dibêjim ku tê îro bi min re di bihiştê* de bî!"

Mirina Îsa

⁴⁴⁻⁴⁵Gava dibû nêzikî saet diwanzdehê nîvro*, rojê tarîti girt û taristanî heta bi saet sisîyê piştî nîvro kete ser seranserê welêt û perda Perestgehê di nîvî re çiriya ⁴⁶û Îsa bi dengekî bilind kire qîrîn û got: "Ya Bavê min, ez ruhê xwe didim destên te!" Piştî ku wî ev gotina xwe got, wî ruhê xwe da. ⁴⁷Gava sersedê* leşkeran tiştê ku çêbû dît, wî pesnê Xwedê da û got: "Bî rastî ev mirovê ha, mirovekî rast bû." ⁴⁸Wê koma xelkê, ya ku ji bo van tiştan bibînin civiyabû, gava dît ku çî dibû, li singa xwe xîst û vegeriya. ⁴⁹Hemû nasên Îsa û ew jinên ku ji Celîlê li pey wî hatibûn, ji dûr ve rawestabûn û ev tiştên ha temaşê dikirin.

Veşartina Îsa

⁵⁰De vêca zilamek bi navê Ûsiv hebû, ew ji Civîna* Mezinan bû. Ew mirovekî qenc û rast bû. ⁵¹Ev mirov bi xwestin û kirina Civîna Mezinan razî nebûbû. Ew ji Arîmetya, bajarekî Cihûyan bû û li hêviya hatina Padîşahiya Xwedê bû. ⁵²Ew çû ba Pîlato û laşê Îsa jê xwest. ⁵³Gava Ûsiv laşê Îsa ji xaçê anî xwarê, wî ew di nav cawekî de pêça û ew xiste goreke ku di latekê de hatibû kolan, ewa ku hê kesek tê de nehatibû veşartin. ⁵⁴Ew roj roja xweamadekirinê bû û roja* Şemiyê dest pê dikir. ⁵⁵Ew jinên ku ji Celîlê bi Îsa re hatibûn, li pey Ûsiv çûn, wan gor û çawa laşê Îsa tê de hat danîn, dîtîn. ⁵⁶Û gava ew vegeriyan, wan bixûr* û rûnê* bihnxweş amade kirin. Û roja Şemiyê li gor Şerîetê* tu kar nekirin û bihna xwe vekirin.

Rabûna Îsa ji nav miriyan

24 Lê roja pêşî ji heftiyê, hê sibehî zû, ew jin hatin ser gorê. Wan bixûr* û rûnê* bihnxweş, yên ku amade kiribûn, bi xwe re anîn. ²Belê wan dît ku kevîrê ser gorê ji cihê xwe gindiriye. ³Gava ew çûn nava wê, wan laşê Xudan Îsa nedît. ⁴Û wilo çêbû ku gava ew ji ber vê yekê li xwe şaş diman, ji nişkê ve du zilamên ku şewq ji cilên wan diçû li ba wan rawestan. ⁵Gava jinan ew dîtîn, ji tîrsa serê xwe kirin ber xwe. Zilaman ji wan re got: "Çima hûn di nav miriyan de li yê sax digerin? ⁶Ew ne li vê derê ye, lê ew rabûye. Bînin bîra xwe,

wî çî ji we re digot, gava ku ew hê li Celilê bû:
⁷'Divê Kurê Mirov bikeve nav destên gunehkaran,
 were xaçkîrin û roja sîsiyan dîsa rabe.'"

⁸Û jinan jî gotinên Îsa anîn bîra xwe. ⁹Ew jî ser
 gorê vegeriyan û çûn, jî her yanzdeh şagirtan û
 yê din hemûyan re her tişt gotin. ¹⁰Yên ku xeber
 jî şandiyan* re anîn, ev in: Meryema Mejdelaî,
 Yohana, Meryema diya Aqûb û hinekên din ên
 ku bi wan re bûn. ¹¹Ev yek li ber çavên şandiyan
 wek çîrokeke pûç hat xuyakîrin û wan jî jinan
 bawer nekir. ¹²Lê belê Petrûs rabû ser xwe û bi
 lez çû ser gorê. Gava wî xwe bi ser de xwehr kir,
 wî jî kefenan pê ve tu tiştê din nedît. Ew çû mala
 xwe û bi vî tiştê bûyî ecêbmayî dima.

Li ser riya Emwasê

¹³De vêca di wê rojê de dido ji wan diçûn gundekî,
 ku navê wî Emwas bû. Ev gund şêst meydanan*
 jî Orşelîmê dûr bû. ¹⁴Herdu jî xwe re li ser wan
 hemû tiştên bûyî dipeyivîn. ¹⁵Wilo çêbû ku gava
 ew hê ji xwe re dipeyivîn û jî hev dipîrsîn, Îsa bi
 xwe nêzîkî wan bû û bi wan re çû. ¹⁶Lê çavên
 wan dihatin girtin, da ew wî nas nekin.

¹⁷Îsa jî wan re got: "Ev çî gotin in ku hûn di rê
 de jî hev re dibêjin?" Ew sekinîn û xemgîn man
¹⁸û yekî jî wan, yê ku navê wî Klêpas bû, lê
 vegerand û got: "Ma tu yê bi tenê yî, ku li
 Orşelîmê dimîne û nizane ku li wê derê di van
 rojan de çî bûye!" ¹⁹Wî jî wan pîrsî û got: "Çî
 bûye?" Û wan lê vegerand û got: "Ew tiştên ku li
 ser Îsayê Nisretî, yê ku pêxember bû û bi gotin û

kirinê li ber Xwedê û tevahiya gel bi qudret bû
²⁰û çawa serekên kahînan û mezinên me, ji bo
ku hukumê kuştinê li ser derkeve ew dan dest û
wan ew xaç kir? ²¹Lê heçî em bûn, me hêvî dikir,
ku yê Îsraêlê xilas bike, ew e. Ji xeynî van
hemûyan jî, va ye îro roja sisiyan e ku ev tişt
bûne. ²²De vêca çend jinan ji nav me jî, em şaş
kirine. Ew hê sibehê zû li ser gorê bûn, ²³û laşê
wî tê de neditin. Ew vegeriyan û gotin ku wan li
wir dît ku çawa milyaketan xwe nîşanî wan dan
û gotin ku ew dijî. ²⁴Piştî hinek ji yên ku bi me
re ne, çûn ser gorê û wan jî ew tişt wilo dît, çawa
ku jinan gotibû. Lê wan ew bi xwe nedît."

²⁵Îsa ji wan re got: "Hey li we bêhişan, yên ku bi
derengî baweriyê bi wan hemû tiştên ku pêxem-
beran gotine, tînin. ²⁶Ma nediviya, ku Mesîh van
tiştan bikişîne û here nav rûmeta xwe?" ²⁷Wî ji
Mûsa û hemû pêxemberan dest pê kir û ji wan
re her tiştê ku li ser wî di kitêbên* pîroz de hatibû
nivîsîn, da ronahîkirin.

²⁸Vêca ew nêzîkî wî gundê ku ew diçûnê, bûn.
Û Îsa da xuyakirin, wek ku ewê hê wêvetir biçûya.
²⁹Lê ew pê re man û jê re gotin: "Li ba me bimîne,
çimkî berêvar e û rojê xwe berdaye xwarê!" Îsa
bi wan re çû û derbasî hindur bû, da li ba wan
bimîne.

³⁰Û wusa çêbû ku gava ew bi wan re li ser sifrê
rûnişt, wî rahişt nê, şikir kir, şkand û da destê
wan. ³¹Hingê çavên wan vebûn û wan ew nas kir.
Lê belê ew ji ber çavên wan winda bû. ³²Wan jî
hev re got: "Ma hingê gotinên wî agir bi dilê me
nedixist, gava wî di rê de ji me re digot û kitêbên*"

pîroz ji me re ronahî dikirin?" ³³Û hema di wê saetê de herdu rabûn ser xwe û vegeŕiyan Orşelimê. Û gava ew gihan, wan dît ku her yanzdeh şagirt û yê din ên bi wan re li hev civiyabûn, ³⁴digotin: "Xudan bi rastî rabûye û xwe nîşanî Şimûn* daye." ³⁵Herduyan jî ji civatê re got ku di rê de çi çêbû û çaxê ku Îsa nan şkand, wan çawa ew nas kir.

Îsa xwe nîşanî şagirtan dide

³⁶Hê ew wilo bi hev re dipeyivîn, Îsa bi xwe di nav wan de derket û got: "Bila aştî li we be!" ³⁷Lê belê ew bizdiyan û dilê wan tije tîrs bû, ji wan we bû ku ew ruhekî li ber çavên xwe dibînin. ³⁸Îsa jî wan re got: "Çima hûn şaş mane û dudilî ne?" ³⁹Li dest û lingên min binihêrin ku ez bi xwe me. Werin destên xwe bidin laşê min û bibînin; ji ber ku heçî ruh e, bê goşt û hestî ye, lê belê va ye, wek ku hûn min dibînin, ez bi goşt û hestî me!" ⁴⁰Û gava wî ev jî wan re got, wî dest û lingên xwe nîşanî wan kirin. ⁴¹Lê belê wan jî şabûn û ecêbmayînê hê bawer nekiribûn. Wî jî wan re got: "Ka tiştêkî xwarinê li ba we heye?" ⁴²Wan jî perçek ji masiyekî biraştî dane wî. ⁴³Wî ew jî destê wan girt û li pêş wan xwar. ⁴⁴Vêca wî jî wan re got: "Ha ew gotinên min, yê ku gava hê ez bi we re bûm, min jî we re gotibûn, ev in: Divê ew hemû tiştên ku di Şerîeta Mûsa û ya pêxemberan de û di Zebûran de li ser min hatine nivîsîn, werin cihê xwe."

⁴⁵Hingê wî hişên wan vekir, da ew bîkaribîn,

kitêbên* pîroz fêrn bikin. ⁴⁶Û wî jî wan re got: "Wilo hatiye nivîsîn, Mesîh wê cefayê bikişîne û wê roja sîsiyan jî nav miriyan rabe ⁴⁷û wê jî Orşelîmê were destpêkirin û jî bo efûkirina gunehan tobe bi navê wî jî hemû milletên dinyayê re bê belavkirin. ⁴⁸Hûn şahidên van tiştan in ⁴⁹û va ye, ezê soza Bavê xwe bi ser we de bişînim. Lê belê heçî hûn in, li bajêr bîmînin, heta ku hûn jî jor qewetê bistînin."

Hilkişîna Îsa nav ezmanan

⁵⁰Vêca wî ew derxistin û birin heta bi Beytanya û li wê derê wî destên xwe hildan û ew pîroz kirin. ⁵¹Wilo çêbû, wê gava ku wî ew pîroz dikirin, ew jî wan cuda bû, hat rakirin û hilkişî nav ezmanan. ⁵²Ew jî perizîn wî, piştîre bi dilekî pir xweş veşerîyan Orşelîmê. ⁵³Û ew hemû çaxan di Perestgehê de bûn û pesnê Xwedê didan.

Mizgînî Yûhenna

Pêşgotin

Nivîskarê vê kitêbê di dawîya sedsala pêşî de ev berhem nivîsiye. Nivîskar bi xwe navê xwe nade. Herwekî ku tê zanîn, nivîskar yek ji her diwanzdeh şagirtên Îsa*, Yûhenna bû. Yûhenna xwe wek şagirtê ku Îsa jê hez dikir dide naskirin (1:14; 19:35; 21:24).

Armanca sereke ya nivîsîna vê kitêbê diyarkirina Peyva* Xwedê ye (1:1-18). Nivîskar çend karên neditî û hêzdar (keramet, mûcêze) yên Îsa yên balkêş û rabûna wî ya ji nav mirîyan tîne zîmên û diyar dike ku wî ev nîşanên bijare ji bo ku mirov* bawerî bi Mesîh* bînin (îmanê* bi Mesîh bînin) û bîgihîjin jiyanê herheyî nivîsîne (20:30, 31).

Îsa bi hînkirin, jiyan, mirin û vejîna xwe (rabûna xwe ya ji nav mirîyan) riya perizîna (îbadeta) rastîn û aştîyê* nîşanî mirovan dide û ji bo jiyanê herheyî dibê ronahî. Ew weha dibêje: "Rê, rastî û jiyan ez im" (14:6). Îsa bi meselên ku bi jiyanê rojane re têkildar in, wek: Av, nan, şivan, mî û hwd. bêhejmar rastîyên ruhanî ji nêzik ve ronahî dike.

Taybetîyeke nivîsîna Yûhenna heye ku wê ji nivîsîna Metta, Marqos û Lûqa cihê dike. Di bijartîna mijarê de, di gel ku ew bêtir li ser xîzmetên Îsa yên li Celîlê radiwestin, Yûhenna li ser xîzmeta li Orşelîmê* radiweste. Ew hînkirîna Îsa bi meseleyan dibêjin, Yûhenna vê hînkirinê bi peyivînên* rûbirû tîne zîmên. Bêguman ji bilî van hê gelek cihêtiyên din ji di navbera wan de hene. Çimkî her nivîskarî komên xwendevanên cihê ji bo xwe armanc dîtîye.

Ev nivîsîn dikare bi vî awayî bê dabeşkirin:

1. Destpêk û peyva pêşî: 1:1 – 18
2. Diyarkirina Îsa ya ji dinyayê re û xizmeta
gelemerî: 1:19 – 12:50
3. Diyarkirina Îsa ya ji şagirtan re: 13:1 – 17:26
4. Xaçkirina Îsa û vejîna wî (rabûna wî ya ji nav
miriyan): 18:1 – 20:31
5. Peyva paşî: 21:1-25

Mizgînî Yûhenna

Di destpêkê de Peyv hebû

1 Di destpêkê de Peyv* hebû. Peyv bi Xwedê re bû û Peyv bi xwe Xwedê bû. ²Ew di destpêkê de bi Xwedê re bû. ³Her tişt bi wî afirî û bêtî wî tu tişt çênebû. ⁴Jiyan bi wî re bû û jiyan ronahiya mirovan bû. ⁵Ronahî di tariyê de şewq dide û tarî nikare wê binixême.

⁶Mîrovek ji aliyê Xwedê ve hatibû şandin ku navê wî Yûhenna* bû. ⁷Ew ji bo şahidiyê hat. Ew hat ji bo ku şahidiya ronahiyê bike, da ku hemû kes bi destê wî baweriyê binin. ⁸Ew bi xwe ne ronahî bû, lê ew hat ku şahidiya ronahiyê bike. ⁹Ronahiya rastîn, ewê ku hemû mirovan ronahî dike, dihat dinyayê. ¹⁰Ew li dinyayê bû û dinya bi wî afirî. Lê dinyayê bi wî nizanibû. ¹¹Ew hat mala xwe, lê gelê wî ew qebûl nekir. ¹²Lê hemûyên ku ew qebûl kirin û bawerî bi navê wî anîn, wî desthilatî* da wan ku bibin zarokên Xwedê. ¹³Ew ne ji xwînê, ne ji xwestina bedenê û ne ji xwestina mirov çêbûn, lê ew ji Xwedê çêbûn.

¹⁴Û Peyv* bû xwîn û goşt, bi kerem û rastiye tije di nav me de konê* xwe danî. Me mezinahiya wî weha dît, wek mezinahiya Kurê* yekta yê ku ji Bav* tê. ¹⁵Yûhenna ji bo wî şahidî kir û bi dengêkî bilind got: "Min gotibû: 'Yê ku piştî min tê di ser min re ye, çimkî ew beriya min hebû.' Yê ku min

li ser digot ev bû." ¹⁶Me tevan ji xezîna wî kerem li ser keremê stand. ¹⁷Çimkî Şerîet* bi destê Mûsa hat dayîn, kerem û rastî bi destê Îsa* Mesîh* hatin. ¹⁸Tu demê, tu kesî Xwedê nedîtîye, lê Kurê yekta yê ku di himbêza Bav de ye, wî bi xwe ew da zanîn.

Şahidiya Yûhennayê imadkar

¹⁹Cihûyan ji Orşelimê* kahîn* û Lêwî* şandin, da ku ji Yûhenna bipîrsin: "Tu kî yî?" Yûhenna şahidî kir. ²⁰Wî eşkere got; wî înkâr nekîr û got: "Ez ne Mesîh im." ²¹Wan jê pîrsî: "Ma naxwe tu kî yî? Ma tu Êlyas î?" Yûhenna got: "Na, ez ne ew im." Ji pîrsa "Ma tu ew pêxember* î?" re jî wî got: "Na." ²²Îcar wan jê re got "Tu kî yî? Tu ji bo xwe çi dibêjî? Da ku em bersîvekê bidin wan kesên ku em şandine." ²³Wî got: "Ez ew deng im ku li çolê gazî dike: 'Riya Xudan* rast bikin!' wek ku Îşaya pêxember gotîye." ²⁴Niha yên ku hatibûn şandin ji Fêrisiyan* bûn. ²⁵Wan jê pîrsî: "Madem tu ne Mesîh, ne Êlyas û ne jî ew pêxember î, naxwe tu çima imad* dikî?" ²⁶Yûhenna bersîva wan da û got: "Ez bi avê imad dikim, lê yek di nav we de radiweste, hûn bi wî nizanin. ²⁷Ew e, yê ku piştî min tê, ez ne hêja me ku dûlkê* çaroxa wî vekim." ²⁸Ev tişt hemû li wî serê Urdunê, li Beytanyayê, li cihê ku Yûhenna lê imad dikir çêbûn.

Berxê Xwedê

²⁹Dotira rojê Yûhenna dît ku Îsa ber bi wî ve tê. Û wî got: "Va ye! Berxê Xwedê yê ku gunehên dinyayê radike. ³⁰Ev ew kes e ku min ji bo wî gotibû: 'Piştî min yek tê ku di ser min re ye, çimkî ew beriya min hebû.' ³¹Min bi xwe bi wî nizanibû, lê ji bo ku ew ji Îsraêlê re bê diyarkirin, ez hatim û min bi avê imad kir." ³²Yûhenna şahidî kir û got: "Min dît ku Ruh ji ezmanan wek kevokê dahat û li ser wî danî. ³³Min bi xwe bi wî nizanibû, lê yê ku ez şandim da ku ez bi avê imad bikim, ji min re got: 'Te dît ku Ruh dahat û li ser kê danî; yê ku bi Ruhê* Pîroz* imad dike, ew e.' ³⁴Min jî dît û şahidî kir ku Kurê* Xwedê ev e."

Şagirtên pêşî

³⁵Dotira rojê dîsa Yûhenna bi du şagirtên xwe re radiwesta. ³⁶Dema ku wî dît Îsa digere, wî got: "Va ye, Berxê Xwedê!" ³⁷Du şagirtan tiştê ku wî got bihîst û li pey Îsa çûn. ³⁸Îsa li pişt xwe zivirî û dît ku ew li pey wî ne. Wî ji wan re got: "Hûn li çî digerin?" Wan jê re got: "Rebbî" — ku bi mana 'Mamoste' ye — "tu li ku derê radiwestî?" ³⁹Wî ji wan re got: "Werin hûnê bibînin." Îcar ew çûn û wan dît ku ew li ku derê radiweste û ew wê rojê li ba wî man. Wext piştî nîvro, saet li dora çaran bû. ⁴⁰Yek ji wan herdu kesên ku Yûhenna bihîstibûn û li pey Îsa çûbûn, Endrawîsê birayê Şîmûn-Petrûs bû. ⁴¹Wî di cih de birayê xwe Şîmûn dît û jê re got: "Me Mesîh dît," ku tê mana 'Yê Bijartî*".

⁴²Wî ew anî ba Îsa. Îsa li Şimûn nihêrt û got: "Tu Şimûnê* kurê Yûhenna yî. Wê bi navê Kifas" — ku 'Petrûs' e û bi mana 'kevir' e — "gazî te bikin."

Îsa gazî Fîlîpo û Natanyêl dike

⁴³Dotira rojê Îsa biryar da ku here Celîlê. Wî Fîlîpo dît û jê re got: "Li pey min were!" ⁴⁴Fîlîpo ji Beytsaydayê bû, ji wî bajarê ku Endrawîs û Petrûs lê dijiyan. ⁴⁵Fîlîpo Natanyêl dît û jê re got: "Me Îsayê Kurê Ûsivê Nisretî dît, yê ku Mûsa di Şerîeta xwe de û pêxemberan di nivîsinên xwe de jê salix dane." ⁴⁶Natanyêl jê pirsî: "Ma ji Nisretê tiştêkî baş derdikeve?" Fîlîpo jê re got: "Were û bibîne!" ⁴⁷Gava Îsa dît ku Natanyêl ber bi wî ve tê, li ser wî got: "Va ye, Îsraêliyekî rastîn î ku tu hîlebazî li ba wî tune." ⁴⁸Natanyêl jê pirsî: "Ma tu ji ku derê min nas dikî?" Îsa bersîva wî da: "Berîya ku Fîlîpo gazî te bike, gava ku tu hê li binê dara hêjîrê rûniştî bûyî, min tu dîtî." ⁴⁹Natanyêl jê re got: "Mamoste, tu Kurê Xwedê yî! Tu Padişahê Îsraêlê yî!" ⁵⁰Îsa lê vegerand û got: "Ji ber ku min ji te re got: 'Min tu li binê dara hêjîrê dîtî,' tu bawer dikî? Tê tiştên ji vê meztir bibînî." ⁵¹Û Îsa jê re got: "Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim, hûnê bibînin ku çawa ezman diqelişe û milyaketên Xwedê tên xwarê ser Kurê* Mirov û diçin jorê."

Dîlana li gundê Qenaya Celîlê

2 Roja sisiyan li bajarê Qenaya Celîlê dîlanek

hebû û diya Îsa jî li wê derê bû. ²Îsa û şagirtên xwe jî ji bo dîlanê hatibûn vexwendin. ³Dema ku şerab qediya, diya Îsa jê re got: "Şeraba wan nema." ⁴Îsa lê vegerand û got: "Dayê, te çi ji min e? Hê wextê min nehatiye." ⁵Diya wî ji xizmetkaran re got: "Her tiştên ku ew ji we re dibêje bikin." ⁶Îcar li wê derê şeş kûpên keviri hebûn ku Cihûyan ji bo adetên xwe yê paqijkirinê bi kar dianîn. Her yekî ji wan di navbera du – sê denan de av hildida. ⁷Îsa jî wan re got: "Van kûpan bi avê tije bikin." Û wan jî ew heta ber dev tije kirin. ⁸Hingê wî jî wan re got: "Niha hinekê derxin û ji serekê ziyafetê re bibin." Wan jî ew bir. ⁹Gava ku serekê ziyafetê ji ava ku bûye şerab vexwar, wî tê dernexist ku ew ji ku derê hatiye. Lê xizmetkarên ku av anîbûn, bi tiştê ku çêbûbû, dîzanîbûn. Serekê ziyafetê gazî zava kir ¹⁰û jê re got: "Her kes pêşî şeraba xwe ya baş pêşkêş dike. Kengê ku yê vexwendî zêde vexwarin, ew a nebaş derdixe. Lê te şeraba baş heta niha veşartîye." ¹¹Ev nişana ku Îsa li Qenaya Celilê raber kir a pêşî bû. Bi vî awayî wî mezinahiya xwe da xuyakirin û şagirtên wî bawerî pê anîn.

¹²Piştî vê yekê, Îsa tevî diya xwe, birayên xwe û şagirtên xwe çû Kefernahûmê û ew gelek rojan li wê derê neman.

Îsa Perestgehê paqij dike

¹³Cejîna* Derbasbûnê ya Cihûyan nêzik bû û Îsa hilkişîya Orşelîmê. ¹⁴Wî ew kesên ku di Perestgehê* de dewar, mî û kevok difirotin û seraf-

kerên rûniştî dîtîn. ¹⁵Îcar wî ji benan qamçiyek çêkir, hemû, dewar û mî jî, ji Perestgehê derxistin; perên serafan rijandin û maseyên wan gêrkirin. ¹⁶Wî ji kevokfiroşan re got: "Van ji vê derê rakin! Êdî mala Bavê* min nekin bazargeh!" ¹⁷Hat bîra şagirtên wî ku di Kitêba* Pîroz de weha hatiye nivîsîn: "Xîretkêşiya ji bo mala te wê min bixwe." ¹⁸Li ser vê yekê Cihûyan jê pirsî: "Tê çi nîşanê raberî me bikî ku desthilatiya te heye, tu van dikî?" ¹⁹Îsa bersîva wan da û got: "Vê pîrozgehê hilweşînin, ezê di nav sê rojan de rakim." ²⁰Li ser vê yekê Cihûyan jê re got: "Avakirina vê pîrozgehê çil û şeş salan kîşand. Ma tê wê di nav sê rojan de rakî?" ²¹Lê Îsa li ser pîrozgeha bedena xwe dipeylîvî*. ²²Bi vî awayî, dema ku ew ji nav miriyan rabû, hat bîra şagirtên wî ku Îsa ev yek gotiye û wan bawerî bi Kitêba Pîroz û gotinên Îsa anî.

Zanîna Îsa ya li ser mirovan

²³Îcar dema ku Îsa di Cejina Derbasbûnê de li Orşelîmê bû, gelek kesên ku ew nîşanên ku wî dikirin didîtîn, bawerî bi navê wî dianîn. ²⁴Lê Îsa bawerîya xwe bi wan nedianî. Çimkî wî bi xwe bi hemû mirovan dizanibû. ²⁵Hewcedariya wî bi şahidiya mirovan jî tunebû, çimkî wî bi dilê mirov dizanibû.

Îsa û Nîkodêmo

3 Bi navê Nîkodêmo mirovek ji Fêrîsiyan*

hebû ku serekekî Cihûyan bû. ²Ev mirov bi şev hat ba Îsa û jê re got: "Mamoste, em dizanin ku tu mamosteyekî ji ba Xwedê hatiyî, çimkî ew nîşanên ku tu raber dikî, ku Xwedê ne pê re be, tu kes nikare bike."

³Îsa bersîva wî da û got: "Bi rastî, bi rastî e z ji te re dibêjim ku mirov ji nû ve çênebe, ew nikare Padişahiya* Xwedê bibîne." ⁴Nîkodêmo jê pirsî: "Ma mirovekî ku pîr be çawa dikare ji nû ve çêbibe? Dikare careke din bikeve malzaroka diya xwe û jê re çêbibe?" ⁵Îsa bersîva wî da: "Bi rastî, bi rastî ez ji te re dibêjim, heta ku mirov ji avê û ji Ruh çênebe, nikare bikeve Padişahiya Xwedê. ⁶Yê ku ji bedenê çêdibe beden e, yê ku ji Ruh çêdibe ruh e. ⁷Li peyva ku min ji te re got: 'Divê tu ji nû ve çêbibî' şaş nemîne. ⁸Ba li ku derê bixwaze radibe. Tu dengê wî dibihîzî, lê tu nîzanî ku ew ji ku derê tê û bi ku derê ve diçe; her kesê ku ji Ruh çêdibe weha ye."

⁹Nîkodêmo jê re got: "Ev çawa dibe?" ¹⁰Îsa lê vegerand û got: "Tu mamosteyekî Îsraêlê yî û hê tu bi van nîzanî? ¹¹Bi rastî, bi rastî ez ji te re dibêjim, tiştê ku em dizanin, em dibêjin, tiştê ku me dîtiye em şahidiya wî dikin; lê belê hûn şahidiya me qebûl nakin. ¹²Heke ez tiştên li ser erdê ji we re bêjim, hûn bawer nekin, dema ku ez tiştên li ezmanan bêjim, hûnê çawa bawer bikin? ¹³Ji bilî Kurê Mirov ê ku ji ezmanan hatiye, tu kes derneketiye ezmanan. ¹⁴Çawa ku Mûsa li çolê mar bilind kir, bi vî awayî divê Kurê Mirov jî bê bilindkirin, ¹⁵da her kesê ku baweriyê bi wî bîne, ji yana wî ya herheyî hebe."

¹⁶Çimkî Xwedê wusa ji dinyayê hez kir ku Kurê xwe yê yekta da, da her kesê ku baweriyê bi wî bîne helak nebe, lê jiyana wî ya herheyî hebe. ¹⁷Çimkî Xwedê Kurê xwe neşand ku dinyayê sûcdar bike, lê ew şand ku dinya bi wî rizgar* bibe. ¹⁸Yê ku baweriyê bi wî bîne, jê re hukum nîne; lê her kesê ku bawerî bi wî neaniye, ji xwe hatiye hukumkirin, çimkî wî bi Kurê Xwedê yê yekta bawerî neaniye. ¹⁹Hukum ev e ku ronahî hat dinyayê, lê mirovan ji ronahiyê bêtir ji tariyê hez kir, çimkî karên wan xerabî bû. ²⁰Her kesê ku xerabiyê dike, kîna wî ji ronahiyê heye; ew ber bi ronahiyê ve nayê, da ku kirinên wî xuya nebin. ²¹Lê kesê ku rastiyê dike ber bi ronahiyê ve tê, da ku kirinên wî zelaltir bên dîtin ku wî xwe spartiyê Xwedê û kirine.

Îsa û Yûhennayê imadkar

²²Piştî vê yekê Îsa û şagirtên xwe çûn herêma Cihûstanê. Îsa li wê derê bi wan re dima û imad dikir. ²³Yûhenna bi xwe jî li Eynona nêzîkî Salîmê imad dikir, çimkî li wê derê pir av hebû. Mirov dihatin wê derê û imad dibûn. ²⁴Çimkî hê Yûhenna neavêtibûn zîndanê.

²⁵Di navbera şagirtên Yûhenna û Cihûyekî de, li ser pirsê adetên paqîjiyê munaqeseyek derket. ²⁶Îcar ew hatin ba Yûhenna û jê re gotin: "Ya Mamoste, ew kesê ku li wî aliyê Çemê Urdunê bi te re bû û te jê re şahidî kir, va ye, ew bi xwe imad dike û hemû kes diçin ba wî."

²⁷Yûhenna bersîv da û got: "Heke ji yekî re ji

ezmanan neyê dayîn, ew nikare tişteki bistîne.
²⁸Hûn bi xwe ji min re bûne şahid ku min gotiye:
 'Ez ne Mesîh im, lê ez li pêşiya wî hatime şandin.'
²⁹Bûk ji bo kê be zava ew e. Lê destbirayê zava yê
 ku li ser lingan radiweste û dengê zavê dibihîze,
 bi dengê wî gelek şa dibe. Ji ber vê yekê ye ku
 niha şabûna min temam bû. ³⁰Ji wî re mezinbûn,
 ji min re biçûkbûn divê.

Yê ku ji ezmanan tê

³¹"Yê ku ji jorê hatiye di ser hemû kesî re ye. Yê
 ku ji ser erdê ye, ji ser erdê dipeyîve; lê yê ku ji
 ezmanan hatiye, di ser hemû kesî re ye. ³²Wî çi
 dîtibe û çi bihîstibe şahidiya wan dike, lê tu kes
 şahidiya wî qebûl nake. ³³Yê ku şahidiya wî
 qebûl dike, bi vî awayî mor dike ku Xwedê rast
 e. ³⁴Yê ku Xwedê ew şandiye, ew bi gotina Xwedê
 dipeyîve, çimkî Xwedê Ruh bêsînor dide wî.
³⁵Bav* ji Kur hez dike û her tişt daye destê wî.
³⁶Her kesê ku bi Kur baweriyê tîne, jiyana wî ya
 herheyî heye. Her kesê ku bi ya Kur nake, jiyane
 nabîne, lê xezêba Xwedê li ser wî dimîne."

Ava jiyana herheyî û perizîna bi ruh û راستی

4 Dema Îsa hîn bû ku Fêrisîyan bihîstiye, wî ji
 Yûhenna bêtir şagirt civandine û bi avê imad
 dike — ²lê belê ne Îsa bi xwe, bi tenê şagirtên wî
 imad dikirin — ³ew ji Cihûstanê derket û dîsa
 çû Celîlê.

⁴Di dema rêwîtiyê de diviyabû ku ew di Sameryayê re derbas bibe. ⁵Ew hat bajarekî Sameryayê ku navê wî Sûxar bû. Ev der nêzikî wê zeviyê* bû ku Aqûb dabû kurê xwe Ûsiv. ⁶Bira Aqûb li wê derê bû. Îsa wusa ji rêwîtiyê westiyayî li kêleka bîrê rûnişt. Wext nîvro bû.

⁷Jineke Samerî* hat ku avê bikişîne. Îsa ji wê re got: "Firek av bide min ez vexwim." ⁸Şagirtên wî jî çûbûn bajêr ku tiştên xwarinê bikin. ⁹Jinika Samerî jê re got: "Çawa dibe ku tu ji min avê dixwazî? Tu Cihû yî û ez jî jinikeke Samerî me." Çimkî tu têkiliya Cihûyan bi Samerîyan re tune. ¹⁰Îsa bersîva wê da û got: "Heke te bi dayîna Xwedê û yê ku ji te re dibêje: 'Avê bide min ez vexwim' bizaniya, teyê jê bixwesta û wiyê ava jiyanê bida te." ¹¹Jinikê jê re got: "Ezxadim, tiştêkî te yî ku tu pê avê bikişînî tune û bîr jî kûr e! Tê ava jiyanê ji ku derê bînî? ¹²Ma tu ji bavê me Aqûb meztir î, yê ku ev bîr daye me? Wî bi xwe, zarokên wî û pez û dewarên wî av jê vexwarine."

¹³Îsa bersîv da û jê re got: "Her kesê ku ji vê avê vexwe, wê dîsa tî bibe. ¹⁴Lê her kesê ji ava ku ez bidimê vexwe, tu caran tî nabe. Belê ew ava ku ezê bidim wî, wê di dilê wî de ji bo jiyanê herheyî bibe kaniyeke ava ku diherike." ¹⁵Jinikê jê re got: "Ezxadim, vê avê bide min ku êdî ez tî nebim û neyêmin ji vir avê nekişînim."

¹⁶Îsa lê vegerand û jê re got: "Here gazî mêrê xwe bike û were vir." ¹⁷Jinikê bersîva wî da û got: "Mêrê min tune." Îsa jê re got: "Te rast got ku 'Mêrê min tune,' ¹⁸çimkî pênc mêrên te hebûn û yê ku niha tu pê re yî ne mêrê te ye. Te ev rast

got." ¹⁹Jinikê jê re got: "Ezxadim, ez dibînim ku tu pêxemberek î. ²⁰Bav û kalên me li vî çiyayî perizîn", lê hûn dibêjin cihê ku divê mirov lê biperize li Orşelimê ye." ²¹Îsa jê re got: "Sitiyê, ji min bawer be wext tê, wê gavê hûnê ne li vî çiyayî û ne ji li Orşelimê biperizin Bav. ²²Hûn diperizin wî yê ku hûn pê nizanin, lê em diperizin wî yê ku em pê dizanin, çimkî rizgarî* ji Cihûyan tê. ²³Lê belê wext tê û niha ye, wextê yên ku bi rastî diperizin, bi ruh û bi rastiyê ewê biperizin Bav. Çimkî yên ku Bav li wan digere ew in ku bi vî awayî diperizin wî. ²⁴Xwedê ruh e û yên ku diperizin wî, divê bi ruh û bi rastiyê biperizin wî." ²⁵Jinikê jê re got: "Ez dizanîm ku Mesîh," — yê ku jê re 'Yê Bijartî' dibêjin — "wê were û gava ku ew bê, ewê her tiştî nîşanî me bide." ²⁶Îsa jê re got: "Ez ew kes im ku bi te re dipeyive."

²⁷Di vê navê de şagirtên Îsa hatin. Ew gelek şaş man ku ew bi jinekê re dipeyive, lê kesî negot: "Tu li çi digerî?" an "Ji bo çi tu bi wê re dipeyivî?" ²⁸Îcar jinikê cêrê xwe danî, çû bajêr û ji xelkê re got, ²⁹"Werin, wî mirovî bibînin, yê ku hemû tiştên ku min berê kiribûn ji min re gotin. Gelo Mesîh ev e?" ³⁰Xelk ji bajêr derketin û ber bi Îsa ve dihatin.

³¹Di vê navê de şagirtên wî jê lava dikirin û digotin: "Mamoste, tişteki bixwe!" ³²Lê Îsa ji wan re got: "Xwarineke min e ku hûn pê nizanin heye." ³³Şagirtan ji hevdû pirsî: "Gelo kesekî jê re xwarin aniye?"

³⁴Îsa ji wan re got: "Xwarîna min ew e, ku ez bi daxwaza wî yê ku ez şandime bikim û karên wî

pêk bînim. ³⁵Ma hûn bi xwe nabêjin: 'Hê ji wextê palehiyê re çar meh hene'? Va ye, ez ji we re dibêjim, çavên xwe vekin û li zeviyên* ku zer bûne, ji dirûtînê re amade ne binihêrin. ³⁶Yê ku didirû heqê xwe distîne û ji bo jiyana herheyî ber dicivîne, da hem ê ku diajo û hem ê ku didirû bi hev re dilgeş bibin. ³⁷Çimkî li vir peyva 'Yek diajo û yek didirû' rast e: ³⁸Min hûn şandin ku hûn zeviya ku hûn di ber de nexebitîne bîdirûn; hinekên din di ber de xebitîn û hûn li ser xebata wan rûniştin."

Xelkê Sameriyê baweriyê bi Îsa tînin

³⁹Gelek Sameriyên ku ji wî bajarî bûn, li ser şahidiya jinikê ya ku digot: "Hemû tiştên ku min berê kiribûn wî ji min re gotin" bawerî bi Îsa anîn. ⁴⁰Îcar dema ku Samerî hatin ba wî, jê lava kirin ku ew li ba wan bimîne. Ew jî du rojan li wê derê ma. ⁴¹Gelek kesên din jî bawerî bi gotina Îsa anîn ⁴²û wan ji jinikê re got: "Êdî bawerkirina me ne li ser gotina te ye, çimkî me bi xwe bihîst û em dizanin ku bi rastî jî Xilaskarê dinyayê ev e."

Îsa kurê karmendekî qenc dike

⁴³Piştî van herdu rojan Îsa ji wir çû Celîlê. ⁴⁴Îsa bi xwe bûbû şahid ku rûmeta* pêxemberekî li welatê wî tune. ⁴⁵Îcar dema ku ew hat Celîlê, Celîliyan ji dil ew qebûl kir. Çimkî ew bi xwe jî li Orşelîmê beşdarî Cejina Derbasbûnê bûbûn û

tiştên ku wî kiribûn, dîtibûn.

⁴⁶Ew dîsa hat Qenaya Celîlê ku wî li wê derê av kiribû şerab. Li wir karmendekî* qesrê hebû ku kurê wî li Kefernahûmê nexweş bû. ⁴⁷Dema wî bihîst ku Îsa ji Cihûstanê hatiye Celîlê, ew hat ba Îsa û jê lava kir ku kurê wî yê nexweş qenc bike; çimkî ew li ber mirinê bû. ⁴⁸Îsa ji wî re got: "Heta ku hûn nîşan û karên mezin nebînin, hûn baweriyê naynin." ⁴⁹Karmendê qesrê jê re got: "Ezbenî, beriya ku kurikê min bimire, xwe bigihîne ser." ⁵⁰Îsa lê vegerand û got: "Here, kurê te dijî." Zilam* bawerî bi peyva ku Îsa jê re gotibû anî û çû. ⁵¹Hê ew negihîştibû jêr, xulamên wî hatin pêşiya wî û jê re gotin: "Kurê te dijî." ⁵²Wî ji xulamên xwe pirsî, ka kurê wî di kîjan saetê de ber bi qencbûnê çûye. Wan jê re got: "Duh piştî nîvro saet di yekê de, taya wî ew berda." ⁵³Wê gavê bavê kurik fêhm kir ku di wî çaxî de Îsa jê re gotibû: "Kurê te dijî." Îcar wî û tevahiya malîyên wî bawerî anîn. ⁵⁴Ev nîşana diduyan bû ku çaxê Îsa ji Cihûstanê, hatibû Celîlê raber kir.

Nexweşê sî û heşt salan qenc dibe

5 Piştî vê yekê cejineke Cihûyan hat û Îsa hilkişiya Orşelîmê.

²Li Orşelîmê, li ber Dergehê Miyê hewzek — bi Îbranî jê re Beythasta tê gotin — bi pênc eywanan hebû. ³Di wan eywanan de komeke mezin e nexweşan: Kor, şil û şeht û felcî vedizeliyan. Ew li benda çeliqandîna avê diman. ⁴Çimkî dem bi

dem milyaketekî Xudan* diket avê û ew diçeliqand. Piştî çeliqandinê, kesê ku berî hemûyan biketa avê, ew ji nexweşiya xwe rizgar* dibû. ⁵Mirovek li wê derê hebû ku ji sî û heşt salan ve nexweş bû. ⁶Îsa ew vezelandî dît û dizanibû ku ji demeke dirêj ve ye ku ew nexweş e. Wî jê re got: "Ma tu dixwazî qenc bibî?" ⁷Mirovê nexweş lê vegerand û got: "Ezbenî, kesekî min î ku gava av diçeliqe min bixe hewzê tune. Dema ku ez dikim xwe biavêjimê, yekî din beriya min xwe dîlavêjê." ⁸Îsa jê re got: "Rabe, doşeka xwe rake û rêve here." ⁹Di wê gavê de zilam qenc bû, doşeka xwe rakir û rêve çû.

Îcar ew roj Şemî bû. ¹⁰Li ser vê yekê Cihûyan ji wî mirovê ku qenc bûbû re got: "Îro Şemî ye! Nabe ku tu doşeka xwe rakî." ¹¹Wî bersîva wan da: "Wî mirovê ku ez qenc kirime ji min re got: 'Doşeka xwe rake û rêve here.'" ¹²Wan jê pirsî: "Ew kî ye ku ji te re got: 'Doşeka xwe rake û rêve here'?" ¹³Lê mirovê ku hatibû qenckirin, nizanibû yê ku ew qenc kiribû kî ye, çimkî li wê derê gelek mirov civiyabûn û Îsa jî xwe dabû aliyekî. ¹⁴Piştî vê yekê Îsa ew li Perestgehê dît û jê re got: "Binihêre, tu qenc bûyî! Êdî gunehan neke, da ku tişteki hê xerabtir neyê serê te."

¹⁵Zilam çû ji Cihûyan re got, yê ku ew qenc kiriye Îsa ye. ¹⁶Ji bo vê yekê êdî Cihûyan cefa didan Îsa, çimkî wî ev kar di roja* Şemiyê de dikirin. ¹⁷Hingê Îsa bersîva wan da: "Bavê min herdem dixebite, ez jî dixebitim." ¹⁸Li ser vê yekê Cihû hê bêtir xebitîn ku wî bikujn. Çimkî wî ne bi tenê roja Şemiyê şkandibû, lê wî gotibû: "Xwedê bavê

min e" û xwe bi Xwedê re kiribû yek.

Xwedê desthilatî daye Îsa

¹⁹Ji bo vê yekê Îsa ji wan re got: "Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim ku Kur nîkare tiştêkî ji ber xwe bike, lê tenê tiştên ku ew dibîne Bav dike ew jî wan dike. Bav çî bike Kur jî wusa dike. ²⁰Çimkî Bav ji Kur hez dike û hemû tiştên ku dike nîşanî wî dide. Ewê tiştên hê meztir nîşanî wî bide û hûnê lê ecêbmayî bimînin. ²¹Çawa ku Bav dikare miriyan rake û jiyanê bide wan, herweha Kur jî dikare, yên ku ew dixwaze, bide jiyan. ²²Çimkî Bav li tu kesî hukum nake, lê hemû desthilatiya hukumkirinê daye Kur, ²³da ku çawa her kes ji Bav re hurmetê dike, wusa ji Kur re jî hurmetê bike. Yê ku ji Kur re hurmetê neke, ji Bavê ku ew şandiye re jî hurmetê nake.

²⁴"Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim: Her kesê ku guhê xwe bide gotinên min û bi yê ku ez şandime baweriyê bîne, jiyanê wî ya herheyî heye; ew nayê hukumkirin, lê ew jî mirinê gihîştîye jiyanê. ²⁵Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim: Wext tê, niha wext e; wê mirî dengê Kurê Xwedê bibihîzin û yên ku dibihîzin wê bijîn. ²⁶Çimkî çawa ku Bav serkaniya jiyanê ye, bi vî awayî wî kir ku Kur jî serkaniya jiyanê be. ²⁷Wî desthilatiya hukumkirinê jî da wî. Çimkî ew Kurê Mirov e. ²⁸Li vê yekê şaş nemînin, çimkî ew dem tê ku hemû kesên ku di goran de ne wê dengê wî bibihîzin. ²⁹Yên ku qencî kirine wê jî bo jiyanê, yên ku xerabî kirine wê jî bo ku li wan bê

hukumkirin, rabin.

³⁰“Ez nikarim tişteki ji ber xwe bikim; wek ku ez dibihîzim ez hukum dikim. Hukumkirina min rast e, çimkî ez ne li xwestina xwe, lê li xwestina yê ku ez şandime digirim.

Şahidiya ji bo Îsa

³¹“Heke ez ji bo xwe şahidiyê bikim, şahidiya min ne rast e. ³²Lê yekî din heye ku ji bo min şahidiyê dike û ez dizanim ew şahidiya ku ew ji bo min dike rast e. ³³We mirov şandin ba Yûhenna û wî şahidiya rastiyê kir. ³⁴Lê ez şahidiya ku ji mirov tê naxwazim, lê belê ji bo ku hûn rizgar bibin ez van dibêjim. ³⁵Yûhenna çirayeke pêketî ye ronahîdar bû. We jî xwest ku hûn ji bo demekê bi vê ronahiya wî dilgeş bibin. ³⁶Lê belê şahidiya min di ser şahidiya Yûhenna re ye. Çimkî ew karên ku Bav spartine min da ku ez pêk bînim, ew karên ku ez dikim, ji bo min şahid in ku Bav ez şandime. ³⁷Û Bavê ku ez şandime bi xwe jî ji bo min şahidî kiriye. We tu demê ne dengê wî bihîstiye û ne jî rûyê wî dîtiye. ³⁸Û peyva* wî di dilê we de namîne, çimkî hûn bawerî bi yê ku wî şandiye naynin. ³⁹Hûn li Kitêbên* Pîroz dikolin, çimkî hûn dibêjin qey ku jiyana we ya herheyî di wan de ye û ew bi xwe jî şahidiya min dikin. ⁴⁰Lê hûn naxwazin werin ba min, da ku jiyana we hebe.

⁴¹“Ez rûmeta* ku ji mirov tê naxwazim. ⁴²Lê ez bi we dizanim, ez dizanim ku di dilê we de hezkirina Xwedê tune. ⁴³Ez bi navê Bavê xwe

hatim û hûn min qebûl nakin; heke yekî din bi navê xwe were, hûnê wî qebûl bikin. ⁴⁴Hûn ên ku rûmetê didin hev û li rûmeta ku ji Xwedayê bi tenê tê nagerin, hûnê çawa baweriyê bi min binin? ⁴⁵Nefikirin ku ezê we li ber Bav sûcdar bikim; yê ku we sûcdar dike Mûsa ye, yê ku we hêviya xwe bi wî ve girêdaye. ⁴⁶Heke we bawerî bi Mûsa bianiya, we wê bawerî bi min jî bianiya, çimkî wî li ser min nivîsiye. ⁴⁷Lê heke hûn bi nivîsinên wî baweriyê neynin, hûnê çawa bi gotinên min baweriyê binin?"

Îsa pênc hezar kesan têr dike

6 Piştî vê yekê Îsa derbasî aliyê din ê Gola Celilê bû ku jê re Teberiya tê gotin. ²Elaleteke mezin dabû pey wî, çimkî ew nîşan dîtibûn ku wî li ser nexweşan raber kiribûn. ³Îsa derket serê çiyê û li wê derê bi şagirtên xwe re rûnişt. ⁴Cejina Cihûyan a Derbasbûnê nêzîk bû.

⁵Gava Îsa li dora xwe nihêrt, wî dît ku elaleteke mezin ber bi wî ve tê. Îsa ji Fîlipo re got: "Emê nên ji ku derê bikin, ji bo ku ev mirov bixwin?" ⁶Wî ev ji bo ku Fîlipo biceribîne gotibû, çimkî wî dizanibû ku ewê çi bike. ⁷Fîlipo bersîva wî da: "Ji bo ku ji her yekî re pariyek bikeve bi du sed zîvî" jî nan têra wan nake!" ⁸Ji şagirtan yekî, birayê Şimûn-Petrûs, Endrawîs ji wî re got: ⁹"Li vir lawikek heye ku pênc nanên wî yên cehî û du masiyên wî hene, lê ji bo evqas mirov ev çi ye!"

¹⁰Îsa got: "Mirovan li erdê bidin rûniştin." Îcar li wir gelek geya hebû; ev mêrên ku hejmara wan

li dora pênc hezar kesan bû, rûniştin. ¹¹Hingê Îsa nan hildan, piştî ku şikir kir, ew li kesên rûniştî belav kirin. Bi vî awayî bi qasî ku wan xwest, wî masî jî dan wan. ¹²Û piştî ku her kesî têr xwar, Îsa ji şagirtên xwe re got: "Wan pariyên ku mane bidin hev, bila tiştêk ziyar nebe." ¹³Şagirtan jî ew berhev kirin û ji ber wan ên ku pênc nanên cehî xwaribûn, diwanzdeh selik ji pariyan tije kirin.

¹⁴Dema ku van mirovan ev nîşana ku Îsa raber kir dîtin, wan got: "Bi rastî jî ew pêxemberê ku wê bihata dinyayê, ev e!" ¹⁵Li ser vê yekê Îsa têgihişt ku ewê bên û ji bo ku wî bikin padîşah bi zorê bibin; dîsa ew bi serê xwe hilkişîya çiyê.

Îsa li ser avê rêve diçe

¹⁶Dema ku bû êvar, şagirtên wî daketin jêr û çûn golê. ¹⁷Ew li qeyikekê siwar bûn û ji bo ku derbasî Kefernahûma aliyê din ê golê bibin, ketin rê. Êdî tarî ketibû erdê û hê jî Îsa nehatibû ba wan. ¹⁸Golê ji ber bagereke xurt pêl dida. ¹⁹Dema ku ew bi qasî avêtina bîst û pênc – sî tîrî* pêşve çûn, wan dît ku Îsa li ser golê rêve diçe û ber bi qeyikê ve tê. Ew tirsîyan, ²⁰lê Îsa ji wan re got: "Netîrsin, ez im!" ²¹Îcar wan xwest ku wî bixin qeyikê. Qeyik di cih de ghişt wî aliyê ku wan dixwest herinê.

Mirov li Îsa digerin

²²Dotira rojê, mirovên ku li aliyê din ê golê

diman, dîtin ku li wê derê qeyikek bi tenê heye û Îsa bi şagirtên xwe re li qeyikê siwar nebûye, lê şagirtên wî bi serê xwe çûne. ²³Ji aliyê din de, qeyikên ku ji Teberiyayê hatibûn, gihîştibûn nêzikî wê dera ku piştî şikirkirina Xudan, lê nan hatibû xwarin. ²⁴Dema mirovan dît ku ne Îsa û ne jî şagirtên wî li wê derê ne, ew bi xwe li qeyikan siwar bûn û jî bo ku li Îsa bigerin çûn Kefernahûmê.

Nanê jiyana herheyî

²⁵Dema ku wan Îsa li aliyê din ê golê dît, wan jê re got: "Mamoste tu kengê hatî vê dêrê?" ²⁶Îsa bersîva wan da: "Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim; hûn li min digerin, ne ji ber ku we nîşan dîtine, lê ji ber ku we jî nan xwar û hûn têr bûn. ²⁷Ji bo xwarina fanî nexebitin, lê ji bo xwarina ku ji bo jiyana herheyî dimîne bixebitin, wê Kurê Mirov wê bide we; çimkî Bav, Xwedê jî bo wî mora xwe lêxistiye."

²⁸Wan jê pirsî: "Divê em çi bikin, ji bo ku em karên Xwedê bi cih binin?" ²⁹Îsa bersîva wan da: "Karê Xwedê ev e ku hûn baweriyê bi wî kesî binin ku wî şandiye." ³⁰Li ser vê yekê wan jê re got: "Ku wusa ye tê çi nîşanê raber bikî, da ku em bibînin û baweriyê bi te binin? Tê çi karî bikî?" ³¹Bav û kalên me li çolê manna* xwarin. Çawa ku hatiye nivîsîn: 'Wî ji bo xwarina wan, jî ezmanan nan da.'"

³²Îsa jî wan re got: "Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim, ew ne Mûsa bû ku jî ezmanan nan da we, lê Bavê min e ku nanê rastîn jî ezmanan dide

we. ³³Çimkî nanê Xwedê ew e ku ji ezmanan tê xwarê û jiyane dide dinyayê." ³⁴Wan lê vegerand û got: "Ezbenî, her gav vî nanî bide me."

³⁵Îsa ji wan re got: "Nanê jiyane ez im; her kesê ku were ba min, qet birçî nabe û her kesê ku baweriyê bi min bîne, tu caran tî nabe. ³⁶Lê wek ku min ji we re got, we ez dîtîm, lê hê hûn baweriyê naynin. ³⁷Hemû yên ku Bav dide min, wê bên ba min û her kesê ku were ba min, ez wî qet nazivirînim. ³⁸Çimkî ez ji ezmanan hatim xwarê, ne ji bo ku bi daxwaza xwe bikim, lê ji bo ku ez bi daxwaza yê ku ez şandim bikim. ³⁹Daxwaza yê ku ez şandim ev e, ku ez ji hemûyên ku wî dane min yekî wînda nekim, lê di Roja Dawîn de wî rakim. ⁴⁰Çimkî daxwaza Bavê min ev e, ku her kesê Kur bibîne û baweriyê bi wî bîne, jiyana wî ya herheyî hebe. Û di Roja Dawîn de ezê wî rakim."

⁴¹Cihûyan li pey wî kirin mirîn*, çimkî wî got: "Nanê ku ji ezmanan hat xwarê ez im." ⁴²Wan got: "Ma ev ne Îsayê kurê Ûsiv e ku em diya wî û bavê wî nas dikin? Ma çawa dibe ku ew niha dibêje: 'Ez ji ezmanan hatim xwarê'?"

⁴³Îsa bersiv da û ji wan re got: "Di nav xwe de nekin mirînî. ⁴⁴Tu kes nikare bê ba min, heta Bavê ku ez şandim wî ber bi min ve neşîne. Û di Roja Dawîn de ezê wî rakim. ⁴⁵Li ba pêxemberan hatiye nivîsîn: 'Wê hemû ji aliyê Xwedê ve bên hînkirin.' Her kesê ku ji Bav bibihîze û hîn bibe, tê ba min. ⁴⁶Ev nayê wê manê ku kesî Bav dîtîye. Bi tenê yê ku ji Xwedê ye, wî Bav dîtîye. ⁴⁷Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim, yê ku baweriyê bîne

jiyana wî ya herheyî heye. ⁴⁸Nanê jiyane ez im. ⁴⁹Bav û kalên we li çolê manna* xwarin, lê belê ew mirin. ⁵⁰Ev e ew nanê ku ji ezmanan hatiye xwarê, da her kesê ku jê bixwe, nemire. ⁵¹Ew nanê jîndar ê ku ji ezmanan hatiye xwarê ez im. Her kesê ku ji vî nanî bixwe, wê her û her bijî û nanê ku ezê ji bo jiyana dinyayê bidim, bedena min e."

⁵²Li ser vê yekê Cihûyan di nav xwe de devjenî kirin û gotin: "Ev mirov çawa dikare bedena xwe bide me ku em bixwin?" ⁵³Îsa ji wan re got: "Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim, heta ku hûn bedena Kurê Mirov nexwin û xwîna wî venexwin, wê jiyana we nebe. ⁵⁴Her kesê ku bedena min dixwe û xwîna min vedixwe, jiyana wî ya herheyî heye û di Roja Dawîn de ezê wî rakim. ⁵⁵Çimkî bedena min xwarina rastîn, xwîna min jî vexwarina rastîn e. ⁵⁶Her kesê ku bedena min dixwe û xwîna min vedixwe bi min re dimîne, ez jî bi wî re dimînim. ⁵⁷Çawa Bavê ku serkaniya jiyane ye ez şandim û ez bi destê Bav dijîm. Bi vî awayî her kesê ku min bixwe, wê bi destê min bijî. ⁵⁸Nanê ku ji ezmanan hatiye xwarê ev e. Ne wek mannayê* ku bav û kalan xwar û mirin. Her kesê ku vî nanî bixwe wê her û her bijî." ⁵⁹Îsa ev peyv, dema ku li Kefernahûmê hîn dikir, di kinîştê* de gotin.

Peyvên jiyana herheyî

⁶⁰Gelek ji şagirtên wî, dema ku ev peyv bihistin, gotin: "Ev peyv gelek dijwar e! Kî dikare guhdarî bike?" ⁶¹Lê Îsa dîzanibû ku şagirt li ser vê yekê

dimirmirin*, wî ji wan re got: "Ma ev dibe sedemê ku hûn ji rê derkevin? ⁶²Lê ku hûn bibînin Kurê Mirov derdikeve cihê ku berê lê bû, wê çawa bibe? ⁶³Yê ku jiyane dide Ruh e; beden qet bi kêrî tiştekî nayê. Peyvên ku min ji we re gotine, ruh û jiyana in. ⁶⁴Lê yên ku di nav we de baweriyê naynin hene." Çimkî Îsa ji serî de dizanibû ku kê bawerî neaniye û kî wê wî bide dest. ⁶⁵Û wî got: "Ji ber vê yekê min ji we re got heta ku ji aliyê Bav ve neyê dayîn, tu kes nikare were ba min."

⁶⁶Li ser vê yekê, ji şagirtên wî gelek kes zivirîn û êdî bi wî re nedigeriyan. ⁶⁷Îcar Îsa ji diwanzdehan pirsî: "Ma hûn jî dixwazin ku herin?" ⁶⁸Şimûn-Petrûs bersîva wî da: "Ya Xudan, emê herin ba kê? Gotinên jiyana herheyî bi te re ne. ⁶⁹Û me jî bawerî aniye û em dizanin ku Pîrozê* Xwedê tu yî." ⁷⁰Îsa li wan vegerand û got: "Ma min hûn her diwanzdeh nebijartin? Lê belê yek ji we Îblîs* e." ⁷¹Wî li ser Cihûdayê* kurê Şimûnê Îsxeryotî digot. Bi ser ku ew yek ji diwanzdehan jî bû, yê ku wê Îsa bida dest, ew bû.

Îsa û birayên xwe

7 Piştî vê yekê Îsa li Celîlê digeriya. Wî nedixwest ku di Cihûstanê de bigere, çimkî Cihû li kuştina wî digeriyan. ²Gava Cejina* Holikçêkirinê ya Cihûyan nêzîk bû, ³birayên wî jê re gotin: "Ji vir derkeve û here Cihûstanê, da ku şagirtên te karên ku tu dikî bibînin. ⁴Çimkî mirovekî ku dixwaze bi eşkereyî xwe bide naskirin, kirinên xwe venaşêre. Madem ku tu van karan dikî, xwe

nîşanî dinyayê bide." ⁵Çimkî birayên wî jî bawerî pê nedianîn. ⁶Îsa ji wan re got: "Wextê min hê nehatiye, lê ji bo we hergav çêdibe. ⁷Dinya ji we nefret nake, lê ji min nefret dike, çimkî ez şahidiyê dikim ku karên dinyayê xerab in. ⁸Hûn bi xwe herin vê cejinê, lê ez niha nayêmê. Çimkî hê wextê min bi tevahî nehatiye." ⁹Ew weha peyivî û li Celilê ma.

Îsa beşdarî cejinê dibe

¹⁰Lê piştî ku birayên wî çûn cejinê, ew jî rabû çû, lê belê ne bi eşkereyî, ji dizî ve. ¹¹Di vê navê de Cihû di cejinê de lê digeriyan û digotin: "Ew li ku derê ye?" ¹²Di nav elaletê de li ser wî gelek tişt dihatin gotin. Hinekan digot: "Ew mirovekî qence," hinekan jî digot: "Na, ew xelkê ji rê derdixe." ¹³Lê ji tirsê Cihûyan, kesî nediwêrî bi eşkereyî li ser wî bipeyive.

¹⁴Îcar di nivê cejinê de Îsa derket Perestgehê û dest bi hînkirinê kir. ¹⁵Cihû lê şaş mabûn û digotin: "Ev mirovê nexwendî çawa evqas nivîsînan dizane?" ¹⁶Îsa bi vî awayî bersîva wan da û got: "Hînkirina min ne ji min, lê ji yê ku ez şandime tê. ¹⁷Heke mirovek bixwaze bi daxwaza Xwedê bike, wê bizane ku hînkirina min ji Xwedê ye, an ez ji ber xwe dipeyivim. ¹⁸Yê ku ji ber xwe dipeyive, li mezinahiya xwe digere; lê kesê ku li mezinahiya yê ku ew şandiye digere, ew rast e û li ba wî xapandin tune. ¹⁹Ma Mûsa Şerîet* neda we? Dîsa jî kes ji we Şerîetê bi cih nayne. Çima hûn li kuştina min digerin?" ²⁰Xelkê bersîva wî da: "Tu

bi cinan* ketiyî! Kî li kuştina te digere?" ²¹Îsa li wan veğerand û got: "Min karekî nedîtî kir, hûn hemû lê şaş man. ²²Mûsa sinetkîrin da we — ev jî ne ji Mûsa, lê ji bav û kalan e — û hûn roja* Şemiyê mirovekî sinet dîkin. ²³Madem hûn jî bo ku Şerîeta Mûsa xera nebe roja Şemiyê mirov sinet dîkin, jî bo ku min di roja Şemiyê de mirovek, yekser qenc kiriye, hûn çima li min hêrs dibin? ²⁴Li gor dîtîne hukum nekin, lê li gor rastiyê hukum bikin."

Ma dibe ku ev Mesîh be?

²⁵Hingê hinek mirovên ku ji Orşelîmê bûn gotin: "Ma ev ne ew kes e ku li kuştina wî digerin? ²⁶Û va ye, li vir ew bi eşkereyî dipeyive û tu kes jî jê re tiştêkî nabêje. Gelo serekan bi rastî fêmkiriye ku ew Mesîh e? ²⁷Lê em dizanin ku ev mirov jî ku derê tê. Gava ku Mesîh were, wê kes nizanibe ku ew jî ku derê tê."

²⁸Li ser vê yekê, dema ku Îsa di Perestgehê de hîn dikir, bi dengekî bilind got: "Naxwe hûn bi min dizanin û hûn dizanin ku ez jî ku derê tîm! Lê ez ji ber xwe nehatime. Yê ku ez şandime rastî ye, lê hûn bi wî nizanin. ²⁹Ez bi wî dizanim, çimkî ez jî wî me û wî ez şandime."

³⁰Li ser vê yekê ew xebitîn ku Îsa bigîrin, lê kesî dest neavêt wî, çimkî hê wextê wî nehatibû. ³¹Lê gelek jî elaletê bawerî bi wî anîn û gotin: "Ma gava ku Mesîh were, wê jî kîrinên vî bêtir nîşanan raber bike?"

Parêzgerên ku ji bo girtina Îsa tên şandin

³² Tiştên ku xelkê li ser Îsa digotin Fêrisiyan bihîst. Li ser vê yekê Fêrisî û serekên kahînan ji bo girtina wî parêzger şandin. ³³ Îsa got: "Hê ji bo demeke kurt ez bi we re me; di pey de ezê herim ba yê ku ez şandime. ³⁴ Hûnê li min bigerin, lê hûn min nabînin; cihê ku ezê lê bim, hûn nikarin bînê." ³⁵ Ji bo vê yekê Cihûyan ji hev re got: "Ev mirov wê here ku derê ku emê wî nebînin? An ku niyeta wî heye here ba gelê me yê ku li nav Yewnaniyan* belav bûye û Yewnaniyan hûn bike? ³⁶ Mana peyvên 'Hûnê li min bigerin, lê hûn min nabînin, cihê ku ezê lê bim, hûn nikaribin bînê' çi ye?"

Çemên ava jiyanê

³⁷ Di roja dawîn û herî girîng a cejinê de Îsa şîpiya rawesta û bi dengêkî bilind got: "Heke yek ti be, bila were ba min û vexwe. ³⁸ Her keşê ku baweriyê bi min bîne, wek ku di Kitêba Pîroz de hatiye gotin: 'Wê ji dilê wî çemên ava ku jiyanê didin biherikin.' " ³⁹ Îsa ev peyv li ser wî Ruhê* Pîroz got, yê ku, wan ên bawerî bi wî dianîn wê bîstandana. Çimkî Ruh hê nehatibû dayîn, ji ber ku hê Îsa nehatibû birûmetkirin.

Dubendiya di nav elaletê de

⁴⁰ Dema ku wan ev gotin bihîstin, hinekan ji elaletê got: "Bi rastî jî ev ew pêxember e."

⁴¹Hinekan jî got: "Ev Mesîh e," lê hinekên din jî gotin: "Ma Mesîh wê ji Celîlê bê? ⁴²Ma Kitêba Pîroz nabêje ku Mesîh wê ji nîfşê Dawid were û wê ji gundê ku Dawid lê jiyaye, ji Beytlehmê bê?" ⁴³Bi vî awayî di nav elaletê de, li ser wî dubendî çêbû. ⁴⁴Hinekan jî wan xwestin wî bigirin, lê tu kesî destê xwe dirêjî wî nekir.

Lihevnekirina Cihûyan

⁴⁵Di vê navê de parêzger vegeyriyan ba Fêrisî û serekên kahînan. Wan jî parêzgeran pirsî: "We çima ew neanî?" ⁴⁶Parêzgeran bersîva wan da: "Tu mirov, tu car mîna vî mirovî nepeyivîne!" ⁴⁷Fêrisiyan got: "Naxwe, wî hûn jî xapandine?" ⁴⁸Ma jî serek û ji Fêrisiyan tu kesî bawerî bi wî aniye? ⁴⁹Lê ev xelkê ku bi Şerîetê nizane xezêblêbûyî ye." ⁵⁰Nîkodêmo, yê ku berê çûbû ba Îsa û ji Fêrisiyan bû, jî wan re got: ⁵¹"Gelo Şerîeta me, heta ku guhdariya mirovekî neke û nizanibe ku ew çi dike, ma li wî hukum dike?" ⁵²Wan lê vegevand û got: "Ma naxwe tu jî ji Celîlê yî? Lê bikole, tê bibînî ku ji Celîlê tu pêxember dernakevin."

Jina gunehkar tê efûkirin

⁵³Û her kes çû mala xwe,
8 Îsa jî çû Çiyayê Zeytûnê. ²Serê sibê zû ew dîsa vegeyriya Perestgehê, xelk hemû hat ba wî. Ew rûnişt û wî dest pê kir ew hîn kirin. ³Şerîetzan* û Fêrisiyan jineke ku li ser zînayê hatibû girtin

anîn û li holê dan rawestandî. ⁴Wan jê re got: "Mamoste, dema ku vê jinê zîna dikir, hat girtin. ⁵Di Şerîetê de, Mûsa li me emir kiriye ku em ên weha bidin ber kevîran. Lê tu çi dibêjî?" ⁶Wan ev jî bo ceribandina Îsa got, da ku wî sûcdar derxî. Lê Îsa xwe xwar kir û bi tiliya xwe li ser erdê nivîsî. ⁷Cardin li ser pirsîna wan, wî serê xwe rakir û ji wan re got: "Di nav we de kî bêguneh e, bila kevîrê pêşî ew biavêje wê." ⁸Û dîsa wî xwe xwar kir û bi tiliya xwe li ser erdê nivîsî. ⁹Lê dema ku wan ev bihîst, ji mezinan bigîre heta yê paşî yek bi yek derketin. Îsa bi serê xwe ma û jinik jî li wê derê, li pêş wî li ser lingan bû. ¹⁰Îsa serê xwe rakir û ji wê re got: "Sitiyê, ka ew li ku derê ne? Kesî tu hukum nekirî?" ¹¹Jinikê got: "Tu kesî, ya Xudan!" Û Îsa got: "Ez jî te hukum nakim; here û êdî ji niha pê ve gunehan neke."

Ronahiya dinyayê

¹²Îsa dîsa bi wan re peyivî û got: "Ez ronahiya dinyayê me; her kesê ku li pey min were, wê tu caran di tariyê de rêve neçe, lê wê bibe xwedî ronahiya jîyanê." ¹³Fêrisiyan lê veğerand û got: "Tu şahidiya xwe dikî; şahidiya te ne rast e." ¹⁴Îsa bersîv da û ji wan re got: "Heke ez bi xwe şahidiya xwe bikim jî, şahidiya min rast e; çimkî ez dizanim ku ez jî ku derê hatim û diçim ku derê. Lê belê hûn nizanin ku ez jî ku derê tîm an diçim ku derê. ¹⁵Hûn li gor ku çav dibîne hukum dikin, lê ez li tu kesî hukum nakim. ¹⁶Lê heke ez hukum bikim jî, hukumkirina min rast e; çimkî

ez ne bi tenê me, ez û Bavê ku ez şandime em bi hev re ne. ¹⁷Di Şerîeta we de jî hatiye nivîsîn ku şahidiya du kesan rast e. ¹⁸Ez şahidiya xwe dikim û Bavê ku ez şandime jî şahidiya min dike."

¹⁹Li ser vê yekê wan jê pirsî: "Bavê te li ku derê ye?" Îsa bersîva wan da: "Hûn ne min nas dikin ne jî Bavê min. Heke we ez nas bikirama, weyê Bavê min jî nas bikira." ²⁰Îsa ev peyv li Perestgehê, li cihê ku lê pere dicivandin gotin, lê kesî ew negirt, çimkî hê wextê wî nehatibû.

Hûn nikarin bên cihê ku ez diçimê

²¹Wî dîsa ji wan re got: "Ez diçim; hûnê li min bigerin û hûnê di nav gunehên xwe de bimirin. Hûn nikarin bên cihê ku ez diçimê." ²²Li ser vê yekê Cihûyan weha got: "Ma ewê xwe bikuje ku dibêje: 'Hûn nikarin bên cihê ku ez diçimê'?"

²³Îsa ji wan re got: "Hûn ji jêr in, ez ji jor im; hûn ji vê dinyayê ne, lê ez ne ji vê dinyayê me. ²⁴Ji ber vê yekê min ji were got ku hûnê di nav gunehên xwe de bimirin. Heke hûn baweriyê neynin ku Ez Ew im, hûnê di nav gunehên xwe de bimirin." ²⁵Îcar wan jê pirsî: "Tu kî yî?" Îsa ji wan re got: "Ez tam ew im, yê ku ez ji we re dibêjim. ²⁶Gelek tişt hene ku ez li ser we bêjim û li we hukum bikim; lê yê ku ez şandime rastî ye û bi tenê tiştên ku min ji wî bihîstine, ez ji dinyayê re dibêjim."

²⁷Wî li ser Bav ji wan re got, lê wan fêhm nekir. ²⁸Hingê Îsa ji wan re got: "Dema ku hûn Kurê Mirov rakin jorê, hûnê bizanin ku Ez Ew im û

min qet tu tişt ji ber xwe nekiriye; lê ev tiştên ha wek ku Bav hînî min kirine ez dibêjim. ²⁹ Û yê ku ez şandime bi min re ye û wî ez bi tenê nehiştme. Çimkî ez hergav wan karên ku bi wî xweş in, dikim." ³⁰ Dema ku Îsa weha peyivî, gelek kesan bawerî bi wî anî.

Rastî wê we azad bike

³¹ Îsa ji Cihûyên ku bawerî bi wî anîbûn re got: "Heke hûn bi gotina min bikin, bi rastî jî hûn şagirtên min in. ³² Hûnê bi rastiyê bizanin û rastî wê we azad bike." ³³ Wan bersîva wî da: "Em ji dûndana Birahîm in û tu car em neketine bin nîrê tu kesî. Bi çi awayî tu dibêji 'Hûnê azad bibin'?"

³⁴ Îsa li wan vegerand û got: "Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim, her kesê ku gunehan dike, ew bindestê gunehan e. ³⁵ Yê bindest her û her di malê de namîne, lê kur her û her dimîne. ³⁶ Ji bo vê yekê, heke Kurê Xwedê we azad bike, bi rastî hûnê azad bibin. ³⁷ Ez dizanim ku hûn ji dûndana Birahîm in, lê dîsa jî hûn li kuştina min digerin. Çimkî hûn di dilê xwe de cih nadin peyva min. ³⁸ Ez jî tiştên ku min li ba Bavê xwe dîtine dipeyivim, lê hûn tiştên ku we ji bavê xwe bihîstine dikin."

Zarokên Îblîs

³⁹ Wan bersîva Îsa da û jê re got: "Bavê me Birahîm e." Îsa ji wan re got: "Heke hûn zarokên

Birahîm bûna, weyê karên ku Birahîm dikirin bikira. ⁴⁰Lê niha hûn li kuştina min digerin. Ez ew im, yê ku rastiya ji Xwedê bihîstiye ji we re gotiye. Birahîm bûya, ev yek nedikir. ⁴¹Hûn karên bavê xwe dikin." Wan ji wî re got: "Em ji zînayê çênebûne! Bavekî me heye, ew jî Xwedê ye." ⁴²Îsa ji wan re got: "Heke Xwedê Bavê we bûya, weyê ji min hez bikira, çimkî ez ji ba Xwedê hatime û niha ez li vir im. Ez ji ber xwe nehatime, lê wî ez şandime. ⁴³Çima hûn tiştên ku ez dibêjim fêm nakin? Çimkî hûn peyva min ranagirin. ⁴⁴Hûn ji bavê xwe Îblîs in û hûn dixwazin daxwazên bavê xwe bi cih binin. Ew ji destpêkê ve qatil bû û tu caran nebû aligirê rastiye, çimkî rastî li ba wî tune. Dema ku ew derewan dike, ji yên ku di dilê wî bi xwe de ne, dibêje. Ji ber ku ew derewkar e û bavê derewan e. ⁴⁵Lê ji bo ku ez rastiye dibêjim, hûn baweriyê bi min naynin. ⁴⁶Kî ji we dikare nîşan bide ku guneh li ba min heye? Madem ez rastiye dibêjim, çima hûn baweriyê bi min naynin? ⁴⁷Yê ku ji Xwedê be, gotinên Xwedê dibihîze; ji ber ku hûn ne ji Xwedê ne, hûn nabihîzin."

Îsa û Birahîm

⁴⁸Cihûyan bersîva wî da û gotin: "Ma heqê me tunebû, dema ku me got, tu ji Sameriyê yî û tu bi cinan ketiyî?" ⁴⁹Îsa ji wan re got: "Ez bi cinan neketime; ez ji Bavê xwe re hurmetê dikim, lê hûn min biçûk dibînin. ⁵⁰Ez li mezinahiya xwe nagerim, lê yekî ku lê digere û hukum dike heye.

⁵¹Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim, her kesê ku bi gotina min bike, ew tu car mirinê nabîne."

⁵²Cihûyan jê re got: "Niha em dizanin ku tu bi cinan ketiyî! Birahîm jî mir, pêxember jî mirin. Û niha tu dibêjî, 'Her kesê ku bi gotina min bike, tu car mirinê tam nake.' ⁵³Ma naxwe tu ji bavê me Birahîm meztir î? Ew mir. Pêxember jî mirin. Ma tu xwe kî dibînî?"

⁵⁴Îsa bersîv da: "Heke ez xwe mezin bibînim, mezinahiya min ne tiştek e; yê ku min mezin dike Bavê min e ku hûn jê re dibêjin: 'Ew Xwedayê me ye.' ⁵⁵Hûn wî qet nas nakin, lê ez wî nas dikim. Heke min bigota, ez wî nas nakim, ez jî wek we dibûm derewkar; lê ez wî nas dikim û bi gotina wî dikim. ⁵⁶Bavê we Birahîm bi hêviya ku wê roja min bibîne dilşa bû; wî ew dît û dilgeş bû." ⁵⁷Li ser vê yekê Cihûyan jê re got: "Hê tu pêncî salî nînî; îcar te Birahîm jî dîtiye?" ⁵⁸Îsa jî wan re got: "Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim, ji beriya bûyîna Birahîm ez ew im." ⁵⁹Wan kevir hildan ji bo ku biavêjin wî, lê Îsa xwe veşart û ji Perestgehê derket derve.

Zilamekî kor dibîne

9 Gava ku Îsa derbas dibû, wî zilamek dît ku ji zikmakî ve kor bû. ²Şagirtên wî jê pirsîn: "Mamoste, kê guneh kir ku ev zilam kor hat dinyayê? Wî bi xwe an ku dê û bavên wî?" ³Îsa bersîva wan da: "Ne wî guneh kir, ne jî dê û bavên wî, lê ji bo ku karên Xwedê li ser wî bên dîtî ew kor hat dinyayê. ⁴Hê ku roj e divê em

karên ê ku ez şandime bikin. Şev tê, wê gavê kes nikare karekî bike. ⁵Heta ku ez li dinyayê bîm, ez ronahiya dinyayê me."

⁶Wî weha got û tif kir erdê, ji tûkê herî çêkir û ew li çavê zilam da ⁷û jê re got: "Here xwe di hewza Sîlwamê" — ku di mana 'Hatiye şandin' de ye — "de bişo." Ew jî çû serçavê xwe şûşt û bi çavên vebûyî vegeriya.

⁸Li ser vê yekê cîranên wî û kesên ku berê dîtibûn ku wî pars dikir, gotin: "Ew zilamê ku rûdinişt û pars dikir ma ne ev e?" ⁹Hinekan got: "Ev ew e," hinekan jî got: "Ne ew e, lê dimîne wî." Hingê zilam bi xwe got: "Ez ew im." ¹⁰Îcar wan jê pirsî: "Ku wusa ye çavên te çawa vebûn?" ¹¹Wî bersîva wan da: "Zilamê ku jê re dibêjin Îsa herî çêkir û li çavên min da û ji min re got: 'Here hewza Sîlwamê û xwe bişo. Ez jî çûm, min serçavê xwe şûşt û çavên min vebûn.'" ¹²Wan jê pirsî: "Ew li ku derê ye?" Wî got: "Ez nizanîm."

Fêrisî û zilamê qenckirî

¹³Wan ew zilamê ku berê kor bû, anîn ba Fêrisiyan. ¹⁴Îcar roja ku Îsa herî çêkir û çavên wî vekirin Şemî bû. ¹⁵Fêrisiyan dîsa jê pirsî, ka çawa çavên wî vebûne? Zilam ji wan re got: "Wî herî li çavên min da, min serçavê xwe şûşt û niha ez dibînim." ¹⁶Hinekan jî Fêrisiyan got: "Ev mirov ne ji Xwedê ye, çimkî ew bala xwe nade Şemiyê." Lê hinekan jî got: "Ma mirovekî gunehkar çawa dikare nîşanên weha raber bike?" Bî vî awayî di navbera wan de dubendî derket. ¹⁷Hingê

wan dîsa ji zîlamê ku berê kor bû pîrsî: "Tu li ser wî yê ku çavên te vekirin çi dibêjî?" Zîlam got: "Ew pêxember e."

¹⁸Cihûyan bawer nekir ku ew kor bû û çavên wî vebûne, heta gazî dê û bavê wî nekirin ¹⁹û ji dê û bavê wî nepîrsîn: "Ma kurê we yê ku we digot kor hatiye dinyayê, ev e? Çawa dibe ku niha ew dibîne?" ²⁰Dê û bavê wî bersîva wan dan: "Em dizanin ku ev kurê me ye û kor hatiye dinyayê. ²¹Lê em nizanin ku niha ew çawa dibîne û em nizanin kê jî çavên wî vekirine. Ji wî bipîrsin, êdî ew mezin e, bila ew ji bo xwe bêje." ²²Dê û bavê wî ji ber ku ji Cihûyan ditirsiyan weha peyivîn. Çimkî Cihûyan ji xwe ji berê ve gotina xwe kiribûn yek; her kesê ku bigota ew Mesîh e, ewê ji kinîştê bihata avêtin. ²³Ji ber vê yekê dê û bavê wî gotin: "Êdî ew mezin e, ji wî bipîrsin."

²⁴Îcar wan cara diduyan gazî wî zîlamê ku berê kor bû kir û jê re gotin: "Ji bo Xwedê rastiye bêje! Em dizanin ku ev mirov gunehkar e."

²⁵Zîlam bersîva wan da: "Ez nizanim ka ew gunehkar e an ku ne gunehkar e, lê ez tiştekî dizanim ku ez kor bûm û niha ez dibînim."

²⁶Îcar wan jê pîrsî: "Wî çi bi te kir? Wî çawa çavên te vekirin?" ²⁷Wî li wan vegerand û got: "Min niha ji we re got, lê we guhdarî nekir. Çima hûn dixwazin dîsa bibihîzin? Ma hûn jî dixwazin ku bibin şagirtên wî?" ²⁸Wan çêrî* wî kir û got: "Tu yî şagirtê wî, lê em şagirtên Mûsa ne. ²⁹Em dizanin ku Xwedê bi Mûsa re peyivî ye, lê heçî ev mirov e, em nizanin ku ew ji ku derê tê!"

³⁰Zilam bersîva wan da û got: "Ev tiştêkî ecêb e! Hûn nizanin ew ji ku derê tê, lê wî çavên min vekirin. ³¹Em dizanin ku Xwedê guhdariya gunehkaran nake. Lê heke mirovek biperize* Xwedê û daxwaza wî bike, Xwedê guhdariya wî mirovî dike. ³²Ji berê ve tu caran nehatiye bihîstin ku kesekî çavên mirovekî ku kor hatî dinyayê vekirine. ³³Heke ev mirov ne ji Xwedê bûya, nikaribû tiştêk bikira." ³⁴Wan ji wî re got: "Tu bi tevahî di nav gunehan de hatiyî dinyayê, ma tê hînî me bikî?" Û ew ji kinîştê avêtin derve.

Korîtiya ruhanî

³⁵Gava Îsa bihîst ku ew avêtime derve, wî ew dît û jê re got: "Tu baweriyê bi Kurê Mirov tinî?"

³⁶Zilam got: "Ew kî ye ezbenî, da ku ez baweriyê pê bînim?" ³⁷Îsa jê re got: "Te ew dît û yê ku niha bi te re dipeyive ew e." ³⁸Wî got: "Ya Xudan*, ez bawer dikim!" û ji Îsa re çû ser çokan. ³⁹Îsa jî got: "Ez ji bo hukumkirinê hatime vê dinyayê, da ji bo yên ku nabînin bibînin û yên ku dibînin jî kor bibin."

⁴⁰Hinek ji Fêristiyên ku li nêzîkî wî bûn, dema ku ew bihîstin, jê re gotin: "Ma naxwe em jî kor in?" ⁴¹Îsa bersîva wan da: "Heke hûn kor bûna, wê gunehê we tunebûya. Lê niha hûn dibêjin: 'Em dibînin' îcar gunehê we dimîne."

Şivan û miyên xwe

10 "Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim; ew

kesê ku di derî re nakeve goma miyan, lê di cihên din re dikevê, ew diz û rêbir e. ²Lê yê ku di derî re dikevê, ew şivanê miyan e. ³Dergehvan jê re derî vedike. Mî dengê wî dibihîzin û ew bi navê miyên xwe gazî wan dike û wan derdixe derve. ⁴Dema ku ew hemû miyên xwe derdixe derve, dide pêşiya wan û mî jî li pey wî diçin, çimkî dengê wî nas dikin. ⁵Ew tu car li pey yekî xerib naçin, lê ji wî direvin, çimkî dengê xeriban nas nakin."

⁶Îsa ev mesele ji wan re got, lê wan fêhm nekir ku ew çi ji wan re dibêje.

Şivanê qenc

⁷Li ser vê yekê Îsa dîsa ji wan re got: "Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim, ez deriyê miyan im. ⁸Yên ku beriya min hatine tev diz û rêbir in, lê miyan guhdariya wan nekir. ⁹Ez derî me; yê ku bi destê min bikeve hindur, ewê rîzgar* bibe. Ewê bikeve hindur, jê derkeve û çêrê bibîne. ¹⁰Diz bi tenê ji bo dizîn, kuştin û telefkirinê tê. Lê ez hatim ji bo ku ji wan re jiyan hebe, jiyanêke bi firehî hebe.

¹¹"Ez şivanê qenc im. Şivanê qenc ji bo miyan canê xwe dide. ¹²Yê ku bi peran hatiye girtin û ne şivan e, kesê ku ne xwediyê miyan e, dema ku dibîne gur tê, miyan dihêle û direve. Gur jî li wan dixê û wan belav dike. ¹³Ew direve, çimkî ew bi peran hatiye girtin û li ber miyan nakeve. ¹⁴Ez şivanê qenc im. Ez ên xwe nas dikim û yên min jî min nas dikin, ¹⁵wek ku Bav min nas dike

û ez jî wî nas dikim. Ez ji bo miyan canê xwe didim. ¹⁶Miyên min ên din, yên ku ne di vê gomê de ne jî hene. Divê ez wan jî bînim û ewê dengê min bibihîzin. Bi vî awayî, wê bibîn şivanek û keriyek. ¹⁷Bav ji ber vê yekê ji min hez dike, çimkî ez canê xwe didim, da ku ez wî dîsa bistînim. ¹⁸Tu kes wî ji min nastîne, lê ez canê xwe ji ber xwe didim. Ez dikarim canê xwe bidim û dikarim dîsa bistînim jî. Min ev emir ji Bavê xwe stand."

¹⁹Li ser van gotinan dîsa di navbera Cihûyan de dubendî derket. ²⁰Gelekan ji wan got: "Ew bi cinan ketiye û ew dîn e. Çima hûn guhdariya wî dikin?" ²¹Hinekên din jî gotin: "Ev ne gotinên yekî ne ku bi cinan ketiye. Ma cin dikarin çavên koran vekin?"

Bêbaweriya Cihûyan

²²Li Orşelîmê Cejina* Pîrozkirina Perestgehê hatibû û zivistan bû. ²³Îsa li Perestgehê di Eywana Silêman de digeriya. ²⁴Cihû li dora wî civiyan û jê pirsîn: "Ma tê heta kengê me di şikê de bihêlî? Heke tu Mesîh î, ji me re bi eşkereyî bêje!"

²⁵Îsa bersîva wan da: "Min ji we re got. Lê hûn bawer nakin. Karên ku ez bi navê Bavê xwe dikim, ji min re şahidiyê dikin. ²⁶Lê hûn baweriyê naynin, çimkî hûn ne ji miyên min in. ²⁷Miyên min dengê min dibihîzin, ez jî wan nas dikim û ew li pey min tên. ²⁸Ez jiyana herheyî didim wan û ew tu car helak nabin û tu kes nikare wan ji destê min derxe. ²⁹Bavê min ê ku

ew dane min, ji hemûyan meztir e û tu kes nikare wan ji destê Bavê min derxe. ³⁰Ez û Bav yek in."

³¹Cihûyan dîsa kevir hildan ku wî bidin ber keviran. ³²Îsa ji wan re got: "Min ji Bav gelek karên qenc nîşanî we dan. Hûn ji ber kîjanî min didin ber keviran?" ³³Cihûyan bersîva wî da: "Em te ne ji ber karekî qenc didin ber keviran, lê em te ji ber çêran didin ber keviran! Çimkî tu mirov î, lê tu xwe dikî Xwedê."

³⁴Îsa bersîva wan da: "Ma di Şerîeta we de nenivîsiye ku Xwedê gotiye: 'Hûn Îlah in'? ³⁵Em dizanin ji wan kesên ku peyva Xwedê ji wan re hatiye 'Îlahî' hatibe gotin jî, nivîsîna pîroz xera nabe. ³⁶Bav ez kirim veqetandiyê pîroz û ez şandim dinyayê, îcar ji ber ku min got: 'Ez Kurê Xwedê me,' hûn çawa ji min re dibêjin: 'Tu çêran dikî?' ³⁷Heke ez karên Bavê xwe nakim, baweriyê bi min neynin. ³⁸Îcar ku ez dikim jî, heke hûn baweriyê bi min neynin, dîsa baweriyê bi karên ku ez dikim bînin, da ku hûn bizanin û fêm bikin ku Bav bi min re ye û ez bi Bav re me." ³⁹Li ser vê yekê dîsa wan xwest ku Îsa bigirin, lê Îsa ji destê wan derket.

⁴⁰Îsa dîsa derbasî aliyê din ê çemê Urdunê bû û li wê derê ma, cihê ku Yûhenna di destpêkê de lê imad dikir. ⁴¹Gelek kes dihatin ba wî û digotin: "Yûhenna tu nîşan raber nekir, lê hemû tiştên ku Yûhenna li ser vî mirovî gotin rast derketin." ⁴²Û li wê derê gelek kesan bawerî bi wî anî.

Mirina Lazar

11 Îcar mirovek bi navê Lazar nexweş bû. Ew ji Beytanyayê, ji gundê Meryemê û xwişka wê Mertayê bû. ²Lazarê nexweş birayê Meryemê bû, ya ku rûnê* bîhnxweş li Xudan dabû û bi porê xwe lingên wî paqij kiribûn. ³Herdu xwişkan ji Îsa re xeber şandin û gotin: "Ya Xudan, yê ku tu jê hez dikî nexweş e." ⁴Lê dema ku Îsa ev yek bihîst, wî got: "Ev nexweşî mirinê nayne, lê belê ewê rûmeta Xwedê nîşan bide, da ku rûmeta Kurê Xwedê zêdetir bibe."

⁵Îsa ji Mertayê, ji xwişka wê û ji Lazar hez dikir. ⁶Bi vî awayî dema bihîst ku Lazar nexweş e, ew du rojên din ji li wî cihê ku lê bû ma. ⁷Di pey de wî ji şagirtên xwe re got: "Em dîsa herin Cihûstanê." ⁸Şagirtan jê re got: "Ya Mamoste, hê niha bû Cihû li kevirkirina te digeriyan, ma tu dîsa diçî wê derê?" ⁹Îsa bersîva wan da: "Ma di rojekê de diwanzdeh saet tunin? Heke yek bi roj bigere, naterpile, çimkî ew ronahiya vê dinyayê dibîne. ¹⁰Lê heke yek di şevê de bigere, ew dişewişe, çimkî bi wî re ronahî tune." ¹¹Piştî vê axaftinê, wî ji wan re got: "Dostê me Lazar bi xew ve çûye, lê ez diçim wî hişyar bikim." ¹²Şagirtan jê re got: "Ya Xudan, heke ew ketibe xewê, ewê qenc bibe." ¹³Niha Îsa li ser mirina wî digot, lê wan texmîn kir ku ew li ser razana wî dibêje. ¹⁴Li ser vê yekê Îsa bi eşkereyî ji wan re got: "Lazar miriye. ¹⁵Û ji bo we ez dîlşa me ku ez ne li wê derê bûm, da ku hûn bawer bikin. De niha rabin em herin ba wî." ¹⁶Hingê Tûmayê ku jê re Cêwî

digotin, ji hevalên xwe yên şagirt re got: "Em jî herin, da ku em bi wî re bimirin."

Vejin û jiyan

¹⁷Dema ku Îsa hat, wî dît ku beriya çar rojan Lazar kirine gorê. ¹⁸Beytanya nêzikî Orşelîmê bû û li dora sê kîlometreyan jê dûr bû. ¹⁹Gelek Cihû hatibûn ba Merta û Meryemê, da ji ber mirina birayê wan li ber dilê wan bidin.

²⁰Dema ku Mertayê bihîst ku Îsa tê, ew çû pêşiya wî. Lê Meryem li malê ma. ²¹Mertayê ji Îsa re got: "Ya Xudan, heke tu li vir bûyayî, birayê min nedimir. ²²Niha jî ez dizanim tu çî ji Xwedê bixwazî, ewê bide te." ²³Îsa ji wê re got: "Birayê te wê dîsa rabe." ²⁴Mertayê lê vegerand: "Ez dizanim Roja Dawîn, Roja* Vejinê ewê dîsa rabe." ²⁵Îsa ji wê re got: "Vejîn* û jiyan ez im, yê ku bawerî bi min anîbe, miribe jî ewê bijî. ²⁶Û her kesê ku diji û baweriyê bi min bîne, qet namire. Tu baweriyê bi vê tînî?" ²⁷Mertayê ji wî re got: "Erê ya Xudan*, min bawerî anî ku tu Mesîh î, Kurê Xwedê yî, yê ku wê bihata dinyayê."

Îsa digirî

²⁸Pişti ku wê ev got, çû gazî xwişka xwe Meryemê kir û bi dizî got: "Mamoste li vir e û ew gazî te dike." ²⁹Gava ku Meryemê ev bihîst, zû rabû çû ba Îsa. ³⁰Îsa hê neghiştibû gund û hê li wî cihê ku Merta hatibû pêşiya wî bû. ³¹Cihûyên ku li malê bi wê re bûn û li ber dilê wê didan, gava

dîtin ku Meryem zû rabû derket derve, dan pey wê. Wan texmîn kir ku ew diçe ser gorê bigirî. ³²Dema ku Meryem hat cihê ku Îsa lê bû, ew dît, xwe avêt lingên wî û got: "Ya Xudan, heke tu li vê derê bûyayî, birayê min nedimir." ³³Gava ku Îsa çav bi giriyê wê û bi giriyê Cihûyên ku pê re hatibûn ket, ji kûr ve naliya û kederê ruhê wî girt. ³⁴Wî ji wan pirsî: "We ew li ku derê veşart?" Wan jê re got: "Ya Xudan, were û bibîne." ³⁵Îsa giriya. ³⁶Hingê Cihûyan got: "Binihêrin, çiqas ji wî hez dikir!" ³⁷Lê hinekan ji wan got: "Ma yê ku çavên ê kor vekirin, nikaribû tişteki bike ku ev mirov jî nemire?"

Îsa Lazarê mirî radike

³⁸Li ser vê yekê Îsa dîsa ji kûr ve naliya û gihîşt ser gorê. Gor şkeftêk bû û kevirek li ber derê wê bû. ³⁹Îsa got: "Kevir rakin." Xwişka yê mirî Mertayê ji wî re got: "Ya Xudan, êdî niha bihn ketiye laşê wî, ev çar roj e ku ew miriye." ⁴⁰Îsa ji wê re got: "Ma min ji te re negot ku tu bawer bikî, tê mezinahiya Xwedê bibînî?" ⁴¹Li ser vê yekê wan kevîr rakir. Îsa serê xwe berjor kir û got: "Bavo, ji ber ku te ez bihîstim, ez ji te re şikir dikim. ⁴²Ez dizanim ku tu her gav min dibihîzî, lê min ev got ji bo ku xelkên li hawirdorê rawestane baweriyê binin ku te ez şandime."

⁴³Piştî ku wî weha got, ew bi dengekî bilind qîriya: "Lazar, were derve!" ⁴⁴Zilamê mirî, dest û ling bi caw pêçayî û serçavê wî bi destmalekê nixamtî derket derve. Îsa ji wan re got: "Wî vekin

û bihêlin bila here."

Şêwira kuştina Îsa

⁴⁵Li ser vê yekê gelek Cihûyên ku hatibûn ba Meryemê û karên ku Îsa kiribûn dîtîn, bawerî bi wî anîn. ⁴⁶Lê hinek ji wan jî çûn ba Fêrisiyan û tiştên ku Îsa dikirin ji wan re gotin. ⁴⁷Li ser vê yekê Fêrisî û serekên kahînan civîna* xwe ya mezin çêkirin û gotin: "Emê çi bikin? Ev zilam gelek nîşanan raber dike. ⁴⁸Heke em wî weha bihêlin, hemû kes wê baweriyê bi wî bine û Romayî jî wê werin, cihê me yê pîroz û milletê me jî holê rakin."

⁴⁹Yekî ji nav wan, Qeyafayê ku wê salê Serokkahîn bû ji wan re got: "Hûn qet tiştêkî fêm nakin. ⁵⁰Ma hûn nafikirin, ji bo ku tevahiya millet helak nebe, di oxira gel de mirovek bimire, ji bo we çêtir e." ⁵¹Wî ev jî ber xwe negot. Ji ber ku ew Serokkahînê wê salê bû, wî pêxemberîtî kiribû ku wê Îsa di ber millet de bimire. ⁵²Ne bi tenê di oxira wî milletî de, lê ewê jî bo civandin û yekîtiya zarokên Xwedê yên belavbûyî jî bimira. ⁵³Îcar piştî wê rojê şêwira kuştina Îsa kirin.

⁵⁴Ji ber vê yekê Îsa êdî bi eşkereyî di navbera Cihûyan de negeriya. Lê ew jî wê derê derket, çû herêmeke nêzîkî çolê, bajarê ku jê re Efrayîm digotin; bi şagirtên xwe re li wê derê ma.

⁵⁵Cejina Derbasbûnê ya Cihûyan nêzîk bû. Gelek kesên jî gundên hawîrdor, ji bo ku li gora adetê, xwe paqij bikin, beriya Cejina Derbasbûnê hilkişîyan Orşelîmê. ⁵⁶Ew li wê derê li Îsa digeriyan

û gava li Perestgehê radiwestan, ji hevdû dipirsîn: "Hûn çi dibêjin? Ma ew nayê cejinê?"⁵⁷ Fêrisî û serekên kahînan jî emîr derxistibûn; heke kesek bizane ew li ku derê ye, divê haya wan pê bixe, da ku ew wî bigirin.

Îsa li Beytanyayê

12 Îcar şeş roj beriya Cejna Derbasbûnê, Îsa hat Beytanyayê, ew cihê Lazarê ku Îsa ew ji nav miriyan rakiribû lê dima. ²Li wê derê wan ziyafetek da wî. Mertayê jî xizmet dikir. Yek ji wan kesên ku bi Îsa re li ser sîfrê rûdiniştin Lazar bû. ³Meryemê ji bîhna rûnê narda xurû yê pir hêja lîtrek* Romî bi lingên Îsa de kir û di pey de bi porê xwe lingên wî zuwa kirin. Tevahiya malê bi bîhna rûnê nardê tiye bû. ⁴Îcar ji şagirtên wî yekî, Cihûdayê Îsxeryotî — yê ku wê piştî ew bida dest — got: ⁵"Çima ev rûnê nardê bi sê sed zîvî* nehat firotin û li belengazan nehat belav-kirin?" ⁶Wî ev ne ji bo ku li ber belengazan diket, lê ji ber ku ew diz bû got. Xelîtîkê* peran bi wî re bû û tiştê ku diketê jê didizî.

⁷Îsa got: "Dev ji jinîkê berde. Bila vî ji bo roja ku ezê werim veşartin hilîne. ⁸Çimkî wê belengaz hergav bi we re bin, lê ezê hergav ne bi we re bim."

Şêwira kuştina Lazar

⁹Dema ku elaletêke mezin ji Cihûyan bihîst ku Îsa li wê derê ye, ew elalet hat; ew ne bi tenê ji bo Îsa hat, lê ji bo Lazarê ku ji nav miriyan rakiribû

jî bibînin. ¹⁰Îcar serekên kahînan şêwira kuştina Lazar jî kirin. ¹¹Çimkî ji rûyê wî gelek Cihû diçûn bawerî bi Îsa dianîn.

Îsa tê Orşelîmê

¹²Dotira rojê elaleteke mezin e ku hatibû cejinê, gava bihîst ku Îsa tê Orşelîmê, ¹³wan rahişt guliyên xurmeyan, çûn pêşiya wî û qîriyan:

“Hosanna*! Yê ku bi navê Xwedê tê pîroz be!
Padişahê Îsraêlê pîroz be!”

¹⁴Îsa dehşikek* dît û lê siwar bû, wek ku di Kitêba Pîroz de hatiye nivîsîn: ¹⁵“Netirse, ey keça Siyon*. Va ye, padişahê te li ser piştê dehşikê siwar e û tê.”

¹⁶Şagirtên wî di destpêkê de ev fêhm nekirin, lê dema ku ev rûmet ji Îsa re hat nîşan dan, wê gavê hat bîra wan ku ev tişt ji bo wî hatine nivîsîn û wan ev tişt ji bo wî kirin. ¹⁷Îcar wan kesan şahidî dikir, yên ku dema ku wî ji gorê gazî Lazar kir û ew ji nav miriyan rakir pê re bûn. ¹⁸Ji ber vê yekê xelk çû pêşiya wî, çimkî wan bihîstibû ku wî ev nîşan raber kirîye. ¹⁹Loma Fêrisiyan ji hev re got: “Hûn dibînin tiştêk ji destê we nayê; binihêrin çawa tevahiya dinyayê daye pey wî.”

Hinek Yewnanî li Îsa digerin

²⁰Di nav wan kesan de, yên ku ji bo di cejinê de biperizîn* hilkişiyabûn Orşelîmê, hinek Yewnanî* jî hebûn. ²¹Îcar ev hatin ba Filîpoyê ji bajarê

Beytsayda Celîlê û ji wî re gotin: "Ezbenî, em dixwazin Îsa bibînin." ²²Fîlipo çû ev ji Endrawîs re got. Endrawîs û Fîlipo jî çûn ji Îsa re gotin. ²³Îsa bersîva wan da: "Saeta ku wê Kurê Mirov bê rûmetkirin hat. ²⁴Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim; heke liba genim nekeve erdê û nemire, bi tenê dimîne, lê ku ew bimire gelek ber dide. ²⁵Yê ku ji canê xwe hez bike, wî winda dike; lê yê ku li vê dinyayê ji canê xwe nefret bike, wî ji bo jiyana herheyî hiltîne. ²⁶Yê ku dixwaze ji bo min xizmetê bike, bila li pey min were. Ez li ku derê bim, yê ku ji min re xizmetê dike jî wê li wê derê be. Her kesê ku ji min re xizmetê bike, wê Bav wî bide rûmet kirin.

Îsa mirina xwe diyar dike

²⁷"Niha dilê min teng dibe. Divê ez çi bêjim? Ez bêjim: 'Bavo, min ji vê saetê rizgar bike'? Na, ji bo vê yekê ez hatime vê saetê. ²⁸Bavo, navê xwe bi rûmet bike." Li ser vê yekê dengê ji ezmanan hat: "Min ew bi rûmet kir û ezê dîsa wî bi rûmet bikim."

²⁹Ev elaleta ku li wê derê dima û ev bihîst, got: "Ezman qîriya." Hinekan jî digot: "Milyaketek bi wî re peyivî." ³⁰Îsa bersîv da û got: "Ev deng ne ji bo min, lê ji bo we hat. ³¹Niha çaxê hukumê vê dinyayê ye; niha wê serokê vê dinyayê bê avêtin derve. ³²Dema ku ez ji erdê ber bi jor ve bêm hildan, ezê hemû kesî ber bi xwe ve bikişînim." ³³Wî ev peyv ji bo wê yekê got, ka ewê bi mirineke çawa bimire.

³⁴Îcar elaletê bersîva wî da: "Me ji Şerîetê bihîstîye ku wê Mesîh her û her bimîne. Çawa dibe ku tu dibêjî: 'Divê Kurê Mirov ber bi jor ve bê hildan'? Kî ye ev 'Kurê Mirov'?" ³⁵Îsa ji wan re got: "Ronahî hê ji bo demeke kurt bi we re ye. Hê ku ronahî bi we re ye, rêve herin, da ku tarî bi ser we de negire. Yê ku di tariyê de rêve diçe, nizane diçe ku derê. ³⁶Hê ku ronahî bi we re ye, baweriyê bi ronahiyê bînin, da ku hûn bibin zarokên ronahiyê."

Bêbaweriya Cihûyan

Piştî ku Îsa weha peyivî, çû û xwe ji ber wan veşart. ³⁷Bi ser ku wî li ber wan evqas nîşan raber kiribûn, hê jî wan bawerî bi wî nedianî. ³⁸Ev hemû ji bo ku gotina Îşaya pêxember were cih çêbûn:

"Ya Xudan, kê bawerî bi xebera ku me da anî?

Û zendê Xwedê ji kê re hat diyarkirin?"

³⁹Ji ber vê yekê wan nikaribû baweriyê bînin. Çimkî Îşaya ev jî gotiye:

⁴⁰"Wî çavên wan kor kiriye

û dilê wan hişk kiriye.

Da ku bi çavê xwe nebînin,

û bi dilê xwe fêm nekin û venegerin

ku ez ji wan qenc nekim."

⁴¹Îşaya weha gotiye, çimkî wî mezinahîya Îsa ditiye û li ser wî peyiviye. ⁴²Lê belê dîsa jî ji serekan gelean bawerî bi wî anîn. Lê ji ber tîrsa Fêrîsîyan, jî bo ku jî kinîştê neyên avêtin, ev eşkere nekirin. ⁴³Çimkî wan jî pesnê Xwedê bêtir, jî pesnê mirovan hez kir.

Gotina ku di roja dawiyê de hukum dike

⁴⁴Îsa bi dengekî bilind got: "Yê ku baweriyê bi min tîne, ne bi min, lê bi yê ku ez şandime baweriyê tîne. ⁴⁵Û yê ku min dibîne, yê ku ez şandime dibîne. ⁴⁶Ez bi ronahîti hatim dinyayê, da her kesê ku baweriyê bi min bîne di tariyê de nemîne. ⁴⁷Ez li yê ku gotina min bibihîze û bi cih neyne hukum nakim. Çimkî ez nehatim ku li dinyayê hukum bikim, lê ez hatim ku dinyayê rizgar bikim. ⁴⁸Her kesê ku min red dike û bi gotinên min nake, yekî ku li wî hukum bike heye. Ew gotina ku min gotiye, ew gotin wê di Roja Dawî de li wî hukum bike. ⁴⁹Çimkî ez ji ber xwe nepeyivîm. Tiştê ku ez dibêjim û tiştê ku ez dipeyivîm Bavê ku ez şandime emir daye min. ⁵⁰Ez dizanim ku emirê wî, jiyana herheyî ye. Ji ber vê yekê tiştên ku ez dipeyivîm, Bavê min çawa ji min re gotiye ez wusa dibêjim."

GOTINA ÎSA YA DAWÎ

Nefsbiçûkiya Îsa

13 Îcar beriya Cejina Derbasbûnê, Îsa dizanibû saeta wî ya ku vê dinyayê berde û here ba Bav hatiye. Wî ji hemû yên xwe yên li dinyayê hez kiribû û heta dawiyê ji wan hez kir. ²Di dema xwarîna şîva êvarê de, ji xwe hingê Îblîs kiribû dilê Cihûdayê kurê Şimûnê Îsxeryotî, ku Îsa bide dest. ³Îsa dizanibû ku Bav hemû tişt daye destên

wî û ew ji ba Xwedê hatiye û ewê dîsa vegere ba Xwedê. ⁴Îcar ji ser xwarinê rabû, ebayê xwe danî aliyekî û pêşgîrek hilda, li piştta xwe pêça. ⁵Di pey de av kir leganekê û dest bi şûştina lingên şagirtên xwe kir û ew bi pêşgîra li piştta xwe pêçayî zuwa kirin. ⁶Îcar ew hat ba Şimûn-Petrûs, Şimûn-Petrûs jê re got: "Ya Xudan, ma tê lingên min bişoyî?" ⁷Îsa lê vegerand û got: "Niha tu fêm nakî ez çi dikim, lê piştîre tê fêm bikî." ⁸Şimûn-Petrûs jê re got: "Tu caran tu lingên min naşoyî!" Îsa bersîva wî da: "Heke ez te neşom, li ba min para te tune." ⁹Şimûn-Petrûs lê vegerand û got: "Wê gavê ya Xudan, ne bi tenê lingên min, dest û serê min jî bişo!" ¹⁰Îsa jê re got: "Yê ku hatiye şûştin, ji bilî lingên wî, ne hewce ye ku dereke wî ye dîn bê şûştin. Ew bi tevahî paqij e. Ne ku hûn hemû paqij in." ¹¹Çimkî Îsa dîzanibû wê kî wî bide dest, ji ber vê yekê wî gotibû: "Hûn hemû ne paqij in."

¹²Îcar piştî ku wî lingên wan şûştin, ebayê xwe li xwe kir û dîsa li ser sîfrê rûnişt. Wî ji wan pirsî: "Ma hûn dîzanin ku min ji bo we çi kir?" ¹³Hûn gazî min dikin: 'Mamoste' û 'Xudan,' hûn rast dibêjin, çimkî ez ew im. ¹⁴Bi ser ku ez Xudan û Mamoste me jî, min lingên we şûştin, divê hûn jî lingên hevdû bişon. ¹⁵Min mînakek nîşanî we da, wek ku min ji bo we kir, ku hûn jî wusa bikin. ¹⁶Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim: Xulam ne di ser axayê xwe re ye, ne jî yê ku hatiye şandin, di ser ê ku ew şandiye re ye. ¹⁷Madem hûn bi van tiştan dîzanin, heke hûn wan bi cih binin, hûnê bextiyar bibin.

Îsa girtina xwe dide zanîn

¹⁸"Ez ji bo we tevan nabêjim; ez dizanim min kî hîlbijartine. Lê divê nivîsîna pîroz were cih:

'Yê ku nanê min xwar

Destê xwe li min rakir.'

¹⁹"Ez van niha, beriya ku bibin ji we re dibêjim. Wusa ku dema ew bibin, hûn baweriyê bînin ku ez ew im. ²⁰Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim: Kesê, yê ku ez dişînim qebûl bike, min qebûl dike û yê ku min qebûl bike, yê ku ez şandime qebûl dike."

²¹Piştî ku Îsa ev tişt gotin, di ruh de gelek reht* bû; wî bi eşkereyî şahidî kir û got: "Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim: Ji nav we yek wê min bide dest."

²²Şagirtan li hevdû nihêrt û şaş man, ka ew li ser kê dibêje. ²³Yekî ji şagirtên wî, yê ku Îsa jê hez dikir, pala xwe dabû singê Îsa. ²⁴Şimûn-Petrûs ji wî re îşaret kir û got: "Bîpirse, ka li ser kê dibêje." ²⁵Wî jî, ku xwe paldabû singê Îsa, pirsî: "Ya Xudan, kî ye ew?"

²⁶Îsa bersîv da û got: "Ez pariyê nên li xwarinê bixim û bidim kê ew e." Di pey de wî pariyek nan hilda, li xwarinê xist û da Cihûdayê kurê Şimûnê Îsxeryotî. ²⁷Piştî ku Cihûda pariyê nên stand, Îblîs ket dilê wî. Îsa ji wî re got: "Tê çî bikî niha zû bike." ²⁸Lê yên ku li ser sifrê rûdîniştin, tu kesî fêm nekir ku wî çima weha got. ²⁹Ji ber ku xelîtikê* peran bi Cihûda re bû, hin ji wan fikrîn ku Îsa dibêje: "Tiştên ku ji bo cejinê ji me re lazim in bikire," an "Hin tiştan bide belengazan."

³⁰Gava ku Cihûda pariyê nê stand, di cih de derket derve. Û şev bû.

Emirekî nû: Ji hevdû hez bikin

³¹Dema ku ew derket derve, Îsa got: "Niha Kurê Mirov hat birûmetkirin û Xwedê jî bi wî hat birûmetkirin. ³²Heke Xwedê bi wî hatibe birûmetkirin, Xwedê jî wê wî bi xwe bi rûmet bike. Hem jî wê wî di cih de bi rûmet bike. ³³Zarono! Ez hê demeke kurt bi we re me. Hûnê li min bigerin, lê wek ku min ji Cihûyan re got, niha ez ji we re jî dibêjim, hûn nikarin bên cihê ku ez diçimê.

³⁴"Ez emirekî nû didim we: Ji hevdû hez bikin. Wek ku min ji we hez kir, hûn jî ji hevdû hez bikin. ³⁵Dema ku hûn ji hevdû hez bikin, bi vê yekê wê hemû kes bizane ku hûn şagirtên min in."

Îsa dizane ku wê Petrûs wî înkâr bike

³⁶Şimûn-Petrûs jê pirsî: "Ya Xudan, tu bi ku derê ve diçî?" Îsa bersîva wî da: "Cihê ku ez diçimê, niha tu nikarî li pey min werî, lê piştî tê li pey min bêtî." ³⁷Petrûs jê re got: "Ya Xudan, çima ez niha nikarim li pey te bêm? Ezê jî bo te canê xwe bidim." ³⁸Îsa bersîva wî da: "Ma tê ji bo min canê xwe bidî? Bi rastî, bi rastî ez ji te re dibêjim, hê dîk bang nedayî, tê sê caran min înkâr bikî.

Riya ku diçe Bav

14 “Bila dilê we reht nebe. Baweriya xwe bi Xwedê bînin û baweriya xwe bi min jî bînin. ²Di mala Bavê min de gelek cihên ku lê bê mayîn, hene. Heke tunebûya, ma minê ji we re bigota ku ez diçim ji we re cih amade bikim? ³Dema ku ez çûm û min ji we re cih amade kir, ezê dîsa werim û we bibim ba xwe, da ku cihê ez lê bim, hûn jî li wê derê bin. ⁴Hûn bi riya cihê ku ez diçimê dizanin.”

⁵Tûma jê re got: “Ya Xudan, em nizanin tu diçî ku derê, emê çawa bi rê bizanin?” ⁶Îsa ji wî re got: “Rê, rastî û jiyana ez im. Heta ku ne bi destê min be tu kes nayê ba Bav. ⁷Heke we ez nas bikirama, we wê Bavê min jî nas bikira. Îcar ji niha ve hûn wî nas dîkin û we ew dîtîye.”

⁸Fîlîpo jê re got: “Ya Xudan, ka Bav nîşanî me bide, ev têra me dike!” ⁹Îsa jê re got: “Ey Fîlîpo, evqas dem ez bi we re me, ma hê jî te ez nas nekirime? Yê ku ez dîtîme, Bav dîtîye; tu çawa dibêjî ‘Bav nîşanî me bide’? ¹⁰Ma tu bawer nakî ku ez bi Bav re me û Bav jî bi min re ye? Gotinên ku ez ji we re dibêjim, ez ji ber xwe nabêjim. Lê Bavê ku bi min re dimîne, karên xwe dike. ¹¹Ji min bawer bikin ku ez bi Bav re me û Bav jî bi min re ye. Lê qet nebe ji ber van karan baweriyê bînin. ¹²Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim, yê ku baweriyê bi min bîne, karên ku ez dîkim wê ew bi xwe jî bike. Ewê hê karên meztir jî bike, çimkî ez diçim ba Bav. ¹³Bi navê min hûn çî bixwazin, ezê bikim, da ku Bav bi Kur re bi rûmet

bibe. ¹⁴Heke hûn bi navê min tiştêkî jî min bixwazin, ezê bikim.

Îsa sozê şandina Ruhê Pîroz dide

¹⁵"Heke hûn jî min hez bikin, hûnê emirên min bi cih bînin. ¹⁶Ez jî, ezê jî Bav bixwazim û ewê Alîkarekî din bide we ku her û her bi we re bimîne. ¹⁷Ew Ruhê Rastiyê ye ku dinya nikare wî qebûl bike, çimkî ne wî dibîne û ne jî wî nas dike. Lê hûn wî nas dikin, çimkî ew bi we re dimîne û ewê di dilê we de be.

¹⁸"Ez we sêwî nahêlim; ezê dîsa bêm ba we. ¹⁹Piştî demeke kurt, êdî dinya min nabîne, lê hûnê min bibînin. Madem ez dijîm, hûnê jî bijîn. ²⁰Wê rojê hûnê bizanin ku ez bi Bavê xwe re me, hûn bi min re ne û ez jî bi we re me.

²¹"Yê ku emirên min qebûl dike û wan bi cih tîne, ew e yê ku jî min hez dike. Yê ku jî min hez dike, ewê jî aliyê Bavê min ve bê hezkirin. Ezê jî jî wî hez bikim û xwe jî wî re eşkere bikim."

²²Cihûda — ne yê Îsxeryotî — jî wî re got: "Ya Xudan, ev çawa dibe ku tê xwe jî me re eşkere bikî, lê xwe jî dinyayê re eşkere nakî?"

²³Îsa bersîva wî da û got: "Her kesê ku jî min hez bike, bi gotina min dike. Wê Bavê min jî jî wî hez bike û emê werin ba wî û mala xwe li ba wî ava bikin. ²⁴Yê ku jî min hez neke, bi gotinên min jî nake. Gotina ku hûn dibihîzin ne ya min e, lê ya wî Bavî ye, ku ez şandime. ²⁵Ez van jî we re dibêjim, hê ku ez li ba we me. ²⁶Lê Alîkar — Ruhê* Pîroz — yê ku Bav wê bi navê min bişîne,

ewê hemû tiştî hînî we bike û her tiştên ku min ji we re gotin bîne bîra we.

²⁷“Ez aştîyê ji we re dihêlim; ez aştîya xwe didim we. Ez wek ku dinya dide we nadim. Bila dilê we reht nebe û netirsîn! ²⁸We bihîst ku min ji we re got: ‘Ez diçim, lê ezê dîsa bêm ba we!’ Heke we ji min hez bikira, ji ber ku ez diçim ba Bav, hûnê şa bibûna. Çimkî Bav di ser min re ye. ²⁹Min ev niha berî ku çêbin gotin, da ku, dema ew çêbin, hûn bawer bikin. ³⁰Ji vê demê bi şûn de ez bi we re pir napeyivim. Çimkî serokê vê dinyayê tê û tu tiştê wî bi min re tune. ³¹Lê bila dinya bizanê ku ez ji Bav hez dikim û Bav çawa emir daye min ez wusa dikim.

“Rabin, em ji vir herin.

Mêwa rastîn

15 “Ez mêwa rastîn im, Bavê min jî rezvan e. ²Ew her şivika min a ku fêkî nade dibîre; her şivika ku fêkî dide jî, ji bo ku bêtir fêkî bide dikezixîne û paqij dike. ³Bi gotina ku min ji we re got, ji xwe hûn paqij in. ⁴Bi min re bimînin, ez jî bi we re. Çawa ku şivik bi mêwê ve nemîne nikare ji ber xwe fêkî bide, hûn jî wusa bi min re nemînin hûn nikarin fêkî bidin.

⁵“Mêw ez im, hûn jî şivik in. Her kesê ku bi min re dimîne û yê ku ez bi wî re me ew zêde fêkî dide. Çimkî bêtir min hûn nikarin tu tiştî bikin. ⁶Her kesê ku bi min re nemîne, wê wek şivika mêwê bê avêtin derve û hişk bibe. Hingê ew tîn civandin, tîn avêtin nav êgîr û dişewitîn.

⁷Heke hûn bi min re bimînin û gotinên min li ba we bimînin, hûn çi dixwazin bixwazin, wê ji bo we bê dayîn. ⁸Bavê min bi vê yekê, bi zêde fêkî dayîna we bi rûmet dibe û bi vî awayî hûnê bibin şagirtên min.

⁹“Mîna ku Bav ji min hez kiriye, min jî wusa ji we hez kir. Di hezkirina min de bimînin. ¹⁰Heke hûn emirên min bi cih binin, hûnê di hezkirina min de bimînin; çawa ku min emirên Bav bi cih anîn û ez di hezkirina wî de dimînim. ¹¹Min ev ji we re gotin, da ku şabûna min bi we re be û şabûna we temam bibe. ¹²Emirê min ev e: Ji hevdû hez bikin, wek ku min ji we hez kir. ¹³Tu hezkirin ne di ser wê hezkirinê re ye ku mirovek di ber dostên xwe de canê xwe bide. ¹⁴Heke hûn emirên ku min li we kirin bi cih binin, hûn dostên min in. ¹⁵Êdî ez ji we re nabêjim ‘xulam’; ji ber ku xulam nizane ku axayê wî çi dike. Ez ji we re dibêjim dostên min. Çimkî her tiştên ku min ji Bavê xwe bihîstin, min bi we dan zanîn. ¹⁶We ez ne hilbijartim, lê min hûn hilbijartin û kifş kirin, da ku hûn herin fêkî bidin û fêkiyê we bimîne. Hingê hûn bi navê min her çi ji Bav bixwazin ewê bide we. ¹⁷Ez van tiştan li we emir dikim, da ku hûn ji hevdû hez bikin.

Dijminatiya dinyayê

¹⁸“Heke dinya ji we nefret bike, bizanin ku wê beriya we jî min nefret kiriye. ¹⁹Heke hûn jî dinyayê bûna, dinyayê wê ji yên xwe hez bikira. Lê ji bo ku min hûn jî dinyayê hilbijartine, hûn

ne ji dinyayê ne. Ji ber vê yekê dinya ji we nefret dike. ²⁰Peyva ku min ji we re got bibîr bînin: 'Xulam ne di ser axayê xwe re ye.' Heke wan zilim li min kiribe, wê li we jî zilimê bikin. Heke wan bi gotina min kiribe, wê bi gotina we jî bikin. ²¹Lê van hemûyan ji ber navê min wê bi we bikin, çimkî ew, yê ku ez şandime nas nakin.

²²"Heke ez nehatama û min ji wan re negotibûya, wê gunehên wan tunebûya. Lê niha ew nikarin bêjin ku em bêguneh in. ²³Yê ku ji min nefret dike, ji Bavê min jî nefret dike. ²⁴Karên ku tu kesî nekirine, heke min di nav wan de nekiribûna, wê gunehên wan tunebûna. Lê niha hem ditin û hem ji min hem jî ji Bavê min nefret kirin. ²⁵Lê belê ev yek bû, da ev gotina ku di Şerîeta wan de hatiye nivîsîn bê cihê xwe:

'Wan bêsedem ji min nefret kir.'

²⁶"Alîkarê ku ezê ji ba Bav ji we re bişînim, ew Ruhê Rastiyê ku ji ba Bav tê; dema ew bê, ewê ji bo min şahidiyê bike. ²⁷Hûnê jî şahidiyê bikin, çimkî ji destpêkê ve hûn bi min re bûn.

16 "Min ev tişt ji we re gotin, ji bo ku hûn ji rê dernekevin. ²Ewê we ji kinîştan blavêjin derve. Erê demeke wusa tê, her kesê ku we bikuje wê bêje qey ku xizmeta Xwedê dike. ³Wê van bikin, çimkî wan ne Bav nas kir û ne jî ez. ⁴Lê belê min ev ji we re gotin, da ku dema wextê wan hat, hûn bibîr bînin ku min ev ji we re gotine.

Karê Ruhê Pîroz

"Min ev di destpêkê de ji we re negotin, çimkî ez bi we re bûm. ⁵Lê niha ez diçim ba yê ku ez şandime. Û ji nav we tu kes ji min napirse: 'Tu bi ku derê ve diçî?' ⁶Îcar ji ber ku min ev ji we re gotin, dilê we bi xemgînî tije bûye. ⁷Lê belê ez rastiyê ji we re dibêjim: Çûyîna min ji bo we çêtir e. Heke ez neçim, Alîkar ji we re nayê. Lê heke ez herim, ezê wî ji we re bişînim. ⁸Dema ku ew were, ewê li ser guneh, rastî û hukumkirinê dinyayê hişyar bike û bala wê bikişîne. ⁹Li ser guneh, çimkî ew baweriyê bi min naynin. ¹⁰Li ser rastiyê, çimkî ez diçim ba Bav û êdî hûn min nabînin. ¹¹Li ser hukum, çimkî li serokê vê dinyayê hatiye hukumkirin.

¹²"Hê gelek tiştên ku ez ji we re bêjim hene, lê niha hûn nikarin wan ragirin. ¹³Lê dema ku ew Ruhê Rastiyê were, wê berê we bi aliyê hemû rastîyan ve bike. Çimkî ewê ji ber xwe nepeyive, tiştên ku bibihîze wê bêje û tiştên ku wê di pêş de bibin, wê bi we bide zanîn. ¹⁴Ewê min bi rûmet bike, çimkî ewê ji yê min bistîne û bi we bide zanîn. ¹⁵Her çiyê Bav hebe, yê min e. Ji ber vê yekê min got wê ji yê min bistîne û bi we bide zanîn.

Xemgînî û şahî

¹⁶"Piştî demeke kurt, êdî hûn min nabînin. Dîsa piştî demeke kurt hûnê min bibînin." ¹⁷Îcar ji şagirtên wî hinekan ji hevdû re gotin: "Ev çi ye

ku ew ji me re dibêje? 'Piştî demeke kurt hûn min nabînin û dîsa piştî demeke kurt hûnê min bibînin.' Di gel vê jî dibêje: 'Çimkî ezê herim ba Bav?'¹⁸ Îcar wan digot: "'Ev dema kurt' a ku dibêje çi ye? Em fêm nakin ku ew çi dibêje."

¹⁹Îsa dizanibû ku ew dixwazin jê biplîrsin; li ser vê yekê wî jî wan re got: "Hûn li ser gotina min a 'Piştî demeke kurt hûnê min nebînin û dîsa piştî demeke kurt hûnê min bibînin' ji hev dipîrsin?"

²⁰Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim, hûnê bigirîn û li xwe bixin, lê wê dinya şa bibe. Hûnê xemgîniyê bikişînin, lê wê xemgîniya we bibe şahî.

²¹Dema ku jin zarok tine dinyayê, êşê dikişîne, çimkî saeta wê hatiye. Lê piştî ku zarok anî, bi wê şabûna ku mirovek hatiye dinyayê, êdî ew êşa xwe bibîr nayne.

²²Niha hûn jî xemgîn in, lê ezê we dîsa bibînim û wê dilê we bi şahiyê tije bibe. Û tu kes wê vê şahiya we, ji we nestîne.

²³Dema ku ew roj bê, hûn tu tiştî ji min napîrsin. Bi rastî, bi rastî ez ji we re dibêjim: Hûn bi navê min her çi ji Bav bixwazin ewê bide we.

²⁴Heta niha we bi navê min tu tişt nexwest. Bixwazin, hûnê bistînin, wusa ku şahiya we temam bibe.

Ez li hember dinyayê bi ser ketim

²⁵"Min ev ji we re bi meselan gotin. Dema ku ez êdî bi meselan ji we re nebêjim tê. Êdî ezê bi eşkereyî ji we re li ser Bav bêjim.

²⁶Wê rojê hûnê bi navê min bixwazin û ez ji we re nabêjim ku ezê ji bo we ji Bav bixwazim.

²⁷Bav bi xwe ji we hez dike, çimkî we ji min hez kir û bawerî anî ku

ez ji ba Xwedê hatime. ²⁸Ez ji ba Bav derketim û hatim dinyayê. Dîsa ez dinyayê dihêlim û diçim ba Bav."

²⁹Şagirtên wî gotin: "Va ye, niha tu bi eşkereyî dipeyivî û qet meselekê nabêjî. ³⁰Niha em fêm dikin ku tu her tiştî dizanibû û pîrskirina kesî jî hewce nabînî. Ji ber vê yekê em baweriyê tînin ku tu ji ba Xwedê hatiyî."

³¹Îsa ji wan re got: "Niha hûn baweriyê tînin? ³²Dem tê, erê hatiye jî, dema ku wê her yek ji we belav bibe, here cihê xwe û min bi tenê bihêle. Lê ez ne bi tenê me, çimkî Bav bi min re ye. ³³Min ev ji we re gotin, da ku hûn bi min re di aştîyê de bin. Hûnê li dinyayê tengahiyê bibînin, lê bi zirav bin! Ez li hember dinyayê bi ser ketim."

Îsa ji bo bawermendan dua dike

17 Piştî ku Îsa ev tişt gotin, serê xwe ber bi ezmanan ve rakir û got: "Ya Bavo, wext hat! Kurê xwe bi rûmet bike, da ku Kur jî te bi rûmet bike. ²Çawa ku te desthilatî li ser hemû mirovan da wî, da ku jiyana herheyî bide hemû kesên ku te dane wî. ³Jiyana herheyî jî ev e: Ku ew bizanin tu bi tenê Xwedayê rast î, te û Îsa Mesîhê ku te şandiye nas bikin. ⁴Min tu li ser rûyê erdê bi rûmet kîrî. Karê ku te spartibû min, min ew bi cih anî. ⁵Niha, ya Bavo, bi wê rûmeta berîya ku dînya çêbibe ez li ba te bi rûmet bûm, bi wê min li ba xwe bi rûmet bike.

⁶"Min navê te jî wan mirovan re eşkere kir ku te jî dinyayê dan min. Yên te bûn, te ew dan min

û bi gotina te kirin. ⁷Ew niha dizanin, her tiştên ku te dane min ji te ne. ⁸Peyvên ku te dan min, min dan wan û wan jî ew qebûl kirin. Ew bi rastî dizanin ku ez ji te hatime û bawerî anîn ku te ez şandime.

⁹"Ez ji bo wan dua dikim. Ne ji bo dinyayê; ez ji bo yên ku te dane min dua dikim. Çimkî ew ên te ne. ¹⁰Hemû yên ku yên min in, yên te ne; yên te jî yên min in. Ê ez bi wan bi rûmet bûme. ¹¹Êdî ez ne li dinyayê me, lê ew li dinyayê ne; niha ez tîm ba te. Ya Bavê Pîroz! Bi navê xwe yê ku te da min wan biparêze, da ku ew jî wek me bibin yek. ¹²Dema ku ez bi wan re bûm, bi navê te yê ku te dabû min ez li wan bûm xwedî û min ew parastin, tu kes jî wan winda nebû, ji bilî kurê helakê, da ku nivîsîna pîroz were cih. ¹³Lê niha ez tîm ba te û van gotinan hê ku ez li dinyayê me dibêjim, ji bo ku şabûna min di dilê wan de temam bibe. ¹⁴Min peyva te gihand wan û dinyayê ji wan nefret kir. Çimkî, çawa ku ez ne ji dinyayê me, ew jî ne ji dinyayê ne. ¹⁵Ez dua dikim, ne ji bo ku tu wan ji dinyayê rakî, lê ji bo ku tu wan ji Yê Xerab biparêzî. ¹⁶Çawa ku ez ne ji dinyayê me, ew jî ne ji dinyayê ne. ¹⁷Wan bi rastiyê pîroz bike û veqetîne; peyva te rastî ye. ¹⁸Wek ku te ez şandim dinyayê, min jî ew şandin dinyayê. ¹⁹Ez di ber wan de xwe dikim veqetandiyê pîroz, da ku ew jî bi rastiyê pîroz bibin û veqetin.

²⁰"Ez ne bi tenê ji bo wan, lê ji bo yên ku bi gotina wan baweriyê bi min tînin jî dua dikim, ²¹da ku hemû bibin yek. Ya Bavo, çawa tu bi min re yî û ez bi te re me, bila ew jî bi me re bin. Bila

bi vî awayî dinya baweriyê bine ku te ez şandime. ²²Rûmeta ku te da min, min da wan, da ku ew bibin yek, wek ku em yek in: ²³Ez bi wan re, tu jî bi min re, da ku ew bigihîjin yekîtiyeke temam û dinya bizane ku te ez şandime û çawa ku tu ji min hez dikî, tu ji wan jî hez dikî.

²⁴“Ya Bavo, ez dixwazim ku yên te dane min, li cihê ku ez lê me bi min re bin, da ku rûmeta ku te daye min bibînin. Çimkî te beriya çêkirina dinyayê ji min hez kir. ²⁵Ya Bavê rastîparêz*! Dinya bi te nizane, lê heçî ez im ez bi te dizanim. Ev jî dizanin ku te ez şandime. ²⁶Min navê te bi wan da zanîn û ezê hê bidim zanîn, da ku hezkirina te ya ji min, bi wan re jî be û ez bi wan re bim.”

XAÇKIRINA ÎSA Û VEJÎNA WÎ

Girtina Îsa

18 Piştî ku Îsa ev tişt gotin, bi şagirtên xwe re derbasî aliyê din ê newala Qîdronê bû. Li wê derê baxçeyek hebû. Îsa û şagirtên xwe ketinê. ²Cihûdayê ku ew da dest jî ev cih dizanibû, çimkî Îsa û şagirtên xwe gelek caran li wir li hev dicivyan. ³Îcar Cihûda komeke leşker û hin parêzgerên ku Fêrisî û serekên kahînan şandibûn, bi fanos, xetîre û çekan ve bi xwe re anîn û hat wê derê. ⁴Îsa dizanibû ku wê çî were serê wî, îcar derket pêş û ji wan re got: “Hûn li kê digerin?” ⁵Wan lê vegerand û got: “Li Îsayê

Nisretî!" Îsa ji wan re got: "Ez ew im."

Cihûdayê ku Îsa da dest jî bi wan re bû. ⁶Gava ku Îsa ji wan re got: "Ez ew im!" ew ber bi paş ve çûn û ketin erdê. ⁷Li ser vê yekê Îsa dîsa jî wan pirsî: "Hûn li kê digerin?" Wan got: "Îsayê Nisretî."

⁸Îsa bersîva wan da: "Min ji we re got ku ez ew im; madem hûn li min digerin bihêlin bila ev mirovên ha herin." ⁹Wî ev got ji bo wê peyva ku wî berê gotibû rast derkeve: "Ji yên ku te dane min, min yek ji wan winda nekir."

¹⁰Hingê Şimûn-Petrûs şûrê ku pê re bû kişand û daweşand xulamê Serokkahîn û guhê wî yê rastê jêkir. Navê xulam Malxo bû. ¹¹Îsa ji Petrûs re got: "Şûrê xwe bixe kalan! Ma ezê wê kasa* ku Bav daye min venexwim?"

Li pêş Serokkahîn

¹²Piştî vê yekê koma leşkeran û serdarê wan û parêzgerên Cihûyan Îsa girtin û girêdan. ¹³Pêşî ew birin ba Henanê ku xezûrê Qeyafa bû. Qeyafa Serokkahînê wê salê bû. ¹⁴Ew Qeyafa bû ku ev şîreta "Di oxira gel de mirina yekî jî bo me çêtir e" li Cihûyan kiribû.

Înkarkirina Petrûs

¹⁵Şimûn-Petrûs û şagirtêkî din li pey Îsa diçûn. Ji ber ku ev şagirt nasê Serokkahîn bû, ew bi Îsa re ket hewşa Serokkahîn. ¹⁶Lê Petrûs li derve, li ber derî disekinî. Şagirtê ku nasê Serokkahîn bû derket derve û bi keçika xizmetkar a ku li derî

dinihêrt re peyivî û Petrûs anî hindur. ¹⁷Keçika dergehvan ji Petrûs pirsî: "Ma tu jî ne yek ji şagirtên vî mirovî yî?" Petrûs got: "Na, ne ez im."

¹⁸Di vê navê de xizmetkar û parêzger li ber agirê ku ji komurê hilkiribûn, rawestabûn û xwe germ dikirin, çimkî dinya sar bû. Petrûs jî li ba wan rawestabû û xwe germ dikir.

Pirskirina Serokkahîn

¹⁹Hingê Serokkahîn, Îsa li ser şagirtên wî û hînkirina wî kişand pirsê. ²⁰Îsa bersîv da û got: "Ez herdem bi eşkereyî bi dinyayê re peyivîm. Min li kinîşt û Perestgeha ku hemû Cihû lê dicivyan hîn kir. Min tu tişt bi dizî negot. ²¹Tu çima min dikişînî pirsê? Ji yên ku ez bihîstîme bipirse, ka min ji wan re çi gotiye; ew dizanin ku min çi gotiye."

²²Dema ku Îsa weha peyivî, parêzgereki ku li wê derê disekinî sîleyek lê xist û got: "Çawa tu bersîva Serokkahîn weha didî?" ²³Îsa lê vegerand û got: "Heke min neheq gotibe, neheqiya min nîşan bide. Lê heke ez rast dibêjim, tu çima li min dixî?" ²⁴Li ser vê yekê Henan ew girêdayî şand ba Qeyafayê Serokkahîn.

Petrûs dîsa Îsa înkâr dike

²⁵Di vê navê de Şimûn-Petrûs hê sekinîbû xwe germ dikir. Ji wî pirsîn: "Ma tu jî ne yek ji şagirtên wî yî?" Wî ev înkâr kir û got: "Na, ne ez im." ²⁶Yek ji xizmetkarên Serokkahîn, mirovê

zîlamê ku Petrûs guhê wî birîbû, jê pîrsî: "Ma min tu di nav baxçe de bi wî re nedîtî?" ²⁷Petrûs dîsa ev înkâr kir û di wê gavê de dik bang da.

Li pêş Pîlatoyê walî

²⁸Îcar Îsa ji ba Qeyafa birin qesra walî. Serê sibê zû bû û Cihû neketin qesrê, da ku adetên paqîjîyê yên dinî xera nekin û bîkaribîn xwarina Cejna Derbasbûnê bixwin. ²⁹Li ser vê yekê Pîlato derket derve, hat ba wan û pîrsî: "Hûn vî mirovî bi çi sûcdar dikin?"

³⁰Wan bersîva wî da û got: "Heke ev ne mirovekî xerabkar bûya, me ew teslîmî te nedîkir." ³¹Pîlato ji wan re got: "Hûn bi xwe wî bibîn û li gor Şerîeta xwe lê hukum bikin." Cihûyan lê vegerand û got: "Destûra me tune ku em tu kesî bikujîn." ³²Ev çêbû, da ku gotina Îsa ya ku nîşan kirîbû, ka ewê bi mirineke çawa bimire, were cih.

³³Li ser vê yekê Pîlato dîsa ket qesra walî, gazî Îsa kir û jê pîrsî: "Ma tu Padişahê Cihûyan î?" ³⁴Îsa lê vegerand û got: "Tu vê ji ber xwe dibêjî an hinekên din ev yek li ser min ji te re gotîne?"

³⁵Pîlato got: "Ma ez Cihû me? Miletê te bi xwe û serekên kahînan tu dayî destê min. Te çi kiriye?" ³⁶Îsa bersîv da û got: "Padişahiya min ne ji vê dinyayê ye; heke padişahiya min ji vê dinyayê bûya, wê xizmetkarên min, ji bo ku ez nekevim destê Cihûyan li ber xwe bîdana. Lê padişahiya min ne ji vê dinyayê ye."

³⁷Pîlato jî jê re got: "Ma naxwe tu padişah î?" Îsa bersîv da û got: "Tu dibêjî ku 'tu padişah î.'

Ez ji bo vê yekê ji dayik bûme û ji bo vê yekê hatime dinyayê, da ku ez ji rastiyê re şahidiyê bikim. Her kesê ku ji aliyê rastiyê be guhê xwe dide dengê min."

³⁸Pîlato jê pirsî: "Ma rastî çî ye?"

Pişti vê pirsê, Pîlato dîsa çû derve ba Cihûyan û ji wan re got: "Ez tişteki nabînim ku mirov wî pê sûcdar bike. ³⁹Lê adeta we ye ku ez di Cejna Derbasbûnê de yekî girtî ji bo we berdîm. Ma hûn dixwazin ku ez ji bo we padîşahê Cihûyan berdîm?"

⁴⁰Wan dîsa bi qîrîn got: "Ne vî mirovî, lê Barabas berde!" Heçî Barabas e, serhildêrek* bû.

Îsa bi cezayê mirinê tê hukumkirin

19 Li ser vê yekê Pîlato Îsa girt û da ber qamçiyên. ²Leşkeran jî ji stîriyan tacek honandin û dan serê wî û ebayekî binefşî lêkirin. ³Îcar dihatin pêş wî û digotin: "Silav li te, ey Padîşahê Cihûyan!" Û sîle li wî dixistin.

⁴Pîlato dîsa derket derve û ji wan re got: "Va ye, niha ez wî tînim ba we, derve, da ku hûn bizanin ku min tu sûcê wî nedîtiye." ⁵Li ser vê yekê Îsa bi taca serê xwe ya ji stîriyan çêkirî û bi ebayê binefşî yê li xwe kirî ve derket derve. Pîlato ji wan re got: "Va ye, ew mirov!"

⁶Dema ku serekên kahînan û karmendan ew dît, qîriyan û gotin: "Wî li xaçê bixe, wî li xaçê bixe!" Pîlato ji wan re got: "Hûn bi xwe wî bibin li xaçê bixî. Ez bi xwe tu sûcê wî nabînim."

⁷Cihûyan bersîva wî da û gotin: "Şerîeta me heye û li gor Şerîetê divê ew bimire. Çimkî wî

xwe kiriye Kurê Xwedê."

⁸Dema ku Pîlato ev gotin bihîst, ew hê bêtir tirsîya. ⁹Ew dîsa çû hindurê qesra walî û ji Îsa re got: "Tu ji ku derê yî?" Lê Îsa bersîva wî neda.

¹⁰Pîlato jî jê re got: "Ma tu bi min re napeyivî? Ma tu nizanî ku desthilatiya min heye ez te berdim û desthilatiya min heye te li xaçê jî bixim?"

¹¹Îsa lê vegerand û got: "Heke ji jor ji te re nehata dayîn, tu desthilatiya te wê li ser min tunebûya. Ji ber vê yekê gunehê wî, yê ku ez dam destê te meztir e."

¹²Hîngê Pîlato dixebitî ku Îsa berde, lê Cihû qîriyan û gotin: "Heke tu vî mirovî berdî, tu ne dostê Qeyser î! Her kesê ku xwe padişah bibîne, li hember Qeyser serî hildaye!"

¹³Dema ku Pîlato ev gotinên ha bihîstin, Îsa anî derve. Ew bi xwe jî li ser kursiyê hukumkirinê rûnişt, ku li cihê "Reqfa Kevir" bû — bi Îbranî jê re Gabata dihat gotin. ¹⁴Roja Amadekirinê ya Cejina Derbasbûnê bû. Saet li dora diwanzdeh, nîvro bû. Pîlato ji Cihûyan re got: "Va ye, padişahê we!"

¹⁵Ew qîriyan: "Bila ji me dûr be, bila ji me dûr be! Wî li xaçê bixe!" Pîlato jî wan re got: "Ma ez padişahê we li xaçê bixim?" Serekên kahînan bersîva wî dan: "Ji Qeyser pê ve padişahê me tune."

¹⁶Hîngê wî Îsa teslîmî wan kir, da ku li xaçê bixî.

Îsa li xaçê tê xistin

Li ser vê yekê wan Îsa bir. ¹⁷Îsa bi xwe xaça xwe hilgirt û derket cihê ku jê re Qoqê Serî — bi Îbranî Golgota — digotin. ¹⁸Li wê derê ew bi du

kesên din re li xaçê xistin. Her yek li kêlekekê, Îsa di navbera wan de bû. ¹⁹Pîlato depikek nivîsî û bi ser xaçê ve danî. Tiştê ku hatibû nivîsîn ev bû: ÎSAYÊ NISRETÎ, PADÎŞAHÊ CIHÛYAN. ²⁰Gelek Cihûyan ev depik xwend, ji ber ku cihê ku Îsa li xaçê xistibûn nêzîkî bajêr bû û ew bi Îbranî, Latîni û Yewnanî hatibû nivîsîn. ²¹Serekên kahînen Cihûyan ji Pîlato re gotin: "Nenivîse 'Padîşahê Cihûyan'! Lê binivîse ku 'Vî zilamî got: Ez Padîşahê Cihûyan im'." ²²Pîlato bersîv da: "Min çî nivîsibe, min nivîsiye."

²³Pişti ku leşkeran Îsa li xaçê xistin, wan kincên wî hildan, li hev kirin çar par, da ku ji her yekî re parek bikeve. Kirasê wî jî hildan. Kiras ji serî heta binî honandî û bêdirûtin bû. ²⁴Li ser vê yekê jî hevdû re gotin: "Werin em vî nederînin, em pişkê biavêjin, ka wê ji kê re bikeve." Ev çêbûn, da ku nivîsîna pîroz bê cih:

"Kincên min di nav xwe de par kirin,

û ji bo ebayê min pişk avêtin."

Hingê leşkeran tam evên ha kirin.

²⁵Li ber xaça Îsa diya wî, xaltiya wî, Meryema jina Klopas û Meryema Mejdalanî disekinîn.

²⁶Dema Îsa dît ku diya wî û şagirtê wî yê ku wî jê hez dikir li wê derê disekinîn, wî jî diya xwe re got: "Dayê! Va ye kurê te!" ²⁷Di pey de wî jî şagirtê xwe re got: "Va ye diya te!" Ji hingê ve vî şagirtî diya Îsa girt mala xwe.

Mirina Îsa

²⁸Pişti vê yekê êdî Îsa dîzanibû ku her tişt pêk

hat. Ji bo ku nivîsîna pîroz were cih, wî got: "Ez tî me." ²⁹Firaxek ji sihikê tijekirî li wê derê bû. Avgîrek li nav sihikê xistî bi serê darikê gûrizê ve danîn û dirêjî devê wî kirin. ³⁰Gava ku Îsa sihik vexwar, wî got: "Temam bû;" serê xwe xwar kir û ruhê xwe da.

Gotina pêxember tê cih

³¹Ji ber ku Roja Amadekirinê bû û diviyabû roja Şemiyê laş li ser xaçê nemînin — çimkî ew Şemî rojeke gelek girîng bû — Cihûyan ji Pîlato daxwaza şkandina teşkên ên xaçkirî kirin, da ku ew bên rakirin. ³²Li ser vê yekê leşker hatin; pêşî teşkên yekî û di pey de teşkên ê din ê ku bi wî re hatibûn xaçkirin, şkandin. ³³Lê gava ku ew hatin ba Îsa û dîtîn ku ew ji xwe miriye, wan teşkên wî neşkandin. ³⁴Lê dîsa jî ji leşkeran yekî newqa wî bi rimê qul kir û di cih de av û xwîn herikî. ³⁵Yê ku ev dît şahidî kir, da ku hûn jî baweriyê binîn. Şahidiya wî rast e û ew dizane ku ew rastiye dibêje. ³⁶Çimkî ev, ji bo ku nivîsîna pîroz were cih çêbûn:

"Tu hestiyê wî nayê şkandin"

³⁷Û dîsa nivîsîneke din e pîroz weha dibêje:

"Ewê li wî yê ku laşê wî qul kirine binihêrin."

Veşartina Îsa

³⁸Piştî vê yekê, Ûsivê Arîmetyayê ku şagirtê Îsa bû û ji tirsî Cihûyan xwe veşartibû, daxwaza rakirina laşê Îsa ji Pîlato kir û Pîlato destûr dayê. Li ser vê yekê Ûsiv hat û laşê Îsa rakir.

³⁹Nîkodêmo jî hat, ku cara pêşî bi şev hatibû ba Îsa, nêzîkî sed litrên* Romî jî tevliheviya mur û dara ûdê anî. ⁴⁰Laşê Îsa hılanîn, li gor adetên Cihûyan ên veşartina miriyan, bihnên xweş lê kirin û bi cawên keten ew pêçan. ⁴¹Li cihê ku Îsa lê hatibû xaqîrîn baxçeyek hebû û di nav baxçe de jî goreke nû hebû ku hê tu kes lê nehatibû veşartin. ⁴²Ji ber ku roja Amadekirinê ya Cihûyan bû û gor jî nêzîk bû, Îsa li wê derê dirêj kirin.

Gora vala

20 Roja pêşî ya heftê, serê sibê zû, hê ku tarî bû Meryema Mejdelaî hat ser gorê. Wê dît ku kevir jî ber derê gorê hatiye rakirin, ²bi bazdan çû ba Şimûn-Petrûs û şagirtê din ê ku Îsa jê hez dikir û jî wan re got: "Xudan jî gorê derxistine û em nizanin ku ew danîne ku derê."

³Li ser vê yekê Petrûs û şagirtê din derketin derve û bi aliyê gorê ve hatin. ⁴Herduyan jî bi hev re bazdida, lê şagirtê din jî Petrûs zûtir bazdida û ew pêşî gihîşt ser gorê. ⁵Dema wî xwe xwar kir û nihêrt, dît ku cawên keten raxistî ne. Lê ew neket hindur. ⁶Hingê Şimûn-Petrûs jî li pey wî hat; ket hindurê gorê, cawên keten ên raxistî ⁷û destmala ku li serê Îsa hatibû pêçandin, dîtîn. Destmal ne li ba cawên keten bû, lê pêçayî û bi tenê li cihekî din bû. ⁸Di pey de şagirtê din ê ku pêşî gihîştibû ser gorê jî ket hindur. Wî dît û bawerî anî. ⁹Çimkî hê wan nivîsîna pîroz a "Dîvê Îsa jî nav miriyan rabe" fêm nekiribû. ¹⁰Pîştî vê yekê şagirt veşartîyan malên xwe.

Îsa xwe nîşanî Meryema Mejdelaî dide

¹¹Lê Meryem jî derve, li ber gorê sekinibû û digiriya. Wê bi girîn xwe xwar kîr û li hindurê gorê nihêrt, ¹²dît ku du milyaketên kincspî, li cihê ku laşê Îsa lê hatibû dirêjkirin rûniştine, yek li cihê serê wî û yê din li cihê lingên wî. ¹³Milyaketan jî wê re got: "Ya sitiyê! Tu çima digirî?" Meryemê jî wan re got: "Xudanê min rakirine û ez nizanim ew danîne ku derê."

¹⁴Gava wê weha got, li pişt xwe zivirî û dît ku Îsa li wê derê rawestayê. Lê wê fêhm nekir ku ew Îsa ye. ¹⁵Îsa jî wê re got: "Ya sitiyê, tu çima digirî? Tu li kê digirî?" Meryemê jî got qey ku ew baxçevan e; wê jî wî re got: "Ezbenî, heke te ew rakiribe, jî min re bêje ku te ew daniye ku derê, da ez wî jî wê derê rakim." ¹⁶Îsa jî wê re got: "Meryem!" Meryem li wî zivirî û bi Îbrani got: "Rabbonî!" ku bi mana 'Mamoste' ye.

¹⁷Îsa jî wê re got: "Bi min negire, çimkî hê ez derneketime ba Bav. Lê here ba birayên min û jî wan re bêje. 'Ez derdikevim ba Bavê xwe û Bavê we, ba Xwedayê xwe û ba Xwedayê we.'" ¹⁸Meryema Mejdelaî çû ba şagirtan û jî wan re got: "Min Xudan dît" û tiştên ku wî jî wê re gotibû jî wan re got.

Îsa xwe nîşanî şagirtên xwe dide

¹⁹Wê êvara roja pêşî ya heftê, gava şagirt jî tirsî Cihûyan di pişt deriyên girtî de civiyabûn, Îsa hat, di nav wan de sekinî û jî wan re got:

"Silamet ji we re." ²⁰Ev tişt got, destên xwe û newqa xwe nîşanî wan da. Gava ku şagirtan Xudan dît, pir şa bûn. ²¹Îsa dîsa ji wan re got: "Aştî ji we re. Wek ku Bav ez şandim, ez jî we dişînim." ²²Piştî ku weha peyivî pif kir wan û ji wan re got: "Ruhê* Pîroz bistînin. ²³Hûn gunehên kê efû bikin, ewê efû bibin. Hûn gunehên kê efû nekin, ewê neyên efûkirin."

Îsa û Tûma

²⁴Tûmayê ku yek ji diwanzdehan bû û bi navê Cêwî dihat naskirin, gava ku Îsa hat, ne bi wan re bû. ²⁵Şagirtên din ji wî re gotin: "Me Xudan* dît." Lê Tûma ji wan re got: "Heta ku ez di destên wî de cihê bizmaran nebînim, tiliyên xwe li cihên ku bizmaran qul kirine nedim û destê xwe daneynim ser newqa wî, ez bawer nakim."

²⁶Piştî heşt rojan, şagirtên Îsa dîsa li mal bûn û Tûma jî bi wan re bû. Derî girtî bûn, lê Îsa hat, di navbera wan de sekinî û got: "Silamet ji we re." ²⁷Di pey de ji Tûma re got: "Tiliya xwe dirêj bike û li destên min binihêre. Destê xwe jî dirêj bike û deyne ser newqa min. Bêbaweriyê neke, bi bawerî be!"

²⁸Tûma lê vegerand û got: "Xudanê* min û Xwedayê min!" ²⁹Îsa ji wî re got: "Ji ber ku te ez dîtîm te bawerî anî? Xwezî bi wan ên ku nedîtine, lê baweriyê tînin!"

Armanca vê kitêbê

³⁰Bêguman Îsa li ber şagirtan hê gelek nîşanên din jî raber kirin ku ew di vê kitêbê de nehatine nivîsîn. ³¹Lê belê ev hatine nivîsîn, da ku hûn baweriyê bînin ku Îsa Mesîh e, Kurê Xwedê ye û bi vê baweriyê jiyana we bi navê wî hebe.

Îsa û girtina masiyan

21 Piştî van bûyeran, Îsa dîsa xwe li perê Gola Teberiyayê nîşanî şagirtên xwe da. Ev bi vî awayî çêbû: ²Şimûn-Petrûs, Tûmayê ku bi navê Cêwî dihat naskirin, Natanyêlê ji Qenaya Celilê, kurên Zebedî û du şagirtên Îsa yên din bi hev re bûn. ³Şimûn-Petrûs ji wan re got: "Ez diçim ku masiyan bigirim." Wan jî ji wî re got: "Em jî bi te re tên." Derketin derve, li qeyikekê siwar bûn, lê wê şevê tu tişt negirtin.

⁴Beriya derketina rojê Îsa li perê golê sekini, lê şagirtan fêm nekirin ku ew Îsa ye. ⁵Îsa ji wan re got: "Zarona, ma we masî girtine?" Wan lê vegerand û got: "Na." ⁶Îcar Îsa ji wan re got: "Torê biavêjin aliyê rastê yê qeyikê, hûnê bigirin." Wan jî tor avêt; êdî ji pîrbûna masiyan hêza wan têrê nekir ku torê bikişînin.

⁷Hingê şagirtê ku Îsa jê hez dikir ji Petrûs re got: "Ev Xudan e!" Gava ku Şimûn-Petrûs bihîst ku ew Xudan e, wî kincê xwe li xwe kir — çimkî wî ew ji xwe kiribû — û xwe avêt golê. ⁸Şagirtên din jî tora tije masî kişandin û bi qeyikê hatin nêzîk. Çimkî ji bejê ne dûr bûn, lê nêzîkî du sed

gazî dûr bûn.

Îsa bi şagirtên xwe re xwarinê dixwe

⁹Gava ku ew derketin bejê, ditin ku li wir agirê ji komurê heyê; masî li ser e û nan li ber e. ¹⁰Îsa ji wan re got: "Hinek ji wan masiyên ku we niha girtine bînin." ¹¹Şimûn-Petrûs ket qeykê û tora ku bi sed û pêncî û sê masiyên mezin tije bû kişand bejê. Bi ser ku ewqas gelek bûn jî dîsa tor neçiriya.

¹²Îsa ji wan re got: "Werin taştê bixwin." Ji şagirtan tu kesî newêribû ku jê bipirse: "Tu kî yî?" Çimkî wan dizanibûn ku ew Xudan e. ¹³Îsa nêzîk bû, nan hilda, da wan û bi vî awayî masî jî da wan. ¹⁴Piştî rabûna ji nav miriyan, ev cara sîsiyan bû ku Îsa xwe nîşanî şagirtan dida.

Îsa û Petrûs

¹⁵Îcar piştî ku wan taştê xwar, Îsa ji Şimûn-Petrûs pirsî: "Ey Şimûnê kurê Yûhenna, ma tu ji van bêtir ji min hez dikî?" Petrûs jê re got: "Erê ya Xudan, tu dizanî ku ez ji te hez dikim." Îsa jî wî re got: "Beroxên min biçêrîne."

¹⁶Îsa cara diduyan ji wî re got: "Ey Şimûnê kurê Yûhenna, ma tu ji min hez dikî?" Wî jî Îsa re got: "Erê ya Xudan; tu dizanî ku ez ji te hez dikim." Îsa jê re got: "Şivantiya miyên min bike."

¹⁷Îsa cara sîsiyan jî Petrûs pirsî: "Ey Şimûnê kurê Yûhenna, ma tu ji min hez dikî?" Li ser pirsîna Îsa ya cara sîsiyan "Ma tu ji min hez

dikî?" kederê Petrûs girt û got: "Ya Xudan, tu bi her tiştî dizanî; tu dizanî ku ez ji te hez dikim." Îsa ji wî re got: "Miyên min biçêrîne. ¹⁸Bi rastî, bi rastî ez ji te re dibêjim, gava ku tu xort bûyî, te xwe girêdida û dera ku te dixwest tu diçûyiyê. Lê gava ku tu pîr bibî, tê destên xwe dirêj bikî û wê yekî din pişta te girêbide û te bibe cihê ku tu naxwazî heriyê." ¹⁹Wî ev got, ji bo nîşan bide ku ewê bi çi cûreyê mirinê Xwedê bi rûmet bike. Piştî vê yekê wî ji Petrûs re got: "Li pey min were."

Îsa û şagirtê jêhezkiî

²⁰Gava ku Petrûs bi şûn de vegeriya, dît ew şagirtê ku Îsa jê hez dike li pey wan tê. Ev, ew şagirt bû ku di şîva êvarê de pala xwe dabû singê Îsa û gotibû: "Ya Xudan, yê ku wê te bide dest kî ye?" ²¹Dema ku Petrûs ew dît, ji Îsa pirsî: "Ya Xudan, îcar evê bibe çi?"

²²Îsa ji wî re got: "Heke ez bixwazim ew bimîne heta ez bêm, te çi ji vê ye? Tu li pey min were!"

²³Bi vî awayî gotina ku ew şagirt namire di nav birayan de belav bû. Lê belê Îsa ji bo wî negotibû: "Ew namire;" gotibû: "Heke heta ez bêm, ez bixwazim ku ew bimîne, te çi ji vê ye?"

²⁴Yê ku ji van re şahidiyê dike û ev nivîsîne ev şagirt e. Em dizanin ku şahidiya wî rast e.

²⁵Hê gelek karên din ên ku Îsa kirine hene. Heke ev yek bi yek bihatana nivîsîn, ez dibêjim qey kitêbên ku bihatana nivîsîn wê di dinyayê de bi cih nebûna.

Ferhengok

Xwendevanên hêja,

ev ferhengok peyvên girîng û dişwar şirovedike û mana wan dide fêmkirin. Di vê kitêbê de, çend peyvên girîng û zehmet hene. Her peyveke ku li ba wê stêrek (*) heye, di vê ferhengokê de hatiye şirovekirin. Ji bilî van peyvan hinekên din jî li gor devokan hatine şirovekirin.

Di vê ferhengokê de navên perçeyên (beşên) Kitêba Pîroz bi hejmarên serî û bi ayetan hatine nivîsin. Mesele, di Tewratê (Peymana Kevin) de 39 beş (kitêb) hene: Destpêkirin, Derketin, Qanûna Kahîntiyê, Hijmartin, Lêvegerandin, Zebûr, Kitêbên Pêxemberan û hwd. Di Peymana Nû de 27 beş hene. (Bi hev re ev herdu peyman dikin 66 kitêb.) Li ser şirovekirinan hûn dikarin di van kitêban de bixwînin, lê mixabîna hê hemû bi zimanê Kurdî (Kurmancî) nehatine wergerandin.

Abba – Bi zimanê Aramî, ABBA bi mana 'bav' e.

alistin – alastin, alisin.

Aqûb – 1) Aqûbê neviyê Biraînî. Ew bavê her diwanzdeh êlên mîletê Îsraêl e. Di Kitêba Pîroz de çend caran Aqûb jî dêl hemû mîletê Îsraêl ve tê gotin. Ji kerema xwe di bin peyva 'mala Aqûb' de bixwînin.
2) Aqûbê Halfawo û Aqûbê Zebedî du şagirtên Îsa Mesîh bûn.

Arxêlayo – Kurê Hêrodêsê Mezîna û birayê Hêrodês-Antîpas. Piştî mirîna bavê xwe ew jî bo demeke kurt bû serdarê Cihûstanê. Ji kerema xwe di bin peyva 'Hêrodês' de jî bixwînin.

aştî – haştî, sulh, silametî.

ati – edroyî, heyvketî.

avgir – sunger.

azad – serbest.

baggir – (xercgir, vergîstên, qamçorçî) Baggir peran ji bo dewletê ji xelkê distîne. Ji ber ku baggir gelekî xaponek (xapînok) û derewîn bûn, ew ji gunehkaran dihatin hesêbkirin.

Bajarê Pîroz – Ji bajarê Orşelîmê re wilo tê gotin. Ji kerema xwe di bin peyva 'Orşelîmê' de bixwînin.

Bav (Bavê li Ezmanan) – Ev nav ji Xwedê re tê gotin. Di Kitêba Pîroz de ew qet bi mana fîzîkî (cismanî) nayê fêmkirin. Lê belê ew bi mana ruhanî (sembolî) tê gotin. Çawa ku bê bav zarok çênabin, bê Xwedê jî tu tişt çênebûye. Her tişt ji Xwedê ye û wî her tişt afirandiye (xuliqandiye). Xwedê serkanîya her tiştî ye (Destpêkîrîn 1, Karên Şandîyan 17:28-29, Îbrani 2:10). Lê belê Xwedê mirov di şiklê (sûretê) xwe de afirand, aqil, hiş û bîr û ruh da mirov (Destpêkîrîn 1:27). Ji ber vê yekê ew bi mana ruhanî (sembolî) bavê mirovan e. Û wek ku bav ji zarokên xwe hez dike, Xwedê jî wusa ji mirovan hez dike û bêguman Hezîrîna Xwedê qat qat di ser ya mirovan re ye. Xwedê bavê mirov ê ruhanî û ezmanî ye. Ji kerema xwe di bin peyva 'Kurê Xwedê' de bixwînin.

bazbend – Xwedê bi destê Mûsa pêxember ji gelê Îsraêl re emîr kir ku peyvên Xwedê hergav 'li ber çavên wan' bin. Ji ber vê yekê hîn ji Cihûyan çend ayetên Şerîeta Mûsa li ser kaxezên biçûk dinivîsin, dixistin nav bazbendan û datanîn ser çeng an enîya xwe.

Belzebûl – Mîrê cinan. Pêşî Belzebûl navê pûtekî Filistîniyan ê bi mana 'Xwediyê warê bilind' bû.

Piştire di nav Cihûyan de maneyeke din stand: 'Xwediyê Mêşan' an 'Xwediyê Sergînê'. Ew jî bû navekî serdarê hêza xerab (ya cînan).

bîhêz – biqewet, hêzdar.

bîhişt – cînet.

bîhûrîn – efûkirin, bexşandin, bexşîn.

Bijartî (Yê Bijartî) – Mesîh 'Bijartiyê Xwedê' ye. Jî kerema xwe di bin peyva 'Mesîh' de bixwînin.

biryar – qerar.

bixûr – Cewiya daran e (wek şîrêzê ye). Ew jî darên nejîhev tê civandin û hişkkirin. Gava tê şewitandin, bîhneke pîr xweş jê diçe. Bixûr tişteki biqîmet e. Di Perestgehê de, gorîgeheke taybetiya jî bo şewitandina bixûrê hebû.

bizaro – bi hemle, bi hemil, (avis).

bûyîn – çêbûn an welidîna zarokan.

Cejîna Derbasbûnê – (Eyda Fîshê) Ev cejîn (eyd) di nav xelkê Îsraêl de di çardehê meha Nîsanê de tê çêkirin. Ev cejîn jî dema ku Xwedê gelê Îsraêl jî bindestiya Mîsiriyan xilas kir û vir ve tê pîrozkirin. Hingê Milyaketê Mîrinê hemû nîxuriyên Mîsiriyan, çi mirov û çi heywan kuştin. Belê ew di ser malên gelê Îsraêl re derbas dibû û yek jî wan nedikuşt. Jî ber vê yekê jî vê cejînê re Cejîna Derbasbûnê tê gotin.

Cejîna Holikçêkirinê – Her sal payîzê jî 15an heta 21ê meha Tîşriyê ye (di navbera Îlon û Çiriyê de, yanî di navbera meha nehan û dehan de). Hingê Cihû diçûn ser rezên xwe û holik (kolik) çêdikirin û di wan de jî bo heftiyekê dîman. Cihûyan ev yek dikir, da ku bibîr binîn çawa Mûsa Pêxember gelê

Îsraêl ji Mîsrê deranî û li ser vê yekê ew çil salî di konan de man (Qanûna Kahîntîyê 23:33-36, 39-42, Lêvegerandîna Şerîetê 16:13-15).

Cejina Nanê Şkeva – Ev cejin (eyd) li pey Cejîna Derbasbûnê tê û ji panzdeh heta bîst û diduyê meha Nisanê dikişîne. Ev cejin li ser rîzgarbûna (xilasbûna) gelê Îsraêl tê pîrozkirin (çêkirin). Çimkî beriya ku gelê Îsraêl here wî welatê ku Xwedê dabû wî, ew li Mîsrê bindest bû. Ji derketîna Mîsrê vir ve ev cejin tê pîrozkirin (çêkirin). Di vê cejinê de heft rojan nanê şkeva tê xwarin. Nanê bi hevîrtîrşk çêbûyî nayê xwarin.

Cejina Pîrozkirina Perestgehê – Nêzîkî 167 salan beriya bûyîna Îsa, Perestgeha Orşelîmê ji aliyê mîletê Sûrî ve hatibû herîmandin. Piştî sê salan Perestgeh û Cihû ji bin destê Sûriyan azad bûn. Ji hingê ve Cejina Pîrozkirina Perestgehê dihat pîrozkirin. Cejinê ji 25ê meha Kîslevê (meha 12an) dest pê dikir û heta heşt rojan dikişand (1 Makkabî 4:36-59; 2 Makkabî 1:9, 18, 10:1-8).

Celîle – Herêmeke li bakurê Îsraêlê ye.

Cênîsart – Di perê Gola Celîlê de bajarokek e.

Cihûda – 1) Diwanzdeh kurên Aqûb hebûn. Yek ji wan Cihûda bû. Her diwanzdehî kurên wî bûn diwanzdeh bavikên Îsraêl. Navê welatê Cihûstanê ji navê Cihûda hatiye standin, ji ber ku ew bavîk (êl, eşîr) li wir dijîya.

2) Bi navê Cihûda du şagirtên Îsa Mesîh hebûn. Ji van herduyan Cihûdayê Îsxeryotî xayîn derket û wî Îsa da destê yê ku dixwestin wî bikujin.

Cihûstan – Herêmeke li Îsraêlê ye.

cinoî (bi cinan ketî) – (cîngirtî, bi cînaketî, bi cînan

ketin, cinî, cinoqî, cinowî) Yekî ku ji aliyê cîn an ruhên xerab ve tê girtin, an bindestkirin, jê re cinoyî tê gotin. Çaxê Îsa li ser erdê bû, wî gelek mirovên cinoyî azad (serbest) kirin, cîn ji hindurê wan derxistin (yanî, cîn ji wan girtin).

Civîn – 1) civat, lihevkombûn.

2) Lihevkombûna bawermendên (xwedênasên) ku bi navê Îsa Mesîh dicivîn.

Civîna Mezinan (yên Cihûyan) – (meclîs, Civatmîlet) Civînek bû, ku tê de mezinên Cihûyan li hev dicivîn. Mezinên Cihûyan ji nav kahîn, rihspî û Şerîet-zanan dihatin. Ew li hev rûdiniştin û bi hev dişewirîn. Heçî serekê Civîna Mezinan bû, ew bi xwe Serokkahîn ji bû. Civîna Mezinan berpirsiyariya gelê Îsraêl dikir.

çap – Çap di wê demê de 8 – 10 kilo bû.

çerxi – pere; ji kerema xwe li tabloya li dawîya ferhengokê binihêrîr.

çêr – dijûn, sixêf, peyvên kirêt û nebaş.

Dalmanûta – Di perê Gola Celîlê de bajarokek e.

Dawid – Ji kerema xwe di bin peyva 'mala Dawid' de bixwînin.

dehek – (dehyek) Di nav gelê Îsraêl de ji van her diwanzdeh bavikan, bavikê Lêwî kahîntî û kar û barên Perestgehê dikirin. Li gor Şerîeta Mûsa deheka hatina (berê her tiştên) gelê Îsraêl li ser navê Xwedê ji bavikê Lêwî re dihat dayîn (Qanûna Kahîntiyê 27:30-32).

dehşik – cehşik, îlik.

den – Ji cêr meztir e. Di Lûqa 16:6an de, den bi Yewnanî BAT e. Bata Cihûyan a wî çaxî çapeke (derdaneke) nêzikî 37 litre bû.

denglêhildan – erzşkandin.

deramet – mehsûl, hatina erdê, wek genim û ce, nîsk û nok.

dergîstî – dergîstî, destgirtî.

desthilatî – hukumdari, selahiyet, serdestî.

devjenî – munaqeşe, pevçûna bi xeberan.

Dêkapolis – Ev herêm li Rojavayê Çemê Urdunê ye.

dêr – Di Încilê de peyva 'dêrê' bi mana civîna bawermendan tê fîkirin, ne ku bi mana avahiyekê. Ji kerema xwe di bin peyva 'civînê' de bixwînin.

diyarê miriyan – (dînya miriyan) Navê dînya miriyan bi zimanê Yewnanî HADÎS e û bi zimanê Îbrani ŞEOL e. Ew cihekî tarî yê ji bo miriyan e (Eyûb 10:21). Carna di Kitêba Pîroz de peyva HADÎS bi mana 'dojehê' (cehneme) tê bikaranîn, çawa ku ew cihekî ezabê e. Lê belê di Peymana Nû de HADÎS pîraniya caran bi vê maneyê tê bikaranîn, çawa ku ew cihekî ji bona yên xerab ji bo demekê ye. Ew ne cihê ezabê dawî ye, cihê ezabê dawî GEENNA ye.

dojeh – (cehneme) Bi Yewnanî GEENNA, bi Îbrani GEHINNOM. Ew bi xwe cihê ezabê yê tîmî (herheyî) ye, ji bo wan ên ku di Roja Dawî (Roja Axretê) de tîn hukumkîrin. Ji kerema xwe di bin peyva 'kortala bê bîni' de bixwînin.

dozdar – dawedar.

dûlik – ben, benikê çaroxê.

dûndan – zuriyet, nîjad.

elalet – koma mirovan; lihevkom bûna mirovan.

enîrîn – kîn avêtin, nefretkirin, çavreşî avêtin, qeherîn.

Êlên Îsraêl – (bavikên Îsraêl, eşîrên Îsraêl) Diwanz-deh kurên Aqûb (yê ku jê re Îsraêl jî dihat gotin) hebûn. Her yek ji wan bû bavîkek û her bavîk bû êleke Îsraêl.

êsîr – dîl, hêsîr.

Fêrisî – Di nav Cihûyan de partiyeke olperestan (dîndaran) hebû. Ji endamên vê partiyê re 'Fêrisî' dihat gotin. Wan Şerîeta Mûsa (Qanûna Mûsa) qenc dîzanibû. Ew dîndarên tîr (hişk) bûn. Wan bawer dikir ku milyaket û ruh hene û mirov piştî mirinê wê careke dîn rabin ser xwe. Gelek rêz û tertîb ên ku Fêrisîyan pêk dianîn, di nav Cihûyan de hebûn. Gelek ji van rêz û tertîban jî ne ji Tewratê bûn.

gêrkirin – wergerandin, qulîpandin.

gorî – qurban, nêdir.

gorîgeh – (mezbeh) Masa (sîfra) ku li ser gorî (qurban, hediya, diyarî û xêr) dihatin dayîn an jî serjêkirin. Gorîgeha herî girîng li Orşelîmê di Perestgehê de bû.

goriya (qurbana) şewitandinê – Gelek şikilên (texlîtên) gorîyan (qurbanan) hebûn. Gorîyên şewitandinê bizî, berx û conega bûn û ew rojê du caran bi tevahî li ser gorîgehê dihatin şewitandin. (Qanûna Kahîntiyê 1:3-9).

hebûn – serwet, mal û mîlk, dewlemendî.

hekîm – bijîşk, textor.

hezkirin – hezjêkirin, hejêkirin, heskirin, hijkirin.

Hêrodês – 1) Hêrodêsê Mezîn: Gava Îsa Mesîh hat dinyayê, Hêrodêsê Mezîn li ser Cihûstanê, Celîlê, Îtûryayê û Traxonîdayê padişah bû (Metta 2:1-19, Lûqa 1:5). Navê bavê wî Antîpater bû. Ew yekî gelekî zalim bû, wî jineke xwe, sê kurên xwe, xesûya xwe, apekî xwe û gelekên din (ji xeynî zarokên Beytlehmê) kuştin.

2) Hêrodês-Antipas: Gava Îsa Mesîh û Yûhennayê Imadkar dest bi karên xwe kirin, Hêrodês-Antipas serdarê Celîlê bû (Lûqa 3:1). Bavê wî Hêrodêsê Mezîn bû û navê diya wî Maltakê bû. Wî serê Yûhennayê Imadkar da birin (Metta 14:1-12, Marqos 6:14-29, Lûqa 9:9). Îsa birin ber Hêrodês û wî Îsa bêqedir kir û tinazên xwe bi wî kirin (Lûqa 23:3-12).

3) Hêrodês-Egrîpa padişah: Di Karên Şandîyan 12:1-24 Hêrodês-Egrîpa Petrûs û Aqûb girtin û Aqûb da kuştin. Milyaketê Xudan Hêrodês-Egrîpa kuşt (Karê Şandîyan 12:23). Bavê Hêrodês-Egrîpa Arîstobûlo bû, Arîstobûlo jî kurê Hêrodêsê Mezîn bû. Navê diya Hêrodês-Egrîpa jî Meryemnê bû. Kurê Hêrodês-Egrîpa, Egrîpayê diduyan bû. Egrîpayê diduyan padişahê Cihûstanê bû. Pawlos li ber Egrîpa û xwişka wî Bernîkê rawesta û Mîzgîniya Xwedê da (Karên Şandîyan 25:13-26:13). Ji kerema xwe di bin peyva 'Arxêlayo' de jî bixwînin.

hêrs – hêrz, qeherîn, xezeb.

hêz – qewet.

hînbûn – fêrbûn, elimîn, hûbûn, hobûn.

hînkirin – fêrkirin, elimandin, hûkîrin.

hosanna – şikîr, sîpasî; HOSANNA bi Îbranî pêşî bi mana 'Xilas bike!' bû; piştî ew bû gotineke bi mana 'şikîr ji Xwedê re'.

imadkar – Ji Yûhennayê Imadkar re dihat gotin. Gava wî peyva Xwedê belav dikir, wî tobedar di avê de imad dikirin.

imadkirin – (îmadkirin, emadkirin, vaftiz kirin, babtiskirin) Gava mirov ji dil ji gunehên xwe vedigere, di avê de tê imadkirin: Tê binavkirin, yanî imadkirin û piştî ji avê tê derxistin. Ev yek dibê nîşana vegerîn, paqijbûn û efûbûna wî ya ji gunehan.

İblis – Mîrê cinan.

Îdûmeya – Herêmeke ku li Başûrê Cihûstanê dikeve.

îman – bawerî. Îman peyveke ji zîmanên Sêmîtî (Erebî, Îbranî, Sûriyanî, Aşûrî) tê û Kurdiya wê 'bawerî' ye.

Încil – Ji kerema xwe di bin peyva 'Mîzgîniyê' de bixwînin.

Îsa – Mana navê Îsa bi Îbranî (zîmanê Tewratê) 'Ya Xudan, (me) xilas bike,' an jî 'azadbûn' e. Îsa di Îbranî de YÊŞÛAH e.

Îsraêl – 1) Navê mirov e: Çaxê Xwedê Aqûbê bavê gelê Îsraêl pîroz kir, ji wî re got: Ji niha û pê ve navê te wê bibe Îsraêl.

2) Di Kitêba Pîroz de navê gel û welatê Cihûyan e. Di dema Îsa Mesîh de Celîle, Cihûstan, Samerya û Pêreya navên herêmên Îsraêlê bûn.

jiyan – jîn, heyat.

kahîn – kahîn ji dûndana (zurîyeta) Harûn ê birayê Mûsa pêxember dihatin. Wan ew gorîyên ku gelê Îsraêl dianîn, serjêdikirin. Ew di ber mîlet (qewm) de li ber Xwedê dişekinîn, dua û şefaet dikirin û daxwaza Xwedê bi xelkê didan naskirin. Wan deheka (dehyeka, zikata) dexilê û hatîna berê erdê Îsraêlê ji xwe re distandin. Di nav civîna mezinên

(giregirên) Cihûyan de serekên kahînan jî hebûn. Serokkahîn mezinê hemû kahînan bû û berpirsiyariya civîna giregiran dikir.

karmend – memûrê dewletê.

kas – qedeh, pîyan, tas.

keçik – qîza mênecirî, keçin.

kinîşt – Cihê civata ruhanî ya Cihûyan e. Kinîşt di her bajarê Cihûyan de hebûn. Ew jî bo xwendina Tewrat, Zebûr û Nivîsinên Pêxemberan û jî bo perizîna (îbadeta) Cihûyan bûn. Gorî (qurban) li wir nedihatîn serjêkirin. Ji kerema xwe di bin peyva 'Perestgehê' de bixwînin.

Kitêbên Pîroz (Nivîsinên / Nivîsarên Pîroz) – Di dema Îsa Mesîh de ev bûn: Tewrat, Zebûr û Nivîsinên Pêxemberan. Mizgîniya Xwedê (Încîl) piştî rabûna Îsa hat nivîsin.

kixme – Ev reng di navbera lacîwert û binefşî (mor) de ye.

Konê Şahidiyê – Gava gelê Îsraêl jî Mîsîrê derket, Xwedê li serê Çiyayê Sînayê jî Mûsa re got, çawa divê ku cihê perizînê (mesken, cihê rawestanê, sekinê) tevî Konê Şahidiyê bê çêkirin (Derketin 25). Gava wan ew çêkirin, rûmeta Xwedê (mezinahiya Xwedê) ew cih tije kir û bi vî awayî Xwedê dida xuyakirin ku ew bi wan re ye (Derketin 38:21). Konê Şahidiyê û Konê Civînê (Derketin 27:21) yek bû. Gelê Îsraêlê li wir dicivîya. Sîlêman jî li Orşelîmê Perestgeh di cihê wê de ava kir. Di Konê Şahidiyê de (û di Perestgehê de jî) çend beş (qîsim) hebûn. Wekî din tiştên pîroz jî tê de bûn, wek sîndoqa peymanê Xudan (Lêvegerandin 10:8), yanî sîndoqa şahidiyê (Hîlmartin 4:5).

kortala bê binî – (cehneme) Bî Yewnanî HÊ ABÛSSOS.
Ev der cihê ezabê ye. Xwedê ew jî bo Îblîs û jî bo cinên wî çêkiriye. Û heçî mirovê ku bawerîya xwe bi Îsa Mesîh neyne, Îsa Mesîh di roja hukum de wê wî biavêje wê derê. Metta 25:31-43; 5:22; Lûqa 8:31; Yûhenna 3:16, 18, 36; Peyxama Yûhenna 9:1; 11:7; 20:14. Jî kerema xwe di bin peyva 'dojehê' de bixwînin.

kotî – gurî, girî, lepra.

Kurê Dawîd – Jî Mesîh re 'Kurê Dawîd' jî tê gotin, jî ber ku pêxemberan digot, ku ewê jî mala Dawîd bê.

Kurê Mîrov – (Kurê Însan) Çawa ku jî kitêba Daniyêl Pêxember (7:13-14) tê xuyakirin, Îsa Mesîh bi xwe ev nav li xwe kir. Ev xwebînavkirina Îsa bi rengê nixumandî dide xuyakirin ku Îsa ew Mesîh e ku divê bihata, herweha ew dîsa ew kes e ku Xwedê padîşahî li ser seranserê dinyayê daye wî. Ev xwebînavkirina wî, xwemîrovkirin û rîya wî di xwezîmkirin û ezabkişandinê de jî dide xuyakirin.

Kurê Xwedê – Ev nav jî Îsa Mesîh re tê gotin. Di Kitêba Pîroz de Kurê Xwedê qet bi mana fizîkî (cismanî) nayê fêmkirin. Lê belê Îsa Mesîh bi mana ruhanî Kurê Xwedê ye. Kurê Xwedê Peyva Xwedê ye û Peyva Xwedê bi xwe Xwedê ye. Kurê Xwedê jî Bav, jî Xwedê tê, jî berî afirandina (xuliqandina) erd û ezmanan Kur li ba Bav bû. Bav û Kur yek in, daxwaza wan jî yek e, hukumdariya Kur wek a Bav e û Kur Bav jî mirovan re dide zanîn û eşkerekirin û Kur bi her awayî eşkerebûna Bav e (Metta 1:18-20, Îbrani 1:1-4, Yûhenna 1:1-5, 5:21-23, 10:30, 13:3, 14:9, 16:27-28, Lûqa 10:22). Jî kerema xwe di bin peyva 'Bav' de bixwînin.

kurk – qupîk, mirîşka ku li ser hêkan rûdine.

laleşe – (qelebalix). Çaxê tişteke çêdibe, gelek mirov dîcivîn û bi dengê bilind her kes tişteke dibêje, ji vê rewşê re 'laleşe' tê gotin.

lejyon – Ordiya leşkerî; 'lejyon' di artêşa Romayîyan de komeke 5000 – 6000 leşkeran bû.

Lêwî – 1) Yek ji her diwanzdeh kurên Aqûb bû (ji Aqûb re Îsraêl jî tê gotin). Lêwî bi xwe jî yek ji wan her diwanzdeh bavikên Îsraêl bû. Mûsa Pêxember û birayê wî Harûn, herdu jî ji wî bavikî (eşîrê) bûn. Ji nav wî bavikî Xwedê Harûn û dundana (zuriyeta) wî ji kahîntiyê re hilbijartin. Yên jî wî bavikî mayî alîkariya van kahînan dikirin.

2) Navê şagirtê Îsa Mesîh e. Jê re Metta jî tê gotin.

lîtrek Romî – 327 gram bû. Lîtra îroyîn 1000 gram e.

Lûqa – Hekîm (textor) û dîrokzan bû. Ew şagirtê Îsa bû, lê ne ji her diwanzdeh şandîyan bû. Wî 'Încîla Lûqa' nivîsiye.

mahsere – Cihê şîre derxistinê ye. Cihê e ku tirî an jî zeytûn tê de tên guvaştin.

mala Aqûb – Miletê Îsraêl. Aqûb û Îsraêl yek in. Her diwanzdeh kurên Aqûb, yanî kurên Îsraêl, bûne diwanzdeh êlên (eşîrên) Îsraêl.

mala Dawid – Di dema Peymana Kevin de Dawid padîşahê Îsraêlê yê herî mezin bû. Piştî wî kurê wî Silêman bû padîşahê Îsraêlê. Ji mal û dundana (zuriyeta) Dawid gelek padîşah rabûn. Ji kerema xwe di bin peyva 'Kurê Dawid' de jî blxwînin.

Mala Xwedê – Ji wî cihî re, yê ku Xwedê ji bo xwe hilbijartîye, Mala Xwedê tê gotin. Di dema Mûsa de

konek (Konê Şahıdıyê) bû û piştî ji dêla vî konî ve li Orşelîmê Perestgeh hat avakirin û ew bû Mala Xwedê. Ew cihê perizînê (îbadetê) yê gelê Îsraêl bû.

mamoste – dersdar, fêrkar, mîelim.

manna – Çaxê Xwedê gelê Îsraêl ji Mîsrê derxist, anî çolê. Ew der cihekî xurû-vala (vîqî-vala), bê şînayî û bê dar bû. Li wir her sibe, ji bo xwarînê Xwedê manna ji ezmanan barand û da wan, çimkî xwarîna wan nebû. Her sibe gelê Îsraêl derdiket derve, diçû, ji bo rojekê manna dîciwandin û dikirin nan, dixwarin. Manna tiştêkî wek xwîsê xuya dibû. Libên wî girover û sipî bûn, wek tovê kişîşê. Û tama wî wek tama nanê şkevayê hingivkirî bû. (Derketin 16; Hîjmartin 11:4-9). Gezoyê ku dikeve ser pelên darên mazi û darên berû tiştêkî din e, ne manna ye.

Mesîh – Mesîh peyveke Îbranî ye. Mana vê peyvê bi Îbranî ev e: 'Yê rûnkirî / yê dohnkirî'. Gava yek dibû padîşah, ew dihat rûnkirin. Ev jî dibû nîşana ku ev kes bûye padîşah. Di Mizgîniyê de Mesîh padîşahê seranserê dinyayê ye. Rûnkirîna wî ji ezmanan e. Xwedê ew hilbijart û nîşan (kîfş) kir, da ku mirovan ji gunehên wan xilas bibe. Peyva 'rûnkirî' bi zîmanê Yewnanî KRÎSTOS e.

Metta – Bacrî bû. Ew şagirtêkî Îsa Mesîh bû û 'Încîla Metta' jî wî nivîsiye.

meydan – Jihevduurbûna şêst meydanên hingê dikin nêzîkî deh kilometrên niha (meydan = 185 metir).

mîrmîrîn – (pîtepîtkirin) bi dengê hûrîk (nîzîm) di ber xwe de peyivîn.

mîrov – meriv, însan.

Mizgînî (Mizgîniya Xwedê) – 'Încîl' ji qurmê (ra, kok)

peyva EUANGELION a bi zimanê Yewnanî tê. Mana wê 'Mizgînî' ye.

nanê pêşberiyê – (nanê hizûrê) Dî dema Mûsa de di Konê Şahidiyê de (Konê Civînê) û piştî jî di Perestgehê de nanê pîroz hebû. Ev nan li ser maseya zêrîn 'li pêşberî Xudan' dihatin rêzkirin. Her roja Şemiyê kahînan diwanzdeh nanên şkeva bê hevîrtirşk çêdikirin, li ser maseya zêrîn (sîfra zêrîn) datanîn û yên ji heftiya din mayî di cihekî pîroz de dixwarin. Destûra (îzna) kahînan (kurên Harûn) bi tenê hebû, ku vî nanî bixwin. Ev nan nîşaneke Peymana Xudan bû, ku ew tevî gelê Îsraêl bû (Qanûna Kahîntiyê 24:1-9).

nard – (sumbul, mur, zîmir) Rûnê nardê şînayîyeke Hindistanî ye ku rûnê (dohnê) bîhnxweş jê tê derxistin. Ew gelekî biha bû.

nedir – (gorî, qurban) Li gor Şerîeta Mûsa (Derketin 13) mirov û heywan ên nixurî yên nêr jî bo Xwedê nedir (gorî) bûn. Heywanên nixurî dihatin serjêkirin û jî dêl her zarokê nixurî ve jî heywanek dihat serjêkirin. Mana wê ev e, ew jî bo daxwaza Xwedê dihat dayîn û ev yek jî bo Xwedê pîroz bû.

Nivîsînên Pîroz (Kitêbên / Nivîsarên Pîroz) – Dî dema Îsa Mesîh de ev bûn: Tewrat, Zebûr, Nivîsînên Pêxemberan. Mizgîniya Xwedê (Încîl) piştî rabûna Îsa hat nivîsîn.

Orşelîm (Quds) – Jê re 'Qudsa Şerîf' jî tê gotin. Ew bajarê Cihûyan ê herî girîng (muhîm) e. Perestgeha Cihûyan li wir bû. Berî 3000 salan Dawîd padîşah Orşelîm jî destê mîletê Yebûsîyan derxist.

Padîşahiya Xwedê, Padîşahiya Ezmanan, Padîşahî – (Xundîkariya Xwedê, Qiraliya Xwedê) Padîşahiya Xwedê hukumdariya wî ye. Gava mirov li ber Xwedê

rabû (Destpêkîrîn 3), hingê Îblîs ew kîr bindestê gunehan (Lûqa 4:5-6, 1 Korintî 2:8, 15:24-27, 2 Korintî 4:4). Lê belê Xwedê bi jîyan, mîrîn û rabûna Îsa Mesîh deriyê Padişahiya xwe ji mirovan re vekîr. Ew mirovên ku bi Mîzgîniya Îsa Mesîh bawer dikin, dikevin Padişahiya Xwedê (Marqos 10:15, Metta 19:16-17, 23-30, 6:33). Hingê Xwedê dibe Padişahê wan û ew ji bin hukumdariya Îblîs û gunehan derdikevin (Kolosî 1:13).

Mana Padişahiya Xwedê û Padişahiya Ezmanan yek e. Metta peyva 'Ezmanan' ji dêla 'Xwedê' ve bi kar anî, çimkî wî bêtir li gor devokê Cihûyan nivîsî û ne adeta Cihûyan bû, ku navê Xwedê yê pîroz pîr zêde bi kar bînin. Ji ber vê yekê Cihûyan gelek caran 'Ezman' (cihê ku Xwedê lê ye) ji dêla navê Xwedê ve bi kar dianîn. Li derên ku Metta 'Padişahiya Ezmanan' nivîsî, Marqos û Lûqa 'Padişahiya Xwedê' nivîsîn (Metta 4:17 û Marqos 1:15; Metta 5:9 û Lûqa 6:20; Metta 8:11 û Lûqa 13:28).

peredank – sindoqa bêş û xêran. Xelkê xêr û xêratên xwe dixistine wê de.

Perestgeh – (Îbadetxane, Avaşiya Îbadetê, Mabet) Perestgeh avashiya herî girîng (muhim) ya Cihûyan bû. Silêman padişah Perestgeha pêşî di bajarê Orşelîmê de ava kir. Ew li Orşelîmê tenê hebû. Gelê Îsraêl dua û perizînên (îbadetên) xwe li wir dikirin û goriyên (qurbanên) xwe li wir serjêdikirin. Perestgeh çar beş (qîsim) bû: Hewş, Hindur, Pîrozgeh û Cihê Herî Pîroz (Pîroziya Pîroz, Pîroztîrîn). Perdeyeke mezîn Pîrozgeh û Cihê Herî Pîroz ji hev vedîqetand.

Salê carekê Serokkahîn diçû Cihê Pîroz. Wî li wir hem di ber gunehên xwe de, hem di ber gunehên millet (qewm) de gorî serjêdikirin, dua dikir û efûbûna gunehan ji Xwedê dixwest. Gava Îsa li ser

xaçê mîr, ev perda pîroz dî nivî re çîrîya (Lûqa 23:44-46). Dî sala 70ê de, piştî bûna Îsa Mesîh, serekê leşkerê Împeratoriya Romayê, Tîto, Perestgeh jî destê Cihûyan derxist û wêran kir. Jî hingê ve û heta roja îro Perestgeh careke dîn nehatiye avakirin.

perizin (biperize!) – îbadetkîrin, hebandina Xwedê.

Petrûs – Jê re Şîmûn jî tê gotin. Ew yek jî her diwanz-deh'şagirtên Îsa bû. Ew şandî bû. Mana navê Petrûs bi Yewnanî 'kevîr / lat' e.

peyvîn (bipeyive!) – qîsekîrin, xeberdan, axaftin, ştexlîn.

peyman – (ehd) Peyman di nav mirovan de, di nav dewletan de, an jî di nav Xwedê û mirovan de tê girêdan. Di Kitêba Pîroz de, Xwedê çend peyman girêdan: Bi Nûh re (Destpêkîrin 9:1-17), bi Bîrahîm re (Destpêkîrin 17:1-8), bi gelê Îsraêl re (Lêvegerîna Şerîetê 29:10-15) û di dawiyê de bi wan hemûyan re, yên ku bawerîya xwe bi Îsa tînin. Di Kitêba Pîroz de, peyman yek alî ye; peymana ku di nav Xwedê û gelê (qewmê) wî de ye, ne peymaneke di nav heval an şîrikên wekhev de ye. Peyman jî aliyê Xwedê ve û li gor daxwaza wî bi mirovan re tê girêdan. Xwedê soz dide ku alîkariya mirovan bike, lê Xwedê jî çavênîyê dike ku mirov emirê wî bi cih bînin.

Peymana Kevin – Tewrat. Xwedê ev şerîet da Mûsa. Jî kerema xwe di bin peyva 'peymanê' de bixwînin.

Peymana Nû – Încil; Peymana Nû ev e ku bi xwîna Îsa Mesîh di nav Xwedê û mirovan de hat girêdan. Jî kerema xwe di bin peyva 'peymanê' de bixwînin.

peyv – (gotin, xeber, qise, kelam, kelîme) Dî dema Îsa Mesîh de, di nav Cihûyan de, Peyv û Peyva Xwedê bi

mana taybetî dihat bikaranîn. Peyv ew gotin e ku ji devê Xwedê derdikeve û her tişt bi wê afirî ye (çêbû ye). Gava Xwedê erd û ezman afirandî, wî peyva xwe got û ew bi wê çêbûn (Destpêkirin 1, Zebûr 33:6, 9, Yûhenna 1:3; Gotinên Silêman 8:22-31; Îşaya 55:11). Peyv ew gotin e ku ji devê Xwedê derdikeve û daxwaza wî pêk tîne (Zebûr 107:19-20; Yûhenna 3:16; 5:24; 6:68). Peyv jî zanîn û şehrezayiya Xwedê ye (Gotinên Silêman 8). Peyv bi xwe Xwedê ye (Yûhenna 1:1); serkaniya jîyanê ye (1:4, 5:24, 26, 6:57, 68) û Peyv bi şexsê Îsa Mesîh bû xwîn û goşt, hat vê dinyayê (Yûhenna 1:14).

pêçira – çiradank, lingikê çirayê.

pêşkêş – (anîn pêş) diyarî, hediye.

pêşkêşkirin (pêşkêşikirina zarok) – (raberîkirin) Danîna tiştêkî, yanî kesekî li pêşiya kesekî din. Di Încîlê de zarok ji Xwedê re hatin pêşkêşkirin, da Xwedê wan pîroz (bereket) bibe.

pêxember – (nebî) Ew mirovên xwedênas bûn. Xwedê bi wan re peyivî, da ew gotina wî bigihînin mirovan. Di Peymana Kevin de yên herî nas ev in: Mûsa, Êlyas, Îşaya, Yêremya, ûnîs û Daniyêl û gelek pêxemberên din jî hebûn.

pîrek – jîn, jînik, kulfet.

pîroz – 1) bimbarek.

2) (mîqedes, buhurtî) Mana peyva 'pîroz' li gor Kitêba Pîroz maneyeke ruhanî ye. Ew bi mana 'yê ji Xwedê re veqetandî (cuda) ye'. 'Yê Pîroz' Xwedê bi xwe ye.

pîvan – Di Lûqa 16:7 de pîvan wek kewar e, bi Yewnanî KOR e. Kora Cihûyan a wî çaxî çapeke (derdaneke) bi qasî 370 lître av an tiştên din bû.

pol – polik. Perên bronz (mefrek) in, yên herî bêqîmet in. Ji kerema xwe li tabloya li dawîya ferhengokê binîhêrin.

pûtperest – Kesên pûtperêz. Yên ku wê demê ne Cihû bûn, lê ji hemû gelên din bûn ku bawerî bi Xwedayê rast nedanîn an jî dipêrîzîn kevir, dar û tiştên din.

qedeh – pîyan, tas.

qof – qîlûz, pîştîxûz, pîştewayî.

qurîş – quruş. Perê hûr û qîmet biçûk. Ji kerema xwe li tabloya li dawîya ferhengokê binîhêrin.

rastîparêz – heqhez, dadperwer, alînegir, mafnas.

reht – (ne rihet) ‘Fîlan mirov reht e,’ yanî dilê wî ne rihet e, ew ne di silametê de ye.

req – hişk, natewe û nalebite, bo mînak: Destê fîlan-kesî req bûye.

rêbir – (muxlaci) Ew in, yên ku rîya mirovan dibîrin, mirovan dişêlinin û wan dikujin.

rêşî – Xwedê ji Mûsa re got ku ew li gelê Îsraêl emir bike ku ew rêşîyan bi dawa cilên xwe ve bikin, da ku çaxê wan bibînin ew hemû emirên Xwedê binin bîra xwe û wan pêk binin û dilê wan ji Xwedê dûr nekeve (Hijmartin 15:37-40). Fêrîsiyan rêşîyên cilên xwe gelek dirêj dikirin, da ku xelk bêjin ew gelek bawermend in û nêzikî Xwedê ne, lê wan ev yek ji durûtiya xwe dikirin.

rikin – serê rikin: enîşka dîwar; çar rikinên xênî hene.

rîzgarkirin (rîzgarî) – xilaskirin, azadkirin.

Roja Şemiyê – (Roja Sebtê) Ji bona gelê Îsraêl roja Şemiyê rojeke taybetî û pîroz e (Derketin 16:23).

20:8, 11, 31:14-15). Bi Îbranî ŞABAT e. Bi Kurmancî 'Sebt' ji Şabatê hatiye. Ji bona Cihûyan, Şabat navê roja heftan e û ya dawîya heftiyê ye. Înê êvarê, gava roj diçe ava, Şabat dest pê dike û heta 24 saetên din dikişîne. Li gor Tewratê (Destpêkirin 2:2-3, Derketin 20:8-11, 35:2) di roja Şabatê de kar (xebat) qet nayê kirin, ev roja rihetî û perizînê (îbadetê) ye (Qanûna Kahîntiyê 23:1-3).

Roja Vejînê (Roja Jinûverabûnê) – (roja qiyametê)
Roja Vejînê, roja ku hemû mirov wê ji mirinê rabin û li ber Xwedê û Îsa Mesîh hesabê kirinên xwe bidin.

rojgêran – Stêrên ezmanî yên ku li dora rojê digerin.

Ruhê Pîroz (Ruhê Xwedê, Ruh) – (Ruhê Mîqedes, Ruhê Herî Paqij, Rûhul Qudus) Ruhê Pîroz bi xwe Ruhê Xwedê ye. Ew li vê dinyayê alîkariya mirovan dike. Ew bi ruhê wan re dipeyve, dilê wan vedike û daxwazên Xwedê bi wan dide naskirin.

rûmet – îzet, mezinahî.

rûnkirin – 1) (hetwankirin, dohnkirin) Li gor adeta Cihûyan gava yek dibû padişah, ew dihat rûnkirin. Ev ji dibû nîşana ku ev kes bûye padişah. Êdî yê rûnkiriyê Xwedê ew e, ku Xwedê hîlbijart û nîşan (kîfş / mor) kir, yanî Mesîh e (Lûqa 4:18). Ji kerema xwe di bin peyva 'Mesîh' de bixwînin.

2) Xelkê hingê ji rûn, wek rûnekî (dohn, hetwan) bîhnxweş li serê mêvanên xwe dîda (Lûqa 7:46, Zebûr 23:5) û laşên miriyên xwe ji pê rûn dikirin (Lûqa 23:56-24:1).

Sadûqî – Di nav Cihûyan de partiyeke olperestan (dînperestan) hebû. Pîraniya endamên wê kahîn bûn. Wan bi her pênc kitêbên Mûsa (yên Tewratê) bawer dikir. Belê wan bi ser vê de hê bawer dikir,

ku milyaket û ruh nînin û ku rabûn piştî mirinê (qiyametê) nîne.

Samerî – Dî çaxê padîşahiya Rêhoboam (kurê Silêman, padîşahê Cihûstanê) û Yêroboam (padîşahê Îsraêlê) de gelê Îsraêl jî hev veqetîya. Rêhoboam bi sê bavikên (êlên) Îsraêl ve li bajarê Orşelîmê û di Cihûstanê de ma. Yêroboam bi neh bavikên Îsraêl ve Samerya jî xwe re kîre paytext. Bi vê, gelê Îsraêl bû du millet û dijminatîya hev kir. Piştî vê yekê jî padîşahê Aşûriyan gelek milletê Îsraêlê jî hawîrdora Sameryayê sergom kirin bajarên Mêdya û nav milletên din (2 [4] Padîşah 17:1-6). Dî cihê milletê Îsraêlê de padîşahê Aşûriyan gelek milletên biyanî (xerîb) bi pûtên wan ve anîn û di welatê Samerya de cihwar kirin (2 [4] Padîşah 18:24-40). Bi vî awayî milletê Samerya bi milletên pûtperestan re da û standin, esil û bawerîya xwe herimandin û xwe jî Tewratê dûr xistin. Îcar Samerî ew in ku jî Samerya û hawîrdora wê bûn.

serdestî – serwerî, hukumdarî.

sergombûna Babilê – Çaxê Nebûqednêsar padîşahê Kildaniyan bû, wî gelê Îsraêl ajot û sergom kir Babilê û gelê Îsraêl 70 salan li wê derê ma.

serhildêr – Kesê ku bi armanceke polîtîkî serî radike.

sersed – (serwerê sedî) Payeyeke (rutbeyeke) leşkerî. Dî ordiya Romayîyan de sersed li ser sed leşkerî bû.

seylak – sîlik, sêlak, qûm.

sîhik – (sîrke) Ava tîrî ya ku tîrş dibe.

sîr – nehênî, nependî.

Siyon – Dî Peymana Kevin de navekî dîn bona bajarê Orşelîmê.

Sodom û Gomora – Dî dema Bîrahîm de, Sodom û Gomora du bajarên Kenaniyan ên nêzikî Gola Mirî bûn. Xelkên herdu bajarên bi gunehkariya xwe wusa ji Xwedê dûr ketibûn, ku Xwedê ew bi êgîr û kewkurt şewitandin û helak kirin (Destpêkirin 19).

sturhekî rizgarkirinê – Sturîh (stîrîh, qîloç) nîşana qewetê ye - çawa ku qeweta heywan bi sturhê wan e. Mana 'sturhekî rizgarkirinê' ev e: Qeweteke rizgarkirinê (rizgarkirîneke bi qewetê).

Sûr û Sayda – Du bajarên ku li Finîkya Sûryayê bûn. Îro ew li Lubnanê ne.

şagirt – Yên ku hîn dibî (dîelîmîn). Gelek şagirtên Îsa hebûn. Diwanzdeh ji nav wan hilbijartî bûn. Ew şandî bûn.

şandî – (qasîd, resûl) Bi zîmanê Yewnanî APOSTOLOS e. Mana vê gotinê bi Kurmancî 'yê şandî' ye. Îsa Mesîh ji nav şagirtên xwe diwanzdeh şandî (resûl) hilbijartî (neqandî) û şandin, da ku Mizgîniya Xwedê bidine mîletên dinyayê.

Şerîeta Mûsa – (Qanûna Mûsa) Şerîeta Mûsa ew şerîeta ku di Tewratê de ye. Tewrat ji pênc kitêbên Mûsa ne (Destpêkirin, Derketin, Qanûna Kahîntiyê, Hijmartin û Lêvegerandin). Qanûn, tembîh, emîr, dîrok, tarîx û mesele di van pênc kitêban de hene. Xwedê ev Şerîet (qanûn û tembîh) li ser Çiyayê Sînayê di nav ewran de bi Mûsa da hînkirin. Carna Şerîet ji hemû kitêbên 'Peymana Kevin' re (Tewrat, Zebûr û Kitêbên Pêxemberan) ji tê gotin.

Şerîetzan – (qanûnzana, feqe, katib, nivîskar) Ew di nav gelê Îsraêl de li ser Şerîeta (Qanûna) Mûsa

dixebîtîn, Şerîet qenc dîzanîbûn, bî destan Şerîet zêde (kopî) dîkîrîn û xelk hîn dîkîrîn. Wan jîyana xwe jî bo hînbûn û hînkîrîna Şerîetê didan û kitêb dînivîsîn. Pîraniya wan jî Fêrisîyan bûn.

Şimûn – Jê re Petrûs jî tê gotin. Ew yek jî her diwanzdeh şagirtên Îsa bû. Ew şandî bû.

tabûr – Ordiya leşkerî. 'Tabûr' di artêşa Romayîyan de komeke 500 – 600 leşkeran bû. Lê belê di Marqos 15:16 de ne ewqas leşker beşdar bûn.

telant – 6000 zîv. Jî kerema xwe li tabloya li dawîya ferhengokê binihêrîn.

text – (kursî) Ew cihê ku padîşah lê rûdîne. Ew nişan û sembola gewet û hukumdariyê ye.

tîravêtin – (meydan) Hingê dûrbûniya her tîravêtinekê bi qasî 185 metran bû.

vejîn – rabûna jî nav mîriyan, jî nûverabûn, qiyamet.

xelîtîk – Peredanka çermîn e, li piştê tê girêdan.

xîrarî – Xîrarî jî mûyê pezê hîte bi tevnê tê raçandin. Ji wî xîrarî hem konan çêdikin û hem jî şêlên kayê çêdikin. Hingê xîrarîlixwekîrîn, nişaneke şingirtin û xweşkandinê bû.

Xudan – (Reb, Xwedî, Xweyî) Di Kitêba Pîroz de mana Xudan 'xwedî' (xweyî) ye. Di Kitêba Pîroz de 'Xudan' sîfatek bû, hem jî bo Xwedê û hem jî bo Îsa Mesîh dihat bikaranîn.

Yewnan – 1) mîletê welatê Yewnanîstan.

2) Di dema Îsa Mesîh de, Cihûyan jî hemû mîletên din ên ku ne Cihû bûn re bi gelemperî 'Yewnan' digotin.

Yûhenna – 1) Yek jî her diwanzdeh şagirtên Îsa bû.

Ew şandî bû. Wî 'Încîla Yûhenna' û sê name (mektûb) yên ku di Încîlê de ne, nivîsîne.

2) Yûhennayê imadkar, zîlamekî din bû. Ji kerema xwe di bin 'Yûhennayê imadkar' de bixwinin.

Yûhennayê imadkar – Pêxember û gotinbêjê peyva Xwedê bû (Lûqa 1:13-17, 7:26). Tobedar di avê de imad dikirin û miletê Îsraêlê ji bona Mesîh amade (hazîr) dikir (Lûqa 3:3-20, 7:27). Yûhenna berê milet dîda Îsa Mesîh, da ku bawerîya xwe bi wî binin.

zarowên Îsraêl – gelê Îsraêl, qewmê Îsraêl, Benî Îsraêl.

zevî – erdê çandinîyê.

zêr – Zêr di wergerandinê de ji bo peyva MNA bi Yewnanî hat bikaranîn. Hingê zêrek (MNA) wek 100 zîvan (DRAXMA an DÎNAR) bû. Zîvek ji heqê roja paleyekî bû. 60 zêrên hingê dikirin telanteke zêr (TALANT) an barekî zêr. Ji kerema xwe li tabloya li dawîya ferhengokê binihêrin.

zîlam – mêr, peya.

zîv – Zîvek (DRAXMÊ û DÎNARION bi Yewnanî) mîna heqê roja palekî bû. Ji kerema xwe li tabloya li dawîya ferhengokê binihêrin.

zîvê mezin – Wê demê zîvekî mezin biqasî çar zîvan bû. Ji kerema xwe li tabloya li dawîya ferhengokê binihêrin.

Di dema Îsa Mesîh de pere

Kurdî	Yewnanî	Dera ku derbas dibe
polik	= lepton	Marqos 12:42
quriş	= quadrans	Metta 5:26
çerxî	= assarion	Metta 10:29
zîv*	= dînarion	Metta 18:28
	an draxmê	Metta 17:24
zîvê mezin	= statêr	Metta 17:27
zêr	= mna	Lûqa 19:13
telant	= talanton	Metta 18:24

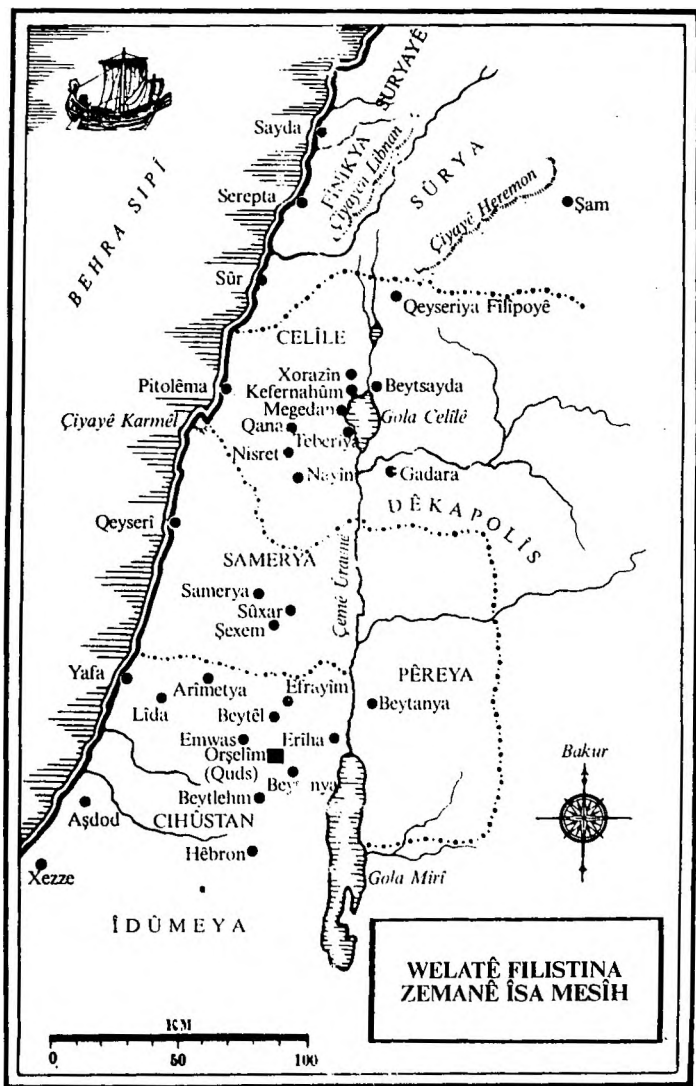
* Zîvek bi qasî heqê roja palekî bû.

Kurdî

2 polik	= qurişek
4 quriş	= çerxiyek
16 çerxî	= zîvek
4 zîv	= zîvekî mezin
100 zîv	= zêrek
6000 zîv	= telantek

Yewnanî

2 lepton	= quadrans
4 quadrans	= assarion
16 assarion	= dînarion an draxmê
4 dînarion	= statêr
100 dînarion	= mna
6000 dînarion	= talanton

Alfaba Kurdî

Tîpên		
gîr	hûr	Nimûne
A	a	av, aş, aştî, anîn
B	b	ba, bav, bac, bar
C	c	can, cam, cîran, cîh, car
Ç	ç	çar, çav, çem, çûn
D	d	dar, dîran, dîn, dev, dotmam
E	e	erzan, ez, em, encam, evîn
Ê	ê	êvar, êş, êriş, êdî, bêr, zêr, nêr
F	f	fer, firavîn, fîrotîn, fîrîn, fen
G	g	garîs, germ, gîran, gazîn, gîr
H	h	heval, heyv, hêvî, hawar, hîlm
I	i	mîn, birîn, kirîn, mirîn
Î	î	îro, îsal, îin, şîr, pîr, mîr
J	j	jor, jêr, jûjî, jîn, jîn, jêbir
K	k	kar, kêr, ker, kulm, kurm
L	l	lorî, lêv, liv, lava, listik
M	m	mar, morî, mêt, maç, mîzgîn, masî
N	n	nan, nav, navdar, navber, neyar, nêrî
O	o	ol, ode, don, por, kor, mor, bor
P	p	par, payîz, panî, pêxas, pêrar
Q	q	qelî, qelûn, qermîçî, qenc, qeraş
R	r	rê, rêç, rez, revîn, rabûn, rêber
S	s	sal, sar, sor, serî, serşok, sêv
Ş	ş	şor, şoreş, şîn, şop, şano, şalûr
T	t	tîr, têr, tîrêj, ta, tax, tîn
U	u	tu, gund, gur, gurmîn, gurîn
Û	û	bûk, pûk, çûk, bûyer, bûn
V	v	vala, varik, vebûn, vajî, vîr
W	w	welat, werîs, we, walî, werm, war
X	x	xezal, xemsar, xama, xulam, Xudan
Y	y	yar, yekîtî, yekbûn, yekşem, yekcar
Z	z	zîpîk, zirav, zîv, zozan, zarok, zava

Lêpîrsîn

Xwendeanê hêja, ev beşê wergera Kitêba Pîroz a ku tu dixwîni li gor zimanê bîngêhîn (orîjînal) Yewnanî hat kirin. Armanca wergerandinê bi zimanê Kurdî, bi Kurdîyeke xweş û bedew xwendin û fêmkirina Peyva Xwedê ye.

Ji keremê xwe, heke tu bikarî bersîva van pîrsên jêrîn bidî û ji bo me bişîni, emê gelek dilgeş bibin.

1. Gelo di xwendina xwe de tu rastî peyven zehmet an dijwar hatî?

2. Gelo ayet an hevokên dijwar ên ku te fêmkirin hebûn?

3. Gelo pêşniyarên te yên li ser vê wergerê hene?

Ji bo rexne û pêşniyarên te em ji niha ve şîpas dîkin. Navnîşan:

KİTABI MUKADDES ŞİRKETİ

Rıza Paşa Yokuşu 50/13

Eminönü - İstanbul

